

مقرر

اللغة الفارسية قواعد ونصوص

الفرقة الرابعة قسم الدراسات الإسلامية

أستاذ المقرر

د/كمال عبد الحميد صابر

قسم اللغة الفارسية وآدابها - كلية الآداب بقنا

العام الجامعي

2023/2022م

بيانات أساسية

الكلية: الآداب

الفرقة: الثانية

التخصص: اللغة الفارسية

عدد الصفحات: 206

القسم التابع له المقرر: قسم الفلسفة

الرموز المستخدمة

 فيديو للمشاهدة.

 نص للقراءة والدراسة.

 رابط خارجي.

 أسئلة للتفكير والتقييم الذاتي.

 أنشطة ومهام.

 تواصل عبر مؤتمر الفيديو.

مقدمة

اللغة الفارسية هي لغة هندو اوروبية، يتحدث بها في إيران وطاجكستان وافغانستان وفي بعض المناطق في الهند وباكستان . إلا أن هناك بعض الاختلاف بين فارسية كل من هذه الدول يتسع هذا الخلاف في بعضها، كما هو الحال بين الفارسية المستخدمة في إيران وتلك المستخدمة في طاجكستان، ويضيق في بعضها الآخر كما هو الحال بين فارسية إيران وأفغانستان وقد سميت في إيران بالفارسية وفي افغانستان بالدرية وفي طاجيكستان بالطاجيكية. وبما ان اللغة الفارسية أو الفارسية الدرية تنتمي إلى مجموعة اللغات الهندو أوروبية. فهي بذلك تكون ذات قرابة باللغة السنسكريتية في الهند، وكذلك اللغات الجرمانية واللاتينية. وتعرف اللغة المتداولة اليوم في إيران باللغة الفارسية الحديثة، وهي تتضمن لهجتين فارسيتين قديمتين هما: اللهجة البهلوية أو لغة الخاصة، واللهجة الدرية أو لغة العامة. تكتب بالخط العربي بإضافة 4 حروف: گ، پ، ژ، چ . أثرت اللغة الفارسية على بعض اللغات مثل: التركية العثمانية والأوردو، و اللغة العربية كما تأثرت بشكل كبير باللغة العربية .

تاريخ اللغة الفارسية و مراحل تطورها:

تشير الوثائق إلى أن اللغة الفارسية كانت لها شعبتان مهمتان هما: الفارسية القديمة؛ ويطلق عليها پارسي باستان، ولغة الأوستا؛ وتنقسم كما يلي:

1) اللغات الإيرانية القديمة:

و هي اللغات التي سادت في المرحلة الأولى من تاريخ اللغة الفارسية و ذلك منذ بداية نشئها حتى القرنين الرابع و الثالث قبل الميلاد و من بينها اللغة الفارسية القديمة وهي اللغة المحكية و الرسمية في عهد الملوك الاخمينيين و قد كتبت بالخط المسماري حفظت بعض النقوش المسطرة بهذه اللغة في كتابات داريوش الكبير على صخور (بيستون) و في غيرها من الاثار المعروفة و جميعها نقشت بالخط المسماري السومري...اضافة لهته اللغة فقد ساد في هذه المرحلة ما يسمى باللغة الابستاقية و هي اللغة التي كتب بها الابستاق (اوستا) كتاب زردشت المقدس لدى الزردشتيين وهو الاثر الوحيد الذي بقي مكتوبا بهذه اللغة.

2) اللغات الإيرانية الوسطى

اللغات الإيرانية الوسطى تعد في الواقع احدى الأشكال المتطورة عن الفارسية القديمة تم استخدامها في عهدين : عهد الإمبراطورية البارثية **Parthian Empire** خلال (248 ق.م – 224 م) ثم في أيام الإمبراطورية الساسانية **Sassanide Empire** خلال (224-651 م). غالبا ما يقترن اسم اللغة للفارسية الوسطى بتسمية (اللغة البهلوية) حيث كانت تكتب بكتابة تحمل نفس الاسم : الخط البهلوي، وهو نمط كتابة مقطعي مأخوذ من الأبجدية الآرامية، فيما كانت الفارسية القديمة تستعمل الخط المسماري السومري.

سادت اللغات الإيرانية الوسطى في المرحلة الممتدة من القرنين الرابع و الثالث قبل الميلاد و الى غاية القرنين السابع و الثامن ميلادي و ظهرت في هذه المرحلة لغات متطورة عن اللغات القديمة و تنقسم هذه اللغات من ناحية المنشاء الى مجموعتين ... شرقية و غربية . تشمل المجموعة الشرقية على عدة لغات منها ..اللغة السغدية و هي

لغة اهل السغد في نواحي بخارى و سمرقند... اللغة الختنية او السكائية و هي لغة اهل الختن في شمال شرق كاشغر و اللغة الخوارزمية... و كانت هذه اللغة الرائجة في خوارزم و المناطق التي تقع في اقصى الشمال من ايران. اما المجموعة الغربية فتشتمل على لغتين.. ((البهلوية الاشكانية)) و ((البهلوية الساسانية)).. لقد بقيت من البهلوية الاشكانية التي سادت في الشمال الغربي من ايران اثارا بالخط المانوي - و هو خط من اصل ارامي- اما البهلوية الساسانية التي انتشرت في الجنوب الغربي من ايران فقد خلفت نقوشا حجرية و نقودا مسكوكة بالخط البهلوي و كتبها بالخط الارامي و يطلق عليها كذلك ((اللغة الفارسية الوسطى)) لانها تعد امتدادا للغة الفارسية القديمة.

Grammatical conjugation خلال هذه الفترة تم تبسيط مورفولوجيا اللغة من الاقتران القواعدي و نظام الاشتقاق **declension** للفارسية القديمة إلى مورفولوجيا كاملة التنظيم و نحو متماسك لتنظيم الفارسية الوسطى .

لكن تبقى العينات و الآثار الموجودة من هذه اللغة نادرة. و يذكر بعض الباحثين مثل الباحث الفارسي ناصر بوريرار ان : "كل ما هناك من نقوش علي بعض الصخور والاسوار تظهر ان اللغة البهلوية لغة ناقصة للغاية. لا توجد في جميع هذه النقوش الصخرية 200 كلمة بملوية يمكن ان نستخدم كلمتين منها للتعبير عن قضايا ثقافية و فنية و دينية جدية... فكل هذه الكلمات هي كلمات بسيطة يومية لا توجد فيها لا حكمة ولا ادب.

(3) اللغة الفارسية الحديثة:

و هي اللغة التي سادت منذ القرن الثالث الهجري و استمرت الى يومنا هذا... تعرف كذلك باسم الفارسية الدرية فحين دخل الإسلام بلاد فارس كانت اللغة الإيرانية الشائعة هي اللغة البهلوية وهي من أهم اللغات الإيرانية الوسطى التي كان قد تم بها تسجيل الكثير من الآثار الزرادشتية و تعاليمها، كما تم نقل كتاب "الأفستا" إلى لغتها. وعند دخول الإسلام و امتداد الفتوحات إلى إيران، ظهر الإسلام في صورته العربية لغة و طبيعة و حكما، فكان ذلك عاملا في دخول اللغة العربية في صلب اللغة الفارسية الحديثة و تغلغلها فيها. ولكن تأثير الإسلام كان عميقا في نفوس الإيرانيين و في أفكارهم و لغتهم لأن الحضارة اليونانية و طابعها لم تستطع أن تتجاوز المظاهر و الشكل و القشور من حياة الإيرانيين، أما الشريعة الإسلامية فقد تغلغلت في ذلك الحين بشكل ملحوظ في إيران "إن الحقيقة هي أن الإسلام يشيع و ينتشر في أية أمة يشغل الدين منها كل فراغها و يحتل جميع نفوسها بحيث لا يبقى مجالا للتفكير في شيء آخر من الشؤون المدنية و الاجتماعية غير الدين".

وقد بدأت في الظهور في القرن الثاني إلى الرابع الهجري (يوجد خلاف) بعد عصر طويل من السكوت (أي عدم الكتابة بالفارسية). يقول بوريرار: "لم يكن في عهد ابن مقفع - أي في الحقب الأولى للقرن الثاني الهجري - أي شيء مكتوب باللغة الفارسية... كما أن أول نماذج للغة الفارسية الجديدة ظهرت في القرن الرابع الهجري". و تمتاز هذه الفارسية بتأثرها الكبير باللغة العربية. كما أنها تأثرت بلغات أخرى كالتركية.

وكان الفتح الإسلامي لفارس بداية جديدة لتاريخ فارس الحديث لغة و شعرا . فقد شهدت في فترة لاحقة عددا كبيرا من الشعراء و الأدباء الذين استخدموا الفارسية كلغة تعبير أدبية ، بالتالي أصبحت الفارسية اللغة المسيطرة في المناطق الشرقية من العالم الإسلامي مثل فارس و أفغانستان و شرقي الهند الذي عرف لاحقا بباكستان إلى جانب الأوردية . الفارسية اعتمدت كلغة رسمية في أيام السامانيين ، الامبراطورية المغولية ، التيموريون ، الغزنويون ، السلاجقة ، الصفويون

و قد استقطبت اللغة الفارسية الحديثة في مراحل تكوينها كافة اللهجات الفارسية الاخرى فاغتنت بها .. كما اقتبست من اللغة العربية كثيرا من مفرداتها و مصطلحاتها في مجال الدين .. الفلسفة... الغلم... الادب و الفن و غيرها . و يرجع سبب تسمية اللغة الفارسية الحديثة بالفارسية الدرية الى انها اللغة التي كان يتحدث بها في بلاط ملوك خراسان اي ((در او دربار)) بمعنى البلاط او الباب الملكي حيث كانت لغة الصفوة من الحاشية و عندما قامت اول حكومة فارسية في ظل الخلافة العباسية بزعامة يعقوب بن ليث الصفار في خراسان اخذت تعمل على نشر الفارسية الدرية. و قد استعملت الفارسية الحديثة (فارسي درى) كلغة ادبية لاول مرة في العهد الاسلامي في بلاط الطاهريين و الصفاريين و السامانيين و بدئت الاثار الادبية المكتوبة بها تظهر مدونة انطلاقا من القرن الثالث الهجري . وتمتاز الفارسية الحديثة بتأثرها الكبير باللغة العربية كما أنها تأثرت بلغات أخرى كالتركية. اذ كان الفتح الإسلامي لفارس بداية جديدة لتاريخ فارس الحديث لغة و شعرا ... فقد شهدت في فترة لاحقة عددا كبيرا من الشعراء و الأدباء الذين استخدموا الفارسية كلغة تعبير أدبية ، بالتالي أصبحت الفارسية اللغة المسيطرة في المناطق الشرقية من العالم الإسلامي مثل فارس و أفغانستان و شرق الهند الذي عرف لاحقا بباكستان إلى جانب الأوردية . و قد اعتمدت الفارسية كلغة رسمية في أيام السامانيين ، المغوليين ، التيموريون ، الغزنويون ، السلاجقة و الصفويون . لذا يجدر الذكر الى انه في هذه المرحلة سادت لغات اخرى مثل ((لغة البشتو)) ((اللغة الافغانية)) ((اللغة الاسبانية)) و معظم هذه اللغات لا تزال سائدة الى عصرنا الحاضر بين الافغان الاكثريين و البلوتشيين .ان اللغة الفارسية الحديثة لم تطرئ عليها تغييرات جذرية و ظلت على شكلها و خطها ان كانت بفعل و تركيبها طيلة هذه القرون الممتدة..و التاثر باللغات الدخيلة طرء تغيير على معجمها...فانها ظلت على اصلها و هي الان لغة حية لاكثر مئة مليون نسمة يتكلمون بها في كل انحاء ايران و افغانستان و تاجيكستان و الى حد ما في الهند و باكستان و تركيا.

يقول الباحث الإيراني يوسف عزيزي: "ازدهرت اللغة الفارسية وترعرعت في أحضان الأبجدية العربية بعد الفتح الإسلامي لإيران. وقدمت شعراء ومتصوفين ومفكرين عظاماً، خلافاً لما قبل الاسلام حيث لم تقدم اللغة البهلوية وهي لغة البلاط عند الأكاسرة. أي اسم بارز في مختلف مجالات المعرفة وخاصة والأدب. و يبدو ان اللغة الفارسية استعارت من اللغة العربية الكثير من تراكييبها و مفرداتها و لاحقا استفادت من اللغة المغولية عند سيطرة الإمبراطورية المغولية و من ثم التركية . بالمقابل دخلت العربية العديد من المفردات العربية خاصة تلك المتعلقة بالتنظيمات الإدارية التي اقتبست عن الفرس.

يقول الباحث الإيراني يوسف عزيزي: "لقد أثرت الثقافة العربية في الثقافة الفارسية، عبر العصور. وكان للأدب العربي تحديداً، تأثير مهم في الأدب الفارسي كما وكان للغة العربية أيضاً، دور في إغناء اللغة الفارسية بالمفردات المتعددة. فهناك نحو 60% من اللغة الفارسية مفردات عربية، أو عربية الجذور. و يمكن القول أن تأثير اللغة العربية في اللغة الفارسية، يشبه تأثير اللغة الرومانية في اللغة اللاتينية. ويمكن القول ان الأدب الفارسي لم يكن له وجود بارز قبل الاسلام، وقد أصبح له هذا الوجود، وهذا البروز بعد الاسلام، فنتيجة لتمازج الثقافتين الفارسية و العربية، الذي انتج عندنا شعراء و مفكرين وأدباء كباراً، مثل حافظ الشيرازي و سعدي الشيرازي و ناصر خسرو البلخي وفي مجال الفلسفة الملا صدرا و ابن سينا و الفارابي و الغزالي. وكلنا يعلم ان شاعرا مثل حافظ الشيرازي وهو من أعظم شعراء الفرس والعالم، كان يعرف و يقرأ ويستوعب الشعر الجاهلي، وشعر العصر العباسي و الأموي، وكان يعرف القرآن وحافظاً لآياته. وقد كتب قصائد عربية أيضاً، وحذا حذوه في ذلك سعدي وناصر خسرو والبلخي. ومن المعروف أن سعدي الشيرازي زار الدول العربية في القرن السابع الهجري، منها لبنان وسوريا والحجاز والعراق، وله في هذا الرحلات كتابات مهمة"

و يبدي ادي شير (رئيس اساقفه الكنائس الكلدانية) في كتابه «الالفاظ الفارسيه المعربه» دهشته لنفوذ الفارسيه الي هذ الحد في اللغه العربيه، رغم ان الفارسيه من فصيله اللغات الآريه، في حين لم تؤثر في العربيه لغات ساميه من فصيله العربيه نفسها كالسريانيه و الروميه و القبطيه و الحبشيه. و الارتباط اللغوي كما نعرف بين اللغات ذات الاصل الواحد اسهل من اللغات ذات الاصول البعيده .

الفصل الأول
الأبجدية الفارسية

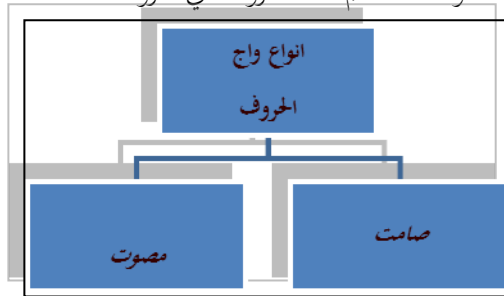
كتبت الفارسة بعد دخول الاسلام الي ايران بالخط العربي ، وتحديدًا منذ اوئل القرن الثالث الهجري / فانظمت الفارسية ثمانية وعشرون حرفًا هم ابجدية العربية :

أ ء ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش
ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن ه و ي .
والحروف التي ادخلوه علي الفارسية اربعة حروف توافق صوتيا النطق الأعجمي وهي توجد فقط في اللغات الآرية والهندو أوروبية ، هي :

الحرف	التسمية	النطق	مثال
پ	الباء المثلثة	Pe	پدر = اب
چ	الجيم المثلثة	ch	چتر = مظلة / چاه = بئر
ژ	ز المثلثة	je	ژاله = ندى / مژه = هدب
گ	الكاف الفارسية	ge	گل = وردة / گبر = مجوسى

<https://www.youtube.com/watch?v=3r5AlpPmfq8>

ويسمي كل واحد من هذه الحروف اصطلاحًا " واج " وهو عبارة عن اصغر وحدة صوتية يمكن ان توجد تغييرًا في المعنى مثل كلمتي " ليز " = ممزوج و " ريز " = مسكوب ، فكلاهما متماثلان من حيث عدد الحروف الا ان حرف واحدًا هو المختلف " ل " . " ر " ، وعمامة تنقسم هذه الحروف الي حروف :

شكل رقم (1) انواع الحروف

١- الحروف الصامتة : الصوامت عموما هي الاصوات التي يتوقف النطق بها بعد جريان الهواء من جوف الحلق في نقطة بين ما بين الحلق والشفة وهي ثلاث وعشرون حرفًا هم : ء ب پ ت ج چ خ چ ر ز ژ س ش ف ق ک گ ل م ن و ه ي .

ب . الحروف المتحركة " واکه " : هو الصوت الذي يخرج باهتزاز الأوتار من الحلق ويبقى الحلق اثناء اداءها مفتوحًا بحيث تسمح بخروج الهواء بسهولة والمصوتات في الفارسية ست :

الكسرة :	الفتحة :	الضمة :
آ	او	اي

هذا ويمكن ترتيب حروف الفارسية الي ثلاث مجموعات رئيسية :

ا - الحروف الفارسية وهي الأربع التي ذكرناها آنفا .

ب - الحروف الخاصة بالعربية :

وهي عبارة عن (ص ض ط ظ ع ق ح ث) ولكل من هذه الحروف نطق خاص الحروف :

- " ص " : تنطق " س " كما في العربية : صبح = سبح صبر = سير وصال = وسال .

- " ض " : تنطق بين " ظ " و " ز " في العربية : ضد = زد . حاضر = حازر . حضرت = حزرت

- " ط " : تنطق مثل " ت " كما في العربية : طرف = ترف ، طهران = طهران ، طاهر = تاهر .. - " ظ " :

وينطق " ز " كما في العربية : ظاهر = زاهر . ظهور = زهور ز ظل = زل .

- " ع " : وتنطق " ء " كما في العربية : علم = علم = عين = عين

- " ق " تنطق ما بين " غ " و " ق " : آقا = آغا . قربان = قريب . قريب = غريب .

- " ح " : تنطق مثل " ه " كما في العربية : حسن = هسن . صباح = سباه . صاحب = ساهب .

- " ث " : تنطق " سين " كما في العربية : ثواب = سواب . ثمين = سمين . وثير = وسير .

ج - الحروف المشتركة :

والتي تشمل بقية حروف العربية والفارسية : (ف ل م ن و ب ك)

- هناك بعض الأحرف لها نطق خاص مثل :

ا - الهمزة والالف :

اذا جاءت الالف متحركة في الهمزة ولا تكتب علي الالف مثل :

ابر = سحاب اسب = حصان انگور = عنب

لكن عندما تكون ساكنة فهي الالف :

ما = نحن شما = انتم جدا = منفصل

لكن الهمزة ايضا لا تقع في الكلمات الفارسية الا في بداية الكلمة اما اذا وقعت في وسط الكلمة فاما ان تكون

كلمات عربية او مقلوبة من الياء و الواو :

آئين اصلها آيين = قانون ميثاق بائيز اصلها باييز = خريف (او شهر من الشهور الايرانية

- الالف الممدودة والالف المقصورة :

الالف الممدودة مثل الالف التي ذكرناها من قبل في كلمة : ابر و ساكن وغيرها .....
 اما المقصورة فهي التي لاتوجد الا في الكلمات العربية التي دخلت الفارسية وهي الف تكتب علي شكل " ي " :

عيسي موسي معني مرتضي يحيي فتي حتي مجتبي صغري كبري ادني ....
 الا ان هذه الكلمات عندما تاتي مضافة او منسوبة تكتب الالف فيها الفا بعده " ي " النسبة او الاضافة :

عيسي = عيساي / موسي = موساي / معني = معناي
 ليلي = ليلاي / شوراي = شوراي / يحيي = يحيي .
 - هناك بعض الكلمات في حالة الفاعلية والمفعولية علي الشكل التالي :

فاعلي	مفعولي
محتوي	محتوا
مستوفي	مستوفا
مقتضي	مقتضا
منتهي	منتها

- هناك بعض الكلمات العربية تقلب الالف الي " ي " :

قائل = قايل / سائل = سايل / مائل = مايل / جائز = جايز
 فوائد = فوايد / نواب = نوايب / جوائز = جوايز / عوائد = عوايد .
 - " واو " : لها ثلاث حالات :

ا - اذا كانت متحركة " واكه " تنطق " v " في الانجليزية مثل :

وكيل = محامي وعده = ميعاد وقت وطن وسيع .

ب - اذا كانت حرف مد تنطق " واو " :

زود = سرعة دود = دخان درود = تحية سلام رود = نهر زور = قوة
 مور = غلة شور = فتنة هياج طور = حالة جور = كيفية موش = فأر .
 واذا جاءت حرف عطف تلفظ ضمة مفخمة : بام و شام (صبح ومساء)

ج - " واو " معدولة (مجهولة) :

هي واو لاتنطق ولها حالتان :

- اذا وقعت بين حرفي " خ " و " ا " مثل :

خواهر = خاهر اخت خوارزم = خارزم (مدينة) خواهش = خاهش رغبة .

- اذا وقعت بين حرفي " خ " و " ي " مثل :

خويشتن = خيشتن نفس ذات خويشاوند = خيشاوند قريب .

د - " ه " : اذا جاءت في اول الكلمة او في وسطها فهي تقبل الحركات مثل :

هُنر = فن فضل هر = كل مُهر = ختم جهر = صياح

اما اذا جاءت في اخر الكلمة فانها لا تكون الا ساكنة اللهم الا في حالة الاضافة مثل :

راه = راه بزرگ طريق عظيم شاه = شاه تيمور الملك تيمور <

وهناك " ه " المخفى التي تنطق ككسرة مماله مثل :

خانه = بيت جامه = ثوب نامه = رسالة ژاله = ندى

اين كوزه چو من عاشق زارى بودست = هذا الكوز كان مثلى عاشقا ولها .

ه - " ياء " مجهول : هي ياء تلفظ (I) . (ي) مثل : شير = اسد شمشير = سيف .

و - " ت " : لا وجود في الفارسية للتاء المربوطة والكلمة العربية التي دخلت الفارسية اما ان تنطق " تاء مفتوحة

او هاء صامتة مثل :

رقعة = رقعت = رقعه / دفعة = دفعت = دفعه / حماسة = حماسه = حماسه .

م - التخفيف : احيانا تخفف الكلمات الفارسية بحذف بعض حروفها اذا اقتضت الضرورة الى ذلك كما في حالة

الضرورة الشعرية وليست هناك قاعدة معينة للحذف فقد يكون في اول الكلمة او وسطها او آخرها :

اكتون = كنون الآن / راه = ره الطريق / گواه = گوا الشاهد .

افتادن = فتادن السقوط / اشكم = شسكم البطن / اشتر = شتر الجمل

شاه = شه الملك / ماه = مه القمر / كوه = كه الجبل

زمين = زمى الارض / چون = چو مثل / شادباش = شاباش

ل - " النون والباء " اذا جاءت في الفارسية كلمة في وسطها " ن " و " ب " نطقنا " م " :

شبهه = شبهه السبت / عنبر = عمير العنبر / پنبه = پمبه القطن .

انبار = امبار . وهذا ما يعرف في العربية بالإدغام .

ك - الابدال : تتبدل بعض الحروف في الفارسية الى حروف اخرى تقاربها في مخارجها :

الكلمة	تتبدل الى	المعنى
باز	واز	ثانية
زبان	زفان	لسان
پيل	فيل	فيل
سفید	سپید	ايض
فارس	پارس	مدينة فارس
گُرگ	وُرگ	ذئب

نوشتہ	نِشْتَه	مکتوب
کَنخُدا	کَدْخدا	عمی~
شغال	شگال	ثعلب
وام	پام	سقف

گ - التنوين : لا يوجد فى الفارسية تنوينا الا فى الكلمات العربية الدخيلة مثل :
اصلاً / ابدأ / حالا عمدا .

ى - التشديد : يوجد التشديد فى بعض الكلمات الفارسية مثل :

اره = منشار / تپه = تلة / فرخ = مسرور
خرم = سعيد / بسند = مرجان / لگه = بقعة .

الحركات : تسمى فى الفارسية الفتحة " زَير " / الضمة " پيش " / الكسرة " زير "

<https://www.youtube.com/watch?v=lp98ntnlrK8>

رابط فيديو رقم واحد

الفصل الثانى
الاسم واحواله

الاسم في الفارسية

الاسم كلمة يمكن ان تكون مسندا اليه في الجملة (المبتدأ) او (مسند) الخبر ، وهي كلمة لها معني مستقلا ، يطلق علي شخص او حيوان او او شئ او مفهوم : مثل احمد بلبل ، كلستان ، تندرستي مثل الجمل الآتية :

احمد باهوش است احمد زكي

بلبل مي خواند بلبل يغني

كلستان خواندني است (الكلستان جدير بالقراءة)

تندرستي نعمت بزكي است الصحة نعمة عظيمة

اقسام الاسم :

للأسماء خصائص مشتركة لكنها ليست متشابهة من كل جهة وهي مختلفة من اوجه عدة ، لذا يمكن تقسيمها الي عدة انواع :

1. اسم عام: هو الذي يطلق علي جميع المسميات من الاشخاص او الاشياء التي تنتمي الي جنس واحد ويسمي اسم جنس ايضا : كشور ، دِه ، دريا ، اقيانوس ، قلم ، مادر ، بدر ، كتاب ، شهر ، بسر .
- 2 . اسم خاص : هو الاسم الذي يطلق علي فرد او افراد معينين ولايشمل كل الافراد من نفس الجنس : قرآن ، آرش ، دزفول ، مکه ، تركيا ، قاهره ، جده .

ملاحظة:

1 . يقسم الاسم الي عام او خاص من حيث الاختصاص او الشمول الي كل افراد نفس الجنس من حيث العدد

2. يمكن تقسيم الاسماء الخاصة الي اربع مجموعات :

ا - الاسماء الخاصة بالانسان : مهتاب ، نرکس ، سعيد ، محمد ، مريم ، مهدي .

ب - الاسماء الخاصة بالحيوان : ذو الجناح ، عقاب ، رخس ، شبديز

ج - الاسماء الخاصة بالاماكن عموما القرى المدن الدول القارات النهار الجبال الجزر البحار المجرات

السماوية واجزاءها مثل رستم آباد ، آهواز ، سوريه ، آسيا ، زابنده رود الوند ، كيش عطارد

د - اسماء الكتب والاشياء التي لا شبيه لها : قرآن مانجيل ، حجر الاسود ، كوه نور ، تحت طاووس .

3 . اسم ساده مفرد (البسيط)

هو الاسم الذي يكون عبارة عن كلمة واحده غير مشتقة او مركبة مع اسم اخر :

كتاب ، سر ، دل ، انسان ، قلم .

4 - اسم مركب : وهو الذي يركب من قسمين او اكثر مثل :

كتابخانه : كتاب + خانه كتاب و بيت بيت الكتب

سربازخانه: سر + باز + خانه راس ، اصل فعل (مادة اصلية من فعل بازیدن (يلعب) وبيت
بيت الجند معسكر دلارايي: دل + آرا + ي + ي محبوب / عشق / محبوب ملبح
انسان دوستي : انسان + دوستي ، انسان وودود

ملاحظة :

انواع الاسماء المركبة :

- 1 - من اسمين او اكثر : دادسرا (محكمة) مهمانخانه (مضيفة) شترگاوپلنگ (زرافة) پدر زن حم
- 2 - من اسمين بينهما الف : بنا گوش . سراپای سراسر پیشاپیش
- 3 . من فعلين من جنس واحد مثبت ومنفي : کشمکش صراع ، هست ونیست الوجودوالعدم، بود ونبود (كان وماكان) .
- 4 - من بن ماضي ، بن مضارع مع بعضها او مع كلمات اخري : گفت وگو الحديث «زد و بند »
خاکریز < مدفون . کشاکش، پیشرفت رقی ، گفتار حدیث ، سازمان مؤسسه، درآمد دخل
- 5 . من تکرار بناء الامر : بز بن
- 6 . من فعل امر لفعلين مختلفين : بگیر ببند 0
- 7 - من صفة بيانية واسم : نوروژ . زنده رود
- 8 - من صفة ولاحق : خوبی الحسن . بدی الشر زگرما السخونه .
- 9 من اسم ولاحق : روزه یومی ، دبیر ستان مدرسة ثانوي ، لاله زار حدیقة .
- 10 . من صفة عددية ولاحق : دهه عقد هفته اسبوع ، بنجه قبضة
- 11 - من صفة عددية واسم ولاحق : دو راهي مزدوج ، سه راهي تقاطع ، دوبيتي (قالب شعري)
- 12 - من تکرار اسم صوت : من من ، بع بع ، عرعر شر شر .

- 5 . اسم جامد : هو الاسم الذي لا يشتق من بن ماضي (مصدر مرخم) ، بن مضارع (ماده اصلية) للفعل في الفارسية مثل پرستو . اسب . دختر . پسر قلم
- 6 - اسم مشتق : هو الاسم الذي يشتق من جذر الفعل : (بن ماضي (مصدر مرخم) ، بن مضارع (ماده اصلية) مثل بينش = بين (بن مضارع دیدن) + ش رؤیة
دلداري = دل + دار (بن مضارع داشتن) + ی حب
رفتار = رفت + (بن ماضي رفتن) + ار مسلك
- 7 - اسم ذات : هو الاسم الذي له خارج الذهن وجود ملموس ومرئي ومحسوس مثل : كتاب ، درخت ، رود ، كوه ، میوه ، مرد ، زن

8 - اسم المعني : هو الاسم الذي ليس له وجود ملموس بذاته بل مربوط بوجود اخر : علم ،أزادگی حرية، بزرگی عظمة ،زیبایی جمال .

9 - اسم مصدر: هو الاسم الذي يدل علي معني المصدر مثل دانش ، ستایش .
ملاحظه:

بینی اسم المصدر مما يلي :

. بن مضارع + ش: دانش . پرورش . پذیرش . آسایش . ستایش . روش کوشش
. بن مضارع + های غیر ملفوظ: گریه . خنده / ناله / مویه / پویه / بوسه / اندیشه
. بن ماضی + ار: گفتار . قول کردار عمل / کشتار قتل / جستار بحث / ساختار بناء
. بن مضارع + آن: خندان ضحك / گذران / مرور
. اسم + ان: چراغان . عقدکنان / عقد / شترکشان حادي العيس / ختنه سوران الختان
بن ماضی + و + بن مضارع: گفتگو . بن مضارع + شت = خورشت طعام برشت حمل
يتكون حاصل المصدر وهو تحويل الاسم ليكون مثل المصدر في المعني

1 - باضافة ياء الي الاسم : مرد = مردی رجوله، جوان = جوانی شباب ، پير = پیری شیخوخه
2 - اذا كان اخر الاسم "الف" او "واو" توضع قبل الياء همزة : پارسا = پارسائي ، توانا = توانائي ،
دانشو = دانشوئي
3 - اذا كان اخر الاسم هاء قلبت الي گ : تشنه = تشنگی . عطش . گرسنه = کرسنگی جوع
شکسته = شکستگی منهزم . بچه = بچگی . مرده = مردگی .

10 - اسم مفرد: الاسم اذا دل مفهومه علي فرد او شيء او مفهوم يطلق عليه مفرد : غزل ، دفتر ، بلبل ، مادر ،
وليس له في الفارسية علامة تدل عليه

11 - اسم جمع : هو الاسم الذي يدل علي اكثر من واحد او اثنين مثل : غزها ، دفترها ، بلبلان ، مادران ،
وعلي هذا تكون القاعدة :

قاعدة: تجمع الاسماء في الفارسية باحدي العلامتين ها ، ان مثل :

کتابها / قلمها / هوشها

پدران / مادران / اسبان / بلبلان

درختها / ودرختان / گیاهها و گیاهان

ومن هذه القاعدة تتضح اسلوب الجمع في الفارسية كمايلي :

1 - يجمع بالهاء اسماء المعاني مثل : هوشها ذكاءات، عقلها عقول، پرهيزكاريتها اعمال ذاكية، اراده هاراادات شجاعتهها، ايمانها «وجدانها» بخششها عطاءات، دانشها «معارف، نقرتها مكاره، خشمها، غضبات، ترسها مخاوف .

جمله فارسی :

(زن و بچه آدم نمی توانند عذر همه گناههای آدم باشند)

لم تستطع المرأة وابناء آدم ان يكونوا عذرا لجميع ذنوب الانسان
وقد تستثني بعض اسماء المعاني من هذه القاعدة وتجمع ب "ان" مثل گناه وغم في الكتابات الحديثة والقديمة ايضا :
خدایا همه گناهان ما بیا مرز اغفر یا الهی جميع ذنوبنا .

2 - تجمع اسماء الجمادات "ها" مثل : میزها ، کتابها ، دیوارها ، قلمها ، . سنگ ها ، فرش ها ، کتاب ها ، رنج ها ، خوبی ها

جمله فارسی :

بنای تاریخ گذشته ما به چوش پلها وستونها و دیوارها و خانه ها و بازارها نیست (لم یکن بناء تاریخنا القديم علی کتف القناطر والاعمدة والجدران والبيوت والاسواق .

3 - يجمع اسم الانسان والحيوانات عادة ب "ان" مثل : کودکان ، جوانان ، پسران ، دختران ، مردان ، زنان ، مرغان ، شیران ، پلنگان.

4 - تجمع اسماء النباتات والاعضاء الزوجية من جسم الإنسان والاسم الذي يدل علي زمن يتبدل ويتغير بالعلامتين :

گوش = گوشها = گوشان . اذن / دست = دستها = دستان يد
چشم = چشمها = چشمان / عین / پای = پایها = پایان قدم
درخت = درختها = درختان شجر / نغال = نغالها = نغالان غصن
شب = شبها = شبان لیل / روز = روزها = روزان یوم
روزگار = روزگاراها = روزگاران زمن / ماه = ماهها = ماهان شهر / قمر .

ملاحظة :

1 . تجمع كلمات: سر / گردن / جان ب "ها" اذا جاءت بمعنى عضو من جسم الانسان :

سر = سرها رؤوس / گردن = گردنھا رقاب / جان = جانھا ارواح .

لكن اذا جاءت كناية عن شيء فتجمع "ان" :

سر = سران رؤساء / جان = جانان احبة / گردن = گردنان قاده .

2 - اذا جمعت الكلمات التي تنتهي ب "هـ" ب "ان" تقلب "هـ" الى "گی" :

بنده = بندگان عبد / تشنه = تشنگان عطشان

خواجه = خواجهگان سيد / نویسنده = نویسندگان كاتب.

3 - الاسم والصفة اللذان يخلفان الاسم وينتهيما بـ"الف" او "واو" عند جمعهما بـ"ان" يوضع حرف "ى" بين الكلمه و "ان": آشنا = آشنایان عارف/ گدا = گدايان شحاذ/ دانا = دانايان عالم خوشخو = خوشخويان حسن الطباع / جنگجو = جنگجويان محارب .

4- يستثنى من القاعده السابقه الكلمات الاتيه: بانو = بانوان سيده / زانو = زانوان

جادو = جادوان ساحر/ گيسو = گيسوان ذوابه / بازو = بازوان ساعد/ آهو = آهوان غزال.

5- تجمع كلمتى "خانم" و"آقا" فى الكتابات الحديثه : خانمها و آقايان السيدات والساده.

6 - يجمع اسم الجمع الذى يدل فى معناه على الجمع احيانا بـ"ها" او "ان" مثل :

مردم = مردمان = مردمها / تيب = تيبها = تيبان عريف / دسته = دسته ها باقه / امم = اممها / ملل = ملتها لشكر = لشكرها رمه = رمه ها قطع .

7 - الجموع العربيه فى الفارسيه : فضلا عن الاسماء الفارسيه والعربيه التي تجمع باحدي العلامتين هناك جموع توافق السياق الصربي في العربيه مثل :

ا - انتخابات، تعليمات ، دروس ، علوم ، علما ، محصلين ، روحانيون ، ملّيون ، مكاتبات ، مترادفات

ب - تتجمع بعض الكلمات العربيه بـ "ين" : مؤمنين، مسلمين ، كافرين ، منسوبين ، مجروحين ، معلولين .

ج - الاسماء التي تنتهي بـ "ي" النسبه العربيه وتجمع بـ"ون" مثل : انقلابي = انقلابيون / روحاني = روحانيون / اجتماعي اجتماعيون / اشتراكيون / اعتصابيون / ارتجاعيون.

د - الاسماء التي تجمع بـ "ات" مثل انتخابات تحصيلات تغييرات تنبيهات تفريجات تعديات امكانات

هـ - هناك بعض الكلمات الفارسيه المنتهيه بـ "هـ" عند جمعها بـ"ات" تقلب "هـ" الي "جات" "

كاغذ = كاغذجات / دوا = دواجات ، حلوا = حلوات ، شيرينه = شيرينجات ، ميوه = ميوجات كارخانه = كارخانه جات .

و - هناك بعض الكلمات الفارسيه يمكن جمعها بـ "ات" مثل گزارش = گزارشات / نگارش = نگارشات

كتابه / آرمایش = آرمایشات اختبار / نمایش = نمایشات مسرحيه / دستور = دستورات قاعده.

ل - بعض الكلمات العربيه تجمع بـ "ان" مثل معلم = معلمان / مستخدم = مستخدمان .

م - بعض الكلمات العربيه تجمع بـ "ات" مثل جواهر = جواهرات / امور = امورات نواقص = نواقصات

لوازم = لوازمات / حبوب حبوبات .

12 - مترادف ، متضاد و متشابه

مترادف ، كلمتان مختلفتان فى الصوره، متفقتان فى المعنى:

مرز و بوم = الحدود

تک و پو = الاسراع

، برگ و توشه = متاع

جانور و حيوان = الحيوان

متضاد ، كلمتان مختلفتان فى الشكل والمعنى

: جنگ و آشتى . صلح و جنگ = الحرب والسلام

خوبى و بدى = الخير والشر

، رفت و آمد = الذهاب و الاياب

: متشابه ، كلمتان نطقهما واحد لكن مختلفتان فى المعنى :

خوار ، خار = ذليل . شوک

❖ خورده ، خرده ماکول . فکه

❖ خاستن ، خواستن النهوض . الرغبة .

13 - اسم الآله : هو الاسم الذى يدل على الاداه والآله مثل :

کلید = مفتاح / قیچی = مقراض .

ملاحظه :

بعض من اسماء الآلهة في الفارسية تصاغ من بن ماضى وبن مضارع (المصدر المرخم) (المادة الاصلية للفعلة) :

1. بن مضارع + هـ بيان الحركة (هـ المخفي) التي تنطق كسره مماله :

تابه = مقلاه / ماله = مسطرين / شناسه = الضمير الشخصى .

2. بن ماضى + هـ بيان الحركة :ديده عين

3. بن مضارع + ك : غلتك محراث . حفار

4. اسم + بن مضارع + هـ : پاتابه حذاء بوت .

اسم + بن مضارع : دستکش قفاز يد / عود سوز مجمر / عنبر ساي رشاش العطر

14 - اسم صوت : هو لفظه مركبه تشتق من طبيعه كصوت الماء والحيوان والشجر ... الخ مثل

هن و هن . من ومن . ترق وتتروق . شارت وشورت . كيش كيش . قاه قاه . شر شر . ميو ميو

گارب گوروب

جمله فارسی : شنیدم که از سالون سروصدا می آید درق درق ..... وهن وهن بچه ها

سمعت صوتا اتيا من الصالون (خطوات القدم) وهنه الاطفال

15 - الاسم المصغر : هو الاسم الذى يلحق به "ك" او "چه" او "و"

مثل بچه = بچک طفیل / باغ = باغچه روضه / دفتر = دفترک کراس صغیر / پسر = پسرک ولید . / پسر = پسر / دفتر = دختر / دختر = دختر .

16- معرفه و نکره

معرفه ، اسمی معلوم لدى المخاطب ، مثل " عاقبت خانه را فروختم و دکان ها را خریدم في النهاية بعت المنزل واشتریت الدکان " . المقصود البيت والدکان اللذین تعرفهما .

نکره ، اسمی غیر معلوم و معین لدي المخاطب ، " مردی را دیدم " " دوستی را دیدم " رجالا رایت ، صديقا رایت .
علامت اسم نکره " ی " آخر اسم . " پیرزنی " عجزو او " یکی قبل الاسم یک پیر زن واحيانا ينکر الاسم بالاثنين معا یکی پیرزنی یکی کتاب کتابی یک کتابی

جمله فارسی : " یکی گریه در خانه ی زال بود که برکشته ایام و بد حال بود "

کانت هره فی منزل " زال " مضت علیها ایام والحال سئ

ملاحظه :

الاسم الذی ینتهی ب " ه " عند تنکیره تضاف " ء " او " ای " فی اخر الاسم مثل :

خانه = خانهء = خانه ای منزل / نامه = نامهء = نامه ای رساله

الاسم المعرفه لیس له علامه مخصصه و لكن الاسماء والكلمات التالیه هی اهم اقسام المعرفه :

1 - کل الاسماء الخاصه : ایران . دهلی . بابک . امین . امید

2 - صفات الاشاره " آن " . این . همان . همین چنان . چنین

3 - اسم الجنس : درخت . کتاب

4 - الاسم المضاف الی المعارف : کتاب گلستان . دست فرهاد . خانهء فرشاد .

5 - الاسم الذی یتاتی فی الجملة التابعه مصحوبا ب " ی " وقبل " که " الاسم الموصول

مردی که می آید برادر من است = آن مرد که می آید برادر من است (الرجل الذی یتاتی هو اخی)

6 - هناك مواضع اخرى يكون الاسم فيها معرفه :

ا - بقرینه لفظیه مثل " بچه ها " " کلاس " بچه ها باصفهانشان به طرف کلاس می رفتند . ذهب الاطفال فی اصفهان ناحیه الفصل .

ب - بالقرینه المعنویه الی يفهمها السامع او القاری عن طریق الاسم : سفره . " ناهار " رئیس جمهور

بفرمایید : سفره چیده شده وناهار حاضر است . تفضلوا السفره مدت والغذاء جاهز .

رئیس جمهور در شیراز نطقی ایراد کرد . القی رئیس الجمهوریه بیاناً فی شیراز .

ج . اذا جاء الاسم مفعولا به علامته " را "

كتاب را خواندم قرات الكتاب

د - اذا جاء الاسم منادى خدایا مرا از بدان نجات ده نجنی یا الهی من الاشرار

17- اسم المذكر والمؤنث :

لا تعرف الفارسيه التذكير والتانيث في:

الضمائر: من انا . تو انت انتِ شما : انتم .انتن

والصفات : سفيد : ابيض او بيضاء خوب طيب او طيبة آزاد الحر = الحره

واسماء الاشارة : آن ذلك تلك ، اين هذا هذه

والاسماء الموصوله : كه الذي ، التي للعاقل ، چه الذي ، التي لغير العاقل .

ولكن هناك كلمات هي بذاتها مذكر او مؤنث :

مرد رجل ، زن امراة

بسر : ولد ، دختر بنت

ملاحظة:

1 - هناك اسماء مشتركة للحيوان والطيور في المذكر والمؤنث وهي غالبا لا تحتاج الي لذكر علامة لبيان نوعية

الاسم من حيث التذكير والتانيث مثل :

شیر : الاسد - اللبؤة / گاو : الثور - البقرة / سگ : الكلب - الكلبة

گنجشک : العصفور - العصفورة / خر : الحمار : الحمارة / روبا : الثعلب - الثعلبة .

2 - للتمييز بين المذكر والمؤنث في الحيوان توجد كلمتان " نر " للمذكر " ماده " للمؤنث

شیر نر : الاسد شیر ماده : اللبؤة

گاونر : الثور : گاو ماده البقرة

خر نر : الحمار خر ماده : الحمارة

3 - النادر من الاسماء

خروس الديك ماكيان الدجاجة.

شكل رقم (2) انواع الاسم

ثانيا : نقشهای اسم (حالات الاسم) :

للاسم عدة حالات او صور فى الجملة الفارسيه يعرب على اساسها هى كما فى مصطلحها الفارسى
نقش نهدى (الفاعليه) / نقش مسندى (الاسناد) / مفعولى / متممى / ندى / تميزى وهذه هى الصور
الاصليه . وقيدى / وصفى / مضاف اليه / بدلى / تاكيدى وهذه حالات ثانويه .

1 - نقش نهدى (المسند اليه) (نهد) : وتعني ان يكون الاسم مسندا اليه (مبتدأ) تنسب اليه فعل او صفة او
كلمات اخري :

هو روشن شد اصبح الجو نورا

آزادي نعمت بزگى است الحرية نعمة عظيمة

فى المثال الاول كلمة هوا : مسند اليه والفعل روشن شد نسب اليه (فاعل)

وفى المثال الثانى كلمة آزادي مسند اليه (مبتدأ) ، نعمت بزگى مسند (خبر) و است فعل الربط فى الجملة الاسمية .
ملاحظة :

1 . تتكون الجملة فى الفارسية من : جملة فعلية ، وجملة اسمية
تتكون الفعلية من : فاعل + مفعول (به / متمم) + مكمل الجملة (صفة ، قيد ، بدل عدد تمييز ...) + فعل
(ماضى - مضارع - مستقبل - امر .....)
مثل : پسر كتاب را از كتابخانه سريعا آورد = احضر الولد الكتاب من المكتبة سريعا .
الجملة الاسمية : مسند اليه (مبتدأ) + مسند (خبر) + فعل الربط
مثل : محمود باهوش است = محمود هو ذكى .

2 - یصرف فعل الربط فی الفارسیة من فعل هستن مع الضمائر علی هذا النحو :

من هستم انا اکون / تو هستی انت تکون / او است هو یكون

ما هستیم نحن نکون / شما هستید انتم تکونون / ایشان هستند هم یکنونون .

مثال : من دانشجو هستم انا طالب اکون / تو معلم هستی انت معلم / او پسر است هو ولد

ما مصری هستیم نحن مصریون / شما مرض هستید انتم مرضی / ایشان خوبان هستند = هن جمیلات

.....

3 - یوجد اختصاراً ومخفف لفعل الکینونة :

من هستم = منم = ام / تو هستی = توئی = ای / او است = اوست = است

ما هستیم = مائیم = ایم / شما هستید = شمائید = اید / ایشان هستند = ایشانند = اند

4 - للاسم فی حاله الفاعلیه خمس صور هی :

ا- یكون فاعلاً لامر ما ای ینسب الیه اتمام امر بالاثبات او النفی :

سعید آمد = جاء سعید / حمید زرفت = ما ذهب حمید / افسانه از بازار کفش خرید = اشترت افسانه

حذاء من السوق / پروانه دیروز امتحان داد = امتحنت پروانه بالامس

ب - ان یكون قابلاً لعمل ما فی الاثبات او النفی :

کتاب آورده شد احضر الكتاب / داستان خوانده شد = قرأت القصة / سنگ برداشته نشد = رفع الحجر . ای ان هذه الافعال مبنية فی المجهول ولكنها تدل علی الفاعل

ج - ملکیته لصفة او حال فی الاثبات او النفی :

محمود باهوش است = محمود ذکی / هواگرم نیست = الجو لیس حاراً

د - ان ینسب الیه الوجود والحضور :

اینجا کسی هست (نیست) هنا یوجد شخص (لا یوجد)

و - الملكية ای ینسب الیه ملکیته للاشیاء : پروین کتاب دارد = پروین لديها کتاب .

5 - یمكن ان یكون المسند الیه (نهاد)

اسم = احمد خوب است

ضمیر = من امدم انا جئت

مصدر = راست گفتن پناه است قول الصدق منجاه

6 - یتطابق الفعل مع المسند الیه فی المفرد والجمع :

هما امد / هما و بابک امدند

دانش اموز وارد شد / دانش اموز وارد شد

من نوشتیم / ما نوشتیم

جاءت هما / جاء هما و بابک

حضر التلمیذ / حضر التلامیذ

انا کتبت / نحن کتبنا .

2 - نقش مسندي (الخبر) (گزاره):

المسند هو اسم او صفة او ضمير ينسب الى المسند اليه بواسطة واح من افعال الربط " بودن " / " استن " / " شدن " يكون / يصير . مثل " گرم " و " استان " و " او " في الامثلة التالية :

هو هنوز گرم نشده است	الجو الان ليس حارا
خراسان استان است	خراسان محافظة
حسين او است	حسين هو يكون

ملاحظة:

قد ياتي المسند " صفة " او " اسم " او " ضمير " كما في الامثلة السابقة

3 - نقش مفعولي (المفعولية)

المفعول كلمه يقع عليها فعل الفاعل وتتم معنى الجملة مثل كلمه " خانه " و " كتاب " في الجملتين التاليتين :

رامين خانه را خريد	اشترت رامين المنزل
افشين كتاب را مى فروشد	تبيع افشين الكتاب
در اتاق را ببند	اغلق باب الحجره
در شكستهء انبار كى درست كردند؟	من اصلح باب المخزن المكسور.

ملاحظة:

1 - تاتي علامه " را " بعد الاسم المفعول مباشرة. ويسمى المفعول الصريح

2. يصاغ السم في الفارسيه المعاصره باريح صور :

ا. ب " را " وهنا يكون مفعولا معرفه: محمد را ديدم . رايت محمد / كتاب را آوردم احضرت الكتاب .
ب - ب " ي " وهنا يكون مفعولا نكره: كتابى اوردم .

ج - بدون " را " او " ي " وغالبا ما ياتي لبيان الجنس : كتاب اورده ام (يعنى ان ما احضرت هو كتاب وليس شىء اخر . محمود در بازار چه مى خريدى ؟ ما اشترت من السوق فيكون الجواب

: كتاب خريدم اشترت كتابا

د - ب " ي " . " را " امروز دوستى را در خيابان ديدم كه مدتها از او خبرى نداشتم =

رأيت فى الشارع صديقا لم اعرف عنه شيئا لمدة

4 - نقش متممى (المفعول غير الصريح) :

هو كلمه او اسم ياتي مع حرف اضافه (از / تا / به / با / در / .....) وينسب الى الفعل او الصفة ويتم معنى وقوع الفعل :

مثال: منصور در كتابخانه نشسته است . جلس منصور فى المكتبه .

منصوره با اتومبيل از خانه به دانشگاه رفت . ذهبت منصوره الى الجامعة من المنزل بالسياره

كتاب را خریدم از کتابفروشی

اشتریت الكتاب من منفذ بيع الكتب

ملاحظه :

یاتی المتتم مع الفعل اللازم والمتعدى على عكس المفعول الصريح الذى ياتی فقط مع الفعل المتعدى
مثال : كتاب را خریدم فعل متعدى (صريح) اشتریت الكتاب
بابک از خانه به دانشگاه آمد فعل لازم (غیر صريح) بابک جاء من البيت الى الجامعه
امین نقاشی اش را از خانه به دانشگاه آورد (غیر صريح) جلب امین لوحته من المنزل الى الجامعه

5 - نقش منادى : هو ان ياتی الاسم فى حال النداء والخطاب :

مثال: ای خدا خودت پناه بی پناهان باش الهی کن نلاذ الضائعین
ای مرد اینجا بیا ایها الرجل تعال هنا
شاهها ای الملک
محمددا یا محمد .

ملاحظه :

تستخدم فى الفارسيه ادوات النداء العربيه مثل "الف" "يا" "ای" "ایا"
ای دوست ایها الصديق / ایا مادر یا امه / خدواندا الهی

6 - نقش اضافه: (حالة الاضافة) او حالت متمم اسم :

تعنى ان يكون الاسم فى الجملة مضافا اليه فيقال الاسم الذى له متمم مضاف و متممه مضاف اليه : وتوضع كسره تحت المضاف فيكون التركيب الاضافى كما يلي :

مضاف	←	مضاف اليه
دفتر	←	مسعود
درخت	←	سبز
دست	←	ادب
مدیر	←	مدرسه().

انواع الاضافة :

1 - اضافه ملكی (الاضافة الملكية): وتعنى ان يكون بين المضاف والمضاف اليه علاقه الملكيه اى يكون المضاف اليه مالک للمضاف : ماشين على = سياره على

كتاب حسن = كتاب حسن

فهنا "كتاب" و "ماشين" و "خانه" مضاف هو ملك ل "على" و "حسن" و "ايرج" المضاف اليه

2 - اضافه تخصيصی: وهى التى يكون المضاف شيئا مخصصا للمضاف اليه :

مثال: ميزِ مطالعه = منضده المداكره / كتابِ درس / رنگِ شيشه = لون الزجاج شيشهء بنجره = زجاج النافذه /
بنجره كلاس = نافذه الفصل / كلاس درس = فصل الدرس /
ملاحظه:

الفرق بين الاضافه التخصيصيه والملكيه : ان المضاف اليه فى الاضافه الملكيه انسان . اما فى التخصيصه
ليس كذلك بل يشير الى شىء اخر فمثلا كتابِ احمد اضافه ملكيه تشير ان احمد هو مالك الكتاب / اما
كتابِ درس فتعنى ان الكتاب خاص بالدرس.

3 - اضافه ء توضيحي (التوضيحيه) :

يكون المضاف فيها اسم عام والمضاف اليه اسم خاص :

كشور ايران = دوله ايران / قارهء افريقيا/ شهر دزفول = مدينه دزفول
كتابِ بوستان/ دريايِ مديترانه = البحر المتوسط / روزِ شنبه = يوم السبت
ماه خرداد = شهر خرداد/ درختِ سرو = شجر السرو .

4 - اضافهء بيانه (البيانيه) :

يبين المضاف اليه جنس المضاف :

ظرفِ مس = طبق نحاس / انگشترِ طلا = خاتمِ ذهب / لباسِ پشم = ثوبِ صوف
جامِ طلا = كاسِ ذهب / سينيِ نقره = سينيهِ فضه / درختِ انار = شجر الرومان
ميوهء باغ = ثمر الفاكهه/ سبويِ آب = جره الماء/ قلعهء كوه = قمه الجبل .
ملاحظه:

يعتبر بعض من واضعى القواعد فى الفارسيه ان الاضافتين البيانيه والتوضيحيه واحده ويطلق عليه
"اضافه بيانيه" .

5 - اضافهء تشبيهى (التشبيهيه)

وهى تعنى ان يكون بين المضاف والمضاف اليه علاقه تشبيه ومثليه " وهى على نوعين "

1 - اضافه المشبه الى المشبه به :

قديسو = قد السرو	اى شبيهه بقد شجر السرو
لبِ لعل = شفه حمراء	اى شفه مثل الياقوت
پشتِ كمان = ظهر القوس	اى محنى مثل القوس
مژگانِ تير = هذب مذجج	اى هذب مثل السهم
شكِمِ طبل = طبل المعده	اى معده مثل الطبل

ب - اضافة المشبه به الى المشبه:

سرو قد = سروى القد / لعل لب = ياقوتى الشفه
كمان پشت = ظهر قوسى / تير مژگان = هذب سهمى

6 - اضافة استعارى:

يستخدم المضاف فى غير معناه الحقيقى:

مثل : روى سخن = وجه الكلام فكلمه وجه لم توضع اصلا للكلام بل استعيرت له

ديدهء دهر = عين الدهر (نفس الشىء)

گوش هوش = اذن العقل

دست روزگار = يد الزمان

دست صبا = يد الصبا (ريح)

زلف سمن = ذؤابة الياسمين

7 - اضافة اقترانى:

اى يكون بين المضاف والمضاف اليه معنى المقارنه والملازمه مثل "

دستِ ادب بر سينه نهادم وضعت يد الادب فوق صدرى

يعنى اليد التى تصاحب الادب

دست رد بر سينه او زد ضرب يد الرد على صدره

پاى ارادت = قدم الاراده

ملاحظه:

الفرق بين الاضافة الاستعاريه والاقترانيه :

ا - فى الاستعاريه ان اصل الاستعاره يعتمد على التشبيه. اما فى الاقترانيه فلا يبدو ذلك

ب - ان الاساس فى الاستعاريه هو المضاف اليه ففى " دست روزگار " نرى ان روزگار هو الاساس فاذا

حذف لم يعد لكلمه " دست " اى معنى . بينما فى الاقترانيه فالاساس هو المضاف

ففى جمله " دستِ ادب بر سينه نهادم " كلمه "دست"هى المضاف و"ادب"هى المضاف اليه والتى اذا

حذفت لا يتغير معنى الجملة " دست بر سينه نهادم " وضعت اليد على الصدر

ج - فى الاقترانيه يكون المضاف اليه اسم معنى ومفهوم من خصوصيات وعواطف الانسان

مثل : دستِ ادب / ديدهء احترام / نظرِ تحسين (نظرة الاستحسان) // نگاهِ حسرت (نظرة الحسره) / سرِ

تعظيم (رأس التعظيم) / چشمِ ادب (عين الادب) ( )

8 - اضافہ وصفی : ان يكون المضاف والمضاف اليه موصوف وصفه :

مردِ خوب = رجل طيب / لبِ خندان = شفه ضاحکہ / زنِ قشنگ = امرأہ جمیلہ
آوازِ حزین = صوتِ حزین / دلِ سنگین = قلبِ قاسی / کتابِ جدید

9 - اضافہ بنوت: الاضافه الابنيه : هي التي تستعمل بدل كلمه ابن

مثل: عمرِ خطاب = عمر ابن الخطاب

زالِ رستم = زال ابن رستم

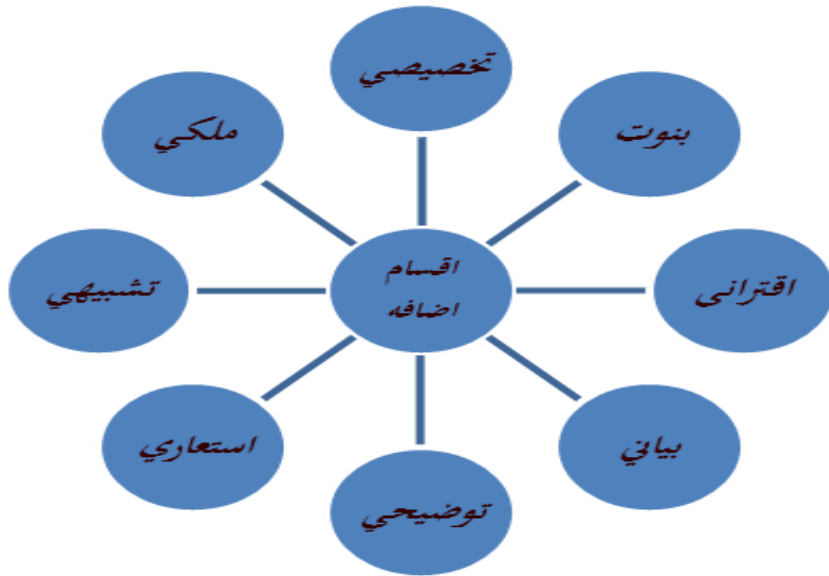
محمدِ زکریا = محمد بن زکریا

معاویہ سفیان = معاویہ ابن سفیان

سامِ نریمان = سام ابن نریمان .

ملاحظہ:

ا - عندما يكون المضاف منتهيا " الف " او " واو " يزداد عليه حرف " ي " وتوضع كسره تحت " ي " نوايِ بلبيل = صوت البلبيل مويِ سر = شعر الرأس / دريايِ خزر = بحر الخزر / بازويِ رست = ذراع رستم .
ب - اذا انتهى المضاف بـ " هـ " فتكتب همزه فوق الهاء او يكتب " اى " خانہ مسعود / خانہ اى مسعود / دانشگاه جنوب درہ / دانشکده اى ادبيات / حومه ءشهر = سور المدینہ / لانہ ي مرغ = عش الطائر
ج - اذا انتهى المضاف بـ " الف " المقصوره نحو " عيسى . " موسى " يجوز احد امرين اما ان يعامل معاملة المنتهى بـ " الف " فتكتب ياؤه الف وتوضع " ي " بعد " الف " :
عيسايِ مریم = عيسى ابن مریم / موسايِ پیغمبر = موسى النبي
واما يعامل كما لو كان منتهيا بـ " ي " مثل :
يحييىء تعميد دهنده يحيى المعمدان / موسىء كلیم = موسى الكلیم
د - تحذف كسره الاضافه بين المضاف والمضاف اليه وتسمى " فك اضافه "
پدرزن = حم / مادرزن = حماء / برادرزن = ابن / الاخ / خواهرزن = اخت / الزوجه / سردر = زعيم صاحبذل = عارف .
هـ - يوجد نوع من الاضافه يسمى " اضافہء مقلوب " : سيلاب = ماء السيل / كارخانه = مصنع / كارنامه = سجل العمل / گذرنامه = جواز سفر / دستيار = مدرس جامعی / استاديار = استاذ مساعد
ن - لاتلحق كسره الاضافه بالعدد الصحيح ولكن تلحق بالاعداد الكسريه
و - يحل المضاف اليه الضمير او الصفة محل المضاف اليه الاسم : كتابِ اورا خواندم = كتابِ دانشمند را خواندم .

شکل توضیحی رقم (3) انواع الاضافه

7 - نقش بدلی: احيانا ياتى الاسم مصاحبا لاسم اخر حيث ياخذ هذا الاسم واحده من خصوصياته او لقبه او شهرته وشغله ويعرف للمخاطب او القارى افضل منه وهنا يسمى "بدل" مانند :

1 - اين بلوزم را رحيمه خياط دوخته است .
 رحيمه هنا متمم " خياط بدل عنه واحلت مكانه
 با اولدوز ، خواهرکوچک الناز ، به خريد رفتيم .
 اولدوز متمم فعل . خواهرکوچک الناز بدل من اولدوز
 شيخ الرئيس ، ابوعلی سینا ، از دانشمندان بزرگ جهان است . الشيخ الرئيس ابو علی ابن سینا من كبار علماء
 الدنيا

شيخ الرئيس مبتدأ ابوعلی سینا بدل لقبه وشهرته
 دهخدا ، علامه و محقق نامدار و بزرگ است ، دهخدا علامه و محقق مشهور و كبير

ملاحظه:

الضمير ا و الصفة يمكن ان ياتي البدل من خود گفتم .. انا نفسی قلت

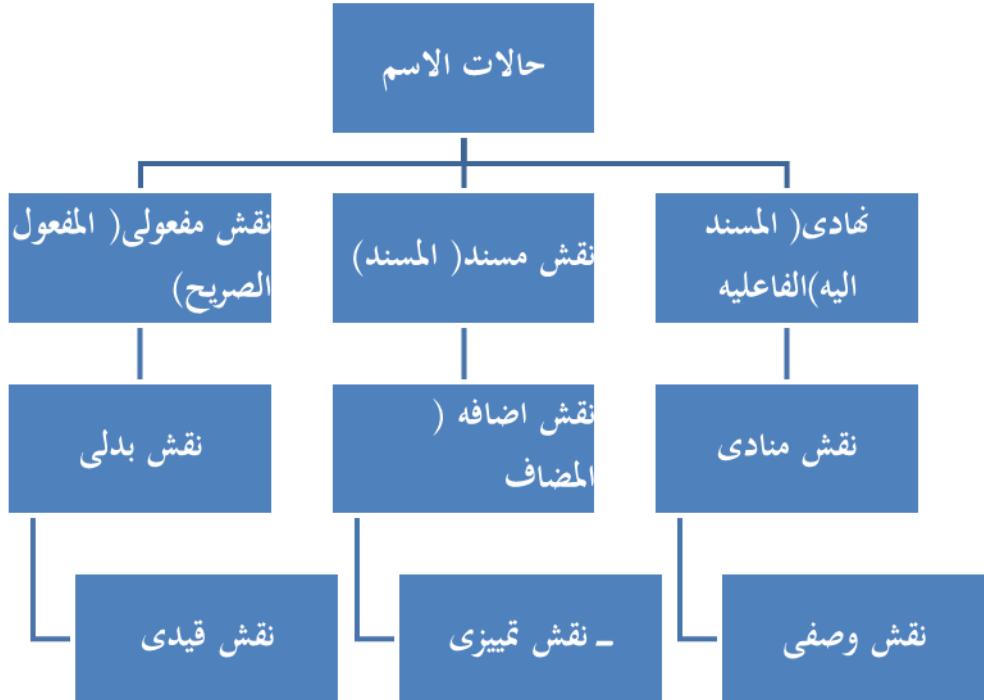
8 - نقش وصفی:

قلیلا ما تاتي بعض الاسماء في مفهوم وحاله الصفة وتسمى هنا نقش وصفی م
 مثل : سنگترین دل . دل او که از کشتن باکی ندارد افسی قلب القلب الذی لا يخاف القتل

جاءت كلمه سنگ مصاحبه لحاله وصفيه

9 - نقش تمييزي: ان ياتي السّم في الجملة بلا فاعل ا و مفعول او متمم لكن يظهر بنسبه مبهمه
على را همه بچه ها عقاب مي نامند = على يسميه جميع الاولاد "عقاب" فكلمه عقاب هنا تمييز لـ "على"
10 - نقش قيدي: ان ياتي الاسم في صوره قيد في الجملة و القيد كلمه او اسم يكمل معنى الاسم في الجملة
وهو ياتي على انواع: زمان .مكان .حال .كيفية.

مثل: من صبح به دانشگاه می روم و عصر به خانه بر می گردم .
انا اذهب في الصباح الى الجامعة وفي العصر اعود الى المنزل
نادر جلو کلاس نشست = جلس نادر امام الفصل
افسوس نتوانم بروم = اسفا لا استگيه ان اذهب .
كلمات "صبح" "عصر" قيود زمان و كلمه "افسوس" قيد تاسف.

شكل توضيحي رقم(4) حالات الاسم في الفارسية

الفصل الثالث
الضمير فى الفارسية
ضمير شخصى
ضمير اشارة
ضمير مشترك
ضمير موصول
ضمير پرسشى (استفهام)
تعجبى
ضمير مبهم

تعريف:

الضمير (شناسه)

كلمه محل الاسم معنا من تكراره وتاخذ كل حالاته (الفاعليه / المفعوليه / المتمم / الاضافه / التمييز).

مثال: بهرام گور با بزرگان گفت : اين خسرو كه شما او را ملك كرديد و ميراث من او را داديد

قال بهرام گور للكبار : هذا هو خسرو الذي انتخبتموه واعطيتموه ميراثي

فترى الضمير او حل محل اسم خسرو اخذ حال المفعول به

مثال: حميد كتاب تو ازمن خواست . ولي من آن را به او ندادم

طلب حميد منى كتابك ولكنى لم اعطه اياه

فضمائر تو (مضاف اليه) / ازمن (متمم) / من (نهاد فاعل) آن را (مفعول به) / به او (متمم)

انواع الضمير:

الضمائر من حيث الوظيفه فى خلافه الاسم مشتركه ولكن متشابهه وهذه هى اهم انواعها: 1 - ضمائر شخصى :
هى التى تدل على اشخاص :

للشخص الاول المتكلم (المفرد والجمع) /

للشخص الثانى المخاطب (المفرد والجمع) /

للشخص الثالث الغائب (المفرد والجمع) وهى نوعان :

1 - ضمير شخصى كسسته (منفصل) :

هو الضمير الذى ياتى منفصلا ويستخدم وحيدا وله استقلال فى اللفظ والمعنى :

من : انا تو : انت / انتِ او (وى) هو هى

ما: نحن شما: انتم / انتن ايشان : هم/ هن.

2 - ضمير شخصى يبوسته (متصل):

هو كلمه تتصل بما قبله وليس لها معنى منفرده وهى على عدّه حالات بينها الجدول التالى:

ضمير الفاعليه المتصل / المفعوليه المتصل.

ضمير الاضافه المتصل / الملكيه المتصل.

<https://www.youtube.com/watch?v=WJLa0A7-2ec>

رابط رقم 2

الضمير المنفصل	الافراد والجمع	ضمير المتصل	الفاعليه	ضمير المتصل	المفعوليه	ضمير الاضافه و اللكيه المتصل
من	مفرد اول متكلم	م		م	م	م
تو	مفرد ثاني مخاطب	ی		ت		ی
او (وی)	مفرد ثالث غایب	—		ش		ش
ما	جمع اول متكلم	یم		مان		مان
شما	جمع ثاني مخاطب	ید		تان		تان
ایشان	جمع ثالث غایب	ند		شان		شان

امثله :

- ضمير الفاعليه المتصل : من دیدم رأیت / دیدی / دید / دیدیم / دیدید / دیدند
- ضمير المفعوليه المتصل : کتابم گرفت اخذ کتابی / کتابت گرفت (کتابک / کتابش (کتابه) گرفت / کتابمان (کتابنا) گرفت / کتابتان (کتابکم) گرفت / کتابشان (کتابهم) گرفت .
- ضمير الاضافه والملكيه المتصل : این کتابم هذا کتابی / کتابی (کتابک) / کتابش (کتابه) / کتابمان (کتابنا) / کتابتان (کتابکم) / کتابشان (کتابهم) .

ملاحظه:

- 1- ضمائر الفاعليه تتصل بالفعل دائما : خواندم قرأت / خواندی / خواند ..... .
- 2 - فی حاله المفعول به تكون الضمائر الشخصيه مع "را" على النحو التالى :
من = مرا / تو = ترا / او = اورا / ما = مارا / شما = شما / ایشان = ایشان را .
- 3 - اذا جاءت الضمائر الثلاثه : "م" و "ت" و "ش" مع كلمه محتومه بـ " هـ " يوضع بينها والكلمه " الف " مثل :
جامه = جامه ام / جامه ات / جامه اش .
- 4 - اذا جاءت الضمائر الثلاثه : "م" و "ت" و "ش" مع كلمه منتهيه بـ " الف " او " و " يوضع بينها وبين الكلمه " ی " مثل : دستها = دستهایم = یدی / دستهایت = یداک / دستهایش = یداه
ابرو = ابرویم = حاجبی / ابرویت = حاجبک / ابرویش = حاجبه .
- 5 - ضمائر المفعوليه او الاضافه تتصل احيانا بالفعل و احيانا بالاسم فاذا اتصلت بالفعل وقعت مفعولا :

خواندم : نادانی / خواندت ناداک / خواندش : ناداه / خواندمان : نادانا / خواندتان: ناداکم
خواندشان: ناداهم .

جمله : مهمانی را بخوان خود خواندم : دعوت ضیفا الی مائدتی .
میزیانی به خوان خود خواندم " : دعانی مضیف الی مائدته .
ویمکن ان تكون الجملة علی هذا النحو : میزیانی مرا بخوان خود خواند .

2 - ضمیر مشترک:

هو عبارة عن ثلاث كلمات : خود / خویش / خویشتن بمعنى نفس او ذات تكون في صیغه واحده مشترکه بین المتکلم والمخاطب والغائب ویکون دائما مفردا مثل :

من خود آمدم انا نفسی جئت   ما خود آمدمیم: نحن انفسنا جئنا
تو خود آمدی : انت نفسک جئت   شما خود آمدید: انتم انفسکم جئتم
او خود آمد   هو نفسه جاء   ایشان خود آمدند : هم انفسهم جاءوا
مثال :

ایشان خودرا سرزنش کردند : هم و بخوا انفسهم .
او خود را خیلی زحمت کشید : هو اتعب نفسه کثیرا .
او خویش به خانه آمد : جاء الی المنزل بنفسه
من از حق خویشتن گذشتم : انت ترک حق نفسی .

ملاحظه:

- 1 - یاخذ الضمیر المشترك حالات الاسم فیکون فاعلا : من خود آمدم
ویکون مفعولا : این سخن . خود را بگو = قل انت نفسک هذا الکلام
واحيانا یاتی مضاف الیه : در حق خود اندیشه کن : فکر فی حقک .
- 2 - یتصل بالضمیر المشترك احيانا الضمیر المتصل: خودم / خودی . خودت/خودش خودمان /خوتان
/خودشان
- 3 - احيانا یضاف الی الضمیر المنفصل : خود من / خود تو / خود من / خود او / خود ما خود شما/
خود ایشان .
- 4 - واحيانا یصاحبه الضمیر المتصل والضمیر المنفصل او الاسم "
من خودم/ تو خودت / او خودش / ما خود مان / شما خود تان / ایشان خودشان

احمد خودش رفت / خودِ احمد رفت احمد نفسه ذهب.
5. فى الكتابات المعاصره تلحق "ها" بلفظه "خود" = خودها مثل :
ما خودهامان مقصر هستيم = نحن انفسنا مقصرون

3 - ضمير اشاره :

هو الكلمه التى تدل على شخص او شىء بالشاره اليه من اهم كلماته "
" اين هذا . هذه للقريب / " ان " ذلك . تلك للبعيد
واحيانا ياتى " صفة اشاره اذا اتى مقترنا بالاسم مثل :
اين قلم را بگير . آن دفتر را بگير صفت اشاره
خدا هذا القلم . خذ تلك الكراس .
اين را بگير . آن را بگير اسم اشاره
كما تجمع هذه الضمائر على حسب قواعد الجمع المعروفة :
اين : اينان هؤلاء للعاقل وذوى الارواح
آن : آنان اولئك لغير العاقل والجمادات .
و من اشهر ضمائر الاشارة : اين / آن / هين. نفس هذا/ همان نفس ذلك
چنين مثل هذا/ چنان مثل ذلك/ اين چنين/ آن چنان/ همچنين/ همچنان/ اين سان/ آن گونه
اين طور/ اين قدر/ آن اندازه/ آن قدر/ همان اندازه/ اين همه/ آن همه / اين يکى
آن يکى / اين يک/ آن يک.

ملاحظة :

1 - اذا اريد الاشارة الى بعض الكلمات مثل "روز" "شب" "سال" توضع "ام" بدلا من "اين" فتكون
:"امشب (هذه الليلة)/ "امروز" هذا اليوم / "امسال" هذا العام
2 - عندما تاتى " اين " و"آن" مع الاسم تاتى مفردة سواء كان الاسم مفردا او جمع :
آن كتاب . آن كتابها . هين قلم هين قلمها
ولكنها عندما تاتى بدون الاسم يمكن ان تجمع فإذا كان مرجعه انسان جمعت بـ "ان" واذا كانت غير
ذلك جمعت بـ "ها" :
بايك وامين را ديدم واز انان حال شما پرسيدم = رايت بابک وامين وسألتهم ما حالکم
3 . اذا وقع اسم الاشارة ضميرا اى حل محل الاسم فانه يجمع :
اين . آن = اينان آنان. للعاقل / اينها . آنها لغير العاقل

اینان خوردند هؤلاء اكلوا

4- اذا صدر ضميرى " اين " و " آن " بحرف " ب " فيصبحا :

اين = بدین / آن = بدان

مثال : اين حرف را بدان جهت گفتيم قلت ذلك الكلام لهذا النحو

5- احيانا يضاف ضمير الاشاره " آن " الى الضمائر الشخصيه فتفيد التملك

آن من : ملكى/ آن تو: ملكك آن او : ملكه

آن ما: ملكنا / آن شما: ملككم / آن ايشان: ملكهم

6. قد تضاف قبل هذه التراكيب حرف اضافه "از" فتفيد الملكيه

اين كتاب از آن من است هذا الكتاب ملكى.

4- ضمير موصول: هو ضمير يربط جزءا من الجملة باخر (جمله الصله) :

درس که خواندم آسان است درس الذى قرأت سهل

وللموصول كلمتان هما : ا - " که " الذى / التى للعاقل

ب - " چه " الذى / التى لغير العاقل .

مثال: مردى که دوست شما. ديروز به دیدن من آمد

الرجل الذى كان صديقك . جاء بالامس لرؤيتى

اين كتاب چه را به تو دادم هذا الكتاب الذى اعطيتك اياه

ملاحظه:

1- يسبق الموصول غالبا احدى الكلمات التاليه:

ا - " ي " تسمى ياء الصله وتفيد تعريف الاسم الذى تتصل به :

فيلمى که دیدم = الفيلم الذى رأيته .

ب - اسم الاشاره : " اين " و " آن " :

اينکه ميگويم بقدر تو است = هذا الذى اقله على قدر فهمك.

آنچه ميدانى چرا نگوئى؟ = لماذا لا تقول ذلك الذى تعرفه.

ج - الاداه " هر " بمعنى كل :

هر که با علما مصاحبت کند . وقار يابد = كل من يصاحب العلماء يجد الوقار

د - الضمائر المنفصله:

من که بخانه شما رفتيم = انا الذى ذهبت الى منزلکم

تو که خوب ويد ميدانى = انت الذى تلم الحسن والسئ

2 - استعمالات "کہ"

ا۔ فی حالہ الموصول تصل طرفی الجملہ

کسی کہ آمد . الشخص الذى جاء

ب۔ فی حالہ الربط بین جملتین او عبارتین

اورده اند کہ رستم خیلی دلیر بود = حکوا ان رستم کان شجاعا.

ج۔ تکنون اداہ استفہام وسؤال:

کہ خندید؟ من ضحک / کہ آمد = من جاء / کہ آنرا بتو گفت؟ من قال لک ذلک.

د۔ بدلا من "کہ" ممکن استخدام "کجا"

نگہ کن کجا افریدون گرد کہ از پیر ضحاک شاہی گرفت

۔ تامل فریدون البطل اخذ الملك من الملك الضحاک

ہ۔ تستعمل کہ "للتاکید محمد گفت کہ آمد = قال محمد انه جاء

5 - ضمیر پرسشی : ہو کلمہ تاتی محل الاسم ومن اهم هذه الضمائر ما يلي :

ا۔ کہ بمعنی من

کہ بقاہرہ رفت؟ من ذهب الى القاہرہ

ب۔ چہ : ما

رنگ این دیوار چہ است؟ ما لون الجدار

چہ گفتید؟ ماذا قلت ویکمن ان تجمع "چہ" بـ "چہا"

ج۔ کدام . کدامین للتزید او التخییر

این قلم وان دفتر کدام میخوہی؟ هذا القلم والكراس ايهما تريد.

د۔ چون / چسان / چگونہ / چطور : کیف

چون است حال شما؟ كيف حالک

ہ۔ چند للعدد کم

چند روز در ہفتہ است؟ کم يوم فى الاسبوع

چند سال دارید؟ کم سنک

و۔ کجا / کو للمکان :

دیروز کجا بودی؟ این کنت بالامس

ل۔ کی للزمان متی:

کی بقاہرہ مسافرت میکنید؟ متى تسافر الى القاہرہ .

ن - آیا : هل

آیا هوا در تابستان گرم است ؟ هل الجو فى الصيف حارا

ی - چرا للسببیه لماذا

چرا نیامدی؟ لماذا لم تاتى

چرا این درس را نفهمیدی؟ لماذا لم تفهم هذا الدرس.

ف - مگر : هلا . ألم للاستفهام الاستنكارى

مگر این حالت را ندیدید ؟ الم يروا هذه الحاله .

ملاحظه:

1 - قد يكتفى بالاشارة او النطق للدلاله على الاستفهام بدون استعمال اداة من ادوات الاستفهام :

نامه را فرستادی؟ هل ارسلت رساله/ ناهار خوردی ؟ هل تناولت الغذاء.

2- ضمائر الاستفهام يمكن ان يسبقها حرف اضافه :

این کتاب از کجا خریدید؟ من این اشتريت هذا الكتاب

3- يمكن ان يجمع ضمير الاستفهام "كه" = "کیان"

این مردم کیان اند؟ من هم هؤلاء الناس

6 - ضمير تعجيبى : الضمير التعجيبى هو نفسه ضمير " چه " عندما ياتى بدون الاسم ويفيد معنى التعجب

مثل : چه عالی = له من عال / چه زیبای = يا جماله .

چه خوب = ما اطيبه / چه بدی = ما اسوأ

7 - ضمير مبهم : هو كلمه تشير الى شخص اوشىء باهمام وهى نوعان بسيط ومركب واهمها ما يلى

هر : كل / هم = ايضا / همه = جميع

يکى = احد / دگر = اخر / ديگرى = اخر / ديگران

اخرى / يکى ديگر = واحد اخر / كسى = شخص / هر كس = كل شخص / همه كس = كل شخص

هر كه = كل من / هر چه = كل ما / هيچ = قط / هيچ کدام = اى واحد

این وان هذا وذلك

فلان وبهمان / هيچ يك = واحد قط

كمى = قليلا / قدرى = قدر ما / بسى بسا بس بسيار = كثير

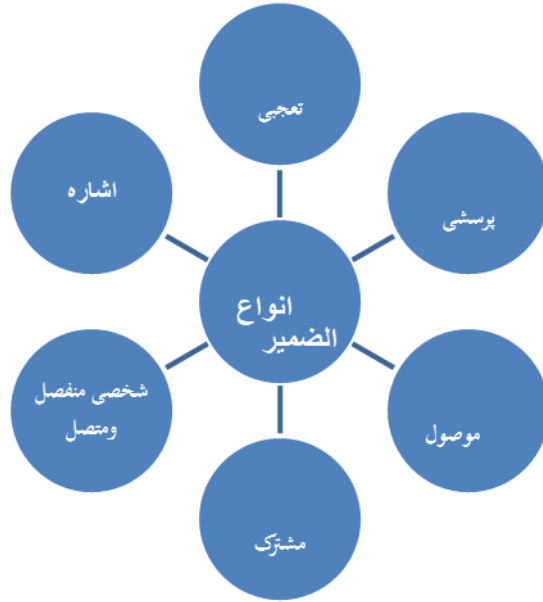
چند = بضع / اند = بضع . نيف / اندكى = قليل ما

خيلى = كثيرا / برخى = بعض / بعضى / پاره اى = جزء ما

چندتا . چندى = عدة

ملاحظه عامه :

تستخدم معظم الضمائر وانواعها كل حالات الاسم في الفارسيه كحالة الفاعل و المسند والمفعول والمتمم والاضافه والتمييز .

شكل توضيحي رقم(5) انواع الضمير في الفارسية

<https://www.youtube.com/watch?v=vTGIU-VuQsc>

رابط رقم 3

الفصل الرابع
الفعل والمصدر
(الازمنة - المشتقات)

الفعل:

الفعل في الفارسية هو الكلمة التي تدل علي حدث في زمن معين، والفعل يصاغ من المصدر الذي هو اصل الافعال بجميع صيغها وهو اصل جميع المشتقات ايضا ، كما ان الفعل في الجملة يشغل موضع الاسناد أي يسند الي الفاعل (نهاد) ، والمصادر نوعان :

ا - مصدر خفيف ينتهي بـ " تن " ويسمي المصدر التائي:

أراستن = يزين / بافتن = ينسج / پنداشتن = يفكر يظن يتخيل

توانستن = يستطيع / دانستن = يعرف / رستن = ينمو

ب - مصدر ثقيل ينتهي بـ " دن " ويسمي المصدر الدالي:

آوردن = يحضر / افزودن = يزيد / دادن = يعطي / رسیدن = يصل

ترسیدن = يخاف / بریدن = يقطع / مردن = يموت

انواع المصدر: المصدر نوعان :

ا - مصدر اصلي : وهو الذي يكون في الصل فارسيا ومن كلمه واحده :

گفتن = يقول / شنیدن = يسمع

ب - مصدر جعلي: وهو ما لا يكون في الاصل مصدرا ويصاغ بـ " يدن " الي اخر الاسم العربي او

الفارسي:

فهم = فهمیدن = ان يفهم / طلب = طلبیدن = ان يطلب (اسم عربي)

هراس = هراسیدن = يخاف (اسم فارسي)

انواع الفعل من حيث البناء:

_ ينقسم الفعل في الفارسيه الي خمسة انواع رئيسية : الفعل البسيط / المركب / پیشوندی = المضاف الي حرف اضافه / پیشوندی مركب / عبارت فعلی .

ا - ساده (البسيط): وهو الذي يتكون من كلمة واحدة اي ليس له اجزاء يتكون منها ويستخدم في التركيب مع جزء آخر :

آفریدن = يخلق / آلودن = يلوث / بودن = يكون

پوشیدن = يرتدي / شدن = يصير / داشتن = يملك

ملاحظه:

ا - تعتبر المصادر الجعليه التي تبنى من كلمه عربيه او فارسيه + " يدن " مصادرا بسيطة :

تلگرافیدن = يرسل / بلعیدن = يبلع / چربیدن = يدهن / رقصیدن = يرقص

/ قبولیدن = يقبل / کوچیدن = يتحل .....

ب - تعتبر بعض الافعال التى تستخدم فى عدة صور ولكن معناها واحد:

زادن وزايیدن = ان يولد / رفتن وروفتن وروبیدن = يذهب / شنیدن وشنفتن وشنودن = يسمع

گسستن وگسيختن وگسليدن = ينفصل

ج - تعتبر الافعال المتعديه التى تصاغ من الماده الاصليه للفعل وتتعدى الى مفعول وهى تصاغ باضافه " اندن " " انیدن " ماده اصليه + اندن " " انیدن "

گنج من فعل گنجيدن = گنجانیدن يخفى يکنز / رم من رميدن = رماندن يَجفَل . يخيف . يشرذ

2 - المصدر المركب: وهو الذى يتربك من كلمتين او اكثر او بمعنى اخر من كلمه + فعل بسيط

ويتكون من حيث البناء باحدى الطرق التاليه:

ا - من كلمه عربيه + فعل فارسي : تبريك گفتن = يهنىء / قسم خوردن = يقسم يخلف

تهيه کردن = يجهز / توسعه دادن = ينمى . يوسع

زحمت کشیدن = يعانى / تعمير نمودن = يعمر يشيد

ب - من كلمه فارسيه + فعل بسيط : پيروز شدن : يفوز ينتصر / تماشا کردن = يشاهد

دروغ کردن = يكذب / نگاه داشتن = يحفظ

نگاه کردن = ينظر / دوست داشتن = يجبى يصادق

ج - من كلمه تركيه او مغوليه + فعل بسيط: قراول کشیدن = يعرى يلاحظ / بمک خوردن = ياكل

— ومن حيث المعنى يمكن ان يكون الجزء الاول الذى لا يصرف اسم . صفة . بن فعل (مصدر مرخم) . اسم مصدر . مصدر:

اسم: ياد گرفتن = يتذكر / زمين خوردن = يسقط / گول زدن = يخدع

صفت: لخت کردن = يتعرى . يسلب / پديد آوردن = يظهر . يوجد / پراکنده ساختن = يشتت

بن فعل: پرداخت کردن = يقوم بـ / گير کردن = ياخذ / درو کردن = يحدد

اسم مصدر: آرايش کردن = يزين / ناله کردن = ينوح / ورزش کردن = يمارس رياضه

مصدر عربي: تحصيل کردن = يدرس / تدریس نمودن = يدرس / استعفا کردن = يعفى

ملاحظه:

ا - هناك مجموعه من الافعال البسيطة الفارسيه يطلق عليها الافعال المساعداه وتقوم بمهمة صناعة الفعل وصياغته وهى لا يعدو اى فعل مركب الا يكون معها وهى :

آمدن = ياتى / آوردن = يجلب / بردن = بستن = يربط / پیوستن = يتعلق / خواستن = يرغب /

خوردن = يأكل / دادن = يعطى / داشتن = يملك / دیدن = يرى / رفتن = يذهب / زدن = يضرب

/ ساختن = يبنى / شدن = يصير / فرمودن = يأمر / کردن = يصنع /

کشیدن = يسحب / گردیدن = يصير / گردانیدن = يصير

گرفتن/گشتن=یصبح/نمودن=یبدو/نهادن=یضع.

3 - فعل پیشوندی (فعل بسابق) حرف اضافه

وهو الذی یتربکب من حرف سابق+ فعل بسیط مثل

بر: بر داشتن / برگشتن/ برچیدن

در: در افتادن / در امیختن/ درگذشتن

فرو: فرو رفتن / فرو نشانیدن فرو خوردن

فرا: فراگرفتن/ فرا رسیدن/ فرا آلودن

فروود: فرود آمدن/ فرود آفریدن

باز: باز داشتن / باز آوردن/ بازگشتن

وا: وا رفتن/ واخوردن/ واداشتن

ور: ور رفتن /ور آمدن /ور شکستن.

4 - فعل پیشوندی (فعل بسابق) مرکب:

وهو الذی یتکون من کلمه +حرف اضافه+فعل بسیط

دم در کشیدن= یصمت/ سر در آوردن= یفهم/ تن در دادن= یسلم /سر باز زدن= یمتنع

5 - فعل عبارت فعلی (العبارة الفعلیه): هو عبارة عن مجموعة من الكلمات + الفعل البسيط لها معنى واحد

او مجموعه من الكلمات وأحد حروف الاضافة + الفعل البسيط ويكون معناه معنى مجازيا وهى افعال بذلك

تقترب - من حيث البناء والمعنى - من مباحث علم المعانى مثل :

از پای در آمدن(از +پای+ در+ آمدن) فهذا الفعل كله ليس معناه القدم او الحجى بل معناه المجازى هو

السقوط ومن امثلتها ايضا :

بر پا کردن = یقیم / به کار گرفتن = یستخدام/ از دست بر گرفتن = یفنى / از سر گرفتن =

به سر بردن= یعیش /به پایان آمدن= ینتهى / نقش بر آب کشیدن= یتلاشى .یذهب جفاء

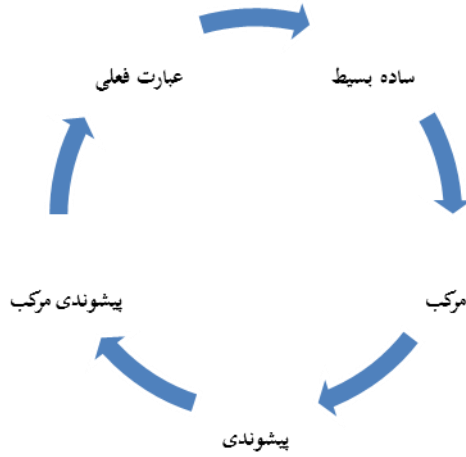
پوستین بر سر کسی زدن = یعذب/ سر در کلاه کسی نهادن= یقلد .یتبع/ سر و پا گم کردن= یختار /خوش بر

سر پا آمدن= یظهر/ جام بر تارک سر کشیدن = یسکر/جان در سر دل کردن= یضیع/ جان در سر کسی

کردن= یفدى غیره/ قدح بر سر کسی شکستن= یفضح شخصا/ قدم بر سر چیزی نهادن= یشرع فى بدایه امر ما

/ سر و صورت دادن= ینظم/ سر و کله زدن= یتباحث .یتحدث/ سرگوشی گفتن= یتناجى / سر اندر کشیدن=

یشتهر.....وغيرها تتمتع بها الفارسیة.

شکل رقم (6) انواع المصادر فی الفارسیة

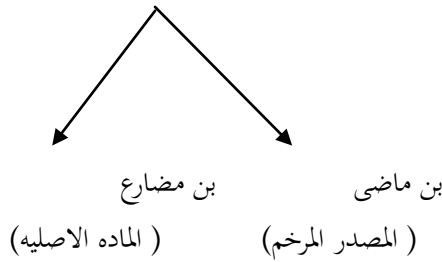
ثانیا: الازمنة:

إذا حذفت النون من المصدر يسمى عندئذ: " بن ماضی " ای " المصدر المرخم وبصاغ منه ازمنه الماضی وبعض المشتقات :

الماضی البسیط / الماضی المستمر / الماضی النقلی / الماضی البعید / الماضی الشکی او يشتق منه اسم المفعول كما ان لكل مصدر فی الفارسیه صیغه تسمى "الماده الاصلیه" بن مضارع " وهی سماعیه فی معظم الاحوال لذا یجدر حفظها ویصرف منها :

المضارع البسیط / المضارع الاخباری (الحال) / الامر / الدعاء. ویشتق منها :
اسم الفاعل / الصفة المشبهة / المصدر الشینی / الصیغه الحالیه.

المصدر: الفعل(كُنش)

۱ - ماضی مطلق (ساده) البسیط : (فعلث) و يتكون الماضی فی الفارسیه: يدلعلى حدث فی الماضی وانتهی .

بن ماضی (المصدر المرخم)+ ضمیر الفاعلیه المتصل (شناسه)

مثال: خوردم ان یأكل

من + خورد + م = خوردم اكلت
تو + خورد + ی = خوردی اكلت

او + خورد + = خورد . يلاحظ هنا المصدر المرخم مع "او" هو نفسه
صيغه التصريف

ما + خورد + يم = خورديم اكلنا
شما + خورد + يد = خورديد اكلتم
ايشان + خورد + ند = خوردند اكلوا
جمله : من درس را نوشتم = كتبت الدرس
سال گذشته به قاهره مسافرت كردم = سافرت العام الماضى الى القاهره

2 - ماضى استمرارى (الماضى الناقص) : وهو الذى يدل على حدث استمر وقتا ما فى الزمن الماضى (كنت افعال
ويصاغ كما يلى :

مى / همى + بن ماضى (المصدر المرخم) + ضمير الفاعليه المتصل (شناسه)
من مى / همى + گفت + م = مى گفتم كنت اقول
تو مى / همى + گفت + ي = مى گفتى كنت تقول
او مى / همى + گفت + = مى گفتم كان يقول
ما مى / همى + گفت + يم = مى گفتم كنا نقول
شما مى / همى + گفت + يد = مى گفتم كنتم تقولون
ايشان مى / همى + گفت + ند = مى گفتم كانوا يقولون

وقتى به مدرسه مى رفتم اورا ديدم = عندما كنت اذهب الى المدرسه رأيت
كتاب فارسى مى خواندم = كنت اقرأ كتابا فارسيا
بى درنگ کار من ميكردم = كنت أؤدى عملى بلا تأخير

1 - يمكن استخدام "مى" / "همى" ملتصقه بالفعل مثل : ميگفتم / ميرفتم
2 - تسمى "مى" / "همى" اصطلاحا بـ " اجزای پيشين فعل " اطراف الفعل الاماميه
3 - توضع "مى" / "همى" فى الفعال المركبه بين طرفى الفعل : تماشا كردن = تماشا مى كردم
4 - هناك صيغه قديمه للماضى الناقص كانت تستخدم فى الكتابات القديمه وهى باضافه "ى" لآخر الفعل وكانت لا تستعمل فى صيغه الجمع للمتكلمين والمخاطبين :
من آمد مى كنت آتى = تو آمدى كنت تاتى / او آمدى = كان يأتى ايشان = آمد ندى كانوا يأتون

3 - ماضى قريب : هو الذى يدل على حدث وقع فى الماضى ولم ينتهى تماما . اى ان اثاره ما زالت باقية وغالبا
ما يستعمل فى رواية الاخبار والتاريخ : (قد فعلت)

بن ماضی (المصدر المرخم) + هاء صامته + مخفف الرباطع " هستن "

او بصوغ آخر : بن ماضی (المصدر المرخم) + هاء صامته (اسم المفعول) =

اسم مفعول من الفعل المراد تصريفه + مخفف الرباطع " هستن "

من فروخته + ام = فروخته ام قد بعث

تو فروخته + ای = فروخته ای قد بعث

او فروخته + است = فروخته است قد باع

ما فروخته + ایم = فروخته ایم قد بعنا

شما فروخته + اید = فروخته اید قد بعتم

ایشان فروخته + اند = فروخته اند قد باعوا

جمله : علی بدانشگاه رفته است = قد ذهب علی الی الجامعة

شیرین بیروت مسافرت کرده است = قد سافرت شیرین الی بیروت

آیا این کتاب را گرفته اید ؟ = هل أخذتم هذا الكتاب ؟

همه در راه مانده اند = قد مكث الجميع فی الطريق

مسافران در راه توقف کرده اند = قد توقف المسافرون فی الطريق

همه در سر جای خود نشسته اند = قد جلس الجميع فی موقعم

بچه خوابیده است = قد نام الطفل

سعید به مسافرت رفته است و هنوز بر نگشته است = سافر سعید ولم يعد حتی الآن

پروانه با مهین به پاشگاه رفته اند = پروانه ومهین قد ذهبتا الی النادی

آورده اند که انوشیروان پادشاه عادل بود = قد حکوا ان انوشیروان کان ملکا عادلا

4 - ماضی دور (بعید) (کنت قد فعلت)

هو الذی يدل وقوع حدث فی الماضی تقدم علی اخر فی الزمن الماضی ولذا یسمى بالماضی المقدم .

تکوینه : اسم مفعول + بودن فی الماضی البسیط

(بن ماضی + ه + بود + ضمیر الفاعلیه المتصل

مثل : رسیدن = رسید + ه = رسیده / گفتن = گفته + ه = گفته

تصریف بودن فی الماضی : بودم / بودی / بود / بودیم / بودید / بودند

من رسیده بودم = کنت قد وصلت / گفته بودم = کنت قد قلت

تو رسیده بودی = کنت قد وصلت / گفته بودی = کنت قد قلت

او رسیده بود = کان قد وصل / گفته بود = کان قد قال

ما رسیده بودیم = کنا قد وصلنا   گفته بودیم = کنا قد قلنا

شما رسیده بودید = کنتم قد وصلتم   گفته بودید = کنتم قد قلتم

ایشان رسیده بودند = كانوا قد وصلوا   گفته بودند = كانوا قد قالوا

جمله ها : خسرو دیروز به فرودگاه رفته بود = کان خسرو بالمس قد ذهب الى المطار

وقتی به کلاس رسیدم معلم آغاز کرده بود. = عندما وصلت الفصل کلن المعلم قد بدأ وقتی به

خانه رفتم همه شام خورده بودند = حينما ذهبت للبيت كان الجميع قد اک طعام العشاء

سیمین کارش را تمام کرده بود که سعید آمد = كانت سیمین قد اجزت عملها عندما اتی سعید

چون شما تماس کردید من از خانه رفته بودم = حينما اتصلت كنت قد خرجت

5 - ماضی التزامی (شکی) (اکون قد فعلت)

هو الذی یفید حدث وقع فی الماضي بصورة توحى بالشک او وقوع الفعل فی الماضي بالتمنى والشرط

تکوینہ : اسم مفعول + بودن فی المضارع البسيط

بودن (مضارع): باشم/ باشی/ باشد/ باشیم/ باشید/ باشند اکون/ تکون/ یکون....

خورده باشم = اکون قد اكلت   خورده باشی = تکون قد اكلت

خورده باشد = یکون قد اكل   خورده باشیم = نکون قد اكلنا

خورده باشید = تکونون قد اكلتم   خورده باشید = یکونون قد اكلوا

جمله ها:

شاید گفته باشد = ربما یکون قد قال

گمان می کنم برویز را دیده باشم = اظن اننی قد رأیت برویز

ای کاش تا حال آمده باشد = اتمنى ان یکون قد وصل الآن

ویأتی غالباً مقترناً بعبارات الشک والالتزام:

اگر = اذا لو / تصور کنم = اتخيل / فکر میکنم = اعتقد باید / باید = ينبغي

مگر = ربما الا / شاید = يجوز ربما / مثل . چون = يشبه .

6 - الماضي الملموس: ناقم

هو احد ازمنة الماضي التي كثر استخدامها في الكتابات المعاصرة ولاسيما في المحادثة ويستخدمه الكتاب

المعاصرون في لغة الحوار القصصي والروائي

وهو يعنى قرب حدوث الزمن في الماضي او بدايه حدوثه او مصادفه وقوع حدث مع اخر

مثل : داشتم سوار تاکسی می شدم که او مهناز صدایم کرد .

كنت اركب التاكسى حيث نادتنى مهناز

تکوینہ : داشتن فی الماضي المطلق + الفعل المراد تصريفه فی الماضي المستمر

ماضى مطلق « داشتن » + ماضى استمرارى = ماضى ملموس

داشتم + مى خوردم = داشتم مى خوردم = كنت تناول الطعام

داشتى + مى خوردى = داشتى مى خوردى = كنت تتناول الطعام

داشت + مى خورد = داشت مى خورد = كان يتناول الطعام

داشتيم + مى خورديم = داشتيم مى خورديم = كنا نتناول الطعام

داشتيد + مى خورديد = داشتيد مى خورديد = كنتم تتناولون الطعام

داشتند + مى خوردند = داشتند مى خوردند = كانوا يتناولون الطعام

جمله : داشتم ناهار مى خوردم كه على وارد شد = بمجرد ان شرعت فى تناول الغذاء ورد على

داشتم مى افتادم كه دوستم مرا كشيده = بمجرد ما وقعت سحبنى صديقى

من گوسفندان را داشتم مى ديدم = رأيت الخراف

7 - ماضى نقلى ملموس : وهو يفيد قرب حدوث الزمن او مصادفه وقوعه ولكن عن طريق الحكايه :

تكوينه : داشتن فى الماضى النقلى + الفعل المراد تصريفه فى الماضى النقلى ايضا

مثلا فعل کردن داشته ام + کرده ام

عصر مثل هر روز... داشته است مى رفته است.

وقت العصر مثل كل يوم كمضى

8 - فعل آینده (المستقبل) : هو الذى يدل على وقوع الحدث فى المستقبل .

تكوينه : خواستن (يرغب) مضارع+ماضى (المصدر المرخم من الفعل المراد تصريفه

مضارع (خواستن) : خواهم / خواهى / خواهد / خواهیم / خواهید / خواهند .

آموختن = يتعلم

من خواهم آموخت = سأتعلم تو خواهى آموخت = سوف تتعلم

او خواهد آموخت = سوف يتعلم ما خواهیم آموخت = سوف نتعلم

شما خواهید آموخت = سوف تتعلمون ایشان خواهند آموخت = سوف يتعلمون .

جمله ها

تا ساعت شش بعد از ظهر در دانشگاه خواهم بود = سأكون فى الجامعه حتى الساعة السادسة بعد الظهر .

فردا به شهر اسکندريه خواهم رفت = سأذهب غدا الى الاسكندريه .

بعد از يك دقيقه پدرم خواهد رسيد = سيصل ابى بعد دقيقه واحدة

سال آینده به کشور آلمان مسافرت خواهم کرد = سأسافر الى المانيا العام القادم .

ملاحظه:

1 - قدیما كان ما يستخدم المصدر كاملا بدلا من المصدر المرخم (بن ماضى)

خواهم رفتن سأذهب .

ب - فى الافعال المركبه تاتى تصريف خواستن بين جزئى الفعل :

مسافرت کردن = مسافرت خواهم کرد سأسافر .

ملاحظه عامه:

1- كانت تستخدم فى الفارسىه ازمناخرى من الماضى الى جانب الازمنه السابقه وهى لا تستعمل الا قليلا و هى :

ا - ماضى نقلى مستمر مى + اسم مفعول + مخفف الرابطه "هستن":

من به خانه ام مى رفته ام = لقد كنت اذهب الى بيتى .....

ب . ماضى ابعده : اسم مفعول من الفعل المراد صرفه + "بودن" فى الماضى النقلى:

من غذايم را خورده بوده ام = لقد كنت تناولت طعامى .....

ج - ماضى ابعده مستمر : مى / همى + اسم مفعول + تصريف "بودن" فى الماضى

من نامه را مى نوشته بوده ام

توجد ملاحظه هامه تتعلق بمفهوم دلالة الفعل وهى :

ان للفعل اربع دلالات تشكل مفهوم الفعل فى صورته الثبات او النفى:

ا - اتمام عمل ما او انجازه :

مجيد نامه را نوشت : كتب مجيد المدرس / (مجيد نامه را نوشت) لم يكتب مجيد المدرس

شيشه شكست : تحطم الزجاج / شيشه نشكست . لم يتحطم الزجاج

ب - وقوع الفعل على شخص او شىء:

على كشته شد : قتل على / على كشته نشد : لم يقتل على

نامه نوشته شد : كتبت الرساله / نامه نوشته شد : ما كتبت الرساله

ج - قبول حاله او صفه :

هوا روشن شد : اصبحت الجو مشرقا / هوا روشن نشد : ما اصبحت الجو مشرقا

د - نسبه صفه لشخص او شىء:

هوا روشن است : الجو مشرق / هوا روشن نيست : الجو مشرق

احمد مريض است : احمد مريض / احمد مريض است : احمد ليس مريضا

2- المشتقات من المصدر المرخم (بن ماضى) :

ا - اسم المصدر : مصدر مرخم + ار : رفت + ار = رفتار سلوك

وهو يعطى ثلاثه اشكال (الصفة الفاعليه / المفعوليه / اسم المصدر

خريدار / گرفتار / گفتار (مشتري / اسير / القول)

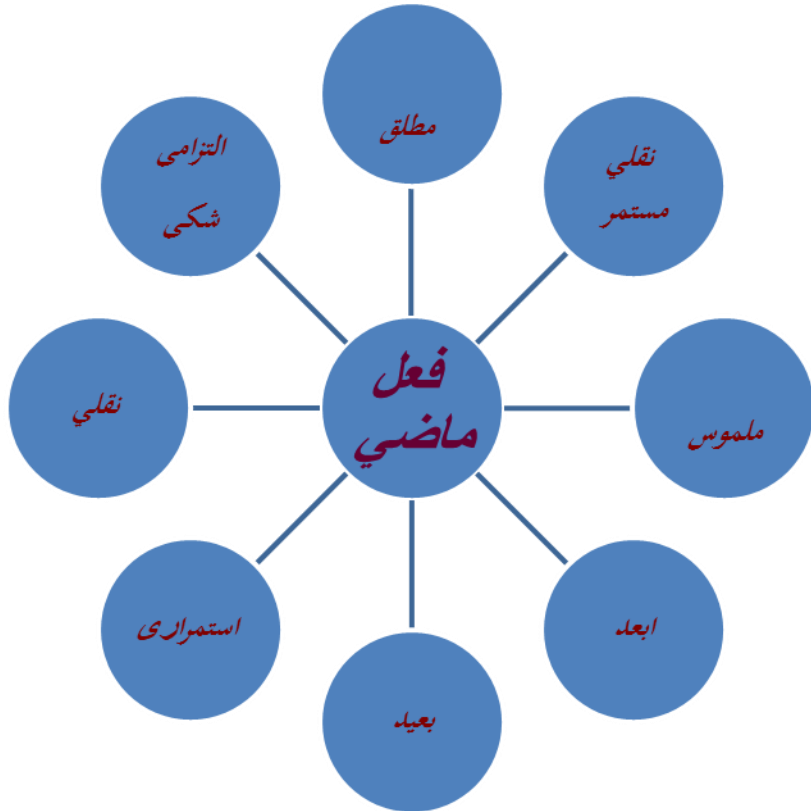
ب - حاصل المصدر: مصدر مرخم + "ى" : تشنه = تشنگى عطش

ج - الصفة المفعوليه : مصدر مرخم + "ه" : خورد+ه = خورده ماکول (اسم المفعول)

د - مصدر مرخم + "گار" : آفريد + گار = آفريد گار الخالق . المبدع

ه - مصدر مرخم + "گر" : ريخت + گر = ريختگر الساكب ... وغيرها كثير وهو الامر الذى

سنراه عند الحديث عن الصفة

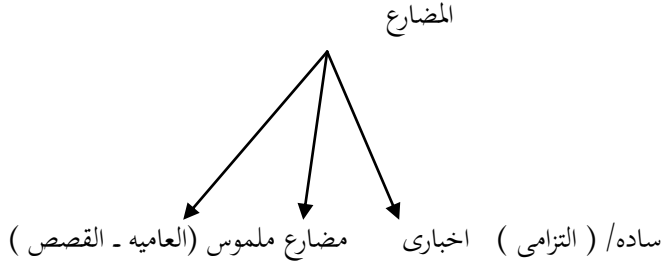

شكل توضيحي رقم (7) انواع الفعل الماضى فى الفارسية

ثانياً زمنه المضارع :

المضارع : هو الذى يدل على حدوث الفعل فى الزمن الحاضر و كذلك يستعمل بعد الطلب او الامر :
 فرمودم برود : امرته ان يذهب

ويسمى بالالتزامى اذا اضيف اليه حرف " ب " والذى باء الزينه وهنالك المضارع الاخبارى او ما يعرف بـ " الحال " :

1- المضارع البسيط :

تكوينه : بن مضارع المادة الاصلية + ضمير الفاعل المتصل

مثل كردن = كن يصنع/ يفعل	رفتن = رو يذهب
من + كن + م = كنم اصنع .افعل	رو + م = روم = اذهب
تو + كن + ي = كنى تصنع تفعل	رو + ي = روى = تذهب
تو + كن + ى = كنى تصنع تفعل	رو + ى = روى = تذهب
او + كن + د = كنيد يصنع	رو + د = رود = يذهب
ما + كن + يم = كنى نصنع نفعل	رو + يم = رويم = نذهب
شما + كن + يد = كنى تصنعون تفعلون	رو + يد = رويد = تذهبون
ايشان + كن + ند = كنى يصنعون يفعلون	رو + ند = روند = يذهبون

وغالبا ما يستعمل هذا الفعل بصورة شك او ترج او شرط او وجوب ويستعمل حروفا مثل :

اگر لو اذا ان / بايد يجب

شاید ربما - لعل / گویا عسى

امثله : شاید او را ملاقات كنم = ربما اقابله

بايد خاموش كنيد = يجب ان تصمتوا

اگر تو بياني من هم مي آييم = اذا انت اتيت سوف آتى

اميد وارم كه كار شما را بدانيد = آمل ان تعرف واجبك

ب - المضارع الاخبارى : يدل على حدث فيه معنى التعود والاستمرار وكذلك وقوع الحدث فى زمن الحال :

تكوينه : مى /همى + بن مضارع (المادة الاصلية + ضمير الفاعليه المتصل

فروختن = فروش	می / همی فروشم ابيع	/ رسیدن = رس	می رسم = اصل
	می / همی فروشی تبیع	/	می رسی = تصل
	می / همی فروشد بییع		می رسد = یصل
	می / همی فروشیم نبیع		می رسیم = نصل
	می / همی فروشید تبیعون		می رسید = تصلون
	می / همی فروشند یبیعون		می رسند = یصلون
مثال :	درس را میخواند = یقرأ الدرس	/	بدانشگده میروم = اذهب الى الجامعة
	پدارم را دوست میدارم = احب والدى		

يستعمل المضارع الاخبارى فى المواضع التالىة :

ا - وقوع الفعل فى زمن الحال : كجا می ری ؟ این تذهب

ب - بیان الافعال المستمره مل الافعال الطبيعية
گياهان می رویند = الاعشاب تنمو / پرنندگان تخم می گذارند = الطيور تضع البيض /
جانوران زاد وولد می کنند = تتكاثر الحيوانات .

ج - بیان وقوع الفعل فى الماضى :

سه ماه ديگر به مدرسه بر می گردیم = ثلاث اشهر اخرى واعد الى المدرسه .

د - نقل الحكايه بدل الماضى :

مردى خوب می باشد که در جوانمردى شهرت می یابد = كان رجل طيب اشتهر بالمرؤة

ه - بدايه النقل : می گویند که ملا نصر..... = يقولون ان .... / نقل می کنند = يتناقلون

ملاحظة

3 - الامر : هو ما دل على طلب شىء فى الحال والماده الاصلية هى صيغه الامر و قد يضاف اليها " ب "

الزينة : ولا يستخدم الامر الا مع ضميرى المخاطب و الجمع : " تو " و " شما "

کردن = کن = بکن = اصنع / افعل

رفتن = رو = برو = اذهب

ملاحظه :

يضيف الفرس فى بعض الاوقات " مى " او " همى " الى الماده الاصلية لتكوين فعل الامر : ميکن =
افعل / مى کنيد = اصنعوا .

اذا دخلت باء الزينه على ماده الفعل المنتهى بـ " ء " مفتوحه او مضمومه او ممدوده قلبت الهمزه الى " ى "

: آسودن = آسای = بیاسای / بیاسید استرح

آمدن = آ = بیا = بیاید تعال / تعالوا

آموختن = آموز = بیاموز = بیاموزید .

ب - نفی الامر باضافه "م" قبل ماده الاصلیه :

آمدن = آی = میا لا تأتی / میاموز = لاتتعلم .

ج - اذا دخلت الميم النفي على المادة الاصلية المبدوءة ب "ء" مفتوحة او مضمومه او ممدوده قلبت الهمزه

الى "ى" : افتادن يسقط = افت = میافت لاتسقط .

4 - صيغه الدعاء : تصاغ عن طريق اضافه "ا" بعد ماده الاصلیه و قبل ضمير الفاعليه المتصل مع الضمير او فى المضارع :

بن مضارع + "ا" + د = تصريف الفعل مع "او"

کن + "ا" + د = کناد ليفعل

امرزيدن = يعفو آمرز + "ا" + د = آمرزاد ليفعفو

دادن = يعطى ده + "ا" + د = دهاد ليعطى

ديدن بين + "ا" + د = بيناد ليرى

ماندن مان + "ا" + د = ماناد ليبقى

بودن باش + "ا" + د = باد و للنفي توضع ميما قبلها

مثل : مکناد = لا فعل / مدهاد لا اعطى

مييناد = لا رأى / مماناد لا بقى / مباد = لا كان

3 - المضارع الملموس : وهو يفيد بدايه وقوع فعل ما او وقوعه في الحال :

تكوينه : داشتن في المضارع البسيط + مضارع مستمر من الفعل المراد تصريفه

دارم + مى + ماده الاصلیه = (خوردن) دارم مى خورم = آكل

دارى + مى + ماده الاصلیه دارى مى خورى = تاكل

دارد + مى + ماده الاصلیه دارد مى خورد = يأكل

داريم + مى + ماده الاصلیه داريم مى خوريم = نأكل

داريد + مى + ماده الاصلیه داريد مى خوريد = تأكلون

دارند + مى + ماده الاصلیه = دارند مى خورند = يأكلون

مثال : دارم نامه مى نويسم = اكتب الرساله (فى حال الكتابه)

سألها ست كه دارم روى اين كتاب كار مى كنم

سنوات وانا اعلم بصدد هذا الكتاب (مازلت اعلم فيه).

ملاحظه : ماده الاصلیه وانواعها :

المادة الاصلية هي الذى نشأ عنه الفعل كما قلنا سابقا وتسمى "ريشهء فعل" و " بن مضارع " واستخراج المواد الاصلية لا يأتى وفق قاعدة مطردة ولكن تنقسم انواع المصادر الى انواع :

ا - المصدر التام : تتحد حروف مادته مع حروفه بعد حذف علامه المصدر " تن " دن " :
خواندن = خوان / مانندن = مان / نشاندن = نشان الغرس الاقامه / پروردن = التريه/
بافتن = النسخ . آرامیدن = آرام / آغازیدن = آغاز بخشیدن = بخش العطاء / بوسیدن = بوس التقبيل/
بويدن = بوى الشم / پاشیدن = پاش النثر / پژويدن = پژوه البحث .

ب - المصدر القياسى : وهو الذى يوجد خلاف يسير بين حروف مادته وحروفه بعد حذف علامه المصدريه بحيث يمكن قياس المصادر المتشابهه على بعضها البعض :

آميختن = آميز المزج / پختن = پز الطبخ / سوختن = سوز الحرق / ساختن = ساز الصنع

وهذه المصادر لها شواذ منها :

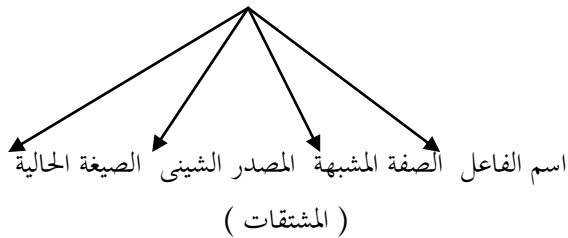
داشتن = دار يملك / پنداشتن = پندار يفكر / گماشتن = گمار ينتخب / يافتن = ياب يجد
فريفتن = فريب يخذع / جستن = جوى يبحث / شستن = شوى يغسل / کاستن = كاه يقلل
خواستن = خواه يطلب / جستن = جه يقفز / رستن = ره يتحرر / زيستن = زى يعيش / دانستن = دان
يعرف / رسيدن = رس يصل / ستودن = ستاى يمدح / پيمودن = پيمای يطوى .

ج - المصدر السماعى : هو الذى تختلف حروف مادته تماما عن حروفه بعد حذف علامه المصدر :
ديدن = بين الرؤيه / نوشتن = نويس الكتابه / دادن = ده العطاء / هشتن = هل الترك / گفتن = گوى
القول / شدن = شو الصيروره / كردن = كن الصنع / بستن = بند الربط .

المشتقات من المادة الاصلية:

يشقق من المادة الاصلية ما يلي موضحا في الرسم :

بن مضارع (المادة الاصلية)

اسم الفاعل : يتكون من

بن مضارع (المادة الاصلية) + نده

ديدن = بين + نده = بيننده   ناظر

ساختن = ساز + نده = سازنده صانع
 کردن = کن + نده = کننده فاعل
 یافتن = یاب = یابنده = واجد
 نوشتن = نویس + نده = نویسنده کاتب

الصفة المشبهة :

بن مضارع + " ا " =
 دیدن = بین + " ا " = بینا بصیر
 دانستن = بین + " ا " = دانا علیم عالم
 گفتن = بین + " ا " = گویا قایل
 شنیدن = بین + " ا " = شنوا سمیع

الصيغة الحالية:

بن مضارع + " ان " =
 پرسیدن = پرس + " ان " = پرسان سایلا
 خاستن = خیز + " ان " = خیزان ناهضا
 دویدن = دو + " ان " = دویدن جاریا
 خندیدن = خند + " ان " = خندان ضاحکا
 گریستن = گری + " ان " = گریان باکیا

المصدر الشیئی :

بن مضارع + ش =
 خوردن = خور + ش = طعام
 آسودن = آسای + ش = راحة
 خواستن = خواه + ش = خواهش رغبه طلب
 رفتن = رو + ش = روش سلوک
 کوشیدن = کوش + ش = کوشش سعی . کفاح
 گشتن = گرد + ش = گردش طواف
 کردن = کن + ش = کنش عمل
 پرسیدن = پرس + ش = پرسش سؤال

نفي الفعل : ينفي الفعل في الفارسيه باضافه " ن " قبل الفعل المصدر في الماضي او المضارع او باقي الازمنه :

في الماضي المطلق : خبر کرد = خبر نکرد / خوردم = نخوردم

فى الماضى المستمر : مى رفت = نى رفت / مى نوشت = نى نوشت

فى الماضى النقى : خوانده ام = نخوانده ام / خريده ام = نخريده ام

فى الماضى البعيد : آمده بود = نيامده بود / رسيده بود = نرسيده بود

فى الماضى الشكى : کرده باشم = نکرده باشيم / داده باشيم = نداده باشيم

فى المستقبل : خواهند رفت = نخواهند رفت / خواهند گفت = نخواهند گفت

فى المضارع : روى = نروى / رسى = نرسى

فى الاخبارى : مى آييم = نى آييم / مى خوابيم = نى خوابيم

النهى : باضافه " م " او " ن " قبل فعل الامر :

- " م " : برو = مرو اذهب لا تذهب / مگو = مگو قل لا تقل

بخوانيد = مخوانيد / بكنيد = مكنيد

- " ن " : نرو / نگو / نخوان / نکن

وفى حاله الدعاء : توضع " م " :

کناد = مکناد لاصنع الله / دهاد = مدهاد لا اعطى الله / ماناد = مماناد لا ابقى

اللازم والمتعدى :

يقسم الفعل فى الفارسى من حيث وجود المفعول للفعل الى ثلاثه انواع :

ا - اللازم :

وهو الفعل الذى يكتفى بالفاعل وليس له مفعول صريح ويعطى المعنى التام من تلقاء نفسه مثل رفت / آمد

/ خنديد / گريست / لرزيد / دويد

ذهب / جاء / ضحك / بكى / ارتعد / جرى .

ب - المتعدى :

هو الفعل الذى يحتاج الى كلمه اخرى (المفعول الصريح) لاتمام معناه

خورد / زد / آورد / گرفت / برد / نوشت

اكل / ضرب / احضر / اخذ / حمل / كتب

شير گوشت را خورد = اكل الاسد اللحم

كشاورز خر سياه را زد = ضرب الفلاح الحمار الاسود

نسرين نامه را نوشت = كتبت نسرين الرساله

زهرا غذا را آورد = احضرت زهرا الغذاء

كشاورزان گندم را كاشتند = . زرع الفلاح القمح .

الافعال ذات الوجهين :

الفعل ذو الوجهين هو الفعل المتعدى احيانا واللازم احيانا اى يجمع بين الخاصتين التعدية واللزوم ويحدد من السياق : شكست / ريخت / پخت / سوخت

كسر = انكسر / صب = انصب / طبخ = نضج / حرق احترق

مثال : با د درخت را شكست = كسرت الريح الشجره

درخت شكست = انكسرت الشجره

قاضى مى را ريخت = اراق القاضى الخمر

مى ريخت = انسكبت الخمر

آشيز طعام را پخت = طبخ الطباخ الطعام

طعام پخت = نضج الطعام

آتش كشتى را سوخت = احترقت النار السفينه

كشتى سوخت = احترقت السفينه

فرهاد كوزه را شكست = كسر فرهاد الابرئق

كوزه شكست = انكسر الابرئق

طريقة تعدية الأفعال : اذا كان الفعل لازما يتعدى بمادة المضارع مضافا اليها " اندن " " انيدن "

بن مضارع + " اندن " او " انيدن "

خوابيدن = خواب = خواباندن = خوابانيدن ينوم

خنديدن = خند = خنداندن = خندانيدن يُضحك

گريستن = گرى = گريانندن = گريانيدن يُيكي

دويدن = دو = دوانندن = دوانيدن يُجرى

وهناك افعال يمكن ان تتعدى الى مفعول او مفعولين .

مثال : بانو فرزند خود خواباند =: نومت السيده طفلها (متعدى لمفعول)

شاگرد همكلاشش درس را نويساند : كُتب التلميذ زميله الدرس (متعدى لمفعولين)

او لباس را به بچه پوشاند = لبس الثوب للطفل (متعدى لمفعولين).

ملاحظة :

1- هناك افعال لا تقبل التعدية بالطريقة القياسية مثل :

گفتن / ديدن / آزمودن التجربة

يتم تعديتها باحدى الطريقتين :

ان يسبق المفعول بـ " ب " : باؤ گفتم قلت له او تلحق را بالمفعول باؤ را گفتم

(ویسمى مفعولا لاجله)

ب - هناک افعال شاذه لا تتعدى بالطريقة القیاسیه :

نشستن = نشان = نشانیدن / یغرس / رفتن = رو = راندن / یسوق / دانستن = دان = دایانیدن / یعرف /
چیدن = چین = گیانیدن / یقطف .

مثل : این راننده ماشین را بزودی زود راند

قاد هذا السائق السیاره بسرعه فائقه .

باغبان گلها را چیانید .

قطف البستانی الورود

المعلوم والمجهول : المعلوم فی الفارسیه هو ما ینسب الی فاعل او یرد فاعله فی الکلام مثل : علی آمد
/ بهرام رفت / رستم خورد

جاء علی / ذهب بهرام / أكل رستم.

والفعل المجهول هو ما ینسب الی المفعول ای الفعل الذی یدکر مفعوله الصریح :

مثل : فرهاد زده شد : ضُرب فرهاد

تکوینیه : اسم مفعول (بن ماضی + ه) من الفعل المراد تصریفه + شدن فی الزمن المطلوب

نوشتن = نوشت + ه = نوشته + شدن فی :

فی الماضی البسیط : نوشته شد کُتِب

فی الماضی المستمر : نوشته می شد کان یُکُتِب

فی النقلی (القریب) : نوشته شده است قد کُتِب

فی الماضی البعید : نوشته شده بود کان قد کُتِب

فی الماضی الشکی : نوشته شده باشد یُکون قد کُتِب

فی المستقبل : نوشته خواهد شد سوف یُکُتِب

فی المضارع : نوشته شود یُکُتِب

فی الاخباری : نوشته می شود یُکُتِب الان

عروسی کردن = یتزوج : عروسی کرده شد رُوج

عروسی کرده می شد کان یُرُوج

عروسی کرده می شد قد رُوج .....

مثال تطبیقی : دیدن = بین ان یری

الازمنه	من	تو	او	ما	شما	ایشان
مضارع بسیط	دیده شوم	دیده شوی	دیده شود	دیده شویم	دیده شوید	دیده شوند
مضارع اخباری	دیده میشوم	دیده میشوی	دیده میشود	دیده میشویم	دیده میشوید	دیده میشوند
ماضی مطلق	دیده شدم	دیده شدی	دیده شد	دیده شدیم	دیده شدید	دیده شدند
ماضی مستمر	دیده میشدم	دیده میشدی	دیده میشد	دیده میشدیم	دیده میشدید	دیده میشدند
ماضی بعید	دیده بودم	دیده بودی	دیده بود	دیده بودیم	دیده بودید	دیده بودند
ماضی شکلی	دیده باشم	دیده باشی	دیده باشد	دیده باشیم	دیده باشید	دیده باشند
ماضی ابعاد	دیده ام	دیده ای	دیده است	دیده ایم	دیده اید	دیده اند
مستقبل	دیده خواهم شد	دیده خواهی شد	دیده خواهد شد	دیده خواهیم شد	دیده خواهید شد	دیده خواهند شد

ملاحظه :

۱- ممکن بناء المبنى للمجهول بطرق غير الطريقه القياسيه كما يلي :

۱- اسم مفعول عربی + تصریف الرابطه " هستن "

مرسول هستم = انا مُرسل أُرسلت

ب- اسم مفعول عربی + تصریف الرابطه المرخم (ام / ای / است / ایم / اید / اند)

مطرود م طُردت مطرود است طُرد

ج- صغه فارسيه + الرابطه المرخمه (ام / ای / است / ایم / اید / اند)

آماده ام = هُنَّئِت زده اند = ضربوا

د - اسم مفعول عربي + تصريف (بودن / شدن / گشتن)

مطرود شد = طُرد / مقتول شد = قُتل

ه - صفة فارسيه + تصريف (بودن / شدن / گشتن) آماده بود = جُهِز / خبر دار شد = أُخبر

2. لبناء المجهول يتبع التالى :

يُحذف المسند اليه (الفاعل)

تُحذف علامه المفعوليه (را) ان وجدت

يعرف مصدر الفعل ويشترك منه اسم المفعول

يُصرف شدن فى الزمن المطلوب

من شاگرد را زدم ضريت التلميذ = شاگرد زده شد ضُرب التلميذ

3 - يستعمل المبني للمجهول

1. حينما لا يعرف الفاعل : كيف دزده شد سُرق الحقيبة / حينما يعنى المتحدث بالفعل دون الفاعل :

خيابان كنده شده است : قد حُفر الشارع

اوجه استخدام الفعل فى الفارسيه :

للأفعال فى الفارسيه خمسة اوجه عند استعمالها فى الجمل الفارسيه :

1 - الوجه الاخبارى : عندما يريد المتحدث الاخبار عن حدث متيقن من حدوثه :

احمد به خانه رفت = ذهب احمد للبيت / امروز هوا خنك است = الجو اليوم معتدل

ب - الشكل الالزامى : هو الشكل الذى يقترن فيه العمل بفعل اخر كالوجوب او الجواز او الامل :

مى خواهم بروم = اريد ان اذهب / مبادا بروى ادعو الا تذهب / شايد بيايد = يجوز ان يأتى

ج - الشكل الامرى او النهى : مثل زود بيا تعال بسرعة / تنبل مباش = لا تتكاسل

د - الشكل الشرطى : حدوث الفعل مشروطا ومتعلقا بحدوث فعل اخر :

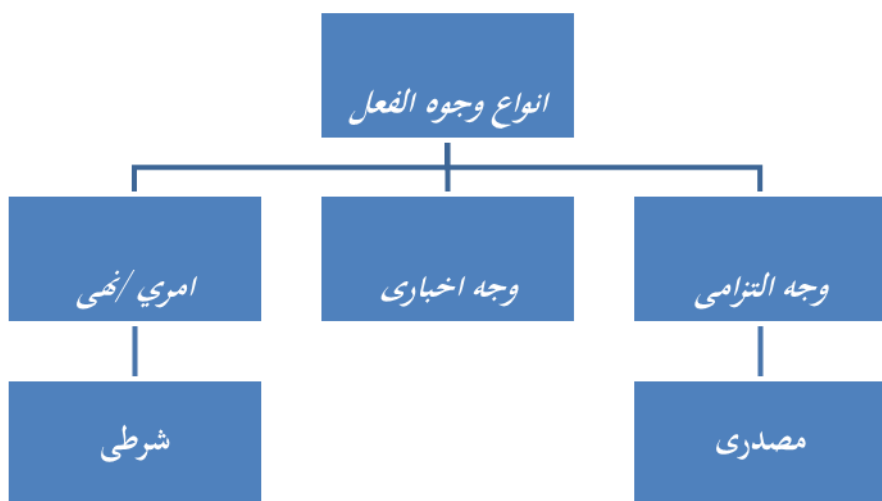
اگر كوششى كنى به مقصد خواهى رسيد : اذا اجتهدت ستصل الى الهدف

اگر بد كنى كيفرش بد برى = اذا اسأت نلت شر الجزاء

ه - الشكل المصدرى : هى الصيغه التى يستعمل فيها الفعل بشكل مصدر او مصدر مرخم (بن ماضى) مثل

:

نشايد خريد لا يجوز الشراء / نتوانم ديد = لا استطيع الرؤيه .

شكل توضيحي رقم (8) اوجه استعمال الفعل فى الفارسية

الفصل الخامس
الصفة

الصفة :

الصفة كلمة تأتي قبل الاسم او بعده لتسجل حاله من حالاته او كيفيه او خصوصيه من خصوصياته وتأتي الصفة كركن اساسي من اركان الجملة في الفارسيه ففى الجملة التاليه :

احمد كتابي خوبى خريد = اشترى احمد كتابا جيدا

نهاد مفعول صفة مسند فعل . نجد كلمه " خوبى " تبين حاله المفعول " كتابى " . وغالبا

ما تاتي الصفة فى التركيب الاضافى مثل : مردِ فاضل = رجل فاضل او تاتي قبل الموصوف احيانا مثل : بزرگ خدا / خدای بزرگ = الرب تعالى (الله عز وجل) .

ومثلها : اسبِ سفيد = حصان ابيض / زنِ قشنگ = امرأه مليحه / درختِ بزرگ = شجره كبيره

مردِ بد = رجل سىء / مردمِ بسيار اناس كثير / هواى جالب = جو جذاب .

اقسام الصفة :

تنقسم الصفة من المفهوم الى **صفة بياني** (بيانيه) **صفة شمارشى** (عدديه) **صفة اشاره** (اشاره) **صفة پرسشى** (سؤال) **صفة مبهم** (مبهمه) **صفة تعجبي** (تعجبيه) .

ومن حيث التقدم على الاسم (پيشين = سابقه / پسين = لاحقه . ومن حيث البناء : ساده ومركب و و گروه وصفى (حزمه وصفيه)

اولا: **صفة بياني** (الصفة البيانيه) :

تنقسم الصفة البيانيه الى صفة ساده . **صفة فاعلى** (فاعليه) **صفة مفعولى** (مفعوليه) **صفة نسبي** (نسبيه) **صفة لياقت** (لياقه او جداره) والشكل التالى يوضحها لنا : انواع الصفة البيانية

شكل رقم 9 انواع الصفة البيانية

انواع الصفة البيانية

١- صفت ساده : ويسميه البعض الصفة السماعيه وهى مكونه من كلمه واحده مثل :
گِران = غالى / ارذان = رخيص / زشت قبيح / سپيد = ابيض / زرد = اصفر
نيک = طيب / سياه = اسود / صاف = نقى / روشن = مضىء / زيبا = مليح
ملاحظه :

١- اذا تقدمت الصفة على الموصوف تكون شبيهه بالضافه المقلوبه :
خوب مرد = رجل طيب / قشنگ زن = امرأه جميله .....
ب - الصفة فى الفارسيه تظل على افرادها ولا تطابق الموصوف افرادا وجمعا كما انها واحده فى المذكر والمؤنث :
مرد خوب = مردان خوب / زن خوب = زنان خوب رجال طبيون / نساء طبييات
ج - احيانا تستعمل الصفة بدل الاسم وفى هذه الحاله يمكن جمعها وتعامل معامله الاسم :
نيک = نيکان الرجال الطبيون / خوبان = النساء الطبييات / بزرگان = العظماء .
خوبان تبسم کردند = تبسمت الجميلات / خردمندان آمدند = جاء العقلاء
د - عند التنكير تلحق "ى" التنكير اما بالصفة او الموصوف :
اسبى سفيد = اسب سفيدى حصان ابيض
هـ - فى حاله تتابع الصفات لموصوف واحد وهو ما يسمى " تنسيق الصفات " تحذف واو العطف ويستعاض عنها بالكسره مع كل صفة :
مردِ دانايِ بزرگِ با ادبِ را ملاقاتِ کردم = قابلت الرجل الاعلم الكبير المؤدب
و - التركيب الوصفى مثل التركيب الاضافياذا كان اخر الموصوف " الف " او " واو " استبدلت كسره الاضافه بـ " ي " ياء مكسوره

2 - صفت فاعلى (فاعليه):

وهو الصفة التي تدل على فاعل الشئ و هى عباره عن عدده انواع ذكرناها سابق ومنها اسم الفاعل / الصفة المشبهه / الصيغه الحاليه (صيغه المبالغه) :

١- المادة الاصلية (بن مضارع) + نده = گير + نده = گيرنده آخذ / شنو + نده = شنونده = المستمع / شرم + نده = الخجل / گوى + نده = گوينده = المتحدث
ب - الصفة المشبهه : بن مضارع + " ا " بين = بينا / شنو = شنوا / دانا / گيرا / رسا
ج - الصيغه الحاليه : بن مضارع + " ان " = گرى + " ان " = گريان باکيا
شتاب + " ان " = شتابان مسرعا

خند + "ان" = خندان ضاحکا

د - صیغه المبالغه : وهی التي تصاغ باضافة اربع علامات هی :

"ار" / "گار" / "گر" / "کار" مثل :

- بن ماضی + "ار" = گرفت + "ار" = گرفتار اسیر / پرستار ممرض

د وستار = صدیق / نمودار = مظهر

- بن ماضی + "گار" = خواستار = طالب / آفریدگار خالق

- بن ماضی . اسم . بن مضارع + "گر" = دادگر عادل / بازیگر لایع / توانگر غنی /

دروگر معالج / روشنگر مفکر

- اسم ونادرا مع بن ماضی او بن مضارع + "کار" = ستمکار ظالم / ریاکار مرابی / کشتکار = جزار

3- صفت مفعولی : وهی نفسها ما يعرف بـ "اسم المفعول" و "الصیغة الوصفية" :

بن ماضی + "ه" = نوشت + "ه" = نوشته مکتوب / خوانده مقرر / شنیده مسموع

4- صفت نسبی :

وهی التي تتكون بأضافه لاحقه الی آخر الأسم او الشخص او او شیء او مکان ومنها ما یلی :

ا- "ی" : تهرانی / مصری / چینی (صینی) / آسمانی سماوی / زمینی ارضی

فارسی / نیشابوری / پاکستانی

ب- "ه" : دهه قروی ده قریة / ساله سنوی / روزه یومی / شبه لیلی / سده مئوی / هزاره الفی / پنجاهه

خمسینی

وتستخدم ایضا فی الترتیبات العددیه : دو روزه یستغرق یومین / یکشبه یستغرق لیلہ / پنج ساله یستغرق

خمس سنوات / هفت ماهه یستغرق سبعة شهور. وتستخدم فی غیر ذلك :

نبرده محارب / نژاده اصیل ذو ارومه / بنده عبد . اسیر

ج- "ین" : فی نهاية الاسماء مثل : سفالین طینی / جوین شعیر / گندمین قمحی / گلین وردی

سنگین حجری / زرین ذهبی / سیمین فضی .

د- "ینه" : الی اخر الاسم : بلورینه بلوری / زرینه ذهبی / سیمینه فضی / پشمینه صوفی / آهنینه حدیدی /

سنگینه حجری .

ه- "گان" : پدرگان ابوی / بحرگان بحری / بازرگان تاجر / دهگان قروی / خداایگان

و- "انه" : مردانه رجالی / زنانه نسوی / ماهانه شهری / سالانه سنوی / روزانه یومی

ن- "و" : ممکن ان یکون هذا الحرف علامة نسبة مثل : گردو نسبة الی گرد غبار

س- "انی" : الی اخر الاسم روحانی / خسروانی ملکی فوقانی / نورانی / عصبانی

م- "وار" : شاهوار ملکی / گوشوار قرطی .

5 - صفت لياقت (اللياقة او الجداره): وتصاغ باضافه " ی " الى اخر المصدر مثل :

خواندن + " ی " = خواندنی
جدیر بالقراءة
گفتن + " ی " = گفتنی
جدیر بالقول
دیدن + " ی " = دیدنی
جدیر بالمشاهده

درجات الصفة البيانیه :

للفه البيانیه درجات من حيث الترتيب والوزن :

1- الصفة المطلقه : وهی ايضا نفس الصفة البسيطة مثل خوب جيد / باهوش ذكي / بزرگ كبير
ب - صفت برتر الصفة التفضيليه : وهی الصفة التي تفيد تفضيل شيء على آخر في صفة يشترك الاثنان فيها
وعلامتها " تر " الى اخر الصفة المطلقه مثل : بزرگتر اكبر من / كوچكتر اصغر من
عاقلةتر اعقل من :

این مرد شجاعتر از آن است = هذا الرجل اشجع من ذاك
حسن بزرگتر از برادرش است = حسن اكبر من اخيه
احمد بھتر كه على است = احمد افضل من على

ملاحظه :

1 - يضاف الى الصفة التفضيليه بين المضل والمفضل عليه كم دفي الامثلة السابقة ويضاف اليها " از " او " كه " .
ب - هناك صفات تفيد التفضيل دون اضافة علامه " تر " مثل : بھتر افضل من / كهتر اصغر من / مهتر اكبر من / فزونتر اكثر من / كمتراقل من / بيشتراكثر من .

ج - صفت برترین (الصفة العاليه) : وهی تفيد معنى التخصيص تفوق الموصوف على بقيه جنسه في صفة ما
وعلامتها " ترین " مثل : كمترين الاقل / فاضلترین الافضل / داناترين الاعلم
دلتنگترین الاحزن

مثال : آموختن خوبترین چیز است = التعلّم احسن شيء

پیغمبر اسلام عظیمترین انسان است = رسول الاسلام اعظم انسان .

تهران بزرگترین شهرهای ایران = تهران اكبر مدن ایران

على باهوشترین شاگرد در کلاس = على اذكى تلميذ في الفصل

ملاحظه :

1 الفرق بين الصفة التفضيليه والعاليه ان التفضيليه تفيد تفضيل موصوف بصفه ما على موصوف اخر .
اما العليه فهى تفيد تفضيل موصوف بصفه على ساير الموصوفين بها من جنسه .
ب - اذا كان الاسم الذى بعد الصفة العاليه مفردا فإن حركه الاضافه لا توضع تحت اخر الصفة العاليه :

بمترین دانشجو افضل طالب / بزرگترین درخت أكبر شجره .
 واذا كان هذا الاسم جمعا فإنها توضع : بمترین دانشجویان / بزرگترین درختان .
 ج - هناك كلمات بذاتها تفيد معنى الصفة العاليه : بمترین الافضل / كهين الاصغر / مهين الاكبر / كمين
 الاقل .
 د - احيانا تلحق الهاء الصامته بآخر هذه الصفات : بهينه / مهينه / كمينه / كهينه .
 د - صفت افراطى :

هى الصفة التى تفيد الكثرة فى الاتصاف بمضمون هذه الصفة اى المبالغه :
 بسيار كثير / خيلى جدا / سخت جدا / زياد زائد .

خانم سخت دلتنگ بود = كانت السيده متضايقه جدا

شتر بسيار ضخيم بشمار ميرود = يعد الجمل ضخما جدا

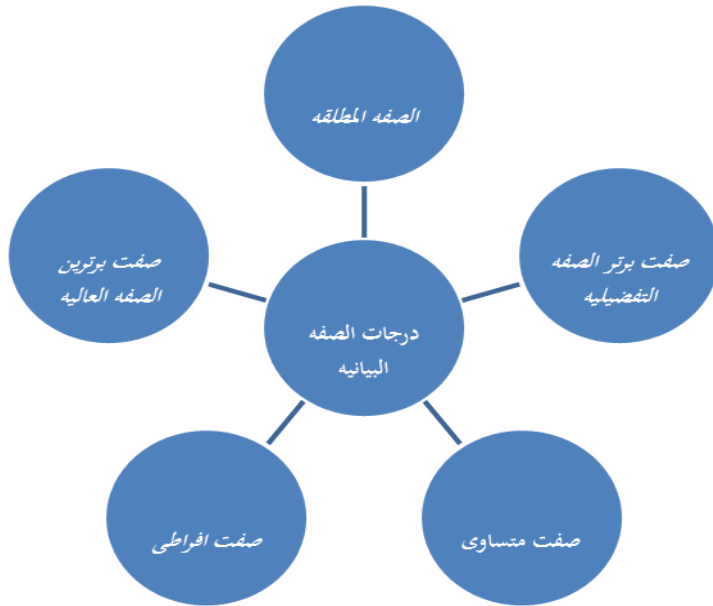
آفتاب ياد گرم مرا اذيت ميكند = الشمس البالغه اذتني كثيرا

دخترم خيلى قشنگ است = ابنتى جميله جدا

ه - صفت متساوى : هى الصفة التى تُسبق بكلمه تفيد المساواة فى الاتصاف فهى توجد فى سخصين او شيئين
 بدرجة واحدة ومن الكلمات التى تفيد الاتصاف : چندان / چنان مثل

پيل آن چنان قوى است كه شير = الفيل فى القوه كالأسد

اين چندان كوچك است كه ان = هذا فى الصغر مثل ذلك

شكل رقم 10 درجات الصفة العاليه

ثانيا صفت شمارشی (العدديه) :

صفت شمارشی هي صفة تبين تعداد الموصوف او ترتيبه د .وهي اربع انواع : ساده (البسيطة / الترتيبه / صفه العدد الكسرى / صفه العدد التوزيعي

ا - البسيطة : وهي التي تحمل الرقم العادى فى الفارسيه يك دو سه چهار پنج .....

ده روز . صد سال دو هزار نفر ..... / عشرة ايام / مائه يوم / الفى نفر

ب - الصفة الترتيبية : العدد + م + م + مين = يكم / دوم / سوم ..... يكمين /دومين سومين

مثال : زم براى هزارمين بار خنديد = ضحكت امرأتى للمرة الالف

ج - الصفة العددية الكسرية : مثل دو سوم = الثلث / چهار هفتم سبع / سه دهم =عشر

د - صفه العدد التوزيعى : تقسم هذه الصفة الموصوف الى اجزاء متقابلة وتأتى من تكرار العدد الاصلى : يك يك واحدا واحدا / دو دو اثنين اثنين / بيست بيست عشرون عشرون

ثالثا صفت اشاره : هي فى الاصل لفظتى " اين " و " آن " وايضا :و همين، همان، چنين، چنان، اين قدر، اين گونه. عندما تأتى مع الموصوف ليشار اليه من قريب او بعيد واذا لم تأتى مع الصفة اعتبرت ضمائر اشاره مثل :

اين گل از آن گل زيباتر است = هذه الوردة اجمل من تلك الوردة

رابعا صفت پرسشى : هي صفة للسؤال عن نوع وكيفية الموصوف ومقداره وتأتى معها ادوات وضمائر الاستفهام

مثل : چگونه = كيف / کدام = اى / چند = كم مثل :

گلستان سعدى چگونه كتابى است ؟ كيف يكون كتاب گلستان سعدى ؟

والصفة السؤاليه عموما صفه تسأل عن نوع الموصوف او اسمه او حالته :

چگونه شغلى را مى پسندى ؟ = كيف تمتدح عملا ؟

ويمكن ان تسأل عن ترتيب الموصوف ومقامه :

شما چندمين بار بود در امتحان راندىگى شركت كنيد ؟ كم مره اشتركتم فى امتحان القيادة ؟

خامسا صفت مبهم (المبهمه) : هي الصفة التي تأتى مع الاسم وتبين نوعه ومقداره وعدده بشكل غير معين

والصفات المبهمه عباره : هر همه ديگر فلا ن و بهمان خيلى بسيار كمى ..... وهي نفس الضمائر المبهمه التي ذكرناها من قبل

سادسا صفت تعجبى (التعجبية) : وهي الصفة التي تأتى مع الاسم وتبين تعجب المتحدث من حالة الموصوف

ومقداره مثل : به به چه سعادتى فرموديد = حسنا يالها من سعادة ان شرفتم .

چه زيباى گل است = يالجمال الورده .

انواع صفت از نظر ساخت من حيث (البناء)

صفت ساده (البسيطة) وهى التى تم الحديث عنها وهى الجامده التى لا تركب او تشتق من غيرها : زيبا / بد / سفيد .....

صفت مركب (المركبه): تاخذ الصفة المركبة حكم الصفة البسيطة ولتركيب الصفات عدة طرق فى الفارسيه هى كما يلى :

1- صفة + اسم = كم بخت = تعس / زشت روى = قبيح الوجه / بد خوى = سىء الطبع
خوش الحان = عذب الصوت .

2- صفة + مادة مصدر (بن مضارع) = خوش خوان مطرب / آتش فشان محرق

3- اسم + صفة : دلتنگ = ضيق القلب . حزين / دست تنگ فقير / دست دراز = حرامى

4- اسم + اسم : شيردل = شجاع / پرى رخسار = ملاكى الوجه .

5- اسم + مادة مصدر : دل آزار مؤذى / خطا بخش = مسامح / دست گير = معين

6- اسم + اسم مفعول : جهانديده مجرب / محبت كشيده = محب متودد

7- اسم مفعول + اسم : شكسته دل = حزين / آشفته خاطر = مرتبک

8- سابقه + اسم او صفة : بى دين = ملحد / باپول غنى / ناچيز = حقير / غير آباد = خراب
هم راه = زميل / هم سايه = جار / غير حاضر = غايب .

9- اسم + تركيب عربى : مست لايعقل = ثمل / مرد جليل القدر = رجل محترم

وغير ذلك يوجد صفات مركبه :

ا- الصفة الفاعليه المركبه (اسم + صفة) : استقبال كنده = مستقبل / خرد كنده = العاقل

ب- الصفة الفاعليه المركبه (صفة + اسم) : درنده خو = گزنده طبع

ج- الصفة الفاعليه (ببناء الامر والنهى : بزن مضروب برو ذاهب نسوز غير محترق

د- الصفة الفاعليه المركبه (اسم او اجزاء اخرى باضافه الامر) : دلخواه = بزن بمادر = / تو دل برو =

هـ- الصفة الفاعليه المركبه (بالتصاق المادة الاصلية باخر الاسم . الضمير . القيد او الصفة والموصوف المبهم او السابق) : رانما = دليل / دلگشا = جذاب / خود خواه = طماع / نادان جاهل .

و- صفة مفعوليه + صفة مفعوليه : گرفته شده = مأسور / دیده شده = مرئي

ن- الصفة المفعوليه المركبه (اسم + صفة) : تربيت شده = مربى / باد آورده = مخمور

ت- الصفة المفعوليه المركبه (صفة + اسم) : پريده رنگ = شاحب / پريده زبان = اخرس

ل- الصفة المفعوليه المركبه (ضمير مشترك + صفة) : خود باخته = / خود فروخته =

ح- الصفة المفعوليه المركبه (اسم + بن ماضى . مصدر مرخم) : پشم آلود = صوفى / سرگذشت = سيرة .

ك- ضمير مشترك + اسم : خود كام = طماع = خود رأى = مستبد / خود سر = عنيد

ی - صفة + ترکیب اضافی او ترکیب عطفی : پر دردِ سر = مصدع / خوش آب و هوا = منعش
گروه وصفی : صفة مکونه من کلمه وعده کلمات اخری . مثل: با آب و رنگ = ملون / خوش آب و رنگ =
معتدل / از جان گذشته = فدائی / اشک از دیده ریزان = باکی / تازه به دوران رسیده = متجدد / دست از
جان شسته = بریء .

الفصل السادس
العدد

يقسم العدد فى الفارسية الى اربعة اقسام هى :

ا - عدد اصلى ب - عدد ترتيبى (وصفى) ج - عدد كسرى د - عدد توزيعى

اولا : العدد الاصلى :

العدد المفرد:

1 : يك	11 : يلزده
2 : دو	12 : دوازده
3 : سه	13 : سيزده
4 : چهار (چار)	14 : چهارده
5 : پنج	15 : پانزده
6 : شش	16 : شانزده
7 : هفت	17 : هفده
8 : هشت	18 : هيچده
9 : نه	19 : نوزده
10 : ده	

الفاظ المئات:

الفاظ العقود :

100 : صد	20 : بيست
200 : دويست	30 : سى
300 : سيصد	40 : چه
400 : چهار صد	50 : پنجاه
500 : پانصد	60 : شصت
600 : شش صد	70 : هفتاد
700 : هفت صد	80 : هشتاد
800 : هشت صد	90 : نود
900 : نه صد	

الفاظ الالوف :

1000 : هزار (يك هزار)	2000 : دو هزار	3000 : سه هزار
4000 : چهار هزار	5000 : پنج هزار	6000 : شش هزار
7000 : هفت هزار	8000 : هشت هزار	9000 : نه هزار
10000 : ده هزار	100000 : مائة الف	1000000 : مليون
1000000000 : مليار		

ملاحظة :

- ا - الاعداد من 11 ال 19 تقرأ الآحاد قبل العشرات . يازده / دوازده .....
- ب - لتكوين عدد من الاعداد يبدء بالاكبر ثم الاصغر ويربط بينهما بحرف العطف " و "
- 21 = بيست و يك / 22 = بيست دو ..... 29 بيست نه
- 31 = سي و يك / 32 = سي دو ..... 39 سي ونه
- 41 = چهل و يك / 51 = پنجاه و يك / 61 = شصت و يك .... 99 نود ونه
- 100 = صد / 101 = يك صد و يك / 108 = يك صد و پنج .
- 225 = دويست و بيست و پنج / 433 = چهار صد و سي و سه / 567 = پانصد و شصت و هفت
- 1320 / هزار و سيصد و بيست / 1322 = هزار و سيصد و بيست و دو .
- ج - يظل المعدود في الفارسيه مفردا ولا يجوز جمعه ويذكر العدد قبل المعدود :
- يك كتاب / چهار نفر / ده كسى (شخص) يازده دانشو / صد درخت
- د - احيانا تلحق "ى" التنكير بالمعدود ويجوز هنا ان يتقدم المعدود على العدد :
- سالى پنج = خمس سنوات . وعندما يستخدم العدد " يك " مع المعدود تلحق "ى" التنكير بآخر العدد والمعدود معا : يكى كودكى اندر بَرَش = كان احد الاطفال فى حضنه وقد تلحق بالعدد وحده او المعدود وحده ك يك شبى = ذات ليله .
- هـ - يجوز جمع كلمة صد / هزار فى صيغة المبالغة باحدى العلامتين " ها " " ان " = صدها = مئات / هزارها = الوف .
- صدها نفر كشته شدند = قتل مئات الاشخاص
- هزاران هزار عالم هست = توجد الالاف العوالم
- و - عند عد الالاف الصحيحة (1000 - 2000 - 3000) يقدم العدد الاصغر كما يلى :
- يك هزار / دو هزار / سه هزار .....
- م - يستعمل فى بعض الاحيان الاعداد الاصليه العربية مثل :
- اناجيل اربعة = الاناجيل الاربعة / فصول اربعة

- ل - يستعمل ايضا كلمات للدلالة على عدد غير محدود ومجهول :
- چند : چند روزنامه = عدة جرايد / چند فيلم = عدة افلام / چند اسب = عدة خيول
- اند : وتعنى بضع او نيف وهى تشير الى الاعداد ما بين ثلاثة وتسع :
- سى وان = بضع وثلاثون / سى و صد = بضع و مائة .
- ك - تستخدم الكلماتان " چندان " چندين " عند الحديث عن مقدار غير معين مثل :
- چندان كودك گريه مى كنند = هناك عدة اطفال يبكون / چندين سال گذشت = مضت بضع سنوات .
- س - عندما يذكر عددان فى مجال الشك والتردد لا يجوز عطف احدهما على الاخر :
- " پنج شش " بار رفتم = ذهبت خمس ست مرات
- " سه چهار " كتاب خريدم = اشتريت ثلاثة اربع كتب
- " دو سه " شاگرد امدند = جاء اثنين ثلاثة تلاميذ .
- ن - يستخدم الفرس اليوم العدد " دويست " بدلا من " دو صد " و " سيصد " بدلا من " تيرست "
- و ده هزار بلا من " بيور " وتلك التى كانوا يستخدمونها قديما .
- ع - من الكلمات المتداولة فى الفارسية كلمة " لك " الهنديه وهى تستخدم معادلة للعدد " صد هزار " 100 الف " وكلمة " كرور " وتستخدم للعد " 500 الف "
- ف - قديما ما كان يستخدم اصطلاح " هزار هزار " للدلالة على مليون وكانو يقولون ايضا " پنج بار هزار هزار " الف الف خمس مرات .

ثانيا العدد الوصفى (الترتيبى) :

- تتكون هذه الاعداد التى تبين مرتبة المعدود من :
- العدد الاصلى مضموم " + " م " / " مى " / " مين "
- يك : يكم / يكمى / يكمين الاول
- دو : دوم / دومى / دومين الثانى
- سه : سوم / سيومى / سيومين الثالث (تقلب " ه " الى حتى تتفق مع الضمة)
- چهار : چهارم / چهارمى / چهارمين الرابع .....
- ده : دهم / دهمى / دهمين العاشر
- سيزده : سيزدهم / سيزدهمى / سيزدهم الثالث عشر

بيست : بيستم / بيستمى / بيستمين
 العشرون
 بيست ويك : بيست ويكم
 الواحد والعشرون

ملاحظه :

- ا - معدود العدد الترتيب الوصفى له معنى الموصوف ويجوز تقديمه وتأخيرته :
- سومين روز = روز سوم
- ب - اذا جاء العدد الوصفى بعد المعدود اخذ المعدود كسرة الاضافه واعتبر موصوفا :
- سال بنجم العام الخامس / شارل هفتم = الملك شارل السابع
- اما اذا جاء المعدود بعد العدد الترتيبى فلا اضافة : چهارم روز / پنجمين سال العام الخمسون
- ج - للتمييز بين العددين سه / سى عند الترتيب يقال للعدد الثلاثين = سى ام .
- د - فى الشعر القديم كان يستخدم " دوديگر (ديگر) و " سيدگر " بدلا من " دو " و " سه " وهذا فقط مع هذين العددين .
- هـ - يمكن استخدام الاعداد الوصفية العربية : اول / ثانى / ثالث / رابع .....
- شب اول / روز ثانى / درس رابع ....
- و - يفضل الفرس استخدام (نُحْسْت و نُحْسْتين) بدلا من العدد الأول (يكم / يكمين).

ثالثا العدد الكسرى :

هو عدد يدل على جزء من العدد الصحيح مثل :

نيم : نصف / سه يك = ثلث / چهار يك = ربع / پنج يك = خمس / شش يك = سدس / هشت يك = ثمن / نه يك = تسع / ده يك = عشر .

وللحصول على هذا العدد يكتب العدد الاصلى ثم الجزء منه او بمعنى اخر يكتب العدد الاصلى فى المقام والجزء

فى البسط :

$$\frac{1}{10} : \text{عشر ده يك} \quad \frac{3}{10} : \text{سه دو}$$

والى جانب ذلك يقرءون الكسر بطريقة ايسر وهى نطق البسط كما هو ونطق المقام كعدد ترتيبي

$$\frac{2}{9} : \text{دو نهم} \quad \frac{3}{4} : \text{سه چهارم}$$

واذا زاد المقام عن عشرة ينطق البسط كما هو والمقام كما هو وبينهما حرف " از " :

$$\frac{1}{5} : \text{يك از پانزده} \quad \frac{5}{9} : \text{پنج از پانزده}$$

ويمكن استخدام الكسور العربية ايضا مثل (دو ثلث) / سه ربع / چهار خمس / پنج سدس
شش سبع / هشت تسع

واذا ارادوا نطق عدد صحيح وكسر عشري : ينطقون العدد الصحيح اولاً ثم ينطقون الكسر بعد اضافته " و " العطف مثل :

سيزده وهشت دهم = 8 , 13 / دو وهفت صدم = 7 , 2

رابعا : العدد التوزيعي : وهو عبارة عن تكرار العدد مرة ثانية او باسلوب اخر تقسيم المعدود بالتساوي اي المساواة في المقدار مثل :

يك = واحد واحد / پنج پنج = خمسة خمسة / ده ده = عشرة عشرة .....

وقد كانت علامته في الفارسية " گان " يصلونها بالعدد : ده گان عشره عشره / صد گان = مائة مائة هزار گان = الف الف .

وقد يضاف حرف الاضافه بين العددين المكررين :

دو بدو اثنان اثنان / سه سه ثلاثة ثلاثة / چهار بچهار اربعة

ويمكن ان يقال : يگانه = مفرد / دو گانه = زوج سه گانه = مثلث / چهار گانه = مربع

ملاحظه :

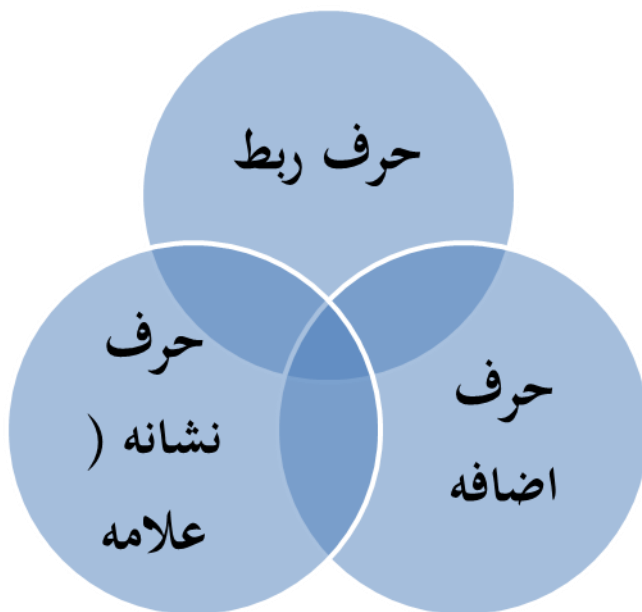
- ا - يستعمل الفرس هذه المصطلحات الحسابية عن جمعهم الاعداد او طرحها او ضربها او قسمتها :
- ا - جمع كردن : الجمع (+) : با / علاوه (=) . مساوى با مساوى / حاصل جمع ك حاصل الجمع .
- ب - تفريق كردن : الطرح (-) منها : مفروق منه / مطروح منه / مفروق / مطروح / باقى مانده الباقي .
- ج - ضرب كردن : الضرب (x) : در / حاصل ضرب / حاصل الضرب
- د - تقسيم كردن : القسمة (÷) : بر / مقسوم / مقسوم عليه = القاسم / خارج قسمت = خارج القسمة .
- هـ - عند تحديد مقدار شيء يأتي بالفظ بعد العدد مثل :
- دو من گندم = منان من القمح / سه خرّوار برنج ثلاث مكايل من الارز
- وقد يأتون بالفظ المناسب لكل معدود مثل :
- للاشخاص ك جسم / تن / تا / نفر دو جسم دبير = كاتبان / سه نفر شاگرد = ثلاثة تلاميذ پنج تن كارگر : خمسة عمال .
- للجمل : نفر / وللجمال : قطار = شش قطار شتر = ست مجموعات من الجمال
- للفيل : زنجير = يك زنجير فيل = فيل واحد

- للحيوان عموما : رأس . سر هشت سر گوسفندان = ثمانية خراف
- للاسلحة (السيف والبندقية والسكين والمسدس) قبضه = سه قبضه تفنگ = ثلاث بندقيات
- دو قبضه شمشير / چهار قبضه شش لوله = اربع مسدسات .
- للسفينة والطائرات وغيرها : فرون . قطعه = سه فروند هوايما / هفت فرون كشتى = ثمانى سفن
- للمدفع : عراده = دو عراده
- للخاتم : حلقة = دو حلقة انگشتر طلايى خاتمان ذهب
- للالات النحاسية : عدد چهار عدد كاسهء مسى = اربع اوان نحاسية
- للقفازات والجوارب والاحذية : زوج . جُفت = شش زوج جوراب = ستة ازواج من الجوارب
- دو جُفت كفش = زوجان من الاحذية
- للملابس : دست = دو دست شلوار = سروالان
- للسجاد :تخته سه تخته قالى = ثلاث سجادات /دو تخته كليمى = كليمان
- للكتب : جلد دو جلد كتاب = كتابان
- للسياره والهاتف والساعة والالات التى تعمل : دستگاه
- دو دستگاه اتومبيل = سيارتان / پنج دستگاه تليفون :خمس تليفونات
- للبيت والعماره والحانوت : باب : دو باب كاخ = قصران
- للفستق والحبوب : دانه دو دانه بسته = جبنا فستق / دو دانه گردو = جوزتان
- للؤلؤ : رشته سه رشته لؤلؤ = ثلاث لآلئ
- للاشياء اطوانية الشكل : لوله لوله اسبرين برشامه اسبرين
- للبضائع التجاربه : عدل = دو عدل پارچه قطعتى قماش.
- للعمله : سكه چهار سكه ايرانى : اربع عملات ايرانيه .
- للاوراق غير الجلديه برگ
- لاشياء التى تنير رمثل الشمعه والمصباح : شعله = دو شعله لمبه لمبتان .
- لاشياء السائلة : قطره سه قطره خون ثلاث دمعات .

الباب السابع
الحروف وشبه الجملة

الحروف في الفارسية : هي مقاطع او كلمات ليس لها معنى مستقلا وتستخدم فقط مرتبطة بكلمه او جمله اخرى او لنسبة كلمه الى اخرى او جمله الى اخرى وتقسم الى :

ا - حرف ربط (پیوند) ب - حرف اضافه - ج - حرف نشانه (علامه):

شكل رقم 11 انواع احروف الربط

ا - حرف الربط (پیوند) : هي حروف تربط بين جملتين او كلمتين (تقابل في العربية حروف العطف والاستثناء والعلة والسبب والشرط) وهي من حيث البناء نوعان : ساده ومركب

- حرف پیوند ساده : من اشهر حروف الربط البسيطة و عامة يعمل " وظيفة القيد" :

كه : ان	/	اگر : اذا . لو	/	شاید : ربما
و : واو العطف	/	نه : ليس لا	/	نيز : ايضا
با : او	/	چون : عندما	/	مگر : ربما
پس : ف . ثم	/	چه : لأن	/	باری : ربما / على كل
هم : ايضا	/	تا : حتى	/	زیرا : لأن
ولی : لكن	/	لیکن : لكن		

هم ... وهم : وايضا / خواه... خواه . چه... وجه . یا ... ویا = اما ... واما

مثال :

درس را تکرار کن تا آنرا فراگیری (فراگرفتن) = کرر الدرس حتى تحفظه
اگر خواهيد سالم باشيد دروغ مگوئيد : اذا اردت السلامة لا تكذب

المهی یکتایی و قیوم وتوانایی = المهی انت الواحد والقیوم والقادر

نامه یا دوات را بخرد = ابتع الكتاب او الحبرة

با همه هنر جهد کن تا سخن بر جای گویی = اجتهد رغم افضالک ان تقول الکلام فی مناسبتہ

داد ده تا داد یابی = انصف حتی تجد الانصاف.

حرف پیوند مرکب : هو عبارہ عن کلمتین او اکثر وعامة ما يتكون من حرف ربط وحرف اضافه بسیط ومن اهم حروف الرط المركبة :

چونکہ : لان	چنانکہ : کیفما	با اینکه : برغم ان
چندانکہ : مهما	چنانچہ : کیفما	اگرچہ : ولو ان
هرچند کہ : مهما	بطوریکہ : کیفما	اگرچند : ولو
زیرا کہ : لأن	شاید کہ : ربما	وقتیکہ : وقتما
همینک : بمجرد ان	همانکہ : وما أن	واگر نہ : والا
بلکہ : ولكن	تا اینکه : حتی	آنجا کہ : هناك
آن گاہ کہ : عندما	از آن کہ : بسبب	از این روی : لهذا الوجه
از بس : بعد ان	از بس کہ : بعد ان	با این حال : مع هذا
با این کہ : برغم هذا	بلکہ : بل	به شرط آن کہ : شريطة ان
به طوری کہ : بنحو ما	به هر حال : على كل	در حالی کہ : مع هذا
در نتیجہ : نتیجة	هر گاہ کہ : وقتما	گذشتہ از این : علاوة هذا
وانگهی : عندئذ	هر وقت کہ : وقتئذ	یا این کہ : او هذا
مگر این کہ : رب هذا	باوجود این : برغم هذا	

مثال:

وام اگرچہ اندک باشد بسیارست = الدین کثیر وان قل

با اینکه درس آسان بود آنرا نفهمیدم = لم افهم الدرس رغم سهولته

چندانکہ بیشتر جست کھتر یافت = مهما بحث لم يجد شيئا

از جاهل پرهیز واجب شما را اگرچہ دوست باشد = يجب تجنب الجاهل ولو كان صديقا

قاضی با اینکه میدانست حق باو ست نتوانست حکمی بدهد = ولم يستطع القاضي ان يصدر حکمه رغم ان الحق معه .

ملاحظة :

بعض الحروف يتعدد معناها على حسب سياقها في الجملة ومن اهمها :

اگر : بمعنی مثلما او للشرط : در خانه اگر است یک حرف بس است (مثل)

مثل ما فی البيت حرف یکفی

اما : بمعنی " ولی " لیک " ولیکن " = لکن :

من امدم اما او نیامد = جیت لکنه لم یاتی

باری : تاتی لاختصار الکلام وفی شکل قید اختصار بمعنی کلمات اخری تستخدم فی نفس السیاق

" خلاصة " " القصه " به هر حال " بالجمله " لایحاله "

باری پس از ان همه زحمت وتلاش چیزی نصیب ما نشد = وجمله لم من کل هذا شیء غیر التعب

والکدح

پس : تاتی بمعنی " از این رو " در نتیجه " بنابر این " بناء علی هذا / من هنا

تا : یاتی هذا الحرف مرة " حرف ربط " ومرة " حرف اضافه " والفرق بینهما انه اذا استعمل مع کلمه

تکمل معناه کان حرف اضافه مثل : زینب از صبح تا شام درس میخواند = کانت زینب تستذکر درسها

من الصبح حتی المساء . وهی فی هذه الحاله تصل بالحدث الی نهاية معینة .

واذا کانت غیر متعلقة بکلمه اخری تكون حرف ربط له هذه المعانی التالیة:

ا - بمعنی الشرط :

تا غم نخورد ودرد نیفزود قدر مرد = لا یعلو قدر المرء ما لم یعانى الهم والالم

ب - بمعنی " بمجرد ان " و " عندما " :

تا او به مدرسه رفت برادرش بمزل برگشت = بمجرد ان ذهب الی المدرسه عاد اخوه الی البيت

تا به شهر رسید آفتاب غروب کرد = عندما وصل المدینه غربت الشمس .

ج - مشتملة علی معنی العاقبه والجزاء:

تا بینم سر انجان چه خواهد شد = لأرى ما سیحدث فی النهاية

د - مرادفا لمعنی : " که " أن :

عمرم بمدر رفت تا چه خورم وچه نوشم = ضاع عمری هباء عما آكله واشربه .

ه - بمعنی " کی " ولام التعلیل :

نام نیک رفتگان ضایع مکن .. تا بماند نام نیکت یادگار = لا تضع اسم السالکین الطیب

لکی یقی اسمک طیب الذکر

و . لتدل علی الاستمرار والدوام : تا سال وماه وروز من کار می کنم = ما دامت الشهور والسنین والایام

ما زلت اعمل

ل - بمعنی " زنهار " احترس : از بدگو نصیحت نشوی = احترس ان تسمع نصیحة سفیه

" که " : عندما تكون حرف ربط يكون لها عده معان :

ا - السببية والتعليل " زیرا که " :

شراب مخور که شراب خرد را زایل گرداند = لا تشرب الخمر لأن الخمر تذهب العقل

ب - التفسير والبيان بمعنى " ان " :

شنیدم که هر کوکب جهانیست = سمعت ان کل کوکب دنیا.

المفاجأة : درین سخن بودیم که پیک از در در آمد = کنا نخوض الحديث وإذ برسول یدخل من

الباب .

ج - یاتی بمعنى " اگر : اذا " بلکه : بل ان . "از : من " المتمم للصفة التفضيلية :

بزه کار چه کند که توبه نکند ؟ ماذا یفعل العاصی اذا لم یتب ؟

نه رای من : که همه چنین می اندیشند = لیس رأیی بل کل عاقل یفکر هكذا

د - بمعنى الدعاء واللعن : حکیمی دعا کرد حکیمی بر کعباد .. که در پادشاهی زوالت مباد

دعا حکیم علی کعباد لا ازال الله ملکک

ه - تاتی بمعنى چون عندما : شاهد که در میان نبود شمع گو بمیر = عندما لا یكون الحبيب موجودا قل

للشمع مت .

"چه " : اما تن تكون حرف ربط بمعنى " زیرا که " لأن ا و مرادفا لكلمة " خواه " سیان او تاتی ادائ

استفهام او قید وقد تفید المساواة :

شراب مخور چه شراب خرد را زایل گرداند = لا تشرب الخمر لأن الخمر تذهب العقل

ثانیا حرف اضافه : حروف الازافه :

یقصد بحر وف الازافه الحرف الذی یوضح العلاقة بین کلمتین وتنسب احدهما الی الاخری وتجعل معنى الثانية

مکملا للاولی (ای انها تسب کلمه او جمله الی فعل او صفة عالیه او الی اسماء الجمه ونظایرها وهی بذلك

تشخص حاله المتمم (المفعول غیر الصریح) مثل :

با اتوبوس از خانه به مدرسه رفتم = ذهبت الی المدرسه من المنزل بالاتوبیس . فی هذه الجملة نرى حروف " با "

از " به " متعلقه ب " اتوبوس " و خانه " مدرسه " و متممه لفعل " رفتم " ومثل :

نوکر از بازار برگشت = عاد الخادم من السوق

این پند را در گلستان خواندم = قرأت هذه النصیحه فی " الگلستان "

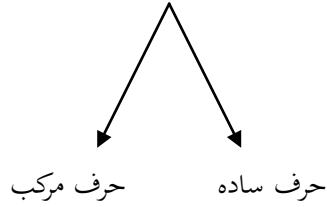
مهمان را به تالار بردم = حملت الضیف الی القاعة

سفر شیراز با علی رفتم = ذهبت مع علی فی سفره شیراز

انواع حروف الازافه من حیث البناء :

تنقسم حروف الازافه كما یرسمها الشكل التالی :

حروف الاضافه

حرف اضافه ساده :

از : من	در : فى	بَر : على
يا : مع	لابلاى : داخل	روى : على
به : الباء الى	تو : داخل	بالا : فوق
تا : حتى . الى	اندر : داخل	جلو : امام
بيرون : خارج	اندرون : داخل	پيش : امام
زير : تحت	پس : بعد	پى : وراء
پا بين : تحت اسفل	عقب : عقب	پشت : خلف
نزد : عند	میان : وسط	سمت : جهة
نزدیک : قريب	سوى : صوب	بهر - برای لاجل .

ملاحظه:

استعمالات بعض من حروف الاضافة :

۱- "از" : للبدایه وبيان المبدأ والمأخذ فى الزمان والمكان :

از صبح راه افتادیم و همین طور داریم می رویم = سرنا من الصباح وما زلنا نسیر

- للبدایه فى الزمان والمكان فى مقابل " تا " حتى :

از ساعت 8 صبح تا ساعت 10 شب یکسره کار کردم = عملت من السعه 8 صباحا حتى

10 مساء دفعة واحده .

- لبيان العلة والسبب بمعنى " به سبب " در نتیجه " در اثر " :

از هوای دود آلود به سرفه افتادم = بسبب الهواء المدخن کحت

بام از زلزله ریخت = انهار السقف بسبب الزلزال

- كعلامه لمتتم الفعل (المفعول غير الصريح)

من از کسی نترسم = لا اخاف احدا

. استخدمت مؤخرا تقريبا للغات الاوربيه بمعنى " اثر " "نوشته " مکتوب " ساخته " صنع

زیر باران فیلمی از ف.ج = تحت المطر فيلم ل.ف.ج

بوف کور از هدایت = البومه العمياء من تالیف هدایت

- لیبان مفهوم الجنس : پیرهنی از کتان = قمیص من الکتان

- لیبان التفضیل : اورست بلند تر از کوههای عالم است = اورست اعلى من جبال العالم

- لیبان منشأ امر ما : سفید رود از کوههای کردستان سر چشمه می گیرد = ينبع النهر الابيض من جبال

کردستان

ب - " به " : تفید ظرفیه الزمان والمكان : به نظم امد ... که جوان به این جا آمد :

فی رأى ... ان الشاب جاء الى هنا

- بمعنی الاستعانه : به دست خود علی وزیر شد = بمعونته صار علی وزیرا .

- بمعنی العله : به همین اثر من رفتم = بسبب هذا الاثر ذهبت .

- بمعنی " المقابله والمعاضه " به اندازه " الی حد " به قدر " :

این کتاب به یک پول نمی ارزد = لا يساوى هذا الكتاب مالا

- بمعنی البدايه والنهائيه فى الزمان والمكان مقابل " از " :

از کنگاور به کرمانشاه ... = من ... الی ...

- بمعنی القسم : آه نگو به خدا من جوانم = اه لا تقل بالله انى شاب

- بمعنی الاستعلاء " بر " علی فوق :

اورا به کرسی بنشانند = اجلسوه علی الكرسي .

- بمعنی الی ناحیه . صوب :

این راه به اسوان می رود = هذا الطريق صوب اسوان

وقد ياتى ايضا بمعنى الترتيب والتفسير والتوضيح وبمعنى المصاحبه " با " وبيان الجنس ومعنى اللاحقه " را

" والتوافق :

اوضاع به مراد است = الاوضاع وفق المراد

ج - " بر " و تفید الاستعلاء والقصد . الوجوب واللزوم والتوقيت الترتيب وبمعنى " بالنسبه ل .

کلاه بر سر گذاشت = وضع القلنسوه علی الرأس (استعلاء)

بر شما ست که دنبال این کار بروید = يجب عليك ان تسعى وراء الامر (وجوب)

پدر بر پدر همه اهل علم بودند = اب واب کلهم كانوا اهل علم .

برمن خشم گرفت = غضب علی .

د - "در" یفید الظرفیه فی الزمان والمکان

: نامه را در پاکت گذاشتم = وضعت الرسالة فی الجاکت

بمعنی " بخصوص " :

در این کار چه کارکنی ؟ بخصوص هذا الامر ماذا ستفعل .

- الاتصال والکثره :

نسل در نسل پشت در پشت پدر در پدر = نسلا نسلا /ظهرا ظهرا/ ابا ابا

ه - " برای " : لبيان العله والسبب : این قلم نو برای موفق بودی = هذا القلم الجديد بسبب نجاحک .

وتاتی بمعنی بالنسبه لـ " بخصوص " ومعنی من اجل .

و - " با " تاتی بمعنی المصاحبه و الوسيله والاستعانه والمساوه والمقابله ومعنی " رغم " وبوجود

م - " تا " عندما تاتی حرف اضافه تعنی الانتهاء = از صبح تا شام

ل - " واسه " بمعنی لاجل و بسبب

ن - اذا استعملت حروف پیش / زیر / نزد / جلو / رو مرتبطه بالفعل کانت حروف اضافه :

فاطمه پیش مادرش نشیند = تجلس فاطمه امام امها

و اذا استعملت للدلاله علی الزمن کانت قیدا : تو پیش این درس را خواندی = انت قبلا

قرأت هذا الدرس .

و اذا استعملت بعد موصوف اعتبرت صفه : روز پیش احمد اینجا بود = کن احمد هنا فی الیوم السابق

ک - کلمات " مگر " سوای " جز " الا " مانند غیر مثل تستخدم کا هو مقرر لها فی التشبيه والاستثناء.

2 - حروف الاضافه المركبه : من اهم هه الحروف :

بجای : فی مکان	بشوی : الی ناحیه	بجز : بدون . بغير
از بحر : من اجل	از نزد : من عند	از راه : عن طریق
روبرو : مقابل	از روی : بسبب	از برای : من اجل
در بین : فی خلال	در باره : بخصوص	در پی : فی اثر
در نذد : عند	بالای سر : فوق الرأس	از پی : بسبب
در پشت : وراء	در میان : فی وسط	در باب : فی صدد
بعد از : بعد	قبل از : قبل	در جلو : امام
برسر : فوق رأس .	پیش از : قبل	بر پشت : فوق

: مثال :

میوه فروش زیر درخت نشست = جلس الفاکهی تحت الشجره

محمد نزد دريچه است = محمد عند النافذه
 پرفسور از کنفرانس برگشت = عاد الاستاذ من المؤتمر
 می بجز نعم غم است = الخمر بدون نعم غم .
 در باره والدين شفقت واجب است = الشفقه نح والدين واجبة
ثالثا - حرف نشانه :

هی حروف تاتی لتعيين مقام الكلمه فی الجملة وهی عباره عن : " ا " و " يا " و " ای " حروف النداء /
 را " علامه المفعول الصريح / " كسرة الاضافه .
 خدايا = يا الله   دلا غم مخور = ايها القلب لا تحزن   يا على بيا = تعال يا على .
 دل را سوختی = احقرت القلب
 معلم دلسوز = معلم جذاب / مداد خوب = قلم جيد .

شبه جمله : هی كلمه او مجموعه كلمات تستخدم لبيان حاله عاطفيه مثل التي تقال فی حالات النداء
 والتعجب والتحسين والتنبية والتحسر (وتسمى حروف الندبه واحيانا حروف " افسوس " حروف التأسف)
 وهذه الحروف اما عربيه او فارسيه الاصل (وتسمى ايضا بالصوت (شبه جمله) مثل هان خه خه به به
 های آه ومنها :

ا - شبه جمله الامل والرغبة والدعاء :

کاش / ای کاش / کاشکی / ان شاء الله / الهی / امین . بو که _ یالیت

ب - شبه جمله التحسين والتشويق :

زهی / آفرین / بارک الله / احسنت / به به / به به به / ما شاء الله / خوب (حُب) مرجبا :

خرما " ما سعد "

ج - شبه جمله سپاس (الشکر) الحمد لله / بحمد الله / شکرا لله / شکر / شکر خدا

د - شبه جمله تاسف وتحسر :

افسوس / آه / دریغ / دریغا / فریاد / داد / وا فریاد / واویلا / بدا / وای / آوخ / هیهات

ه - شبه جمله تعجب :

شاباش / به / اوه / عجب / چه عجب / یللعجب / عجبا / شگفتا / ای عجب / سبحان الله .

و - شبه جمله تحذیر :

مبادا / ای امان / امان زخار / زینهار / هان / هین

م - شبه جمله امر : بسم الله / یاالله / زودتر / آزاد / ساکت / آرام / خاموش / خفه / ایست / پیش / به

راست راست :

ل - شبه جمله تعظیم وقبول :

قربان / بله قربان / چشم / به چشم / به روی چشم .

ن - شبه جمله تصدیق و ایجاب :

آری / بلی / بله / البته / ای والله

ک - شبه جمله تکذیب و نفی :

هرگز / نخیر / استغفر الله / نه والله / حاشا وکلا / ابدا ابدا / ابدا .

گ - شبه جمله لوم و لعنه :

تُف / ننگ "عار" / کوفت / زهر مار .

الفصل الثامن
القييد

القيد :

كلمة تزيد مفهوما علي مفهوم الفعل واحيانا لمفهوم الصفة او المسند او قيد اخر او المصدر ، وتعطي توضيحا لها وتقيدها بالمفهوم الجديد ، ويسمي القيد الذي ياتي مع الفعل " قيد فعل " وهو الذي يبين كيفية وقوع الفعل او شئ يتعلق به من قبيل المقدار ، الزمان ، المكان ، الترتيب ، التكرار ، التاسف التصديق ، التشبيه . مثال الجملة التالية في الشطب التالي :

قيد كيفية	رضا { تند }	رفت	جاء رضا مسرعا
حاله	{ خندان }	---	ضاحكا
زمان	{ شب }	---	ليلا
مكان	{ همه جا }	---	كل مكان
الترتيب	{ پياپی }	----	خلفا
تكرار	{ دو باره }	----	مرتان
تاكيد	{ يقينا }	-----	يقينا
تاسف	{ متاسفانه }	----	اسفا
تشبيه	{ شيرانه }	-----	اسدا
مقدار	{ دو فرسخ }	-----	فرسخين

فهذه القيود على ترتيبها جاءت موضحة للصفة . المسند وقيد اخر والمصدر . فقيد الصفة مثلا ياتي

لتوضيح الصفة البيانية البسيطة والفاعليه والمفعوليه :

قيد الصفة:

مرد بسيار دانا = رجل عالم كثيرا فبسيار قيد ل " دانا " و " دانا " صفة ل " مرد " الرجل
القيد لقيد اخر مثل :

احمد خيلي خوب درس را مى خوان = احمد يقرأ الدرس جيدا جدا

قيد المصدر : تند راندن ماشين خطرناك است = قيادة السيارة بسرعة خطر

انواع القيد من ناحية القاعدة :

يقسم القيد الي مجموعتين : القيد الخاص ، القيد المشترك ،

١ - قيد مخصوص (القيد الخاص) : هو ما وضع للتقييد يرد قيذا دائما دون حاجته الي استعمال اخر : هر

گزر / همواره / هنوز البته / احيانا . اتفاقا . بد بختانه / متاسفانه :

على هرگز دروغ نمى گويد = لا يكذب على مطلقا

او همواره لباس تميز مى پوشد = دائما يرتدى ثوبا نظيفا

من هنوز اورا ندیده ام = لم اره حتى الان .

ملاحظه :

1. تستخدم الكلمات العربية المنونة في الفارسية كقيود مثل :

اتفاقا احيانا احتمالا اخيرا اجبارا اختيارا اساسا اصلا اصولا احتراماما كاملا تدريجيا حقا كلا
حتمما عموما نسبتا بعتنا تصادفا ذاتا كاملا دخلا خرجا مؤكدا منفردا رسما حضورا غيابا ضمنا
ثالثا فعلا روحا جسما ظاهرا باطنا .....

ب . هناك بعض الافعال والعبارات والتركيبات العربية تستخدم ايضا في الفارسية مثل : الحق
والانصاف اخر الامر حاشا وكلا بالذات بلا شك حسب المعمول ما دام بالخصوص علي
الخصوص بيني وبين الله طابق النعل بالنعل بالعكس بالجمله لا بد بالاصاله بالنسب علي
الاتصال .

2. قيد مشترك : هو كلمة تستعمل قيذا حينما او صفة ، اسم ، ضمير ، فعل ، شبه جملة وحرف في جملة (نقش قيدي) حالة قيد مثال ذلك ما يلي :

ا - اسم : مثل "شب" ، "عصر" ، "صبح" ، "عصر" في الجمل التالية:

احمد شب به خانه بر كشت = عاد احمد في الليل الي البيت

--- روز ----- = عاد في النهار

----- صبح ----- = عاد في الصباح

وقد تستخدم بعض الاسماء التي تدل علي الزمان والمكان مفردة او مه صفة ولاسيما الصفة المبهمة " هر " وصفة
الاشارة " اين " علي شكل قيود زمان ومكان مثل شب " ، "عصر" ، "صبح" ، "عصر" في الجمل السابقة
وايضا مثل سال ، ماه / هفتة ، وقت ، زمان ، كاه :

هر سال به مسافرت مي رفتم ، اما امسال نرفتم

كل عام كنت اسافر ، اما هذا العام فلن اذهب وتحليلها كما يلي :

هر سال = هر (صفة مبهمة) + سال (اسم) ، امسال = ام (= اين ، صفة اشارة

ب - صفة : مثل آهسته = بطيء ، تند = سريع ، خوب = جيد مثل :

آهسته مي نويسد هو يکتاب ببطئ

او تند = مي نويسد = هو يکتاب سيئا ، جيذا جمبلا صحيجا فارئا
بد
زيبا
قشنگ
درست
خوب
خوانا

وكذلك يمكن استخدام الصفة التفضيلية في صورة قيد مثل :

احمد بيشر كار مي كند وكمر سود مي برد = يعمل احمد كثيرا وقلبلا يريح

ملاحظه :

الفرق بين الكلمة التي تحمل تارة معني الصفة وتارة معني القيد انها في النوع الاول (الصفة)
لا بد وان ياتي الموصوف بعدها ، اما في التي تحمل معني القيد فلا يوجد :
خوب بنويس = اكتب جيذا (قيد).
آدم خوب = رجل جيد .

ج - فعل : مثل " گفتي " و " گویی " بمعنى " مثل اينکه " مثل هذا الذي :

گفتي در اولين قدم عمر خويشم = مثل الذي كان في اول خطوه من عمری

گویی دوباره آمده است = مثل الذي جاء ثانية

مثلها ايضا " گيرم " و " گرفتم " بمعنى " به فرض " = فرضا :

گيرم که آب ودانه دريغم نداشتد = فرضا بأن الماء والحب لا يأسف لي

د - ضمير : مثل " کی " " کجا " (ضمائر استفهامية و " چه " (ضمير تعجبي)

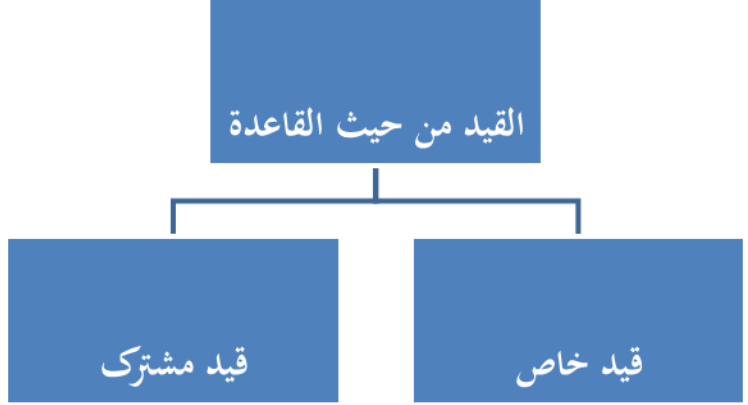
مرا کجا { مي بری } = اين تحملنی / متی تحملنی
کی

چنگيز چه بي رحم بود = ياله كان فاسيا چنگيز

ه - حرف : مثل " مگر " ربما . " چون " . " نه "

مگر بارها به تو نگفتم اين كار را نکن ؟ اولم اقل لك لمرات الات فعل هذا ؟

على مى آيى ؟ نه من نمى آيم ؟ اعلى آت ؟ لا انا لن آتى .
 و - شبه جملة (الصوت) مثل دريغ " اسفا / هيهات هيهات " / " هان " :
 دريغ كه .... شما در استانبول نديدم = اسفا الا اراكا فى اسطنبول .

نوعا القيد القواعدى
 شكل رقم 12 انواع القيد

القيد من حيث البناء :

ينقسم القيد من حيث البناء الى اربعة انواع : " قيد ساده " بسيط . " قيد مركب " . " عبارت قيد " عبارة
 قيديه . " قيد مؤؤل "

ا - قيد ساده : هو كلمه واحده غير قابلة للاشتقاق من غيرها مثل : هنوز . هرگز (قيود خاصة) / " شب .
 روز . خوب . بد (قيود مشتركة) .

ب - قيد مركب : هو الذى يبنى من كلمة او اكثر مثلها : امشب مى آيم = آتى الليلة .

امشب = ام (صفة اشاره) شب = اسم . موصوف ام . قيد مشترك)

هر روز حالتهم بد تر شد = تسوء حالتى كل يوم

وبعض القيود تصاغ بتكرار حرف او كلمة مثل : بلند بلند = عاليا .

آهسته آهسته = بطئيا .

رفته رفته = شيئاً فشيئاً

ج - گروه قيدي (العبارة القيدية) : هى فى الغالب عبارته المتمم الواقع فى الجملة (المفعول غير الصريح) وبمعنى

اخر : حرف الاضافه الذى يأتى بعده متمم ومكملاته (الصف . المضاف اليه . البدل) كلها جمعياً تحل محل القيد

مثل :

" در اواسط این دوره " از طلا و جواهر ... دیده می شود = فی وسط هذا العصر يُرى الذهب والجواهر . :
 در (حرف اضافه) + اواسط (متمم) + این (صفت اشاره لـ " دوره " + دوره (مضاف الیه . ومثل عبارة "
 به چه بامبولى " = به (حرف اضافه) + چه (صفة سؤال) + بامبول (متمم) + " ی " نکره : والمعنى "
 کسلا "

در میان مردم = در (حرف اضافه) + میان (متمم) + مردم (اسم مضاف الیه) .

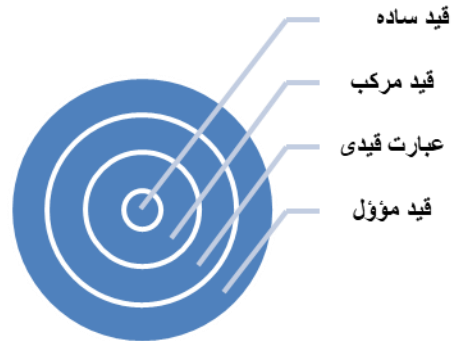
د - قید مؤؤل " : هو عبارة عن جملة قابلة للتأويل تاخذ مفهوم القيد وغالبا ما يوضع محلها القيد البسيط او المركب او العبارة القيدية :مثل :

کودک در حالی که گریه می کرد . به طرف مادرش رفت = ذهب الطفل باکیا الى أمه

فهذه الجملة ناقصة يمكن ان يوضع مكانها "گریه کنان" باکیا :

کودک "گریه کنان" . به طرف مادرش رفت. ونفس الامر مع الجملة التالية

یک روز نزدیک غروب بود = نزدیک غروب (قید زمان)

شکل رقم 13 انواع القيد

انواع القيد من حيث المفهوم :

من اشهر القيود فى الفارسية ما يلى :

۱- قيود الزمان : تستعمل الفارسية عددا من قيود الزمان مثل :

دى : امس / امروز : اليوم / گاهى : احيانا / ناگاه فجأه / هميشه : دائما / اكنون الان / (ايدون . فعلا . در
 حال حاضر = الان) / برفور : على الفور / پيوسته : دائما / پيرار : الاسبق / روز : النهار / فردا : غدا . دير :
 متاخرا / بامدادان : فجرا / پگاه = صباحا / بور هميشه اى : بصفة دائمه / زود : بسرعة / (روزانه . شبانه ماهانه .
 سالانه = يوميا ليلى . شهريا . سنوى) دمادم : لحظة بلحظة / فورا . عنقريب : قريبا / اتفاقا : صدفة / پار :
 السابق / عاقبت . سابقا . احيانا . ما دام .

مثال : اكنون امر اشكار شد = الان اتضح الامر

ناگاه احمد امد = جاء احمد فجأة .

ب - قيود المكان :

من اشهرها : اينجا : هنا . آنجا : هناک . هرجا : ای مکان . همه جا : کل مکان . بالا : فوق . پايين : تحت .
پيش امام . جلو : امام . درون = داخل / بيرون = خارج / پشت سر خلف / راست : يمين . چپ : يسار فرود
تحت . پس خلف . روبرو في مواجهة . کنار الى جانب . دور : بعيد قدام : امام تحت كخلف عقب .
مثال : اينجا و آنجا خواهيم رفت = سوف نذهب هنا وهناک .
پيغامبران همه جا فرستادند = ارسل الانبياء في كل مكان .

ج - قيود المقدار : واهمها : (بسيار . بيش . بس . بسی بسا . فراوان . خیلی : كثير .) چند : بضع . (کم .
اندک = قليل) / (کم کم . اندک اندک = قليل) / دست کم لا اقل . بي کم وکاست = دون نقصان او زياده
/ بيشتر : اكثر / سراسر : من جميع الاطراف / سراپا = من الرأس الى القدم / يکسر = دفعة واحدة
يکايک واحدا واحدا / جو جو = حبة حبة / ذره ذره / کُلأً / جميعا / تخمینا / لا اقل / من حيث المجموع .
مثال : درين گيتي سراسر گر بگردی .. خردمندی نيابي شادمانه
لو طفت الدنيا بأسرها ما رأيت عاقلا مسرورا .

ح - قيود التأكيد والايجاب والتصديق : واهمها

بلى . بله . آری = نعم / راستی : صحيح . به دُرستی = يقينا / بلکه : بل إن / همانا : بالتأكيد /
بی گفتگو . بی چون و چرا . بی چند و چون : بلا جدال / ناچار : من المسلم به / بی شک . بی گمان .
شکی نیست = بدون شک / مسلما . يقينا . قطعا . البته . مطمئنا ، لاجرم ، لا بد ، واقعا ، حتما . هر آينه :
قطعا . بدون شک .
مثال : شکی نیست که دانش گنج است = لا شک ان العلم کنز .

ح - قيود النفي والانكار : من اهمها :

(نه . نی . نی نی خیر . نخیر = لا . کلا) هيچ : قط / بهیچوجه . بهیچرو = مطلقا . بهیچ سان = علی ای
صورة . هيچ وقت = ابد / هرگز = مطلقا / ابد . اصلا .
ه . قيود الترتيب :

پيایی و راء (دَمَادَم . دُمَادُ م : لحظه بلحظه . / نخست . نخستين : اول / در آغاز : في البدايه . در پايان : في
النهاية / پس : ثم / سپس : بعد ذلك / دسته دسته : جماعة جماعة / فوج فوج / يکان يکان : واحدا واحدا /
پس آنگاه : بعد ذلك . بعدا . اول . ثانيا . واحدا بعد واحد .
مثال : در آغاز . آسمان آفريده شد : في البء خلقت السماء

و - قیود الوصف والکیفیه . واهمها :

خوب : حسن / بد : سیء / آسان : سهلا / دشوار : صعوب / خندان : ضاحکا / شادان : مسرورا /
گریان : باکیا / سواره : راکبا / پیاده : ماشیا / لنگ لنگان : متعثرا . مردوار : برجولة / بنده وار : بعبودية / دوان
جاریا / آشکارا : ظاهرا / پنهان : مختفیا / سر بستہ : بتعصب / شفاها / صراحتا . عنفا / عامدا / عالما / خفیه
/ قهرا . عاقلانه بعقل / خردمندانه بعقل / دلیرانه : بشجاعة
مثال : مهین لنگ لنگان امد = جاءت مهین متعثره

استاد شادان و صراحتا گفتم : مقاله را نوشتیم = قال الاستاذ مسرورا وبصراحة : انا کتبت المقال

ز - قیود الشک والظن :

گویا . گویی : کأن / مگر : ربما / شاید : يجوز

ذ - قیود التمنی : کاش / کاشکی / ای کاش = یالیت / ان شاء الله / لطفا

خ - قیود التاسف : متاسفانه / افسوس / وای / آه / دردا = والماء / دریغا = واحسرتاه / دریغ ودرد = اسفا
وتحسرا / واویلا / آوخ / فریاد = آها .

م - قیود التعجب : عجب / شگفتا عجباً / ای شگفت / یاللعجب / وه / سبحان الله

ل - قیود القصد : ترحما / تبرکا / تفننا / از روی تفنن .

ک - قیود التدریج : دقیقه دقیقه / روز بروز / هفته به هفته / خرده خرده قطعه قطعه .

س - قید التکرار : باز = ثانیه / دیگر / دیگر بار / دوباره / دو مرتبه / باز هم مجددا

ش - قید التفسیر : یعنی / به این معنی / به عبارت دیگر / بعبارة اخرى .

ص - قید السؤال : ایا / چرا / مگر / کی / چه / کجا / هیچ / چگونه

ض - قید الاستثناء : مگر / استثناءا

ف - قید التشبیه : گوی / گفتمی / پنداری = کأن

ق - قید العله : از این رو = من هذا الوجه / به این جهت = لهذه الناحیه / لهذا / به این دلیل / زیرا . زیرا که =
لأن .

ط - قید الانحصار : فقط . بس . تنها منحصرأ .

ظ - قید التبری والادب : العیاذ بالله / دور از حضور شما = بعیدا عنکم / دور از رو = بعید من الوجه / دور از
جناب / دور از مجلس / نعوذ بالله / خدا نکرده لاقدر الله . بلا نسبت .

گ - قید الاختصار :

فی الجملة / باری / القصه / الغرض خلاصه حُلص

اولا السوابق : تسمى بالفارسية " پيشوندها " وهى جملة من الادوات والمقاطع تلحق بأوائل الكلمات فتغير معناها او تعدله . اى انها ليست ذات معنى محدد وحدها ومنها فى الفارسيه ما يلى

1 - " ب " الزينة : ولها اربع استخدامات هى :

ا - تاتى فى اول الاسم والصفة :

ب - + خرد = بخرد عاقل / ب - + نام = مشهور

ب - فى اول الاسم تحوله الى قيد القيد :

ب - + سرعت = بسرعت / ب - + فور = بفور فورا

ج - فى اول الحاصل المصدر تحوله الى قيد :

ب - + خوبى (طيب) = بخوبى بطيب / ب - + زودى = بزودى سرعة . بسرعة

د - تاتى فى اول الاسم وتجعله مركبا :

ب - + دست = بدست (وجب)

كما انها تدخل على الازمنه الماضى المضارع الاتزامى و الامر والدعاء :

برسيد = وصل / بخورد = يأكل / بكن = افعل / بكناد = ليفعل

بيامد = اتى / بنويسد = يكتب / بخور = كُئِل / بدهاد = ليعطى الله

2 - " بى " تسبق الكلمات فتفيد نفي معناها :

ل - فى اول الاسم :

بيگناه = غير مذنب / بى ادب = غير مؤدب / بيعرضه = غير عرضه

ب - فى اول " بن فعل " (المصدر المرخم / المادة الاصلية) :

بى ريخت = غير مسكوب / بى تاب = غير مضىء / بى برگشت = غير عائد

ج - فى اول الضمير المشترك :

بى خود = بلا ذات / بى خويشتن = بلا ذات

د - فى اول التركيبات الوصفية والاضافية والعطفية :

بى همه چيز = مجرد من كل شىء / بى درد سر = معافى / بى دست وپا = عاجز / بى سر وسامان = فقير .

3 - " با " فى اول الاسم وتجعله صفة مركبة :

با + هنر = باهنر = ذو فضل / با + هوش = با هوش = عاقل

با شكوه = مطلع / بامال = غنى / با آبرو = خجول . مكرم

4 - " باز " : بمعنى ثانية ومرة اخرى و من جديد وتاتى فى المواضع التالية :

ا - فى اول الفعل (المصدر)

باز آمدن = العودة / باز گرداندن = يعيد . يرجع / باز يافتن = يستعيد / باز گشتن = يرجع

ب - فی اول " بن ماضی " المصدر المرخم :

باز داشت = مستعید / باز دید = مراجع / باز خواست = مطالب

ج - فی اول " بن " مضارع " المادة الاصلیه " :

باز بین = یراجع / باز پرس = یحقق / باز جو = یباحث / باز رس = یبحث

5 - " ن " " نا " نه " تفید النفی فتلحق " نا " عاده بالاسم و " ن " " نه " بالفعل :

نادان = جاهل / ناخوردنی = غیر مستساغ / نا پوشیدنی = لا یلیق باللبس

نه گفت = لم یقل / نمی رسید = لم یصل / نخواهم رفت = لن اذهب

6 - " بر " فی المواضع التالیه :

ا - فی اول الافعال :

برداشتن = یرتفع / بر آوژدن = یجلب / برانداختن = یلقى

ب - فی اول " بن فعل " :

بر آورد

ج - فی اول " بن مضارع " :

برچسب = یلتصق

7 - " در " : وتاتی فی اول الفعل والمصدر المرخم والماده الاصلیه والضمیر المبهم:

در آمدن = الدخول / در خواستن = الطلب

در آمد / در خواست

در رو = یدخل / در گیر = یأخذ

درهم = ایضا

8 - فر " کانت دستخدا فی بعض الکلمات القدیمة مثل " فرخجسته " مبارک و فی بعض الاصطلاحات

الجدیة مثل فر آورده = محصول

9 - " فرا " وتستخدم فی اول المصدر والماده الاصلیه والضمیر المبهم وهی بمعنی نحو . صوب . عند

فراگرفتن = الاخذ . التصرف . المحاصره / فرا شدن = الدخول / فرا رفتن = التقدم . الفرار / التعجب

فرا خور = / فرا هم = معد

10 - " فراز " فی اول الافعال :

فراز آوردن = اعداد . الحصول . التقدم / فراز آمدن = الوصول . الارتفاع . الدخول . الارتباط .

الظهور . .

11 - " فرو " وتعنی النزول وتاتی مع الفعل والمصدر المرخم و الاسم :

فرو بردن = النزول . النفوذ

فرو گذاشتن = المضايقه التحرر . الاهمال . صرف النظر . الترك

فرو رفتن = النزول . النفوز . الدخول

فرو کش = النزول / فرو گذار = الترك

فروتن = متواضع / فرومايه = ذليل . حقير / فرودست = ماهر .

12 - " وا " تستخدم مع الفعل والمصدر المرخم والماده الاصلية و الاسم :

وا خواستن = يطالب / واداشتن = يختار شخص لعمل . يعهد به / وا گرفتن = يتصرف

وا خواست = يطالب / واگشت = يعود

واگير = يتصرف / وادار = يعهد به / وا ريز = يصب مجددا . يفرغ الحساب

واكنش = عكس العمل / واپس = عقب . وراء . إثر .

13 - " ور " تستخدم مع الفعل والمصدر المرخم والماده الاصلية و الاسم الصفة :

وررفتن = الانشغال بشئ / ور آمدن = الفصل . الارتفاع

ورشكست = منهزم . محطم

ور انداز = يلقي / ور مال = يدهن

وردست = معين / مساعد

ورپريده = شاحب

14 - " هم " وتعنى المصاحبه وتستخدم فى :

ا - اول الاسم فتحعله صفة : همكار = زميل / همفكر = نفس الفكر / همراه = ملازم / همدم = نفس اللحظة /

همدست = مشارك

ب - فى اول " بن " ماضى " وتجعله صفة : هم نشست = جليس / همزاد = تؤأم

ج - فى اول " بن مضارع " وتجعله صفة : همنشين = جليس / همساز = مشابه

د - فى اول صفة الاشارة : همين / همان / همچنان

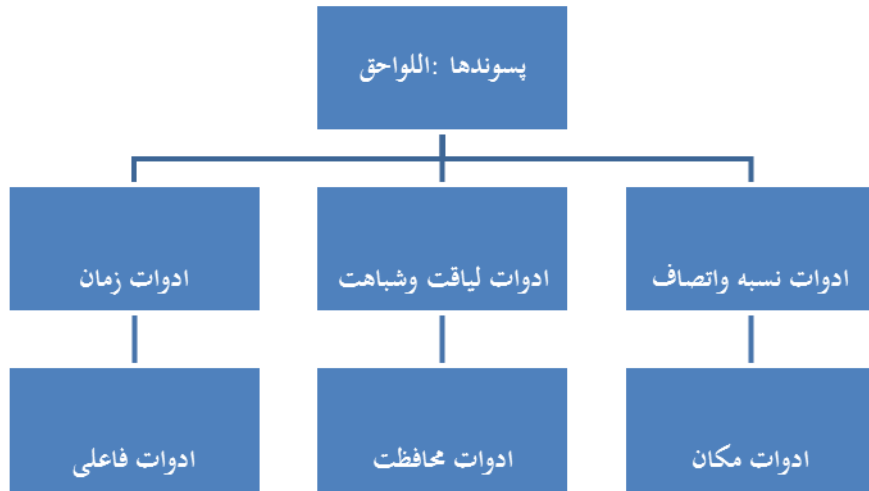
ه - فى اول الضمير المبهم : همديگر / همديگر

و - فى اول السابقة : همسان = مشابه . همگر = مرتبط

ن - فى اول حرف الاضافه : همچون . همچو مثل

ثانيا : اللواحق " پسوندها :

هى ادوات او مقاطع تلحق بأخر الكلمه فتغير معناها او تعدله وتقسم الى الادوات التى يرسمها الشكل التالى :

شكل رقم 14 السوابق واللواحق

1- ادوات النسبه والاتصاف :

هى ادوات تلحق باخر بعض الكلمات فتفيد النسبه والاتصاف :

ا- " ين " تفيد النسبه : زر + ين = زرین ذهبى . آهنین = حديدى

ب- " ينه " : زرینه / پشمينه = صوفى / ديرينه = قديم

ج- " گان " : دهگان = قروى / بازرگان = تاجر

د- " گين " : شرمگين = خجلان / خشمگين = غضبان / آزرگين = مؤلم

ه- " آگين " : عنبر آگين = عنبرى / شرم آگين = مخجل

و- " ناک " تحول الاسم الى صفة : دردناک = متالم / خطرناک : خطر بيمناک = خائف

ن- " آک " تضاف احيانا الى المصدر فتكون اسما : خوراک = طعام (خوردن) / پوشاک = ملابس (پوشیدن) .

ل- " مند " : تفيد الاتصاف وتلحق بالاسم فتجعله صفة : دردمن = متوجع / خردمند = عاقل / هوشمند =

ذكى / نیازمند = محتاج

ک- " وند " : مثل سابقتها : پولاد وند = فولادى / خداوند = سيد / پاوند = قيد / خوشاوند = قريب

گ- " يار " تفيد الاتصاف : بختيار = سعيد / هوشيار = ذكى / داديار = عادل / شهريار = ملك

2- ادوات لياقت وشباهت :

هى ادوات تفيد معنى المشابهة واللياقة :

ا- " وار " : پريوار : شبيه بالملايكة / بنده وار : مثل العبد / شاهوار = ملكى / خواجه وار = مثل السيد .

ماهوار : قمرى

- ب - " ور " سرور = رئيس / نامور = شهير / تاجور = ملك / جانور = حى .
 ج - " سان " : مرد سان = انساني / ديوسان = شيطاني .
 د - " آسا " : پلنگ آسا = كالنمر / شاه آسا = كالملك .
 هـ - " وش " : شاهوش : ملكى شبيه بالملك / ماهوش : كالقمر (جميل) / پريوش : ملائكي
 و - " فش " پريفش = ملائكي / حورفش = كالحور
 م - " ديس " خورديس = كالشمس / شبديس = كالليل / تنديس = تمثال شبيه بالجسد
 ل - " وان " : پلوان كالجرس / استروان : كالبعل .
 ك - " انه " مردانه برجوله دليرانه = برجوله / زنانه = نسائي
 گ - " وانه " پروانه = فراشه / انگشتوانه = ما يلبسه الخياط فى اصبعه / دستوانه = قفقاز
 ت - " سار " : ديوسار = شيطاني / گرگسار = ذئبي .

3 - ادوات زمان :

وهى التى تفيد الزمانية ادا الحقت بالاسم مثل :

- ا - " ان " : بهاران بوقت الربيع / بامدادان = وقت الفجر / شامگاهان = وقت المساء / سحرگاهان = وقت
 السحر .

- ب - " ستان " : تابستان = وقت الحر " الصيف " / بهارستان " وقت الربيع
 ج - " گاه " : شبانگاه = وقت الليل / شامگاه = وقت المساء .

4 - ادوات مكان :

وهى التى تفيد المكانية اذا الحقت بالكلمات :

- ا - " گاه " : ايستگاه = مكان الوقوف محطة / درگاه = عتبه . بلاط ملكى
 رزمگاه = مكان المعركة / بزمگاه = مكان الاحتفال .
 ب - " ستان " : بوستان = حديقة / گلستان = روضه
 ج - " كده " : بتكده = معبد الاصنام / آتشكده = معبد النار
 د - " لاخ " : سنگلاخ = محجر / ديو لاخ = مكان الشياطين .
 هـ - " زار " : مرغزار = حقل . مرج / لاله زار : مزرعة اللعل
 گلزار = حقل الورد / گندم زار = حقل القمح .
 و - " سار " : كوهسار = مكان جبلى / چشمه سار = مكان تكثر فيه الينابيع
 ن - " بار " : زنگبار = بلاد الزنج / دريا بار = مكان ساحلى .
 م - " دان " : نمكدان = ملاحه / شمعدان = مشعلة الشمع / يخذان = ثلاجة
 ل - " سير " : سردسير = الاصقاع الباردة / گرمسير : الاصقاع الحارة .

ك - " شن " : تفيد المكان في قليل من الكلمات :
گلشن = روضه / روشن = نافذه . مكان الضوء

5 - ادوات محافظت :

تلحق ببعض الكلمات فتفيد الذى يحافظ على الشيء ويتولاه :

ا - " دار " : برده دار = صاحب الستار / سلاح دار = صاحب السلاح
شهر دار = رئيس البلدية / هوشدار = صاحب عقل
ب - " بان " : باغبان = بستانى / دربان = بواب
شهربان = محافظ / مرزبان = محافظ الحدود
ج - " وان " : شتروان = جمال / دروان = بواب
ه - " بُد " : سپهبد = قائد الجيش / هيرُبد / موئد = كاهن

6 - ادوات فاعلى :

وهى الادوات التى اذا اضيفت الى كلمه افادت معنى الصانع و الفاعل وهى :

ا - " ار " تضاف الى المصدر بعد حذف نونه فتفيد ما يلي :

- اسم المصدر : ديد + " ار " = ديدار زيارة . رؤيه / كرد + ار = كردار = عمل
گفتار = مقال / كشتار = قتل
- تضاف الى " بن ماضى " المصدر المرخم و " بن مضارع " المادة الاصلية فتفيد الصفه الفاعليه :
خريد + ار = خريدار = مشتري / خواستار = راغب (خطيب)
پرستار = ممرض / برخوردار = متمتع بـ
- تلحق بـ " بن ماضى " فتفيد الصفه المفعوليه :
گرفتار = اسير مردار = ميت
- فى اخر بعض الصفات : پديدار = ظاهر .
ب - " گار " : آموزگار = معلم / پروردگار = رب / کامگار = ناجح / آفريدگار = خالق . مبدع
ج - " كار " : سازگار = ملائم . مناسب / گناهكار : مذنب .
د - " گر " وتستخدم لتدل على :
ا - الصفه الفاعليه والمبالغه : حيله گر = محتمل / دادگر = عادل / ستمگر = ظالم
ب - الشغل والوظيفة : شيشه گر = صانع الزجاج / مسگر = صانع المسك / رفتگر =
آهنگر = حداد / زرگر = صائغ / توانگر = غنى
ه - " ان " اذا دخلت على ماده المصدر افادت الصيغه الحاليه :
افتان = واقعا / خندان = ضاحكا / خيزان = ناهضا

و - " نده " : اذا دخلت على ماده المصدر افادت اسم الفاعل :

گوینده = قائل / كنده = صانع / دهنده = معطى .

ثالثا : لواحق متنوعه :

هناك لواحق تستعمل فى الفارسىه متفرقه تخرج عن نطاق اللواحق السالفه الذكر ومن اهمها ما يلى :

1- " ا " الالف : تستعمل فيما يلى :

ا - الدعاء : مثل بمراد = ليمت / بماناد = لبيقى / بكناد = ليصنع / دهاد = ليعطى وتاتى احيانا فى اخر الدعاء : بمرادا / بمانادا ....

ب - النداء : شاها = ايها الملك / خدايا = يا الله / پروردگارا = يارب

ج - التعجب : خوشا = ما اجمل / خرما = ما اسعد / بسا = ما اكثر

د - التوصيف (الصفه المشبهه باسم الفاعل) : بينا = بصير / شنوا = سميع

ه - الاتصال والاتحاد بين كلمه مكرره : سراسر = جميع / برابر = مساوى / رنگارنگ = ملون

2- " ي " : لها عدده معان عند التحاقها بالكلمات :

ا - ياى مصدرى : تضاف على الاسماء او الصفات :

دوشمى = عداوة / دوستى = صداقة / خوبى = طيبة.

اذا كان بالسم " ه " صامته انقلبت الى " گ " مثل : بنده + " ي " = بندگى = عبوديه / چگونگى = كيفيه (

من چگونه)

ب - " ي " نسبت مثل طهرانى / شيرازى / مصرى / هندى واذا انتهى الاسم بـ " ه " تبقى كما هى وتوضع

عليه همزه : سرمه = كحلى / پستهء = فزدقى .

ج - " ي " لياقت : خوردنى = جدير بالاكل / پوشيدنى جدير باللبس

د - " ي " تنكير : سنگى = حجر / مردى = رجل / زنى = امرأه

ه - " ي " استمرار اذا اضيفت الى اخر الماضى المطلق افدت الاستمرار وحولته الى ماضى استمرارى : رفتى =

كنت اذهب (ميرفتم) / رفتندى = كانوا يذهبون (ميرفتند).

و - " ي " شرط : تلحق ببعض الصيغ الشرطيه فتفيد الشرط والتمنى : اگر گفتمى : اذا قلت ياليتنى قلت / اگر

کردمى : اذا صنعت . ياليتنى صنعت

م - " ي " مخاطب مع الضمير " تو " : ديدى = رأيت / بينى = ترى

ل - " ي " علامه الزمن : عصرى كلاس رفتم = ذهبتم الى الفصل عصر

ك - " ي " التحجب والتفخيم : نورچشمى = نور العين / استادى = الاستاذ المبجل

گ - " ي " الوصفيه : مع " كه " التى تجعل الاسم النكرة معرفة : كتابى كه خريدم = الكتاب الذى اشتريته .

تعتبر " ی " النسبه داخله فى عدده انواع من النسبه مثل :

- النسبه الى مكان : تهرانى / النسبه الى الاب والام : حسينى . فاطمى / الاتصاف / الفاعليه / الشغل والوظيفه / الترتيب : يكمى دومى / اسم الآله : زير سيگارى = / القيد = جورى = طور
النسبه الى الاسم : شيرى اسدى / خاكى ترابى / النسبه والتشبيه : بادامى (چشم بادامى = عين فستقيه)
(/ بناء اسم الاداره والمؤسسه . بقالى = بقاله . بهدارى = الصحه . دادگسترى العدل .

3- " ه " مخفى : تضاف الى بعض الكامات فتنيد ما يلى :

ا- " ه " المصدريه : خنده = ضحك / گريه = بكاء

ب- " ه " المشابهة : دندانه = كالاسنان / دهانه = كالشم / چشمه = كالعين

ج- " ه " النسبه (تدل على مقدار) سه ساعته = يستغرق ثلاث ساعات / ده مرده = من عشر اشخاص /
چهارشبه : يستغرق اربع ليالى .

د- " ه " التحقير او التصغير : پسره : طفيل / دختره : بنيه

ه- " ه " علامه الآله : تابه = مقلاه / آتشرنه = زناد / استره = موسى الحلاقه

و- " ه " اسم المفعول : شنیده : مسموع / نوشته = مكتوب

ل- " ه " العطف اى الربط بين فعلين : کرده گفت صنع وقال / شنیده ورفت = سمع وذهب

ك- " ه " المبالغه فى الصفه : بيكاره = عاطل / خودكامه = ناجح / ميخواره = سكير

گ- " ه " الصفه البيانيه والعدديه : زرده = مصفر / سفیده = ابيض / سبزه = اخضر / دهه : عشرى سده =
مئوي .

4- " يت " وهى مأخوذه من العربيه : انانيت / ربوبيت / روحانيت / مشروطيت = نيابى دستورى

5- " يه " من العربيه : دجالليه / منيريه تركيه / اقيانوسيه = محيطى

6- ادوات التصغير " ك " " چه " " كه " : كوچكه صغير جدا / مردك = رجيل .

7- " م " / " مين " فى اخر العدد الوصفى : يكم دو م . / سومين / چهارمىم .....

8- " مان " : فى اخر الصفه : شادمان = مسرور /

فى اخر الاسم : خانمان . دودمان

مع " بن مضارع " = اسم المعنى : زيمان = سازمان = مؤسسه

مع " بن ماضى " = اسم ذات : ساختمان = عمارة .

الفصل العاشر
الجملة فى الفارسية

الجملة : هي مجموعة منطقية ونظام من عدة مفردات اي انها اصغر وحدة كلاميه تفيد معني شامل وكامل ومركبة من مسند اليه ومسند ورابطة او فعل وهي بذلك التعريف تنقسم في عمومها الي نوعين : جملة اسمية وفعلية :

الجملة

فمثال الاسمية : محمد هوشمند است = محمد ذكي

الفعلية : محمد درس را خوتند = قرأ محمد الدرس

وهذا بالتالي يعني ان الجملة تتكون من اركان هامه لا تختلف في الاسمية عنها في الفعلية

اشكال الجمل وتكويناتها :

1. تكوين الجملة الاسمية:

هو	نهاد	صاف	مسند	فعل ربط
تو		دانشجو	هستي	
من		حسن	هستم	
كي		آهنگر	است ؟	
شما		كي	هستيد؟	

ب. الجملة الفعلية (فعل لازم) :

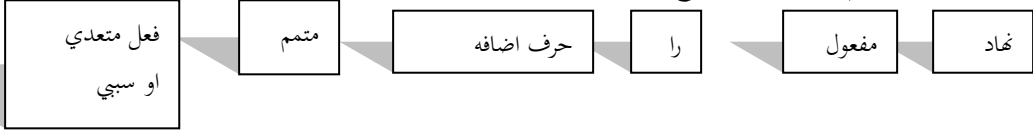
مجيد	نهاد	فعل	
مجيد		آمد	= جاء مجيد
نسيم		وزيد	= هب النسم
امين		رفت	= جاء امين
كبوتر		پريد	= طار الحمام

ج. الجملة الفعلية (فعل متعدي) مفعول صريح :

احمد	نهاد	مفعول	را	فعل متعدي
احمد		درس	را	خواند = قرا احمد الدرس
كودك		شير	را	خورد = شرب الطفل اللبن

فردوسي شاهنامه را به شعر در آورد
 = نظم الفردوسي الشاهنامه

ج . الجملة الفعلية (متمم مفعول غير صريح):

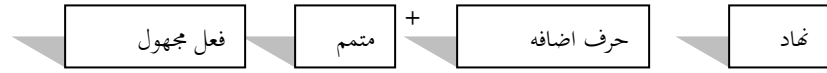
مادر غذا را به كودك خوارنيد
 من موضوع را به او گفتم

د . الجملة الفعلية (مبني للمجهول):

درس خوانده شد
 شير خورده شد

ه . الجملة الفعلية (متمم مبني للمجهول):

غذا به كودك خورنده شد = قدم الغذاء للطفل
 موضوع به او گفته شد = قيل الموضوع له

و . الجملة بفعل ناقص معلوم وتمييز :

من او را عاقل مي دانستم = عرفته عاقلاً

م . الجملة الفعلية (فعل ناقص مجهول):

او عاقل دانسته شد = عُرف عاقلاً

ويمكن ان تمتد هذه الاشكال من الجمل لتستوعب باقي مكملات الجملة فتكون الجملة في الفارسية علي هذا النحو :

الجملة الاسمية:

١. نَهاد (مسند اليه : مبتدأ) + كزاره (مسند : خبر) + فعل رابط (هستن)

↑↓	↑↓	↑↓
اسم	اسم	اسم
ضمير	صفة	تام (هستم) ...
مصدر	مختصر (منم) ...	مخفف (ام) ...

الجملة الفعلية :

نهاد + مفعول + را + متمم + (صفة . تمييز . بدل) + فعل (لازم . متعدي . مجهول ناقص)

ونظرا لكثرة المكملات يجب ان يراعي الترتيب التالي للجملة :

قيد + نهاد (مسند اليه) + مفعول صريح + متمم فعل (غير صريح) + (صفة . تمييز . بدل) + فعل (لازم . متعدي . مجهول ناقص) .

مثال : امروز برادر خود (كتاب زبان فارسی را) در کلاس درس فراموش کرده است .

↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓	↑↓
قيد زمان	نهاد	ضمير مشترك	مفعول به (تركيب اضافي)	متمم (تركيب اضافي)	فعل اسناد

اليوم اخي كتاب اللغة الفارسية في فصل الدراسة قد نسي .

ملاحظة :

يعتبر الصوت وشبه الجملة والجملة التي ليس لها فعل معين من نوع الجمل ذات الشكل الاول والثاني والثالث مثل :

١. آه : من درد مي کشم = آه إني متألم (نهاد + فعل)

هيس ساکت باشيد = هس اسکتوا

ب. شبه جملة : ان شاء الله : اگر خدا بخواهد = اذا اراد الله (الثالث)

ج. جمل من غير فعل : توقف ممنوع (توقف ممنوع است) / تولدت مبارك) ... باد = عيد ميلاد سعيد

وباختصار يمكن ترتيب اجزاء الجملة كل بمسماها كما يلي :

١. نهاد : في اول الجملة : محمود به مدرسه رفت = محمود الي المدرسة ذهب

ب. الفعل : في اخر الجملة : مسعود آمد / مسعود باهوش است = مسعود جاء / مسعود ذكي

ج. المسند : بعد المسند اليه (نهاد) وقبل الفعل .: هوا گرم است = الجو حار (يكون)

د. المفعول : بعد المسند اليه وقبل الفعل : پروين كتاب را آورد = پروين الكتاب احضرت

هـ . متمم : بعد المسند اليه وقبل الفعل و المسند : يوسف به مدرسه رفت = يوسف الي المدرسة ذهب .

و . منادا : في اول الجملة وقبل المسند اليه : احمد تو بيا = تعال احمد / خدایا خودت به داد ما برس = الهی انصفنا .

م . البدل : بعد المبدل منه : سعدي شاعر بزرگ ایران از خاک شیراز است = سعدي الشاعر الايراني الكبير من شیراز .

ف . التمييز : عادة بعد بعد المفعول وقبل الفعل : همدان را اکباتان مي ناميدند = همدان اکباتان يسمونها .

ن . المضاف اليه : بعد المضاف حسب وضعه في الجملة : كتاب علي در مدرسه کم شده = كتاب علي في المدرسه ضاع .

ل . الصفة البيانية : بعد الموصوف وصفات الاشارة والسؤال قبل ذلك وكل منها يتبع الموصوف حسب مكانه في الجملة : مادر مهربان آمد = الام جاءت / احمد اين كتاب را به من داد = احمد هذا الكتاب اعطاني / شما از چه کتابی خوشتان می آید = انتم بأي کتاب تسرون ؟

ك . القيد : في اول الجملة ، ووتوضع قيود المكان والكيفية والكمية والحالة والسؤال و التصديق والترتيب غالبا بعد المسند اليه مسعود هرجا مي رود كتاب مي خواند = معصوم كل مكان يذهب فيه يقرأ كتاب / منصور كمي ناراحت است = منصور قليلا غير مرتاح / مسعود زيبا مي نويسد = مسعود يكتب جميلا / امين كجا رفته است ؟ اين امين قد ذهب ؟ احمد حتما رفته است = احمد حتما قد ذهب .

انواع الجمل في الفارسية :

اولا من حيث المفهوم :

يقسم النحويون الجملة في الفارسية الي اربعة اقسام :

1 - جملة " خبري " الجملة الخبرية : وهي التي تفيد خبرا :

نوروز بر آمد = قدم النوروز

اتاق سرد نيست = الغرفة ليست باردة

هوا گرم شده است = قد اصبح الجو حارا

2 - " جملة پرسشی " الاستفهامية : وهي التي تتضمن سؤالاً مثل :

که در خانه ء شماست ؟ من فی منزلکم ؟

چه دیدی ؟ ماذا رأيت ؟

3 - " جملة عاطفی " الجملة العاطفية ؟ : وهي الجملة التي يختلط فيها التعجب بالانفعال النفسى

چه نسيم جان پروريست = ياله من نسيم مغذ للروح (منعش) .

چه هوای خوبی = ياله من جو لطيف (طيب)

عجب گل قشنگی = يالها من وردة جميلة

شما چه قدر باهوشيد = يالك من ذكى جدا .

امروز کاش برادرم از مسافرت بیاید = یالیت اخی یعود الیوم من السفر .
4 - "جمله امری" وهی الجملة التی یصدر فیها الامر من جانب المتحدث لشخص آخر :

لطفا دفترت را بیاور = من فضلک احضر کراستک

در را باز کن = افتح الباب

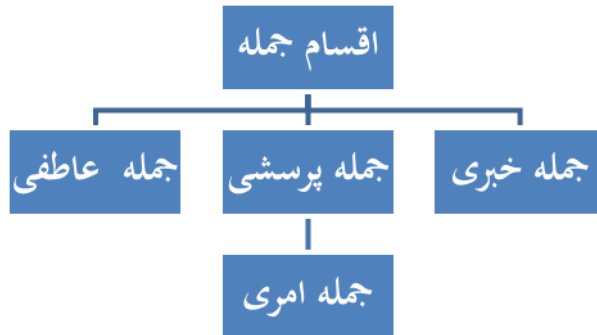
حرف نزنید = لا تتکلم (لا تبنت بنت شفة)

مؤدب باشید = تأدب

ز گهواره تا گور دانش بجوی = اطلب العلم من المهد الی اللحد

ملاحظه :

1. تشابه الجملتان الخبریه والاستفهامیه ویكون الفرق طریقہ الاداء .
ب . ممکن تکوین جمله استفهامیه بوضع " ایا " او غیرها من ادوات السؤال فی اول الجملة الخبریه : پرویز کتاب را آورد ؟ = ایا پرویز کتاب را آورد ؟ .
ج . الفرق بین الجملة التعجیبیه والاستفهامیه ان الاولى لا تحتاج جواب اما الثانية فلا بد من وجود هذا الجواب :
چرا زود آمدی ؟ = لماذا جئت سريعا : جوابها : " زیرا سواره آمدم " = لانى جظت راكبا (استفهامیه)
(
" چه زودی آمدی " = ما اسرع ما اتيت : فالتعجيبیه تصحبه كلمة " چه " .
د - یحذف المسند الیه فی الجملة الامریه .

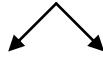
شکل توضیحی رقم (15) انواع الجملة الفارسیة

ثانیا : انواع الجملة من حیث النظام : للجملة من حیث القاعدة نوعان :

ا - جملة مستقیمة (دستورمند) قاعدیة

ب - جملة غیر مستقیمة (نا دستورمند) غیر قاعدیة

الجملة

(دستورمند نا دستورمند)

فالجملة المستقيمة هي جملة توافق القاعدة واجزاء الكلام فيها متناسقه وطبيعية :

محسن ديروز كتابي به من داد = بالامس اعطاني محسن الكتاب

و الجملة الغير مستقيمة : هي الجملة غير المرتبة الاجزاء ومختلطة :

تهران، شهري است بزرگ در دامنهء كوهء البرز = تهران مدينة كبرى في طرف جبل البرز

وأصل الجملة الطبيعي :

تهران شهري بزرگ در در دامنهء كوهء البرز است .

این است بطون فكري گاندى = این بطون فكري گاندى است = هي اصول فكر گاندى

ثالثا : انواع الجملة من حيث نوع الفعل :

1. جملة فعلى هي جملة لها فعل تام يعطي معنى كاملا أي المكونة من : نهاد + فعل مثل :

ماه تاييد. اضاء القمر / سيب رسيد = نضج التفاح

2. جملة اسنادي : وهي المكونة من نهاد + مسند + فعل ربط

هوا سرد است = الجو بارد

3. جملة بي فعل (جملة من غير فعل) : هي جملة تقال من غير فعل وفعالها مستتر في البناء :

صبح بخير = صبح بخير گويم = اقول صباح الخير

ايستادن ممنوع = الوقوف ممنوع = استادن ممنوع است .

رابعا : انواع الجملة من حيث البناء : تنقسم الجملة الى نوعين :

ا- جملة سادة (بسيطة) : وهي الجملة التي يستعمل فيها فعل واحد وتعطى معنى تاما وتسمى جملة مستقلة وتامه وكامله :

جهان از جنگ وآشوب رهايي رفت = تخلص العام من الحروب والفتن

اما اذا كانت ذات فعل واحد لكنها لا تعطى معنى كاملا تاما فتسمى بسيطة (غير مستقلة) وناقصة مثل :

هينكه سيم برق را وصل كردم = عندما وصلت سلك الكهرباء

ولكى يكون معناها كاملا لابد ان نستعين بجملة اخرى مثل :

هينكه سيم برق را وصل كردم . چراغ روشن شد = عندما وصلت سلك الكهرباء . اضاء المصباح .

ب- جملة مركب (المركبه) : هي التي يستخدم فيها اكثر من فعل مثل :

درسهايت را خوب بخوان تا در امتحان موفق شوى

اقرأ دروسك جيدا حتى توفق في الامتحان

روزی که تو آمدی من به سفر رفته بودم
یوم جنت کنت قد سافرت

ملاحظة :

هناك تقسيم آخر للجمله فى الفارسىه اضافه الى التقسيمات الاربع السالفة الذكر :

ا - جمله معترضه (الاعتراضية) : هى الجملة التى تأتى فى ثنايا جملة اخرى دون ان يكون لها علاقة او ارتباط ويمكن حذفها :

بابک - خدا حفظش کند - بچہ مؤدبی = بابک - حفظه الله - طفل مؤدب

ب - جمله تفسیری (التفسیریہ) : هى الجملة التى تفسر احدى المفردات الواردة فى جمله اخرى

روشنفکر که آمد مردی بود با عقل و فکر = المفکر الذى جاء كان رجلا بعقل وفکر

ج - جمله مقول (المقول) وهى الجملة التى تروى قولاً بعينه وتنقله ومعظمها يبدأ بـ " که "

گفت : که ای جان من ز جان تو شاد = قال : یامن روحی بفضل روحک فى هناء

د - جمله مؤول (ال مؤولة) : هى التى تؤول بمفرد فاما ان تؤول بمصدر اصلى / باسم مصدر او بصفة او بقیید حال :

" کز عهده شکرش بدر آید " تؤول بـ " بدر آمدن از عهده شکر = فانها تخرج عن حدود شکره

ه - جمله های پیوسته (المتعلقة) : هى الجمل التى تاتى عقب بعضها وترتبط معا من حيث المفهوم وهى
جمل تامة ومستقلة :

می خواستم به مسافرت بروم = کنت ارغب فى السفر / عجله کردم . کیفم را در خانه جا گذاشتم
= تعجلت وحقیبتى ترکتها فى المنزل .

خامسا : الجملة من حيث الاثبات والنفى :

تنقسم الجملة ايضا الى نوعين :

ا - جملة مثبتة تؤكد الايجاب وتبين قبول الحالة ووقوع الحدث :

على به دانشگاه رفت = ذهب على الى الجامعة (اثبات)

محمود درس می خواند = محمود كان يقرأ الدرس

زهرا کوشا ست = زهرا مجتهدة

ساکت شو = اسکت

ب - جمله منفية تؤكد السلب تبين عكس ذلك :

على به دانشگاه نرفت = لم يذهب على الى الجامعة (النفى)

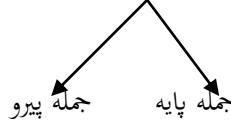
محمود درس نمی خواند = لم يكن يقرأ الدرس .

زهرا كوشا نيست = زهرا ليست مجتهدة
عصباني نشو = لاتعضب .

ساسا : انواع الجملة من حيث المعنى والارتباط :

تنقسم الجملة البسيطة التي تشكل الجمل المركبه من حيث المعنى الى قسمين :

ا - جملة بايه الاساسية ( ) :

هي جملة بسيطة تأتي في الجملة المركبة وتحمل المنظور الاصيلي للمتحدث والكاتب وهي لا تقبل التأويل لمصدر او صفة :

به درماندگان يارى كن . تا خدا يارومددت باشد = كن للعجزة معينا حتى يكون الله في عونك

ب - جملة پيرو (التابعة) :

هي جملة تأتي مع الجملة " بايه " في الجملة المركبة ملتحقة بها وتزيد المفهوم في الجملة من قبيل الشرط والزمان والعلة والنتيجة .

لذا فهي جملة ناقصة تكمل معناها الجملة الاساسية.

في المثال السابق : يتضح في :

- جملة " به درماندگان يارى كن " جملة بايه الغرض الاصيلي من الكلام

- وجملة " تا خدا يارومددت باشد " جملة پيرو تحمل معنى العلة والنتيجة

ومثلها :

همين كه به خانه رسيدم . مهمان آمدند = بمجرد ان وصلت البيت قدم الضيوف

↓
جملة بايه

↓
جملة پيرو

ومثلها : تا شير را باز كردم ، آب فوران كرد = طالما فتحت الصنبور يفور الماء

↓
جملة بايه .

↓
جملة پيرو

1 - لمعرفة وتفريق الجملة جملة پایه الاساسية من جملة پیرو هناك عدة طرق :

ا - ان الجملة التي تكون المنظور الاصلي للمتحدث هي جملة پایه والاخرى تابعة پیرو.

ب - عادة ما تصاحب الجملة پیرو بحرف من حروف الربط مثل : "تا" / "همينکه" / "اگر" / "که" كما في الامثلة السابقة .

ج - الجملة التابعة پیرو . جملة ناقصة غير تامة في مقابل الجملة الاساسية هي تامة كاملة :
فلو قلنا : تا شیر باز کردم = بمجرد ان فتحت الصنبور الكلام هنا ناقص يحتاج الى توضيح لا يتمه الا جملة : اب فوران کرد يفور الماء .

د - الجملة التابعة قابلة للتأويل للمصدر او الصفة البيانية :
مردی که می گذرد معلم ما ست = الرجل الذي يمر هو استاذنا يمكن ان تقول الى الصفة :
مردی گذرنده معلم ماست .

هـ - اذا حملت الجملة التابعة مفهوم الشرط سميت حينئذ بجملة الشرط وكانت الجملة الاساسية " پایه " هي جزء الشرط وجوابه :

<u>اگر بخوانی</u>	=	<u>در امتحان موفق می شوی</u>	اذا قرأت تنجح في الامتحان
↓		↓	
جملة الشرط		جواب الشرط	

سابعاً : الحذف في اجزاء الجملة:

يوجد الحذف في اللغة الفارسية بثلاث طرق هي :

ا - الحذف بعرف اللغة : ويعني اتباع سنن اهل اللغة مراعاة الاختصار او تبعا لحكم البناء الخاص للجملة كحذف الفعل او احد اجزاء الجملة الاخرى :

. حذف فعل الجملة :

مرگ برخائنان : مرگ برخائنان باد : ليكن الموت للاعداد

خدا حافظ: مع السلامه . اي : خدا حافظ شما باد : ليكن الله في حفظك

چه عجب : يا للعجب

يعني چه قدر عجب جاي عجب که شما اين کار را کرديد : ياله من موضع للاعجاب ان تفعل هذا الامر .

ومنها ايضا المواضع التالية :

ا - الجملة التي تستخدم في التعارف والدعاء :

سلام . صبح بخیر خیر پیش . قربانت مخلص شما . درود بر شما . آفرین . متشکر مرحمت زیاد . زیارت قبول به خدا به جان شما خوش به حالت . وای به حال من . وقتی که شما رفتید

ب . الاصطلاحات العسكرية والرياضية و اشارات القيادة :

خبر دار به راست راست . دستها بالا . ورود ممنوع . عبور یک طرفه احتیاط خطر
ج . بعض الامثال وضرب المثل :

سر پیړي معرکه گيري پارسال دوست امسال آشنا = في العام الماضي حبيب وهذا العام من المعارف .

د . بعض الجمل التي تأتي بضمير استفهامي :

حسين كو؟ من حسين = حسين كو است .

ه . بعض جمل التعجب :

چه عجب يللعجب . چه حرفها يالها من كلمات . چه سري = ياله من رأس چه دمي = يالها من

لحظة عجب پايي = يالها من قدم .

2 . الحذف بالقرينة اللفظية :

ويعني حذف الكلمة التي تتكرر في كل الجمل ذات الفاعل الواحد وهي تظهر في جملة واحدة:

ناهار را بياوريد = المحذوف هنا " شما " ضمير المخاطبة ودل عليه الضمير المتصل : يد

انتم احضروا الغذاء

برادرم امد وناهارش را خورد = المحذوف هنا " برادرم " = جاء اخي . تناول اخي الغذاء

ناهار را خورده وخوابيده بوديم که برادرم آمد = المحذوف هنا " بوديم " = خورده بوديم وخوابيده بوديم = كنا قد

اكلنا وكنا قد نما حين جاء اخي

3 . الحذف بالقرينة المعنوية : وتعني فهم ومعرفة الكلمة المحذوفة عن طريق سياق الكلام والمفهوم الكلي للجملة

والعبارات مثل هذه العبارة عنما يچخل التلميذ الي الفصل :

نبند بگذار باز بماند = المحذوف هنا " در " باب : واصل الجملة :

تو (دانش) "در" را نبند . تو بگذار " در " باز بماند . = لاتغلق الباب اترك الباب . ابقی الباب مفتوحا :

وعموما يمكن ان يوجد الحذف في احد اجزاء الجملة كأن يحذف الفعل مثلا او المسند اليه او المسند او المفعول او

المتمم او القيد او حرف الاضافة او حرف الربط وهذه امثله علي كل نوع :

ا الفعل :

که بود آمد؟ = علي = اي (علي بود) .

ب . المنسد اليه :

برو = اي (تو برو / کتابها باز کنيد = شما (دانش آموزان) کتابها باز کنيد = انتم ايها التلاميذ افتحوا كتبكم .

ج . المسند : احسان غايب است نه علي = احسان غايب است نه علي غايب است = احسان هو الغائب وليس علي هو الغائب .

د . المفعول : از احمد كتابي گرفتيم وخواندم = يعني از احمد كتابي گرفتيم و كتاب را خواندم .

هـ . المتعم : به كلاس رفتيم ولي دير رسيدم = يعني به كلاس رفتيم وبه كلاس دير رسيدم = ذهبت الي الفصل ولكن وصلت الي الفصل متأخرا ز

و . القيد : ديروز به باغ رفتيم ويك ساعت كردش كردم = يعني ديروز به باغ رفتيم و ديروز يك ساعت كردش كردم = بالامس ذهبت الي الحديقة وبالامس تنزهت لمدة ساعة .

ن . حرف الاضافة : وهذا خاصة في اللغة العامية : عصر مي رويتم كردش = يعني عصر برويم به كردش = نذهب عصرا للنزهة .

م . حرف الربط : بيا بريم كتابخانه = بيا تا به كتابخانه برويم = تعال حتي نذهب الي المكتبة .

مثال لأعراب جملة في الفارسية (التجزئ والتركيب) :

1 . هوا روشن است = الجو صاف (منير)

هو : اسم عام ، مفرد ، بسيط ، جامد ، ذات ، معرفة
روشن : صفة بيانية بسيطة جامد
است : فعل مضارع بسيط ، مع الضمير او الغائب لازم ، معلوم ، ربطتي .

2 . تو دانش آموزي = انت تلميذ :

تو : ضمير شخصي منفصل مع الشخص الثاني مخاطب مفرد
دانش آموز : صفة بيانية فاعلية مشتقة مركبة
ي : فعل مضارع بسيط مع المخاطب تو لازم معلوم ربطتي .

3 . باران بريد = تمطل الامطار :

اسم عام مفرد مركب (بار + ان) مشتق ذات ، معرفة
بريد : فعل ماضي مطبق مع الشخص الثالث غائب مفرد لازم معلوم .

4 . ديشب تلويزيون برنامه خوي داشت = بالامس كان يعرض التلفزيون برنامجا جيدا .

ديشب : اسم عام مفرد مركب جامد معني معرفه (قيد زمان)
تلويزيون : اسم عام مفرد بسيط جامد ذات معرفة
برنامه : اسم عام مفرد بسيط ، مركب (بر + نامه) ، جامد ، معني معرفة جملة
ء (ي) حرف نشانه (علامه التنكير)
خوب : صفة بيانية بسيطة ، جامدة

. ي لاحقة علامة التنكير .

داشت : فعل ماضي مطلق ،الشخص الثالث غائب مفرد لازم معلوم .

5. حسين برادر من با محمود برادر شما كجا رفته ؟= اين ذهب حسين اخي مع محمود اخيك؟

حسين : اسم خاص مفرد ذات معرفة جامد

برادر : اسم عام مفرد بسيط ذات ،معرفة جامد (مضاف

الكسرة علامة الاضافة

من : ضمير شخصي مفرد معرفة (مضاف اليه)

با : حرف اضافه .

محمود : اسم خاص مفرد بسيط معرفة جامد

برادر : اسم عام مفرد بسيط ذات ،معرفة جامد (مضاف) .

الكسرة علامة الاضافة

شما : ضمير شخصي جمع معرفة (مضاف اليه)

كجا : ضمير سؤال بسيط .

رفته : فعل ماضي نقلي (مخفف رفته است) مع الضمير الغائب مفرد لازم معلوم .

جملة استفهامية

6. در كلاس را باز كنيد = افتحوا باب الفصل

در : اسم عام جامد معرفة (مضاف)

. الكسرة علامة الاضافة.

كلاس : اسم مفرد جامد معرفة (مضاف اليه) .

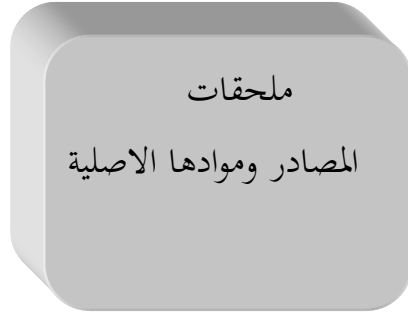
را : حرف اضافه (علامة المفعول الصريح)

باز كنيد : فعل امر مع الضمير الخاطب جمع شما ، مركب (باز+ كردن)

لازم معلوم .

جملة امرية

7. خوشا شيهداني
- که در راه آزادي بودند = طويي لشهداء كانوا في طريق الحرية
- خوشا : شبه جمله (صوت) للاستحسان والتشويق
- شهيديان : اسم عام جمع معرفه ، مركب (شهيد + ان)
- ي : تنكير
- که : ضمير موصول
- در : حرف اضافة
- راه : اسم عام ، مفرد معرفة جامد (مضاف اليه)
- . الكسرة علامة الاضافة.
- آزادي : اسم عام مفرد معرفة معني
- بودند : فعل ماضي مطلق ، الشخص الثالث جمع لازم معلوم .
- جمله عاطفية

(أ)

مصدر	بن مضارع	معنى
آراستن	آرا / آرای	یزین.
آرامیدن	آرام	یستریح
یسکن.		
آ زاردن	آزار	یوذی
یضر.		
آ زمودن	آزمای	یجرب
یمتحن		
آزیدن	آز	یحرص
آ سودن	آسا / آسای	یهدئ
یستریح		
آشُفتن	آشوب	یثیر . ائاره
آغازیدن	آغاز	یبدأ . یشرع
آشوردن	آشور	یمزج یخلط
آغوشیدن	آغوش	یعانق .
یحضن		
آگاهیدن	آگاه	یخبر یخذر

آگندن	آگندن	يخشو . الحشو
ألفتن	ألفت	يوله ب . الوله
آوردن	آور	يخضر . يجلب
آميختن	آمیز	يخلط
آمدن	آ / آی	يأني . يبيء
آموختن	آموز	يتعلم
آليختن	آليز	يرفس . يركل
آمرزیدن	آمرز	يرحم . يعفو

(۱)

افتادن	افت	يقع . يسقط
افراختن	افراز	يرفع . الرفع
استادن	است	يقف
افروختن	افروز	يشعل ينير
افراشتن	افراز	يرفع . الرفع
افسردن	افسر	يجمد
افشاردن	افشار	يعصر . يضغط
افشاندن	افشان	ينثر . النثر
افگندن	افگن	يرمي يلقى

انباشتن	انبار	بملا . یخزن
اندیشیدن	اندیش	یفکر
انگیختن	انگیز	یثیر . یحرض
انگاشتن	انگار	یغرض . یتخیل
اندودن	اندای	یطلی . ییحصص
اندوختن	اندوز	یجمع . یحصل
انباردن	انبار	بملا . یخزن
انداختن	انداز	یرمی . یطرح
انجامیدن	انجام	ینتهی . الانتهاء
ارزیدن	ارز	یقدر . یثمن
افزودن	افزای	یزید
(ب)		
برزیدن	برز	بزرع . بیزر
برِشتَن	برِشت	یسلق . یقلی
بُریدن	بُر	یقطع
بستن	بند	یعقد . یربط
بلعیدن	بلع	یبلع
بندیدن	بند	یعقد . یربط
بودن	بو / باش	یکون

بوسیدن	بوس	يقبل
بوئیدن	بوي	يشم ز الشم
بيختن	بيز	ينخل يصفى
(پ)		
پاشیدن	پاش	يرش الماء
پاکیدن	پاک	ينظف
پالادن	پالا / پالای	يصفى
پالودن	پالا / پالای	يصفى
پالیدن	پالا / پالای	يصفى
پاییدن	پای	يستمر . يثبت . يدوم
پُختن	پَز	يطهو
پذیرفتن	پذیر	يقبل
پراشیدن	پراش	ييعثر
پراگندن	پراگن	ييعثر . ينثر
پراگندیدن	پراگند	ييعثر . ينثر
پرانیدن	پران	يُطَيَّر
پرداختن	پرداز	يكمل . يتمم
پرستیدن	پرست	يعبد . العبادَة

پُرسیدن	پُرس	یسأل
پرهیختن	پرهیز	یتعفف . يتأدب
پروردن	پرور	یربی التنشئة
پروریدن	پرور	یربی التنشئة
پرشانیدن	پریشان	یبعثر
پریشیدن	پریش	یبعثر
پزیدن	پز	یطهو
پژمردن	پژمُر	یذبل
پسندیدن	پسند	یعجب
پناهییدن	پناه	یلجأ
پنداشتن	پندار	یفکر . یظن
پوشیدن	پوش	یلبس . یغطی
پوشاندن	پوشان	یلبس . یغطی
پژوهیدن	پژوه	یفحص . یبحث
پویدن	پوی	یبحث . یختبر
پیچیدن	پیچ	یطوی
پیراستن	پیرا / پیرای	یزین . یزوق
پیمودن	پیما / پیمای	یقیس . القیاس
پیوستن	پیوند	یتصل . یرتبط

(ت)

تایباندن	تابان	یجعله . ینیر . یشعل
تاییدن	تاب	یثنی . یغزل . ینیر . یضیء
تاختن	تاز	یحجری . یهجم .
تازانیدن	تازان	یحجری . یهجم .
تازیدن	تاز	یحجری . یهجم
تافتن	تاب	یثنی . یلوی . ینیر . یشعل
تاویدن	تاو	یثنی . یغزل
تاییدن	تای	یشبه
تباهیدن	تباه	یفسد . یدمر
تبییدن	تب	یدق . یرتحف .
تراپیدن	تراب	یفیض . الفیضان
ترازیدن	تراز	یطرز . التطریر
تراویدن	تراو	یقطر . یعصر .
تراییدن	ترای	یقطر . یعصر
ترسیدن	ترس	یحاف
ترکیدن	ترک	یشق . یمزق
تنیدن	تن	ینسج . یغزل

يستطيع

توان

توانستن

(ج)

يقفز . يثب

جه

جستن

يبحث

جو / جوی

جستن

يتحرك . يهتز

جنب

جُنبانیدن

يتحرك

جنب

جُنبیدن

يجارب

جنگ

جنگیدن

يجعله يثب . يقفز

جه

جهیدن

يجعله يغلي

جوشان

جوشاندن

يغلي . الغليان

جوش

جوشیدن

(چ)

يهجم يغير

چاب

چابیدن

يمزق . يقطع

چاک

چاکیدن

يعصر . يضغط

چپان

چپانیدن

يرعى الكأ الرعى

چر

چریدن

يلصق

چسپان

چسپانیدن

چسپیدن	چسب	یلصق
چشیدن	چش	یزوق . الذوق
چغریدن	چغر	یحاف . یخشی
چکاندن	چکان	یقطر . یصب
چمیدن	چم	یتبختر فی مشیتة
چیدن	چین	یقطف . یجمع

(خ)

خاییدن	خاب	یدوس . الدوس
خاریدن	خار	یهرش . یشک
خارانیدن	خاران	یجعله یهرش . یشک
خاستن	خیز	یقوم . ینهض
خاموشیدن	خاموش	یسکت
خاموشانیدن	خاموش	یسکت . الاسکات
خاییدن	خا / خای	یمضع . یمص
خراشیدن	خراش	یمزق . یخربش
خرامیدن	خرام	یتبختر یمشی مزهوا
خریدن	خر	یشتری
خرانیدن	خرانیدن	یجعله یشتری

خُرُوشَانِيدَن	خُرُوشَان	يُصْبِح . الصْبَاح
خُرُوشِيدَن	خُرُوش	يُصْبِح . الصْبَاح
خُسْپِيدَن	خُسْپ	يُرْكَل بِالْقَدَم
خُسْپِيدَن	خُسْب	يَنَام . يَرْقُد . يَنعَس
خُسْپَانِيدَن	خُسْپَان	يُنُوم . التَّنْوِيم
خُفْتَن	خُفْت . خَوَاب	يَنَام . النُّوم
خَفِيدَن	خَف	يَخْتَنِق . الاِخْتِنَاق
خَلِيدَن	خَل	يَقْرُص . يَشْك . يَلْدَغ
خَمِيدَن	خَم	يَثْنِي . يَطْوِي . يَتَهَكَّم . يَسْخَر
خَنْدِيدَن	خَنْد	يَضْحَك
خَوَابِيدَن	خَوَاب	يَنَام . يَرْقُد . النُّوم
خَوَابَانْدَن	خَوَابَان	يُنُوم . التَّنْوِيم
خَوَاسْتَن	خَوَاه	يَطْلُب يَرِيد . يَرْغَب
خَوَانْدَن	خَوَان	يَقْرَأ . يَنَادِي . يَسْمِي
خَوْرْدَن	خَوْر	يَأْكُل . الأَكْل
	(د)	
دَادَن	دِه	يُعْطِي . الاِعْطَاء
دَاشْتَن	دَار	يَمْلِك

دانشتن	دان	يعرف . يعلم
دُختن	دوز	يحيك . يخيظ
دُرُخشيدن	دُرُخش	يعلم . يتألاً لأ . يضيوى
دِرَفشانيدن	دِرَفشان	يجعله يلمع
دِرَفشيدن	دِرَفش	يلمع . يتألاً لأ . يضيوى
دِرَوِيدن	دِرَو	يحصد . الحصاد .
دُرودن	دُرُو	يحصد . الحصاد .
دِرِيدن	در	يمزق . يفتق يقطع
دُرديدن	دُرْد	يسرق . السرقة
دميدن	دم	يتنفس
دوانيدن	دوان	يُجَرِّى
دواندن	دوان	يُجَرِّى
دوختن	دوز	يحيك . يخيظ
دوشيدن	دوش	يحب
دوشاندن	دوشان	يجعله يحب
ديدن	بين	يرى
	(ر)	
راندن	ران	يسوق
ربودن	رُبَاى	يخطف

يُجعله يخطف	رُباى	رُبايدن
يصبغ .الصباغة	رز	رزیدن
يصل . الوصول	رس	رسیدن
يوصل الايصال	رسان	رساندن
يتخلص .الحرية	ره	رستن
ينمو .ينبت	رُ و	رُستن
يصبغ .الصباغة	رز	رُشتن
يذهب	رو	رفتن
يرقص	رقص	رقصيدن
يزجر . يبرطم	رك	ركيدن
يجفل . يخاف . يشرد	رم	رميدن
يُتعب	رنجان	رنجانيدن
يتعب . يكدح . يغضب	رنج	رنجيدن
يجرر . يخلص	ر ه	رهادن
يتخلص يتحرر	ره	رهيدن
يكنس	روب	روبيدن
يصب . يسكب	ريز	ريختن
ينمو	روى	روئيدن
يغزل . ينسج	ريس	ريستن

ریشتن	ریش	یغزل . ینسج
(ز)		
زادن	زای	یلد
زایدن	زای	یلد
زائیدن	زای	یلد
زداییدن	زدایان	یصقل
زداایانیدن	زدایان	یجعله یصقل
زذن	زن	یضرب
زنودن	زنای	یصهل
زیبیدن	زیب	یلیق الیلقة
زیستن	زی	بعیش

(ژ)

ژکیدن	ژک	یطظرب یشور
ژولیدن	ژول	یشوش

(س)

يَجْعَل	ساز	ساختن
يَحْضُر بِجِهْزِ التَّحْضِيرِ	ساز	سازیدن
يَجْعَلُهُ يَحْكُ أَوْ يَمْسَحُ	سایان	سایانیدن
يَحْكُ . يَمْسَحُ	سای	سائیدن
يَطْوِي . يَسْلُكُ	سپار	سپردن
يُودِعُ . الْإِيْدَاعُ	سپار	سپردن
يَأْخُذُ	ستان	ستادن
يَأْخُذُ	ستان	ستاندن
يَمْدَحُ الثَّنَاءُ	ستای	ستاییدن
يَشْحَذُ . يَخْلُقُ	ستر	ستردن / سْتَرْدُنْ
يَحَارِبُ يِعَارِكُ . يَخَاصِمُ	ستیز	ستیزیدن
يَمْدَحُ . يَثْنِي عَلَيَّ	ستای	ستودن
يَغْنِي . يَتَرَنَّمُ	سرای	سرودن
يَعْجَنُ . يَخْلُطُ . يَخْلُقُ	سرش	سرشتن
يَثْقُبُ الْخَرْزُ . يَلْضُمُ	سنب	سفتن
يَفْكَرُ . يَظُنُّ	سگال	سگالیدن
يَزِنُ	سنج	سنجیدن
يَحْرِقُ يَحْتَرِقُ	سوز	سوختن
يَحْكُ يَمْسَحُ	سای	سودن

سوزاندن/سوزانیدن	سوزان	يُحرق
	(ش)	
شاریدن	شار	ينصب . يندفع
شاشیدن	شاش	يتبول
شا ندن	شان	يمشط الشعر
شاهندن/شاهیدن	شاه	يتقى . يتعفف
شایستن	شای	يجوز . يليق
شایانیدن	شایان	يجعله يمشط الشعر
شتافتن	شتاب	يسرع . يتعجل
شدن	شو	يصير . يصبح
شدیاریدن	شدیار	يحرث . الحرث
شریدن/شُریدن	شر	يفيض
شرمیدن	شرم	ينجل
شُستن	شُوی	يغسل
شکاریدن	شکار	يصيد
شکافتن /شکافیدن /شکفتن		شکاب
شُکفتن /شکوفتن /شکوفیدن		شکف
شگفیدن/شگوفتن		شگوف
شکيبیدن		شکيب

شُمُردن	شمار	يُحصى . يعد
شناختن	شناس	يعرف . يعلم
شنیدن / شُنودن / شِنفتن	شنو	يسمع
شناسیدن	شناس	يُعرَف
شويیدن	شوى	يُغسل

(غ)

غراشدن	غراش	يُخرج . يثير
غرمیدن	غرم	يزجر يزأر . يرعد
غرُنَبیدن	غرنب	يزجر يزأر . يرعد
غلتانیدن	غلتان	يُدحرج
غلتیدن	غلت	يتدحرج
غلطیدن	غلط	يتدحرج
غنودن / غنويدن	غُنو	ينعس . ينام . يرقد

(ف)

فُتادن	افت	يقع . يسقط
فتاریدن	فتار	يُمزق / ينزع
فتالیدن	فتال	ينزع . يخلع

فخمیدن	فخم	بندف القطن .الصوف
فراختن /فراشتن	فراز	یرفع
فراشیدن	فراش	یرتعد . یقشعر
فرستادن	فرست	یرسل
فرسودن /فرسیدن	فرسا /فرسای	یبلی یتحطم .بندثر
فرمودن	فرما/فرمای	یامر . یتفضل .
فروختن /فروشیدن	فروش	یبیع
فُرُختن	فروز	یشعل
فریفتن	فَرِیب	یحْدَع
فُسُردن /فُسُردن	فِسْر	یتجمد
فشاردن	فشار	یعصر . یضغط
فشاندن	فشان	ینثر
فگندن	فگن	یقذف یرمی یطرح
فهمانیدن	فهمان	یُفهم
فهمیدن	فهم	یفهم
(ک)		
کاریدن /کاشتن	کار	بزرع
کاستن /کاهیدن	کاه	ینقص . یقلل . یقل

کافتن	کار	یشق . یمزق
کاویدن	کاو	یشق . یمزق
کوفتن	کوب	یدق
کوشیدن	کوش	یجتهد . یسعی
کوبیدن	کوب	یدق
کندن	گن	یحفر
کشیدن	کش	یرسم . یسحب
گُشودن	گُشا/گُشای	یفتح
گُشتن	گُش	یقتل
کِشتن	کار	یزرع
گُشادان	گُشای	یفتح
کردن	گُن	یفعل

(گ)

گادن/گائیدن	گا / گای	ینکح . النکاح
گامیدن	گام	یمشی
گُداختن/گدازیدن	گداز	یدوب . ینصهر
گذاردن	گذار	یمر . یعیر
گذشتن	گداز / گُذر	یمر . یعیر

گذاشتن	گذار	یترک
گرایستن/گرائیدن	گرای	یمیل الی . یحِب
گردیدن	گرد	یصیر . یتحول یمیل الی
گردانیدن	گردان	یُحیل الی یُصیر
گُرسن	گری	ییکی
گرفتن	گیر	یاخذ
گرویدن	گرو	یتبع
گریختن	گریز	یهرب
گزاردن /گزشتن	گزار	یوفی یعبر یم
گزیدن	گزين	یختار ینتخب
گستردن	گستر	یفرش . ییسط
گساردن	گسار	یترک
گشادن/گشودن	گشا /گشای	یفتح
گفتن	گو /گوی	یقول
گاشتن	گمار	یُنْفذ یندب . یوکل
گنجیدن	گنج	یحتوی . یشمل
گندن / گندیدن	گن	یفسد
گندانیدن	گندان	ینتن یُفسد
گیراندن/گیرانیدن	گیران	یجعله یمسک

(ل)

لانیدن / لانندن	لان	یثیر یحرک
لاییدن	لای	یتحدث . یشکو
لرزیدن	لرز	یزتعد
لرزانیدن	لرزان	یُرعد
لیشتن / لیسیدن	لیس	یلعق
لوسیدن	لوس	یخدع
لوغیدن	لوغ	یحلب
لوغانندن	لوغان	یجعله یحلب
لنگیدن	لنگ	یعرج
لغزیدن	لغز	ینزلق
لغزانیدن	لغزان	یجعله ینزلق

(م)

مالیدن	مال	یمسح
مانندن	مان	یبقی
مانستن	مان	یشابه
مُردن	میر	یموت

مکیدن	مک	یرضع . بمص
مولیدن	مول	یعوق . یؤخر
مویدن	موی	ییکی . ینوح

(ن)

نازیدن	ناز	یتدلل
نالیدن	نال	ینوح
نامیدن	نام	یسمی
نیشتن / نوشتن	نویس	یکتب
نشاندن	نشان	یرقم . یغرس . یجلس
نشستن	نشید	یجلس
نگاریدن / نگاشتن	نگار	یرقم . ینقش
نگریستن / نگریدن / نگرستن	نگر	ینظر
نمودن	نما / نما / نما	یظهر
نهادن	نِه	یضع
نحفتن	نحفت	یحفی . یغطی
نحمیدن	نه	یفکر یحزن
نواختن / نوازیدن	نواز	یدلل . یتلطف

نوردیدن	نورد	یطوی
نوشانیدن	نوشان	یُشرب
نوشیدن	نوش	یشرب
نیوشیدن	نیوش	یصغی

(ه)

هراسیدن	هراس	یرعب یرهب
هستن	هل	یترک
هلیدن	هل	یترک
هوشیدن	هوش	یعقل . یفکر

(و)

ورزیدن	ورز	یمارس . یواظب
وزیدن	وز	یهب

(ی)

یارستن	یار	یقدر یتمکن
یافتن	یاب	یجد و الوجود

القسم الثاني
متون گوناگون فارسی
نصوص فارسیة متنوعة

متون متفرقه

1 - دوستان جدید

زنگ تفریح زده شد . بچه ها با خوشحالی به حیاط مدرسه آمدند . احمد تنها ایستاده بود و به بچه ها نگاه می کرد .

عده از بچه ها مشغول بازی بودند . احمد در میان آنها محمود را شناخت . محمود ساعت قبل . درس را خوب خوانده است . محمود دوستان بسیاری داشت و احمد خیلی دلش می خواست با او دوست شود . در همین فکر بود که محمود به طرف او آمد سلام کرد و گفت : چرا تنها ایستاده ای ؟

بیا برویم بازی کنیم .

محمود بچه های دیگر را هم صدا کرد و گفت : بچه ها : بیایید ما یک دوست تازه پیدا کرده ایم . باید بازی خودمان را به او هم یاد بدهیم .

2 - کوکب خانم

کوکب خان مادر مراد زن زن پاکیزه و با سلیقه ای است . او سطل شیر را همیشه در جای خنک نگاه می داد . روی سطل پارچه ای می اندازد تا گرد و خاک بر آن ننشیند و پاکیزه بماند

کوکب خانم هر روز از شیر چیزی درست می کند . گاهی به آن مایه و پنیر می زند و پنیر درست می کند . گاهی مایه و ماست می زند و ماست می بندد و گاهی از ماست کره می گیرد .

روزی عده ای سرزده به خانه آنها آمدند . کوکب خانم با تخم مرغ نیمرو درست کرد . نان و کره و ماست و پنیر هم سفره گذاشت . همه از مهمان نوازی و سلیقه کوکب خانم تعریف کردند . وقتی آنها سیر شدند خدا را شکر کردند که این همه نعمتهای خوب آفریده است .

3 - کتابخانه کلاس

همه دانش آموزان می خواستند بدانند که چگونه می توانند کتابخانه ای در کلاس خود شان داشته باشد . آموزگار قول داده بود . با کمک همه برای کلاس کتابخانه ای درست کند . شاگردان با بی صبر منظر آمدن خانم آموزگار بودند همین معلم به کلاس آمد . همه ساکت سر جای خود نشستند .

خانم آموزگار گفت : قرار است امروز ببینیم چگونه می توانیم در کلاس کتابخانه کوچکی تشکیل بدهیم . اگر بتوانیم چنین کاری بکنیم . ممکن است کلاسهای دیگر هم از ما تقلید کنند . به این ترتیب کم کم همه کلاسها برای خود کتابخانه ای تشکیل خواهند داد .

من از مدیر مدرسه اجازه گرفته ام که تخته ای در جای مناسبی روی دیوار بکوبیم تا بتوانیم کتابهایمان را روی آن بگذاریم . کدام یک از شما می تواند تخته . میخ ولوازم دیگر خود بیاورد ؟ هر کس این کار را بکند اولین عضو کتابخانه کلاس می شود .

فاطمه دستش را بلند کرد و گفت : خانم پدر من نجار است . گمان می کنم بتواند بیاید و این تخته را برامان بکوبد . دانش آموزان خیلی خوشحال شدند . و برای اولین عضو کتابخانه کف زدند . خانم آموزگار گفت : من فهرستی از کتابهای خوب و مناسب تهیه کرده ام . هر یک از شما می تواند یکی از این کتابها را بخرد و به کتابخانه کلاس اهدا کند . کلاس شما سی شاگرد دارد . به این ترتیب هر یک از شما می تواند با خرید یک جلد کتاب از سی جلد کتاب استفاده کند . من از علیاء خواهش می کنم دفتری تهیه کند و در این دفتر نام کتاب و نویسنده آن و نام اهدا کننده را بنویسد .

لیلا پرسید : خانم اگر کسی در خانه از این کتابها داشته باشد . می تواند یکی از آنها را بیاورد ؟
خانم آموزگار جواب داد : البته ولی به شرط اینکه . با اجازه پدر و مادران این کار را بکنید و کتابی که می آورید سالم و تمیز باشد . را بیاورد ؟

مریم پرسید : خانم اگر کسی کتابی گرفت و آن را گم کرد چه کنیم ؟ خانم آموزگار جواب داد : مر جان در دفتر دیگری نام کتاب و نام گیرنده آن را می نویسد . تاریخ روزی را هم که کتاب از کتابخانه گرفته می شود یاد داشت می کند . اگر اتفاقاً کسی کتابی را گم یا پاره کرد . باید آن کتاب را بخرد و به کتابخانه برگرداند . اما من یقین دارم در کلاس ما از این اتفاقها نمی افتد . چون همه شما کتاب خوندن را دوست دارید و می دانید که چگونه از کتاب نگهداری کنید تا پاره و گم نشود .

4 - مسافر صحرا

مر ا که می بینید مدتها می توان در صحرا راه بی آنکه آبی بیاشامم و یا غذایی بخورم . وقتی که در صحرا باد تندی بر می خیزد . گرد و خاک به هوا بلند می شود هیچ کس نمی تواند جلوی خود را ببیند و راه برود . اما من در میان گرد و خاک بسیار و باد شدید به راه خود ادامه می دهم .

شاید پرسید چگونه می توانم مدتها بدون آب و غذا راهپیمایی کنم ؛ به پشت من نگاه کنید . یک برآمدگی می بینید . به این برآمدگی " کوهان " می گویند . در " کوهان " من مقداری چربی هست . وقتی که غذا نمی خورم بدنم از این چربی استفاده می کند و قوت می گیرد . و چون کمتر عرق می کنم کمتر تشنه می شوم . حالا فهمیدید که چرا من می توانم این همه گرسنگی و تشنگی را تحمل کنم ؟

کف پاهای من پهن و نرم است و در شن فرو نمی رود . هر چشم من دو پلک دارد ، اگر یکی از پلکهایم را ببندم باز هم می توانم بینم . من می توانم بینی خود را هم ببندم . برای همین است که هنگام طوفان ، خاک در چشم و بینی من نمی رود حالا فهمیدید که خدای توانا مرا چگونه آفریده است ؟

چربی = دهن / به راه خود ادامه می دهم = اواصل طریقی .

گرد = غبار / هیچ کس = ای شخص
 باد تُند = طوفان عاصفه / بر آمدگی = ارتفاع
 کوهان = سنام / گرسنگی = عطش
 فرو رفت = غاص / شِن = رمل
 پلک = جفن / برای همین است = لهذا السبب

5- سرگذشت یک نامه

من یک کاغذ سفید بودم . روی من چیزی نوشته نشده بود و با کاغذهای سفید دیگر فرقی نداشتم . حسن مرا بر داشت و روی من مطالبی برای دوستش سعید نوشت . حال او را پرسید و در باره زندگی و درس و دوستانش با حرف زد . آنگاه ، مرا با دقت تا کرد و در پاکت گذاشت . در پاکت را چسباند روی پاکت در بالا سمت چپ نشانی خودش و در پایین سمت راست ، نشانی سعید را نوشت ، تمبری بر گوشه راست آن چسباند . حالا دیگر من یک ورق کاغذ سفید و ساده نبودم . من به صورت نامه ای در آمده بودم که پیغام حسن را برای سعید می بردم .

کمی تنها ماندم . پس از آن چند پاکت دیگر به صندوق انداخته شد و من تنهایی در آمدم . همه ساکت در کنار هم نشستیم . به هم چیزی نمی گفتیم و به اسرار یکدیگر کاری نداشتم .
 مأمور پست . همهء پاکتها در کیسه ای ریخت و به اداره پست برد . در آنجا ما را به دسته های مختلف تقسیم کردند و روی تمبر پاکتها مهر زدند هر دسته از نامه ها به راهی می رفتند .
 راه من و همراهانم بسیار دور بود . ما در هوایمان گذاشتند . پس از مدتی در فرودگاه پایین آمدم . دوباره ما را به اداره پست بردند . در آنجا ما را به دسته های کوچکتر تقسیم کردند .

نامه رسان منتظر ما بود . ما را در کیف خود گذاشت و به راه افتاد . نشانیها را می خواند و هر پاکت را به خانه ای می برد . من دلم می خواست زودتر به دست سعید برسم . او را بینم و پیغام حسن را به او برسانم . وقتی که نامه رسان در خانه سعید را زد ، پسری در را باز کرد . نامه رسان مرا به دست او داد . پسر از دیدنم بسیار خوشحال شد . دانستم که خود سعید را . سعید مرات با دقت و اشتیاق خواند و تصمیم گرفت جواب نامهء حسن را هرچه زودتر بنویسد .

سرگذشت یک نامه = قصة رسالة / مطالبی = مواضيع / تا کرد = طوی / . در پاکت را چسباند = الصق باب الظرف / تصمیم گرفت = قرر / مأمور پست = مسؤول البرید / نامه رسان = ساعی البرید (محمد علی آذرشب : متون فارسی دوره مقدماتی موسسه الهدی تهران 1383)

6- درس تاریخ

زنگ کلاس را زدند . کاوه و همکلاس هایش به کلاس رفتند . آنها درس تاریخ داشتند . دانش آموزان منظم نشستند بعضی از آنها با یکدیگر صحبت می کردند . بعضی دیگر کتاب و دفتر شان را روی میز می گذاشتند

. چند لحظه گذشت آقای صادقی دبیر تاریخ وارد کلاس شد . همه برای شروع درس آماده بودند . آقای صادقی گفت : " امروز درس جدید تاریخ را می خوانیم . درس امروز در باره تاریخ ایران است . به طور کلی تاریخ ایران به دو دوره تقسیم می شود : تاریخ ایران قبل از اسلام و تاریخ ایران بعد از اسلام . سپس آقای صادقی در باره هریک یک از این دو دوره توضیح داد . کاوه فهمید کشور و دولت ایران صدها پیش تشکیل شده است و ایران یکی از کشورهای باستانی جهان است .

آقای صادقی نزدیک دو ساعت در باره تاریخ ایران صحبت کرد . سر انجام زنگ تفریح زدند . آقای صادقی حرفهایش را قطع کرد و گفت : " این بحث را هفته آینده ادامه می دهیم . "

دانش آموزان بر خاستند و از کلاس بیرون رفتند . کاوه هم بر خاست . اما هنوز فکر می کرد : " ایران یکی از کشور های باستانی جهان است ....

7 - سؤال مسعود

بچه ها مرتب و منظم در کلاس نشسته بودند . اما یک نفر خیلی مؤدب بود . او مسعود بود . بچه ها منتظر معلم بودند آنها علوم داشتند . به زودی معلم آمد و درس را شروع کرد . معلم در باره مسایل گوناگون صحبت کی کرد . مسعود سؤال های زیادی از معلم علوم داشت ، زیرا او به این درس خیلی علاقه داشت . ولی او جرأت پرسیدن سؤال هایش را نداشت . متأسفانه ، مسعود مثل منوچهر خیلی خجالتی بود . او یک بار دستش را بالا برد و از معلم اجازه خواست . اما بلا فاصله دستش را پایین آورد : وگفت " ببخشید من سؤالی ندارم .

8 - باران

هوا خیلی سرد بود . آسمان ابری است . باد تند می وزید . کاوه و بهرام از مدرسه می آمدند . آنها به خانه می رفتند آنها از سرما می لرزیدند .

بهرام گفت : " الان باران می آید . "

ناگهان باران شدیدی گرفت . قطره های باران به سرعت فرود می آمدند . کاوه و بهرام خیس آب شدند . مردی کنار خیابان بود . او چتر بزرگی داشت . او منتظر تاکسی بود . کاوه و بهرام زیر چتر آن مرد رفتند .

به زودی یک تاکسی رسید . آنها سوار شدند .

راننده گفت : " باران خیلی شدید می بارد "

بهرام جواب گفت " امشب من منتظر برف هستم . چون هوا خیلی سرد است . "

کاوه گفت " : " جانم جان من برف را خیلی دوست دارم . از الان خودم را برای بازی آماده می کنم . "

9 - دوست صمیمی

دیروز ناصر را در میدان "آزادی دیدم . او به اداره می رفت . ناصر از دوستان قدیم من است . من و ناصر در دبیرستان همکلاس بودیم . او به ورزش خیلی علاقه داشت هر روز عصر بعد از تمام شدن درس ، فوتبال بازی می کرد . ناصر خوب درس نمی خواند . او دوره دبیرستان را یکسال دیر تر تمام کرد . بعد از دبیرستان در اداره پست استخدام شد . در سالهای گذشته من و ناصر هر روز باهم به دبیرستان می رفتیم .

در تعطیلات تابستان ناصر معمولاً به باشگاه می رفت و فوتبال و والیبال و تنیس بازی می کرد . ناصر از دوستان صمیمی من است . در تابستان گذشته هر هفته به دیدار او می رفتم و گاهی در باره خاطرات گذشته صحبت می کردیم .

10 - شب یلدا

شب یلدا یا شب چله بلندترین شب سال در نیم کره شمالی زمین است . این شب به زمان بین غروب آفتاب از ۳۰ آذر (آخرین روز پاییز) تا طلوع آفتاب در اول ماه دی (نخستین روز زمستان) اطلاق می شود . ایرانیان و بسیاری از دیگر اقوام شب یلدا را جشن می گیرند .

این شب در نیم کره شمالی با انقلاب زمستانی مصادف است و به همین دلیل از آن زمان به بعد طول روز بیش تر و طول شب کوتاه تر می شود .

درباره واژه

«یلدا» واژه ایست به معنای «تولد» برگرفته از زبان سریانی که از شاخه های متداول زبان «آرامی» است . زبان «آرامی» یکی از زبان های رایج در منطقه خاورمیانه بوده است . برخی بر این عقیده اند که این واژه در زمان ساسانیان که خطوط الفبایی از راست به چپ نوشته می شده ، وارد زبان پارسی شده است .

واژه «یلدا» به معنای «زایش زادروز» و تولد است . ایرانیان باستان با این باور که فردای شب یلدا با دمیدن خورشید ، روزها بلندتر می شوند و تابش نور ایزدی افزونی می یابد ، آخر پاییز و اول زمستان را شب زایش مهر یا زایش خورشید می خواندند و برای آن جشن بزرگی برپا می کردند و از این رو به دهمین ماه سال دی (دی در دین زرتشتی به معنی دادار و آفریننده^[۱]) می گفتند که ماه تولد خورشید بود .

ماه دی در تقویم مذهبی ایران باستان آغاز سال نو مذهبی بوده است . چنان که میراث آن از راه میتراثیسم به مسیحیت و تقویم امروزی نیز رسیده است .

پیشینه جشن

یلدا و جشن‌هایی که در این شب برگزار می‌شود، یک سنت باستانی است. مردم روزگاران دور و گذشته، که کشاورزی، بنیان زندگی آنان را تشکیل می‌داد و در طول سال با سپری شدن فصل‌ها و تضادهای طبیعی خوی داشتند، بر اثر تجربه و گذشت زمان توانستند کارها و فعالیت‌های خود را با گردش خورشید و تغییر فصول و بلندی و کوتاهی روز و شب و جهت و حرکت و قرار ستارگان تنظیم کنند.

11 - شهرزاد قصه گو

شهرزاد قصه گو نام شخصیت اصلی تخیلی در رشته داستان‌های هزارویکشب است. شهرزاد روایت کننده قصه‌ها برای شهریار، شاه ایران است. هسته اصلی داستان‌های هزارویکشب کتابی فارسی به نام هزارافسانه بوده که امروزه در دست نیست و در سده‌های پیش ترجمه عربی آن با اضافات دیگر به زبان‌های اروپایی نیز ترجمه شد و در غرب به عنوان بهترین کتاب «ادبیات عرب» شناخته شده است. از اینرو در سطح جهان شهرزاد را نیز به عنوان فردی عرب می‌شناسند و بسیاری از گروه‌ها و انجمن‌های فرهنگی اعراب مهاجر در اروپا و آمریکا نام شهرزاد (با تلفظ شهرزاد) را برای خود برگزیده‌اند. دو برادر از سلسله ساسانی به نام شهریاز و شاه زمان به خیانت همسران خود پی می‌برند. شاه زمان که پادشاه سمرقندست به کنج عزلت می‌نشیند ولی شهریار یا شهریار تصمیم به انتقام می‌گیرد بنابراین تا ۳ سال هر شب باکره‌های را تزویج کرد، /ده و صبح به قتل می‌رساند. وزیر که وظیفه یافتن دختران را دارد به جان می‌آید ولی کاری از دستش بر نمی‌آید تا وقتی که شهرزاد دختر وزیر قدم بجلو می‌گذارد و تصمیم بازدواج با شاه را می‌گیرد و هر شب برای شاه قصه می‌گفته و بقیه داستان را برای شب بعد می‌گذاشته به مدت ۳ سال این کار را ادامه می‌دهد و برای شاه فرزندان می‌آورد. لازم به ذکر است که اصل کتاب هندی است که ایرانیان آن را به زبان فارسی باستان ترجمه کرده‌اند

از نکات قابل توجه، بودن عناصر مهم قصویت در این کتاب هفت جلدی (ترجمه کامل فارسی و بدون سانسور) است. به عبارتی بمانه روایت و تعلیق یا سوسپانس و عناصر خردتر داستان‌های مدرن در این زمان واره دیده می‌شود. مهم‌ترین خصوصیت داستانی مدرن همان بمانه روایت است. یعنی قصه گفتن بمانه برای زنده ماندن است، زنده ماندن شهرزاد. دنیازاد خواهر شهرزاد قبل از اینکه شهرزاد به همخوابگی با شاه برود از او می‌خواهد که قصه‌ای بگوید تا خوابش ببرد. و شهرزاد مهم‌ترین قصه و بهترین قصه‌اش را می‌گوید. و گلوی شاه پیش قصه‌های شهرزاد گیر می‌کند. از دیگر سو طرح پیچالی (لابیرتی) (تودرتویی یا هزارتویی) هزارویک شب بسیار مثال زدنی است. قصه در دل قصه دیگر. و جذاب آنکه در آخر می‌فهمیم که شهرزاد با هر قصه زهر انتقام را از دل شاه بیرون می‌کشد تا دست آخر هم شاه را درمان کرده باشد و هم خودش زنده مانده باشد.

12 - حال دنیا

حال دنیا با قومی که بدیدهء عقل در وی نگرزند مثل حال قومیست که در کشتی نشستند . وجزیره ای رسیدند ودر آن جزیره سنگ ریزه و رنگین بسیار بود ، وگللهای خوش بوی . خوش رنگ ، ودرختان تر و تازه بی شمار « ومیوه های خوش طعم ، اما ناسازگار و مرغان بسیار خوش آواز و خوب دیدار .

کشتی بان مردم را گوید که از کشتی بیرون روید ، و حاجتی که دارید بگزارید ، و زود بازگردید که کشتی روانه خواهد شد . ایشان در جزیره پراکنده شدند ، و هر کسی بگوشه ای رفتند . و بعضی دانا بودند چون از حاجتی که ضروری بود فارغ شدند و زود سوی کشتی آمدند . جایی فراخ بگرفتند شدند و بنشستند . و بعضی از کشتی غافل شدند و سنگ ریزه و گلها می چیدند . و از آن میوه لختی بخوردند . و با آواز بلبل و قماشای گل مشغول شدند . چون هنگام رفتن کشتی آمد ، بشتافتند و بجهدی بسیار یکشتی رسیدند . و خود را در کشتی انداختند . جایگاه تنگی یافتند ، نتوانستند سنگ ریزه ها و گلها در کشتی بپنهند ، آنرا بر سر خود نهادند و با بار گران و جای تنگ می ساختند . و بعضی از آن مردم که غفلت بر ایشان مستولی شد چنان فریفتهء سنگها و شیفتهء گلها و مفتویا آواز بلبلان و دیوانهء بهار درختان گشتند ، که بگلی کشتی و یاران را فراموش کردند ، و چندان از ساحل دور رفتند که بانگ یاران بدیشان نمی رسید .

بعضی را کشتی یاد آمد ، با بار گران شتافتند ، کشتی را در نیافتند و بعضی را کشتی بکلی فراموش گشت ، در میان بیشه ها گشتند . و این هر دو گروه هلاک شدند و بعضی بگرما و سرما تلف شدند . و آن گلها و سنگ ریزه ها که سوی کشتی بردخ بودند چون روزی چند بر آمد رنگ سنگ ها بگشت و گلها پژمرده شد و بعضی گنده گشت ، و جز انداختن آن در دریا چاره ندیدند و بعضی از خوردن میوه ها رنجور شدند چون بشهر رسیدند بمداوات بسیار بحال صحت باز شدند .

کشتی مثال راه شریعت و عقل است و کشتی بان مثال پیغمبران علیهم السلام و علملن ربانی که میراث بران ایشانند و جزیره مثال دنیا ست و سنگ ریزه ها و گلها و مرغان مثال شهوات دنیا ست که از چند گونه است و مردم که در کشتی نشستند مثال اهل عالمند که بعضی بدنیا باز ماندند و هلاک شدند و بعضی با بار گران لز مال و جاه راه شریعت سپردند ، و در آخر توبه کردند و دوستی دنیا از دل بیرون کردند . هم در دنیا خلاص یافتند و بعضی چون با آخرت رسیدند زحمات و حساب و باز خواستها کشیدند ، پس نگاه خلاص یافتند . و آن قوم از دنیا بقدر حاجت ضروری بیش نداشتند ، ایشانرا هیچ رنج و زحمت نرسید حُش بمنزل رسیدند .
واژگان :

دیده = عین / گوشه = ناحیه   نگرستن = ينظر   کشتی = سفینه
فراخ = واسع / سنگ ریزه = صغار الحصى / خوش بوی = طيب الرائحة
چیدن = يقطف / تر = غض / تازه = ناضج / لختی = بعض
بی شمار = بلا عدد / نا سازگار = غير مستساغ / خوش آواز = حسن الصوت

شتافتن = يسرع / خوب دیدار = جميل الصورة / جایگاه = مكان
 کشتی بان = الریان روانه شدن ییحر ، یسیر بار = حمل / گران = ثقیل
 فریفته = مبهور بـ / شیفته = مفتون بـ / پراکنده = یفرق / گنده گشتن = یفسد
 چاره = حيلة / در یافتن = یدرک / رنجور شدن = یتعب / باز شدن = یرجع
 پیشه ها = الأدغال چند گونه = متنوع ، عدة انواع / گرما = الحرارة
 سرما = البرودة باز ماندن = یتخلف ، یخلد الی / سپردن = یسلک
 زحمت = مشقات / گشتن = التحول ، التغیر ، الصبرورة
 پژمرده شدن = یدبل / باز خواست = مطالبه .

13 - شهرهای ایران

۱ - اصفهان

شهر اصفهان مرکز استان اصفهان و شهری است در بخش مرکزی ایران که پایتخت چند دودمان از پادشاهان پیشین ایران بویژه صفویان بوده است . اصفهان سومین شهر بزرگ کشور از نظر جمعیت (پس از تهران و مشهد) و از شهرهای تاریخی ایران است . ارتفاع آن 1575 متر از سطح دریاست . آب و هوای آن معتدل و دارای فصول منظم است . از فراورده های ان می توان به پنیر - تنباکو - غلات - برنج و صیفی جات و از هنرها و صنایع دستی آن به نقره کاری ، برنج کاری و قلم کارسازی ، مینیاتورسازی و خاتم کاری اشاره کرد . اصفهان آکنده از آثار هنری و تاریخی است ، میدان شاه (نقش جهان) ، سی و سه پل ، پل خواجه ، منارجنبان ، مسجد شاه ، گذر چهار باغ عباسی ، سبزه میدان ، چهلستون و عالی قاپو از معروفترین آنها هستند . شهر اصفهان با تاریخ بسیار کهن و آثار باستانی بی شمار از شهر های نمونه جهان است و بنا به گفته آندره مالرو نویسنده و پژوهشگر فرانسوی فقط با دو شهر فلورانس و پکن در دنیا قابل مقایسه اند . آثار تاریخی اصفهان مجموعه ای از بهترین نمونه های به جا مانده از سبکهای گوناگون معماری ایران در طول هزاران سال و بیشتر است و کیفیت این آثار چنان است که می توان گفت بیشتر آثار بزرگ و شاهکارهای هنر معماری ایران پس از اسلام در اصفهان قرار دارد .

از دوره قبل از ایلام چیزی جز بقایای آتشکده ای در کوه آتشگاه - اکتشافات اندکی در تپه اشرف و همچنین پل شهرستان بجا مانده است . بیشترین آثار بجا مانده مربوط به دوره اسلامی است ، آثاری از تمامی دوره های تاریخی پس از اسلام بجا مانده است اما آثار ویژه دو دوره باشکوه از تاریخ اصفهان یعنی دوره سلجوقی و دوره صفوی برجستگی ویژه ای دارد .

ب - اردبیل

اردبیل شهری است در شمال غربی ایران - و مرکز استان اردبیل است . نام اردبیل از دو واژه ایرانی ارد (راستی و حق) و بیل (شهر) درست شده است . واژه ارد از واژه باستانی آرتا و بیل از واژه باستانی ویلا گرفته شده است . نام باستانی شهر اردبیل آرتاوایل بوده است . که بعد از حمله اعراب به ایران در زمان عمر ابن خطاب به اردبیل تغییر نام پیدا کرده است .

شهر اردبیل در ارتفاع 1500 متری از سطح دریا واقع بوده و در فلات اردبیل بین کوه های باغرو و سبلان واقع شده است . اردبیل دارای زمستان های سرد و تابستان های ملایم است . جمعیت اردبیل حدود 500 هزار نفر ، زبان مادری آنها ترکی آذربایجانی و مذهب اکثر مردم اسلام است . جمعیت مسیحی شهر در 50 سال گذشته شهر را ترک نموده اند .

آرامگاه شیخ صفی الدین اردبیلی ، جمعه مسجد اردبیل از بناهای تاریخی این شهر بشمار می رود . از جاذبه های طبیعی این شهر دریاچه زیبای شورابیل در داخل شهر و جنگل فندقلو و شهر توریستی سرعین در نزدیکی این شهر می باشد . که در 639 کیلومتری تهران و شرق کوه های آتشفشانی سبلان قرار گرفته است . دریاچه نیر در 48 کیلومتری غرب شهر اردبیل واقع گردیده . در کوه سبلان گونه های حیوانات وحشی دیده می شود از جمله شیروان دارهسی - موعد - هوشنگ میدانی - منطقه حفاظت شده نفور که محل حیوانات وحشی مثل خرس قهوه ای ، خرس خاکستری ، گرگ ، جغد ، خرگوش و عقاب است .

اهواز مرکز استان خوزستان و هفتمین شهر بزرگ ایران از نظر جمعیت است . شهر اهواز از نظر جغرافیایی در 21 درجه و 20 دقیقه عرض شمالی و 48 درجه و 40 دقیقه طول شرقی قرار گرفته است و در بخش جلگه ای به ارتفاع 18 متر از سطح دریا واقع می باشد . مساحت شهر اهواز 20477 هکتار است . این شهر یکی از قدیمی ترین شهرهای ایران محسوب می شود . در دوره ساسانیان زمانیکه اهواز پایتخت آنها بود این شهر به هرمز شهر معروفیت داشت . این شهر تابستان های گرم و مرطوب با دمای بالای 48°C و زمستان های معتدل دارد . شهر اهواز بروی رودخانه کارون بنا شده است . فاصله این شهر تا تهران 874 کیلومتر است و یکی از شهر های نفت خیز خاورمیانه است . جاهای دیدنی اهواز عبارتند از جاذبه های گردشگری سواحل و رودخانه کارون - پل معلق (پل سفید) - بقعه علی ابن مهزیار .

د - تبریز

تبریز مرکز استان آذربایجان شرقی با مساحتی حدود 1200 کیلومتر مربع و جمعیتی بالغ بر 1460000 نفر را دارا است که از نظر جمعیت چهارمین (پس از تهران، مشهد و اصفهان) و از نظر وسعت سومین شهر ایران است. تبریز از دیرباز تاثیر زیادی در زمینه های مختلف از جمله سیاسی و اقتصادی داشته است. تبریز اولین پایتخت ایران در زمان صفویان و شهر ولیعهد نشین دودمان قاجار بود. با کشفیات اخیر در محیط مسجد کبود قدمت تبریز تا 4500 سال برآورد میشود. در سده چهارم هجری یاقوت حموی تبریز را مشهورترین شهر آذربایجان میخوانند. زبان مردم تبریز همانند بیشتر شهرهای نواحی آذربایجان، ترکی آذربایجانی است. تبریز به شهر اولین ها معروف است. اولین چاپخانه، اولین خیابانی که در ایران دارای برق شد، اولین پستخانه، اولین خط انتقال پست و ... سوغاتی ها: آجیل، ریس، نوقا، قورابیه، کفش، فرش دستباف، صنایع دستی، پنیر لیقوان و ... ارتفاع شهر از سطح دریا 1366 متر میباشد و فاصله این شهر تا تهران 624 کیلومتر مربع است. این شهر در

گوشه دشت رسوبی همواری با شیب متوسط بسوی دریاچه ارومیه گسترده شده است و شمال آن کوههای عون ابن علی ، پله چین بملول و با باغی و در جنوب آن سلسله جبال سهند قرار دارد. شهر تبریز در مجموع منطقه خوش آب و هوا و سردسیری است و از لطافت ویژه ای برخوردار است.

بنای با شکوه مسجد کبود که یکی از شاهکارهای معماری مساجد ایران است. مسجد حجة الاسلام با 54 گنبد آجری آن بر روی چهل ستون سنگی کبود قائم است. مسجد اوج گوزلی با معماری تحسین برانگیز داخلی امام زاده های متعدد، کلیسا، از جمله کلیسای مریم که بزرگترین و قدیمی ترین کلیسای تبریز است. عمارت ها و خانه های قدیمی از جمله ائل گلی، خانه مشروطیت و کاخ شهرداری، مدرسه ی تاریخی، بازارهای قدیمی، پلها و قبور قدیمی از جمله مقبره الشعرا از مهمترین جاذبه های منطقه بشمار میروند.

ه - تهران

بزرگترین شهر و پایتخت ایران با جمعیت 11050000 نفر است و رویهمرفته همه ساختار اداری ایران در تهران متمرکز شده است. سطح شهر تهران به 22 منطقه شهرداری تقسیم شده است. نماد شهر تهران برج آزادی است و هم اکنون برج نمادین دیگری بنام برج میلاد در تهران در دست ساخت میباشد. کلان شهر تهران در پای رشته کوه البرز قرار دارد. از نظر موقعیت جغرافیایی در پهنه ای بین دو وادی کوه و کویر و در دامنه های جنوبی البرز گسترده شده است. از سمت جنوب به کوههای ری و بی بی شهر بانو و دشت های هموار شهریار و ورامین و از شمال بواسطه کوهستان محصور گردیده است. شمس العماره، برج طغرل، کاخ گلستان، صاحب قرانیه، دروازه دولت، بازار تهران، بی بی شهر بانو و ... بخشی از دیدنیهای تهران هستند که بازدید از آنها برای عموم آزاد میباشد.

کوهستانهای شمالی تهران با بلندترین قله این کوهستان (توچال با 3933 متر) بر تمام فضای شهر مشرف است. از نظر آب و هوایی تهران غیر از نواحی کوهستانی شمال که مرطوب و معتدل است، کلا گرم و خشک میباشد و حداکثر دمای ثبت شده آن 7/38 و حداقل 4/7- و متوسط سالیانه 18 درجه سانتیگراد بوده و ارتفاع این شهر از سطح دریا 1100 متر است.

تهران از پیشینه شهری چندان طولانی برخوردار نیست. این شهر مدتها یکی از روستاهای کوچک ری بوده و شهر تهران از دوره قاجار و پایتخت آن وسعت گرفته است. آثار تاریخی و طبیعی شهر تهران: موزه ایران باستان، پارک ملی خیبر و سرخه حصار، موزه جواهرات، بازار تهران، کاخ بهارستان، درکه در شمیرانات که از زیباترین دره های ایران میباشد.

و - شیراز

شیراز مرکز استان فارس در جنوب غربی ایران و پنجمین شهر ایران از نظر جمعیت است. این شهر در ارتفاع 1486 متری از سطح دریا در دامنه رشته کوه های زاگرس است. امروزه شیراز را قطب الکترونیک ایران می نامند. شیراز در فاصله 919 کیلومتری تهران واقع شده و آب و هوایی نسبتاً معتدل. فصولی منظم دارد. آرامگاه دو شاعر بزرگ حافظ و سعدی در این شهر قرار دارد. آرامگاه خواجه در کنار دروازه شهر جای گرفته است.

از مناطق دیدنی شهر شیراز باغ دلگشا، باغ ارم، نارنجستان قوام، باغ عقیق آباد، باغ زیبای جهان نما، حافظیه، سعدیه، ارگ کریم خان، آستانه شاهچراغ، کوهپایه، دروازه قرآن، بازار وکیل، آرامگاه سیبویه، حمام وکیل، آرامگاه خواجهی کرمانی، بقعه هفت تنان، موزه پارس و... می باشد. نام شیراز در کتیبه های هخامنشی تخت جمشید خوانده شده است. اشیاء و ظروف تاریخی و مسکوکاتی که هم اکنون در موزه متروپولیتین نیویورک موجود است از عظمت شیراز در عهد سلوکی ها، اشکانیان، ساسانیان گواهی می دهد.

از آنجا که شیراز در سده های گذشته گذرگاه زوار به مشهد بوده است محل دفن چندین و چند امام زاده از جمله شاهچراغ و آستانه و دارای بقعه های زیادی می باشد. شهر شیراز از دوران باستان باغ های انگور زیادی را در خود جای داده است که امروزه بیشتر این باغ ها به شمال غربی این شهر منحصر شده اند نام این باغات که یکی از مواهب شهر شیراز است، قصرالدشت می باشد که در قلب این شهر قرار داشته است و در تعدیل هوای این شهر نقش به سزایی دارد.

سوغات عمده شیراز؛ آلبیمو و آبغوره، همچنین بهار نارنج می باشد. در شیراز نوعی فالوده بنام فالوده شیرازی که از بهترین نوع فالوده ها است، معروفیت دارد. از صنایع دستی آنجا می توان به خاتم کاری - منبت کاری - قالی و قالیچه اشاره کرد. خاتم این شهر نیز معروف است.

م - یزد

شهر یزد در بردارنده مجموعه بسیار با ارزش از میراث فرهنگی ایران زمین، در سده های گوناگون تاریخی می باشد. عناصر مادی و معنوی فرهنگی موجود در شهر یزد، به گونه ای است که بررسی تاریخی را از روزگار پیشدادیان تا کنون کاملاً فراهم کرده است. صدها مسجد، آب انبار، بازار، کاروان سرا، ساباط، قلعه، کاخ، آرامگاه، خانه، سرداب، خانقاه، حسینیه، کاریز و دهها مکان مقدس تاریخی نزد زرتشتیان در گوشه و کنار این شهر، مجموعه ای کامل را بوجود آورده است. شهرستان یزد، با قرار گرفتن در بخش مرکزی فلات ایران در برگزیده نامناسب ترین عوامل طبیعی چیره بر فلات مرکزی ایران نیز است. یزد از دیرباز منطقه ای صنعتی بوده و اکنون نیز کارخانه های تولیدی بزرگ و کوچکی دارد. این منطقه از جاذبه های پرشمار طبیعی، تاریخی، معماری، فرهنگی و اجتماعی برخوردار بوده و یکی از مهم ترین مناطق جهانگردی ایران بشمار می آید.

شهرستان یزد از مکان های تاریخی و دیدنی بسیاری برخوردار است که برخی از مهم ترین آنها عبارتند از: مسجد جامع کبیر، بقعه ی سید رکن الدین، بقعه ی دوازده امام، دخمه ی زرتشتیان، باغ دولت آباد، بانک شاهنشاهی، خانه تقدیری، خانه مودت، مسجد ریگ، بادگیرها، گنبد عالی ابرکوه، پرسبز، مجموعه خیرآباد، مسجد بیرون ابرکوه، چهار سوق و بازارشاهی، مدرسه ی علمیه امام خمینی، رباط خرگوشی، تکیه ی امیر چقماق و مسجد جمعه ی نو... می باشد. مشخص ترین وجه شهر معماری خاص کویرآن است، بادگیرها، مناره ها و گنبد ها مشخص ترین جنبه های ظاهری معماری شهر است در این معماری از بادگیرها برای گرفتن جریان باد خنک و خنک کردن فضای ساختمان بکار می رفته است. یزد در 677 کیلومتری تهران قرار دارد و به شهر دوچرخه ها، شهر شیرینی و شهر بادگیرها شهرت دارد. شیرینیهای معروف یزد عبارتند از: قطاب، پشمک، باقلوا و کیک یزدی.

ایرانی ها به غذا و طعم آن زیاد توجه می کنند و دوست دارند إذا چرب ، خوش نک و جا افتاده باشد . به همین علت سفره ی ایرانی غذاهای متنوع و رنگارنگی دیده می شود . هر غذایی طعم و مزه ی خاصی دارد و روش پخت و تهیه ای آن متفاوت است . یکی از مهم ترین مسایل در آشپزی ایرانی جا افتادن غذاست . بر خلاف اغلب غذاهای فرنگی (خارجی) که خیلی زود و سریع آماده می شوند ، غذای ایرانی مدت طبخ (زمان پختن) طولانی دارد . انواع پلو و خورش از مهم ترین غذای های ایرانی است که همیشه سر هر سفره ی هست آبگوشت ، آش ، کوفته و کباب هم از جمله غذاهای سنتی و خوشمزه ی ایرانی است .

15- تعارفات روزمره

- معمولاً وقتی می خواهیم از بیش کسی برویم ، برای خدا حافظی یکی از عبارت های زیر را به کار می بریم :
خدا حافظ ، خدا نگه دار ، به سلامت
- هنگام سفر یک دوست یا آشنا به او می گوئیم : سفر به خیر ، خوش بگذرد ، به امان خدا
- وقتی از کسی چیزی می خواهید یا از کسی می خواهید کاری برایتان انجام دهد از عبارت های زیر استفاده کنید :
اگر زحمتی نیست ، لطفاً ، ببخشید .
- اگر موجب ناراحتی و دل خوری کسی شده اید ، می توانید بگوئید : ببخشید ، معذرت می خواهم .
- وقتی کسی عطسه می کند می توانید بگوئید : عافیت باشد
- برای تبریک گفتن سال نو بگوئید :
عیدتان مبارک ، سال نو مبارک
- به منظور تسلیت گفتن (العزاء) : خیلی متأسفم ، تسلیت عرض می کنم ، غم آخرتان باشد
- به منظور آرزوی موفقیت و پیروزی کسی در انجام کاری : امیدوارم موفق شوید ، انشاء الله موفق می شوید .
- وقتی کسی اردواج می کند برای تبریک گفتن می گوئیم : مبارک باشد ، انشاء الله به پای هم پیر شوید .
- وقتی کسی صاحب نوزادی می شود می توانید برای تبریک به او بگوئید :
قدم نو رسیده مبارک ، چشم شما روشن انشاء الله عروسی اش را ببینید .

16- جشنهای سنتی ایرانی

نوروز باستانی (هفت سین)

هفت سین به معنای هفت قلم شیئی که نام آن‌ها با حرف «س» (سین) آغاز می‌شود، یکی از اجزای اصلی آیین‌های سال نو است که پیشینه‌ی ایرانیان آن را برگزار می‌کنند. این اقلام سنتاً در سفره‌ی هفت سین چیده و به نمایش گذاشته می‌شوند. این سفره‌ای است که هر خانواده‌ای بر روی زمین (یا بر روی میز) در اتاقی که معمولاً به میهمانان گرامی اختصاص داده شده می‌گسترده و این اقلام بر روی آن قرار داده می‌شود: در

بالاي سفره (در دورترین فاصله از در) آینه‌ای گذاشته می‌شود، که در دو طرف آن شمع‌دان‌هایی دارای شمع نهاده شده (سنتاً مطابق با شمار فرزندان خانواده)، در پایین آن نسخه‌ای از قرآن (از شاهنامه یا دیوان حافظ نیز استفاده می‌شود)، تُنگی که معمولاً حاوی یک ماهی لایبی (بسیاری از خانواده‌ها یک کوزه آب باران را که قبلاً جمع آوری شده و/ یا کاسه آبی که حاوی برگ سبز انار، نارنج، یا شمشاد است نیز می‌افزایند)، ظرف‌های حاوی شیر، گلاب، عسل، شکر، و (1، 3، 5 یا 7 عدد) تخم مرغ رنگ‌آمیزی شده گذاشته می‌شود. مرکز سفره عموماً با گل‌دانی از انواع گل‌ها، معمولاً سنبل و شاخه‌های بیدمشک فروگرفته می‌شود. کنار آن، سبزه و دست‌کم شش قلم دیگر که با حرف سین آغاز می‌شوند (تشریح شده در زیر)، ظرفی حاوی میوه (سنتاً سیب، پرتقال، انار، و به)، چند نوع نان (اغلب شیرین)، ماست و پنیر تازه، شیرینی‌های گوناگون، آجیل (مخلوط خشک و بو داده شده‌ی تخم‌های نخودچی، خربزه، گندم برشته، برنجک، و فندق و گردو، که همگی با کشمش آمیخته شده‌اند) قرار داده می‌شود.

جشن گل سرخ

روز سوم اردیبهشت، نام ماه و روز یکی می‌شود و از همین رو ایرانیان باستان آن روز را جشن می‌گرفتند. اردیبهشت، دومین ماه بهار، نام خود را از آمناسپندی به همین نام دارد که به معنی والاترین راستی‌ها و درستی‌ها و ایزد نور و روشنائی و آتش بی دود اهورایی است. به اعتقاد پیشینیان، خداوند در اردیبهشت ماه زمین را آفریده است. در این موقع سال گل سرخ عرصه باغ و بوستان را می‌آراید. ایران را سرزمین گل و بلبل نامیده‌اند زیرا گل سرخ بیش از همه جا در ایران می‌روید و ستایش رنگ و بوی و زیبایی و دلفریبی آن بیش از همه در اندیشه و ادب ایرانی جای داشته است. ایرانیان باستان در بهار و به خصوص در جشن‌های اردیبهشت ماه خرمن‌های عظیم گل را فراهم می‌آوردند و دورا دور آن به نوشیدن شراب گلرنگ و سرخوشی و شادکامی می‌گذراندند. هدیه فرستادن گل سرخ از مراسم مهم این جشن است. ابوریحان بیرونی به برگزاری جشن گل سرخ در خوارزم اشاره کرده و نوشته که مسیحیان در روز چهارم ماه آیار که همزمان با اردیبهشت ماه است گل سرخ به کلیساها می‌بردند. در تاریخ بیهفی از برگزاری جشن گل افشان به وسیله یکی از امیران دربار سلطان مسعود غزنوی نیز یاد شده و آمده است که امیر و یاران او در حال سرمستی دورادور خرمن گل‌های فراهم آمده به رقص و پایکوبی پرداختند درحالی که هریک تاجی از شاخه‌های سبز مورد و گل سرخ به هم بافته و بر سر گذاشته بودند.

جشن آب‌ریزان

ایران سرزمینی کم آب است. به این جهت در گذشته‌های بسیار دور، زیباترین افسانه‌ها درباره باران و چشمه‌ساران و جویبارها ورودهای خروشان بر سر زبان‌ها بوده است. مراسم جشن‌هایی که در تیرماه برگزار شده، همگی برای آب‌بازی و پاشیدن آب به سر و روی یکدیگر است، اگرچه در برخی دیگر از جشن‌ها نیز، از جمله نوروز

و آبانگان و جشن‌هایی که در ماه بهمن برگزار می‌شده، پاشیدن آب به یکدیگر و آب ریزان مرسوم بوده است. در ششمین روز تیرماه جشنی بنام نیلوفر بوده است که امروز از مراسم آن اطلاع چندانی در دست نیست. نیلوفر گل مخصوص ایزدبانو آناهیتا است که تا زمان ساسانیان بزرگ‌ترین پرستشگاه‌ها و مجلل‌ترین پیکره‌های او برجای بوده است. نیلوفر بر روی آبگیرها می‌روید و رنگ و بویی دلنشین دارد و یادگار دورانی است که اقوام اولیه آریایی فرهنگی مشترک داشته‌اند. هم‌اکنون نیلوفر در هند هم چون گذشته نشانه و رمزی از مادر طبیعت است. در سفره جشن مهرگان نیز گل نیلوفر به عنوان یکی از لوازم اصلی بر سفره نهاد می‌شود. روز سیزدهم تیرماه برخورد نام روز و ماه است و به آن جشن تیرگان می‌گفته‌اند. در این روز جشنی بزرگ برگزار می‌شده و در افسانه‌های ایرانی داستان دلکشی درباره آن آمده است. بنابراین افسانه، چون افراسیاب تورانی بر ایران چیره شد، در طبرستان ایرانیان به مدت طولانی به محاصره سپاه وی درآمدند. انبارهای آذوقه به پایان رسید و گرسنگی می‌رفت که همه را از پای درآورد. منوچهر پادشاه ایران از افراسیاب خواست که به اندازه یک تیرپرتاب از کشور ایران را آزاد کند و به او واگذارد. افراسیاب پذیرفت. سپندارمذ، فرشته نگهبان زمین، به یاری ایشان آمد و دستور داد تیر و کمایی ویژه بسازند. آن‌گاه پهلوانی پارسا و میهن‌دوست را برگزید تا کمان بکشد و تیر را پرتاب کند. پهلوان که آرش نام داشت برپا خاست و برهنه شد. آنگاه روی به سوی مردمان کرد و به همه نشان داد که اندامی نیرومند و سالم دارد. سپس کمان را برکشید و چندان در آن نیرو نهاد که بدنش پاره پاره شد. ایزد باد به یاری سپندارمذ تیر را تا آن سوی جیحون برد و بر درخت گردویی فرود آورد که از بزرگی در جهان مانند نداشت. گفته‌اند که از محل پرتاب تیر تا آن گردو بن هزار فرسنگ بود. افراسیاب ناچار سپاه خود را عقب‌نشاند و ایرانیان که از گرسنگی به جان آمده بودند شادی‌ها کردند و تنور و وسایل آشپزخانه را که بی‌مصرف مانده و کهنه و فرسوده شده بود شکستند و در چشمه‌سارها تن شستند تا غبار ننگ و بدبختی را از خود بزدایند. این افسانه تعبیری حماسی از خشکسالی و بی‌بارانی است و عقب کشیدن افراسیاب در افسانه نشان‌کنار رفتن دیوی است که از فرو ریختن باران جلوگیری کرده. دور راندن دیو با فداکاری و جان در کف نهادن آرش کماندار همراه است و فرو ریختن باران و سرسبز شدن کشت و بوستان شادی و نشاط مردم را در پی دارد. نکته‌ای ظریف در داستان آرش وجود دارد که زمینه سنتی لخت شدن پهلوانان در زورخانه است. آنان نیز هنگام مبارزه و کشتیگیری لخت می‌شوند و دورگودی می‌چرخند تا همگان ورزشی بدن آن‌ها را ببینند.

جشن تیرگان بنا بر آن چه در نوشته‌های دیرین آمده روز مخصوص دبی‌ران و دهقانان نیز بوده است. زیرا تیر همان عطارد است که دبیر فلک خوانده شده. در این روز نویسندگان و دبی‌ران و دهقانان، که مردم باسواد و نگهبانان تاریخ و فرهنگ باستان ایران بوده‌اند به لباس مخصوص خود درمی‌آمدند و مورد احترام و بزرگداشت بسیار قرار می‌گرفتند. در جشن تیرگان مرسوم بوده است که همه در چشمه‌سارها و رودهای خروشان شستشو کنند و برای تبریک و شادی به یکدیگر آب پاشند. نوشته‌اند که در این روز ساکنان ساحل خزر به دریا می‌رفتند و همه روز

را آب بازي مي‌کردند. در تاريخ ايران بعد از اسلام در زمان شاه عباس بزرگ به برگزاري يك جشن با شكوه آب ريزان در اصفهان اشاره شده كه نشان از زنده كردن آداب و رسوم باستاني در قرن هفدهم ميلادي دارد. در اين مراسم همه بزرگان و اهالي اصفهان در زاینده‌رود به آب بازي مي‌پرداخته‌اند.

چهارشنبه سوري؛ آيين‌ها و ريشه‌ها

چهارشنبه سوري نام واپسين چهارشنبه‌ي تقويم خورشيدي ايراني است، كه شب آن با رسوم و آيين‌هايي ويژه، خصوصاً پرش از روي آتش مشخص مي‌شود. نام‌هاي محلي گوناگون اين روز عبارت است از: گول چارشنبه (اردبيل)، گوله گوله چارشنبه (گيلان)، كوله چووارشنبه (کردستان)، چووارشنبه كولي (قروه)، نزديك سنندج، و چارشنبه سرخي (اصفهان). برخي دانشمندان واژه‌ي «سوري» را با «سور» (ميهمني، جشن) ارتباط داده و آن را به معنای «واپسته به سور، جشن‌آمیز» گرفته‌اند، برخي ديگر، به طور موجه‌تري، سور را گونه‌اي ديگر از واژه‌ي سرخ مي‌پندارند (مانند گل سوري «گل سرخ») و آن را اشاره‌اي به خود آتش يا به «سرخي»، به مفهوم تن‌درستي يا بلوغ، كه به طور فرضي با پرش از روي آتش به دست مي‌آيد، مي‌انگارند. کاربرد عنوان متفاوت چارشنبه سرخي در اصفهان و قرار داشتن گونه‌ي گويشي رايج سور در برابر سرخ، تأييد ديگري است بر اين ديدگاه.

17 - گفتگو های کوتاه فارسی

۱- گفتگو بين پدر و پسرش :

پدر : هفته چند روزا ست ؟

پسر : هفته هفت روزا ست

پدر : روزهای هفته بلدی ؟

پسر : بله . شنبه يكشنبه دو شنبه سه شنبه چهارش نبه پنج شنبه وجمعه .

پدر : آفرين درست است ميتواني بگویی چه روز هفته تعطيل است .

پسر : بله روز جمعه .

پدر : درست است روز جمعه تعطيل است . البته بعضی اداره ها وسازمان ها روز های پنجشنبه هم تعطيل اند .

ب - مکالمه : بين خانم وشوهرش

شوهر : برای مهمانی فردا شب چه چیزهایی لازم دارید ذ؟

خانم : دو بُطری شی رویک بُطری آب پرتقال لازم دارم .

شوهر : میوه هم میخواهید ؟

خانم: بله کیلو انگور و دو کیلو پرتقال میخواهم /
 شوهر: سبب زمینی و پیاز دارید؟
 خانم: سبب زمینی و پیاز دارم ولی هویج ندارم.
 شوهر: چند کیلو هویج میخواهید؟
 خانم: خیال میکنم یک کیلو کافی باشد.
 شوهر: کوشتره میخواهید یا کوشت کار؟
 خانم: ران میخواهم، یک ران بزرگ کافی است.
 شوهر: ران بره از کجا میخرید؟
 خانم: ران بره را قصاب میخرم؟
 شوهر: شیرینی و کیک لازم دارید؟
 خانم: نه خودم شیرینی و کیک را میپزم.
 شوهر: بجز اینها چیز دیگری میخواهید؟
 خانم: نه خیر لطفاً همین ها را بخرید.

ج - علی: سلام
 محمد: شما
 علی: شما
 محمد: من
 علی: من
 محمد: اسم
 علی: اسم
 محمد: اسم من محمد.

د - علی: سلام
 محمد: سلام
 علی: من
 محمد: آقای
 علی: متشکرم،
 محمد: خیلی
 علی: شما
 محمد: نه،
 علی: شما
 محمد: بله، من
 علی: بله، من دانشجوی تاریخ هستم.

ه - علی: سلام
 سعید: سلام،
 علی: خورم،
 محمد: سلام،
 سعید: سلام،
 محمد: متشکرم،
 سعید: متشکرم،
 محمد: متشکرم،

سعید: خوش آمدید، علی در مورد شما با من صحبت کرده است.
 علی: سعید! محمد از امروز به اتاق ما می آید. او دانشجوی ادبیات فارسی است.
 سعید: خوب است، این تخت خالی است.
 محمد: متشکرم، این تخت من است؟
 سعید: بله، این تخت و این کمد شماست.
 محمد: خیلی ممنون سعید، خیلی ممنون علی.
 علی: خواهش می کنم.

و . بین علی و محمد

علی: صبح بخیر
 محمد: صبح بخیر، ساعت چند است؟
 علی: هفت است.
 محمد: ساعت هفت است؟
 علی: آری خیلی دیر است.
 سعید: سلام صبح بخیر، امروز صبح کلاس داری؟
 سعید: بله ساعت 8.
 محمد: سعید! تو با اتوبوس به دانشگاه می روی؟
 سعید: نه دانشکده نزدیک است.
 محمد: علی! تو هم پیاده می روی؟
 علی: نه، من با اتوبوس به دانشگاه می روم.
 محمد: من هم با اتوبوس به دانشگاه می روم.
 علی: پس عجله کن، اتوبوس ساعت هفت و نیم می رود.
 محمد: باشد. خداحافظ.
 علی: خداحافظ.

سعید: به سلامت.

18 - شعر زیبای فارسی

۱ - به هوا داران زبان فارسی - تاجیکی

قند جوئی پند جوئی ای جناب! هر چه می جوئی بگو
 بی کران بحرست گوهر بی حساب هر چه می جوئی بگو
 فارسی گوئی، دری گوئی ورا هر چه می گوئی بگو
 لفظ شعر و دلبری گوئی ورا هر چه می گوئی بگو
 بمر من تنها زبان مادرست همچو شیر مادرست
 بمر او تشبیه دیگر نیست نیست چونکه مهر مادرست
 زین سبب چون شوخی های دلبران دوست می دارم ورا
 چون نوازش های گرم مادران دوست می دارم .

شعر مؤمن قناعت

ب . فرشته مهر

مادر! ای مریم بزرگ زمان.

خرم از تو بهار ایمان است

قلب سرشار از عطوفت تو
 روشن از آفتاب قرآن است
 مادر! ای کهکشانشان آینه ها
 دست های تو شط خورشید است
 در طلوع نگاه خسته ی تو
 برق رنگین کمان امید است
 مادر! ای آفتاب هستی بخش
 زیر پایت بهشت جاوید است
 دامن پاکت ای فرشته ی مهر
 باغ آینه گون توحید است
 بر لبانت شکوفه های دعا
 می شکوفد سحر، به بانگ اذان
 روی رخساره ات، ستاره اشک
 می دود با تلاوت قرآن
 می کند پرفضای خانه ز عطر
 گل سجاده ات، به وقت نماز
 بانگ الله اکبرت در دل
 بشکفاند شکوفه های نیاز

شعر: نصرالله مردانی

ج - رباعی ها :

- 1 - یک روز ز بند عالم آزاد نیم   یک روز دم زدن از وجودِ خود شاد نیم
- شاگردی روزگار کردم بسیار   درکار جهان هنوز استاد نیم
- 2 - سرِ دفترِ عالمِ معانی عشق است   سرِ بیتِ قصیده جوانی عشق است
- ای آنکه خبر نداری از عالمِ عشق   این نکته بدان که زندگانی عشق است
- 3 - اسرار ازل را تو نه دانی ونه من   وین حرفِ معمی مه تو خوانی ونه من
- هست از پس پرده گفتگوی من و تو   چون پرده بر افتد نه تو مانی ونه من
- (خیام)
- 4 - گر یک نفست ز زندگانی گذرد   مگذار که جز به شادمانی گذرد
- زهار که سرمایهٔ ملکت به جهان   عمر است، چنان کیش گذرانی گذرد

(ظهیر فاریابی)

5 - اول به هزار لطف بنواخت مرا   آخر به هزار غصه بگداخت مرا
چون مهره مهر خویش می باخت مرا   چون من همه او شدم بینداخت مرا

(مولوی)

6 - آن یار که در سینه جنون دارم ازو   در هر مژه صد قطره‌ی خون دارم ازو
گنجی و دمی و محرّمی می طلبم   تا شرح دهم که حال چون دارم ازو

(اوحالدین کرمانی)

7- بر صفحه چهره ها خط لم یزلی   معکوس نوشته است نام دو علی
یک لام و دو عین با دو یای معکوس   از حاجب وائف و عین با خط جلی
8- بنگر به جهان چه طرف بر بستم   هیچ وز حاصل ایام در دستم هیچ
شمع ظریم گیر چو بنشستم هیچ خود   جام جم گیر چو بشکستم هیچ

(ابن سینا)

از جدایی ها شکایت می کند   بشنو از نی چون شکایت می کند
از نفیرم مرد و زن نالیده اند   کز نیستان تا مرا بپریده اند
تا بتگو شرح درد اشتیاق   سینه خواهم شرحه شرحه از فراق
از درون من نجست اسرار من   هر کسی از ظن خود شد یار من

(مولوی)

حکایتها و لطیفه ها

جنس حکایت

حکایت نوعی از داستان کوتاه است که در آن درس یا نکته ای اخلاقی نهفته است. این درس یا نکته بیشتر در پایان حکایت بر خواننده آشکار می شود. شخصیت های حکایت آدمها، حیوانات یا اشیای بی جانند. زمانی که حیوانات شخصیت حکایتند، مانند انسانها سخن می گویند و احساسات انسانی از خود نشان می دهند. یکی از بهترین نمونه های حکایت در زبان فارسی را می توان در هزار و یک شب دید.

حکایت‌ها معمولاً طوری نوشته می‌شوند که خواننده به سادگی آنها را درک کند. ادبیاتی را که در حکایت‌ها به کار برده می‌شود، ادبیات تعلیمی می‌نامند.

برخی حکایت‌ها از نسلی به نسل دیگر بازگو می‌شود. بیشتر در حکایت با استعاره از اشیا و یا حیوانات، نابجودی انسان در رفتار و منشش به وی نشان داده می‌شود. گاهی حکایت‌آکنده از طنز یا هزل است. در حکایت برخی از حیوانات به خاطر رفتار ویژه شناخته شده‌اند.

- شیر: بی باکی و شجاعت
- خروس: لاف زنی
- طاووس: غرور
- روباه: فریب کاری
- گرگ: زیاده خواهی و آزمندی
- اسب: دلاوری
- گاو: بی خردی
- خر: پرکاری

1 - حکایت

دو روستایی می‌خواستند برای یافتن شغل به شهر بروند، یکی از آنها می‌خواست به شانگهای و دیگری به پکن برود. اما در اتاق انتظار آنان برنامه خود را تغییر دادند. زیرا مردم می‌گفتند که شانگهایها خیلی زنگ هستند و حتی از غریبه‌هایی که از آنان راه می‌پرسند، پول می‌گیرند، اما پکنی‌ها ساده لوح هستند و اگر کسی را گرسنه ببینند، نه تنها غذا بلکه پوشاک به او می‌دهند. فردی که می‌خواست به شانگهای برود، فکر کرد: پکن جای بهتری است، کسی در آن شهر پول نداشته باشد، بازهم گرسنه نمی‌ماند. با خود گفت: خوب شد سوار قطار نشدم، وگرنه به گودالی از آتش می‌افتادم. فردی که می‌خواست به پکن برود، پنداشت: شانگهای برای من بهتر است، حتی راهنمایی دیگران نیز سود دارد، خوب شد سوار قطار نشدم، در غیر این صورت فرصت ثروتمند شدن را از دست می‌دادم. هر دو نفر در باجه بلیت با یکدیگر برخورد کرده و بلیت را عوض کردند. فردی که قصد داشت به پکن برود بلیت شانگهای را گرفت و کسی که می‌خواست به شانگهای برود بلیت

پکن را به دست آورد. نفر اول وارد پکن شد، متوجه شد که پکن واقعا شهر خوبی است. ظرف یک ماه اول هیچ کاری نکرد، همچنین گرسنه نبود. در بانک ها آب برای نوشیدن و در فروشگاه های بزرگ شیرینی های تبلیغاتی را که مشتریها توانستند بدون پرداخت پول بخورند، می خورد.

فردی که به شانگهای رفته بود، متوجه شد که شانگهای واقعا شهر خوبی است هر کاری در این شهر حتی راهنمایی مردم و غیره سود آور است، فکر خوبی پیدا شود و با زحمت اجرا گردد، پول بیشتری به دست خواهد آمد. او سپس به کار گل و خاک روی آورد. پس از مدتی آشنایی با این کار 10 کیف حاوی از شن و برگ های درختان را بازگيري کرده و آن را " خاک گلدان" نامیده و به شهروندان شانگهای بی که به پرورش گل علاقه داشتند، فروخت. در روز 50 یوان سود برد و با ادامه این کار در عرض یک سال در شهر بزرگ شانگهای یک مغازه باز کرد.

او سپس کشف جدیدی کرد: تابلوی مجلل بعضی از ساختمان های تجاری کثیف بود، متوجه شد که شرکت ها فقط به دنبال شستشوی عمارت هستند و تابلو ها را نمی شویند از این فرصت استفاده کرد، نردبان، سطل آب و پارچه کهنه خرید و یک شرکت کوچک شستشوی تابلو افتتاح کرد. شرکت او اکنون 150 کارگزار دارد و فعالیت آن از شانگهای به شهرهای "هانگ جو" و "نن جینگ" توسعه یافته است.

او اخیرا برای بازاریابی با قطار به پکن سفر کرد. در ایستگاه راه آهن، آدم و لگدی دید که از او بطری خالی می خواهد، هنگام دادن بطری، چهره کسی را که پنج سال پیش بلیط قطار را با او عوض کرده بود، به یاد آورد.

2 - حکایت

در روم باستان، عده ای غیبگو با عنوان سیبیل ها جمع شدند و آینده امپراتوری روم را در نه کتاب نوشتند. سپس کتابها را به تیبریوی عرضه کردند. امپراتور رومی پرسید: بهایشان چقدر است؟

سیبیل ها گفتند: یکصد طلا

تیبریوس آنها را با خشم از خود راند سیبیل ها سه جلد از کتابها را سوزاندند و بازگشتند و گفتند: قیمت همان صد سکه است!

تیبریوس خندید و گفت: چرا باید برای چیزی که شش تا و نه تایش يك قیمت دارد بهایی پردازم؟

سیبیل ها سه جلد دیگر را نیز سوزاندند و با سه کتاب باقی مانده برگشتند و گفتند: قیمت هنوز همان صد سکه است.

تیبریوس با کنجکاوای تسلیم شد و تصمیم گرفت که صد سکه را پردازد. اما اکنون او می توانست فقط قسمتی از آینده امپراتوریش را بخواند.

مرشد می گوید: قسمت مهمی از درس زندگی این است که با موقعیتهای چانه نزنیم

3 - حکایت

مردی در نمایشگاهی گلدان می فروخت . زنی نزدیک شد و اجناس او را بررسی کرد . بعضی ها بدون تزیین بودند، اما بعضی ها هم طرحهای ظریفی داشتند . زن قیمت گلدانها را پرسید و شگفت زده دریافت که قیمت همه آنها یکی است . او پرسید: چرا گلدانهای نقش دار و گلدانهای ساده يك قیمت هستند؟ چرا برای گلدانی که وقت و زحمت بیشتری برده است همان پول گلدان ساده را می گیری؟
فروشنده گفت: من هنرمندم . قیمت گلدانی را که ساخته ام می گیرم. زیبایی رایگان است .

4 - حکایت

مردی زیر باران از دهکده کوچکی می گذشت . خانه ای دید که داشت می سوخت و مردی را دید که وسط شعله ها در اتاق نشیمن نشسته بود . مسافر فریاد زد : هی، خانه ات آتش گرفته است! مرد جواب داد : میدانم مسافر گفت: پس چرا بیرون نمی آیی؟
مرد گفت: آخر بیرون باران می آید . مادرم همیشه می گفت اگر زیر باران بروی ، سینه پهلوی میخیزد زائوچی در مورد این داستان می گوید : خردمند کسی است که وقتی مجبور شود بتواند موقعیتش را ترک کند .

5 - حکایت

شهبواری به دوستش گفت: بیا به کوهی که خدا آنجا زندگی می کند برویم. میخواهم ثابت کنم که اوفقط بلد است به ما دستور بدهد، و هیچ کاری برای خلاص کردن ما از زیر بار مشقات نمی کند.
دیگری گفت: موافقم . اما من برای ثابت کردن ایمانم می آیم .
وقتی به قله رسیدند ، شب شده بود. در تاریکی صدایی شنیدند: سنگهای اطرافتان را بار اسبانان کنید و آنها را پایین
شهبواری اولی گفت: می بینی؟ بعد از چنین صعودی ، از ما می خواهد که بار سنگین تری را حمل کنیم. محال است که اطاعت کنم!
دیگری به دستور عمل کرد. وقتی به دامنه کوه رسید، هنگام طلوع بود و انوار خورشید، سنگهایی را که شهبواری مومن با خود آورده بود، روشن کرد. آنها خالص ترین الماس ها بودند...
مرشد می گوید: تصمیمات خدا مرموزند، اما همواره به نفع ما هستند .

7 - حکایت های شیرین فارسی

خواجه و غلام بخیل

آورده اند که خواجه ای بود بسیار بخیل و غلامی داشت که به هزار درجه از خواجه بخیل تر بود. روزی خواجه گفت : ای غلام ، نان را بیاور و در را ببند. غلام گفت : ای خواجه ، خطا گفتمی . می بایست گفت : در را ببند و نان را بیاور که آن به حزم نزدیک تر است. پس خواجه را این سخن خوش آمد و او را آزاد کرد.
گفت و گوی مرد بخیل با درم و دینار

بخیلی بود که هرگاه درمی به دست می آورد ، آن را در کیسه ای می نهاد و می گفت : ای درم تو بسیار مردم دیده ای و بسیار ناکسان را بزرگ و با قدر کرده ای و بسیار بزرگان را به زمین فرو برده ای ، اکنون به جایی افتاده ای که آفتاب بر تو سایه نتوان انداخت. بیارام و قرار بگیر که تو را از اینجا تحویل نخواهد بود ، مگر به وقت مرگ.

مرد کوفی و کودکان

یکی از بزرگان حکایت می کرد که شبی به خانه مردی خسیس از اهالی کوفه وارد شد. آن مرد کودکانی خردسال داشت. چون ایشان بخفتند و پاسی از شب بگذشت ، آن مرد برمی خواست و هر ساعت کودکانش را پهلوی خود می گرداند. چون صبح شد ، مهمان از او پرسید: دیشب دیدم که تو اطفال خود را پهلوی خود پهلوی می گردانیدی ، چه حکمتی در این کار بود؟

مرد گفت : کودکان من در آغاز شب طعام خورده و خوابیده بودند و چون بر پهلوی چپ خفته بودند ، ترسیدم اگر همچنان تا صبح بخوابند ، آنچه خورده باشند زود هضم شود و صبح زود گرسنه شوند. خواستم که آن غذا در معده ایشان باشد تا صبح زود با خواهش غذا مرا آزار ندهند.

داستان تلخ اعدام بابک

روز قبل از اعدام بابک، خلیفه با بزرگان دربارش مشورت کرد که چگونه بابک را در شهر بگرداند و به مردم نشان بدهد تا همه بتوانند وی را ببینند. بنا بر نظر یکی از درباریان قرار بر آن شد که وی را سوار بر پیلی کرده در شهر بگردانند. پیل را با حنا رنگ کردند و نقش و نگار بر آن زدند؛ و بابک را در رختی زنانه و بسیارزنده و تحقیرکننده بر آن نشانند و در شهر به گردش درآوردند. پس از آن مراسم اعدام بابک با سروصدای بسیار زیاد با حضور شخص خلیفه برفراز سکوی مخصوصی که برای این کار در بیرون شهر تهیه شده بود، برگزار شد. اکنون دژخیم به بابک نزدیک میشود و دقایقی دیگر

بابک اعدام خواهد شد، چندین جارچی در اطراف و اکناف با صدای بلند بانگ میزدند نود نود این اسم دژخیم بود و همه او را میشناختند .

ابن الجوزی مینویسد که وقتی بابک را برای اعدام بردند خلیفه درکنارش نشست و به او گفت: تو که اینهمه استواری نشان میدادی اکنون خواهیم دید که طاقتت در برابر مرگ چند است!

بابک با غرور گفت: خواهید دید...
چون یک دست بابک را به شمشیر زدند، بابک با خونی که از بازویش فوران میکرد صورتش را رنگین کرد.
خلیفه از او پرسید: چرا چنین کردی؟
بابک گفت: وقتی دستهایم را قطع کنند خونهای بدنم خارج میشود و چهره‌ام زرد میشود، و تو خواهی پنداشت که رنگ رویم از ترس مرگ زرد شده است... چهره‌ام را خونین کردم تا زردیش دیده نشود!
به این ترتیب دستها و پاهای بابک را بریدند. چون بابک بر زمین درغلتید، خلیفه دستور داد شکمش را بدرند...

پس از ساعاتی که این حالت بر بابک گذشت، دستور داد سرش را از تن جدا کند...
پس از آن چوبه‌ی داری در میدان شهر سامرا افراشتند و لاشه‌ی بابک را بردار زدند، و سرش را خلیفه به خراسان فرستاد...

آخرین گفتار بابک چنین بوده است:
تو ای معتصم خیال مکن که با کشتن من فریاد استقلال طلبی ایرانیان را خاموش خواهی کرد من لرزه ای بر ارکان حکومت عرب انداخته ام که دیر یا زود آن را سرنگون خواهد نمود...
تو اکنون که مرا تکه تکه میکنی هزاران بابک در شمال و شرق و غرب ایران ظهور خواهد کرد و قدرت پوشالی شما پاسداران جهل و ستم را از میان بر خواهد داشت!
این را بدان که ایرانی هرگز زیر بار زور و ستم نخواهد رفت و سلطه بیگانگان را تحمل نخواهد کرد من درسی به جوانان ایران داده ام که هرگز آنرا فراموش نخواهند کرد.
من مردانگی و درس مبارزه را به جوانان ایران آموختم و هم اکنون که جلاد تو شمشیرش را برای بریدن دست و پاهای من تیز میکند صدها ایرانی با خون بجوش آمده آماده طغیان هستند مازیار هنوز مبارزه میکند و صدها بابک و مازیار دیگر آماده اند تا مردانه برخیزند و میهن گرامی را از دست متجاوزان و یوغ اعراب بدوی و مردم فریب برهانند.

و بدینسان نخست دست چپ بابک بریده شد و سپس دست راست او و بعد پاهایش و در نهایت دو خنجر در میان دنده هایش فرو رفت و آخرین سخنی که بابک با فریادی بلند بر زبان آورد این بود: " پاینده ایران "

دزد ایمان

نقل است که در روزگاری نه چندان دور کاروانی از تجار بهمراه مال التجاره فراوان به قصد تجارت راهی دیاری دوردست

شد...
در میانه راه حرامیان کمین کرده به قصد غارت اموال به کاروان یورش بردند و طولی نکشید که محافظان کاروان از پای درآمدند یا تسلیم گشته و دزدان به جمع آوری اموال و اثاث از روی شتران مشغول شدند...

حرامیان هرچه بود گرد آوردند از مسکوکات و جواهرات و پارچه و هر چه ارزشمند بود به زور ستانند. در بین اموال مسروقه یکی از حرامیان کیسه ای پراز سکه های زر یافت که بسیار مایه تعجب بود چه آنکه در داخل همان کیسه به همراه سکه های زر تکه کاغذی یافت که روی آن آیه ای از قرآن در مضمون دفع بلا نوشته شده بود...

حرامی شادی کنان کیسه را به نزد سر دسته دزدان برد و تمسخر کنان اشارتی نیز به دعای دفع بلا نمود. رئیس دزدان چون واقعه بدید دستور داد صاحب کیسه را احضار کنند... طولی نکشید که تاجری فلک زده مویه کنان به پای سردسته حرامیان افتاد که آن کیسه از آن من بود و لعن و نفرین بسیار نثار عالم دینی نمود و همی گفت که من گول آن عالم را خوردم و تا آن لحظه معتقد بودم که دعای دفع بلا واقعا کارگر خواهد بود !!!

رئیس حرامیان اندکی به فکر فرو رفت سپس دستور داد کیسه زر را به صاحبش بر گردانند ! یکی از حرامیان برآشفست که این چه تدبیری است و مگر ما قطاع الطریق نیستیم !؟

رئیس دزدان پاسخ چنین داد: ای ابله، درست است که ما دزد مال مردم ایم اما هرگز قرار نبود که دزد ایمان مردم باشیم ...

تیزهوشی شاگرد ابن سینا

روزی ابن سینا از جلو دکان آهنگری می گذشت که کودکی را دید. آن کودک از آهنگر مقداری آتش می خواست. آهنگر گفت: ظرف بیاور تا در آن آتش بریزم. کودک که ظرف همراه نداشت، خم شد و مشتی خاک از زمین برداشت و در کف دست خود ریخت. آن گاه به آهنگر گفت: آتش بر کف دستم بگذار.

ابن سینا، از تیزهوشی او به شگفت آمد و در دل بر استعداد کودک شادمان شد. پس جلو رفت و نامش پرسید. کودک پاسخ داد: نامم بهمین یار است و از خانواده ای زرتشتی هستم. ابن سینا او را به شاگردی گرفت و در تربیتش کوشید تا اینکه او یکی از حاکمان و دانشمندان نام دار شد و آیین مقدس اسلام را نیز پذیرفت.

بندگی من یا آزادی تو؟

روزی خلیفه وقت، کیسه پر از سیم با بنده ای نزد ابوذر غفاری فرستاد. خلیفه به غلام گفت: «اگر وی این از تو بستاند، آزادی». غلام کیسه را به نزد ابوذر آورد و اصرار بسیار کرد، ولی وی نپذیرفت.

غلام گفت: آن را بپذیر که آزادی من در آن است و ابوذر پاسخ داد: «بلی، ولی بندگی من در آن است».

از گلستان سعدی حکایت

از یکی از ملوک خراسان، محمود سبکتکین را در عالم خواب دید که جمله وجود او ریخته بود و خاک شده مگر چشمان او که همچنان در چشمخانه همی گردید و نظر

می کرد . سایر حکما از تاویل این فرو ماندند مگر درویشی که بجای آورد و گفت : هنوز نگران است که ملکش با دگران است .

بس نامور به زیر زمین دفن کرده اند
کز هستیش به روی زمین يك نشان نماند
وان پیر لاشه را که نمودند زیر خاک
خاکش چنان بخورد کزو استخوان نماند
زنده است نام فرخ نوشیروان به خیر
گرچه بسی گذشت که نوشیروان نماند
خیری کن ای فلان و غنیمت شمار عمر
زان . پیشتر که بانگ بر آید فلان نماند

حکایت

دزدی به خانه پارسایی در آمد چندانکه جست چیزی نیافت دل تنگ شد پارسا خبر شد گلیمی که بر آن خفته بود در راه دزد انداخت تا محروم نشود ترا کی میسر شود این مقام که با دوستانت خلافت و جنگ در برابر چو گوسپند سلیم در قفا همچو گرگ مردم خوار .

نجات یافتن نیکوکار و هلاکت بدکار

با گروهی از بزرگان در کشتی نشسته بودم . کشتی کوچکی پشت سر ما غرق شد . دو برادر از آن کشتی کوچک ، در گردابی در حال غرق شدن بودند . یکی از بزرگان به کشتیبان گفت : ((این دو نفر را از غرق نجات بده که اگر چنین کنی ، برای هر کدام پنجاه دینار به تو می دهم

کشتیبان خود را به آب افکند و شناکان به سراغ آنها رفت و یکی از آنها را نجات داد ، ولی دیگری غرق و هلاک شد . به کشتیبان گفتم : لابد عمر او به سر آمده بود و باقیمانده ای نداشت ، از این رو این یکی نجات یافت و آن دیگر به خاطر تاءخیر دستیابی تو به او ، هلاک گردید . کشتیبان خندید و گفت : آنچه تو گفتی قطعی است که عمر هر کسی به سر آمد ، قابل نجات نیست ، ولی علت دیگری نیز داشت و آن اینکه : میل خاطر به نجات این یکی بیشتر از آن هلاک شده بود ، زیرا سالها قبل ، روزی در بیابان مانده بودم ، این شخص به سر رسید و مرا بر شترش سوار کرد و به مقصد رسانید ، ولی در دوران کودکی از دست آن برادر هلاک شده ، تازیانه ای خورده بودم .

گفتم : صدق الله ، خدا راست فرمود که : من عمل صالحا فلنفسه و من اساء فعلیها :

کسی که کار شایسته ای انجام دهد ، سودش برای خود او است . و هر کس بدی کند به خویشتن بدی کرده است . (فصلت / 46)

تا توانی درون کس متراش کاندر این راه خارها باشد

کار درویش مستمند برآر که تو را نیز کارها باشد

انگشتر به دست راست کردن

از یکی از بزرگان پرسیدند : با اینکه دست راست دارای چندین فضیلت و کمال است . چرا بعضی انگشتر را در دست چپ می کنند؟ او در پاسخ گفت : ندانی که پیوسته اهل فضل ، از نعمتهای دنیا محروم شوند؟ آنکه خط آفرید و روزی داد یا فضیلت همی دهد یا بخت

سرهنگ زاده و حسودان

سرهنگ زاده ای را بر در سرای اغلمش دیدم که عقل و کیاستی و فهم و فراستی زاید الوصف داشت هم از عهد خردی آثار بزرگی در ناصیه او پیدا بالای سرش هوشمندی می تافت ستاره بلندی فی الجمله مقبول نظر سلطان آمد که جمال صورت و معنی داشت و خردمندان گفته اند توانگری بهتر است نه بمال و بزرگی بعقل نه بسال ابنای جنس او بر منصب او حسد بردند و بخیانتی متهم کردند و در کشتن او سعی بی فایده نمودند دشمن چه زند چه مهربان باشد دوست ملک پرسید که موجب خصمی اینان در حق تو چیست در سایه دولت خداوندی دام ملکه همگانرا راضی کردم مگر حسود را که راضی نمی شود الا بزوال نعمت من و اقبال و دولت خداوند باد توام آنکه نیازم اندرون کسی حسود را چه کنم کو ز خود به رنج درست بمیر تا برهی ای حسود کین رنجیست که از مشقت آن جز بمرگ نتوان رست شوربختان به خوارند مقبلان را زوال نعمت و جاه گر نبیند بروز شپره چشم چشمه آفتاب را چه گناه راست خواهی هزار چشم چنان .

پادشاه و پسر کوتاه قدش

ملک زاده ای را شنیدم که کوتاه بود و حقیر و دیگر برادران بلند و خوب روی
 باری پدر به کراهت و استحقار درو نظر می کرد
 پسر به فراست استیصار به جای آورد و گفت ای پدر
 کوتاه خردمند به که نادان بلند
 نه هر چه به قامت مهتر به قیمت بهتر
 الشاة نظيفة والفيل جيفة
 اقل جبال الارض طور و انه
 آن شنیدی که لاغری دانا
 اسب تازی و گر ضعیف بود
 پدر بخندید و ارکان دولت پسندیدند و برادران به جان برنجیدند
 تا مرد سخن نگفته باشد
 هر پیسه گمان میر نهالی
 شنیدم که ملک را در آن قرب دشمنی صعب روی نمود چون لشکر از هر دو طرف روی در هم آوردند
 اول کسی که به میدان در آمد این پسر بود
 گفت :

آن نه من باشم که روز جنگ بینی پشت من
 کانکه جنگ آرد بخون خویش بازی می کند
 این بگفت و بر سپاه دشمن زد و تنی چند مردان کاری بینداخت
 چون پیش پدر آمد زمین خدمت بیوسید و گفت :
 ای که شخص منت حقیر نمود
 تا درشتی هنر نپنداری
 اسب لاغتر میان بکار آید
 روز میدان نه گاو پرواری
 آورده اند که سپاه دشمن بسیار بود و اینان اندک جماعتی آهنگ گریز کردند
 پسر نعره زد و گفت ای مردان بکوشید یا جامه زنان بپوشید
 سواران را بگفتند او تهور زیادت گشت و بیکبار حمله آوردند
 شنیدم که هم در آن روز بر دشمن ظفر یافتند
 ملک سر و چشمش بیوسید و در کنار گرفت و هر روز نظر بیش کرد
 تا ولیعهد خویش کرد
 برادران حسد بردند و زهر در طعامشان کردند
 خواهر از غرغه بدید دریچه برهم زد

پسر دریافت و دست از طعام کشید و گفت محالست که هنرمندان بمیرند و بی هنران جای ایشان بگیرند کس نیاید به زیر سایه بوم و همای از جهان شود معلوم پدر را از این حال آگهی دادند برادرانش را بخواند و گوشمالی بواجب بداد پس هر یکی را از اطراف بلاد حصه معین کرد تافته بنشست و نزاع بر خاست که ده درویشی در گلیمی بچسبند و دو پادشاه در اقلیمی ننگجند نیم نانی گر خورد مرد خدا بذل درویشان کند نیمی دگر ملک اقلیمی بگیرد پادشاه همچنان در بند اقلیمی دگر

پس گریه کجاست ؟

یک روز بهلول یک من (سه کیلوگرم) گوشت خرید ، به خانه برد ، به زنش گفت : من امشب مهمان دارم این یک من گوشت را برای شام آنان کباب کن ! پس از رفتن او ، زنش بلافاصله گوشت ها را کباب کرد و چند نفر از خانم های همسایه را دعوت کرد و با هم کباب سیری خوردند.

شب وقتی بهلول به خانه آمد وسراغ کباب را گرفت زن گفت : من در حال درست کردن آتش بودم که گریه آمد و تمام گوشت ها را برد و خورد . بهلول بدون درنگ رفت

گریه را که در گوشه حیات نشسته بود گرفت : ترازویی آورد و گریه را وزن کرد وزن گریه درست یک من (سه کیلو) بود، بهلول با عصبانیت رو به زنش کرد وگفت : اگر این گریه است پس گوشت کجاست؟ و اگر این گوشت است پس گریه کجاست ؟

حکایتهای جالب از عیید زاکانی

1 - شیطان را پرسیدند که کدام طایفه را دوست داری؟

گفت: دلالان را.

گفتند: چرا؟

گفت: از بھر آنکه من به سخن دروغ از ایشان خرسند بودم،

ایشان سوگند دروغ نیز بدان افزودند.

2 - شخصی تیری به مرغی انداخت، خطا کرد.

رفیقش گفت: ((احسنت)) .

تیرانداز برآشفست که مرا ریشخند می کنی؟

گفت: ((می گویم احسنت، اما به مرغ)) .

3 - مردی دعوی نبوت کرد او را پیش خلیفه بردند . خلیفه از او پرسید : معجزه ءتو چیست ؟ گفت : معجزه من این است که هرچه در دلِ شما می گذرد مرا معلومست . من اکنون می دانم که در دلِ همه می گذرد که من دروغ می گویم .

4 . جنازه بی را به راهی می بردند . درویشی با پسر بر سرِ راه ایستاده بودند ، پسر از پدر پرسید : بابا در این جا چیست ؟ گفت : آدمی گفت : او را کجا می برند؟ گفت : به جایی که نه خوردنی باشد و نه پوشیدنی . نه نان و نه آب ، نه هیزم و نه آتش . نه زر و نه سیم ، نه بوریا نه کلیم .
پسر گفت : بابا مگر این آدمی را به خانه ما می بَرند .

داستان پرواز در آسمانها و ملا نصیر الدین:

مردی که خیال می کرد دانشمند است و در نجوم تبحری دارد یک روز رو به ملا کرد و گفت: خجالت نمی کشی خود را مسخره مردم نموده ای و همه تو را دست می اندازند در صورتیکه من دانشمند هستم و هر شب در آفاق و انفس سیر می کنم.

ملا گفت : ایا در این سفرها چیز نرمی به صورتت نخورده است؟

دانشمند گفت : اتفاقا چرا؟

ملا با تمسخر پاسخ داد: درست است همان چیز نرم دم الاغ من بوده است!

حکایت در نماز

چهار نفر نماز میخواندند . یکی از ایشان سخنی گفت . دیگری ملامتش کرد که : سخن گفتن و نماز باطل شد سومی بخندید وگفت : نماز هردو شکست که سخن گفتید " چهارمی گفت : " خدا را شکر که من هیچ نگفتم "

شعر زیبای مرد چهار زنه

دوستی داشتم لرستان

یار دیرینه ی دبستانی

همریش چار زن همه طناب

دیدمش بعد سالیان دراز

که لری آهوان به دنبالش

مات و مبهوت گشتم از حالش

تو چگونه کنی ز جا حرکت

گفتمش: چهار زن؟ خدا برکت!

گفت : این کار ماجرا دارد
اولی را که هست خوشگل و ناز
تا که شب ها قرینه ام باشد
بهر اوقات روزهایم نیز
چون زن ترک، خوش بر و بازوست
دست پختش که محشر کبراست
ظرف يك سال بسته ام بارم
کشد از ماست تار مویی را
را درکم و بیش اوستاد ست
او بس که در اقتصاد پا دارد
زن چارم که ختم آنان است
گفتمش با وجود آن سه هلو
گفت گهگاه بنده گشتم اگر
آن زمان جا ی آن سه تا، بی شک
هر یکی حکمتی جدا دارد
من گرفتم ز خطه ی شیراز
سر او روی سینه ام باشد
زن گرفتم ز خطه ی تبریز
خانه دار و نظیف و کد بانوست
بهرتر از آن، سلیقه اش غوغاست
چون زنی هم ز اصفهان دارم
یادمان داده صرفه جو بی
او متخصص در اقتصاد است
بی گمان فوق دکترا دارد
شیری از خطه ی لرستان است
زن چارم بر ای چیست؟ بگو
عصبانی ز همسران دگر
این یکی را کشم به زیر کتک

امان از شر زبان مردم ” از شیخ بهایی ”

آدمی اگر پیامبر هم باشد از زبان مردم آسوده نیست، زیرا :

اگر بسیار کار کند، می گویند احمق است !
اگر کم کار کند، می گویند تنبل است!
اگر بخشش کند، می گویند افراط می کند!
اگر جمعگرا باشد، می گویند بخیل است!
اگر ساکت و خاموش باشد می گویند لال است!!!
اگر زبان آوری کند، می گویند وّاج و پرگوست ..!
اگر روزه برآرد و شبها نماز بخواند می گویند ریاکار است!!!
و اگر نکند میگویند کافر است و بی دین .....!!!
لذا نباید بر حمد و ثنای مردم اعتنا کرد
و جز از خداوند نباید از کسی ترسید.
پس آنچه باشید که دوست دارید.
شاد باشید ؛

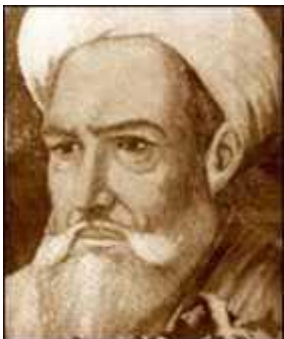

مهم نیست که این شادی چگونه قضاوت شود.

نکته های شیرین درباره ی ازدواج

- هنگام ازدواج بیشتر با گوش هایت مشورت کن تا با چشم هایت. (ضرب المثل آلمانی)
- مردی که به خاطر ” پول ” زن می گیرد، به نوکری می رود
- لیاقت داماد ، به قدرت بازوی اوست . (ضرب المثل چینی)
- داماد زشت و با شخصیت به از داماد خوش صورت و بی لیاقت . (ضرب المثل لهستانی)
- در موقع خرید پارچه حاشیه آن را خوب نگاه کن و در موقع ازدواج درباره مادر عروس تحقیق کن . (ضرب المثل آذربایجانی)
- اگر زنی خواست که تو به خاطر پول همسرش شوی با او ازدواج کن اما پولت را از او دور نگه دار . (ضرب المثل ترکی)
- ازدواج مثل يك هندوانه است که گاهی خوب می شود و گاهی هم بسیار بد. (ضرب المثل اسپانیایی)
- ازدواج کردن و ازدواج نکردن هر دو موجب پشیمانی است . (سقراط)
- با زنی ازدواج کنید که اگر ” مرد ” بود ، بهترین دوست شما می شد . (بردون)
- تا يك سال بعد از ازدواج ، مرد و زن زشتی های یکدیگر را نمی بینند. (اسمایلز)
- ازدواج عبارتست از سه هفته آشنایی ، سه ماه عاشقی ، سه سال جنگ و سی سال تحمل! (تن)
- عشق ، سپیده دم ازدواج است و ازدواج شامگاه عشق . (بالزاک)
- خوشحالی های واقعی بعد از ازدواج به دست می آید . (پاستور)
- مطیع مرد باشید تا او شما را پرستد. (کارول بیکر)
- اصل و نسب مرد وقتی مشخص می شود که آنها بر سر مسائل کوچک با هم مشکل پیدا می کنند. (شاو)
- با قرض اگر داماد شدی با خنده خداحافظی کن . (ضرب المثل آلمانی)
- ازدواج پدیده ای است برای تکامل مرد. (مثل سانسکریت)
- تا ازدواج نکرده ای نمی توانی درباره آن اظهار نظر کنی. (شارل بودلر)
- ازدواج مجموعه ای از مزه هاست هم تلخی و شوری دارد. هم تندى و ترشى و شیرینی و بی مزگی . (ولتر)

شخصیت‌های علمی

۱ - زندگی‌نامه و مکتب فارابی

ابو نصر محمد بن طرخان بن اوزلغ فارابی، در وسیج نزدیک فاراب در ماوراءالنهر، به سال 259ق/872م، بنابراین، حدود يك سال پیش از مرگ کندی در بغداد، به دنیا آمد. فارابی، از خانواده‌ای سرشناس بود و پدر او، دربار سامانیان، از فرماندهان لشکر بوده

است، اما همچون سلف خود، کندی. که فارابی را از سرمشق او تبعیت کرده بود. شرح حال او چندان معلوم نیست. فارابی، در جوانی به بغداد رفت و نخستین معلم او، در این شهر، یوحنا بن حیلان بود. آنگاه، او منطق، نحو، فلسفه، موسیقی، ریاضیات و علوم را فراگرفت. از آثار او چنان بر می‌آید که زیانهای ترکی و فارسی را می‌فهمیده است (برابر افسانه‌ها، او، افزون بر عربی، با هفتاد زبان دیگر نیز آشنا بوده است). با گذشت زمان، فارابی، چنان استادی به دست آورد که (پس از ارسطو، معلم اول) معلم ثانی خوانده شد و نخستین فیلسوف بزرگ مسلمانان به شمار آمد. از شواهد چنان بر می‌آید که برابر نظریه رایج در ایران، این فیلسوف بزرگ شیعه بوده است. در واقع فارابی، در سال 330ق/941م، بغداد را بسوی حلب ترک گفته و در کنف حمایت سلسله شیعی حمدانیان قرار گرفت و سیف الدوله حمدانی به او ارج بسیار نهاد. این حمایت شیعی ویژه را نباید تصادفی دانست. این حمایت، زمانی معنا پیدا می‌کند که در حکمت نبوی مبتنی بر تعلیمات امامان شیعی مشترک است. او پس از اقامت در حلب، مسافرت‌هایی کرد و تا قاهره رفت و آنگاه، در دمشق، به سال 339ق/950م در هشتاد سالگی روی در نقاب خاک کشید.

این فیلسوف بزرگ، اندیشمندی عمیقاً دینی و اهل عرفان بود، او، در نهایت سادگی زندگی می‌کرد و لباس صوفیان بر تن داشت. فارابی که طبیعتی اساساً متامل داشت، از امور دنیوی اعراض می‌کرد، اما در عوض، سماع موسیقی را بسیار دوست می‌داشت و خود، نوازنده‌ای چیره دست بود. از او، کتاب الموسیقی الکبیر باقی مانده که شاهدهی بر تزلزل وی در ریاضیات است و نیز، بدون تردید، مهمترین شرح نظریه موسیقی، در سده‌های میانه به شمار می‌رود. این فیلسوفان موسیقیدان، به سبب خوش‌بینی سطحی، به جمع میان افلاطون و ارسطو (ی اثولوجیا) نمی‌پرداخت، همچنانکه او، به جمع میان فلسفه و دیانت نبوی نیز اعتقاد داشت. به نظر می‌رسد که احساس ژرف معلم ثانی از این اندیشه ناشی بود که حکمت نزد کلدانیان در بین‌النهرین ظاهر شد و از آنجا به مصر و آنگاه به یونان انتقال یافت و در یونان مکتوب شد و وظیفه او این است که این حکمت را به کانون اصلی خود بازگرداند.

آثار پر شمار او که شرحهایی بر اثر ارسطو. مانند منطق، طبیعیات، آثار العلویة، مابعد الطبیعه و اخلاق نیکو ماخسی. را شامل می‌شده، اینک از میان رفته است. اینجا، می‌توان به ذکر برخی از آثار عمده او بسنده کرد (ر.ک. کتابشناسی): رساله الجمع بین رأیی الحکیمین، کتاب فی اغراض ارسطو طالیس، تلخیص برخی محاورات افلاطون، رساله فیما ینبغی ان یقدم قبل تعلم الفلسفة، مقدمه‌ای بر فلسفه ارسطو، احصاء العلوم که تأثیری ژرف بر نظریه طبقه‌بندی علوم در فلسفه مدرسی در مغرب زمین داشته است. رساله فی‌العقل و المعقول که ذکر آن خواهد آمد و فصوص الحکم که در مشرق زمین، به تفصیل، مورد مطالعه قرار گرفته است. بالاخره، مجموعه رساله‌هایی که به رساله‌های مربوط به «فلسفه سیاسی» فارابی مشهورند مانند آراء اهل المدینة الفاضلة، السیاسة المدینة، تحصیل السعادة و تلخیص نوامیس افلاطون.

ابو الولید محمد بن احمد بن رشد، معروف به ابن رشد، در سال 520 هجری قمری / 1126 میلادی در قرطبه یکی از مراکز اندیشه و علم در اندلس (اسپانیا) متولد شد. او در خانواده ای که سال ها مهد علم و فقاہت بود، پرورش یافت. پدر و جد پدری وی، هر دو منصب قاضی القضاة اندلس را به عهده داشتند. ابن رشد در جوانی به اکثر علوم زمان خود دست یافت و در ریاضیات، طبیعیات، نجوم، منطق، فلسفه و طب مهارت یافت.

باید اشاره کرد که به طور کلی جزئیات زیادی از زندگی وی در دست نیست. در سال 548 هجری به دعوت "عبدالمومن" که درصدد تأسیس مدارس علمی بود، به مراکش رفت و در آن جا کتابی در طب عمومی، موسوم به "الکلیات" نوشت. آنچنان که مشهود است، ابن رشد بنا به توصیه "ابن طفیل" در زمان ابو یعقوب (پسر و جانشین عبدالمومن) که مردی با فرهنگ و مطلع از فلسفه بود، به شرح آثار ارسطو پرداخت. معروفترین کتاب وی، تفسیر او بر کتاب مابعدالطبیعه ارسطو است.

در سال 565 هجری قاضی "اشبیلیه" شد و پس از دو سال، به قرطبه بازگشت و منصب قاضی القضاتی را بر عهده گرفت.

پس از مرگ ابو یعقوب در سال 580 هجری، پسرش ابو یوسف ملقب به "المنصور" به جای او نشست. در آغاز، او ابن رشد را که دیگر مقامی بسیار ارجمند یافته بود، سخت مورد تکریم و احترام قرار داد؛ اما پس از 10 سال بر اثر فشار افکار عمومی و یا به واسطه غرض ورزی های شخصی، ابن رشد مورد اتهام کفر و زندقه قرار گرفت و ناگهان از چشم خلیفه افتاد. لذا فرمان داد کتاب هایش را بسوزانند. سپس او را با جمعی از اهل فلسفه و علم به قبیله یهودی نشینی در 50 کیلومتری جنوب شرقی قرطبه موسوم به "السیانه" تبعید کردند. البته ابن رشد پس از مدتی با شفاعت جمعی از بزرگان اشبیلیه مورد عفو خلیفه قرار گرفت و به مراکش فرا خوانده شد.

ابن رشد در مراکش در صفر سال 595 هجری قمری / 1198 میلادی، در سن هفتاد و دو سالگی وفات یافت و بعد از سه ماه جسد او را به قرطبه بردند و در آنجا به خاک سپردند. شخصیت ابن رشد

مورخین درباره ابن رشد معتقدند که او داناترین افراد عالم اسلام در زمان خود بود و در علم و کمال و فضل در اندلس همتا نداشت. با وجود آن همه مقامات و مراتبی که داشت، از همه مردم متواضع تر بود. از دوران کودکی تا سن سالخوردگی لحظه ای از تحصیل علم باز نایستاد. وی تمام علمی را که تا آن روز، جهان

اسلام به آن ها دست یافته بود، آموخت و از حیث کثرت تالیف بر همه پیشی گرفت. مجموعه آثار او، اعم از تالیفات و حواشی و... به ده هزار صفحه می رسد

3 - حاج ملا هادی سبزواری

او در شهر سبزواری دیده به جهان گشود. پدرش حاج میرزا مهدی سبزواری یکی از علما بود. هادی پس از فراگیری علوم مقدماتی، عازم حوزه علمیه مشهد شد. پس از آن برای تحصیل عرفان و فلسفه راهی حوزه علمیه اصفهان شد و در درس حضراتی چون حاج ملا حسین سبزواری، حاج محمد ابراهیم کرباسی، آقا شیخ محمد تقی، ملا علی مازندرانی نوری اصفهانی و ملا اسماعیل کوشکی حاضر شد. ملا هادی در سال ۱۲۴۲ به مشهد بازگشت و پنج سال در مدرسه حاج حسن مشغول تدریس شد. در این حوزه ایشان شاگردان چندی را آموزش داد که از میان آنها می توان به آخوند ملا محمد کاظم خراسانی، ملا محمد کاظم سبزواری، آیت الله حاج میرزا حسین مجتهد سبزواری، ملا عبدالکریم قوچانی، حاج میرزا حسن حکیم داماد، آقا میرزا محمد یزدی معروف به فاضل یزدی اشاره کرد.

حاج ملا هادی غزل های حکمی و عرفانی نیز سروده است و در شعر "اسرار" تخلص می کرد.

حاج ملا هادی سبزواری عصر روز بیست و پنجم ذی الحجه سال ۱۲۸۹ قمری درگذشت. آرامگاه او در درواز نیشابور سبزواری (اکنون معروف به فلکه زند) قرار دارد.

آثار

- اسرار الحکمه فی المفتتح المغتتم
- منظومه و شرح منظومه سبزواری
- دیوان شعر
- شرح فارسی بر برخی از ابیات مشکل مثنوی مولانا
- مفتاح الفلاح و مصباح النجاح
- شرح الاسماء
- النبراس فی اسرار الاساس
- راج قراح و کتاب رحیق در علم بدیع
- حاشیه بر الشواهد الربوبیه فی المناهج السلوکیه
- حاشیه بر اسفار اربعه
- حاشیه بر کتاب مفاتیح الغیب ملاصدرا
- حاشیه بر مبدأ و معاد
- حاشیه بر شرح سیوطی لابن مالک
- حاشیه بر کتاب «شوارق» لاهیجی

شهاب الدین سهروردی

یحیی ابن حبش بن امیرک، ملقب به شهاب الدین و شیخ اشراق و شیخ مقتول، (۵۴۹، ۵۷۸ ه.ق.) فیلسوف نامدار ایرانی بوده است.

زندگی

شیخ شهاب الدین سهروردی در سهرورد یا قره قوش خدابنده زنجان زاده شد. وی حکمت و اصول فقه را نزد مجدالدین جیلی استاد فخر رازی در مراغه آموخت و در علوم حکمی و فلسفی سرآمد شد و بقوت ذکا، وحدت ذهن و نیک اندیشی بر بسیاری از علوم اطلاع یافت. سهروردی پس از پایان تحصیلات رسمی، به سفر کردن در داخل ایران پرداخت و از بسیاری از مشایخ تصوف دیدن کرد و بسیار مجذوب آنان شد. در واقع در همین دوره بود که به راه تصوف افتاد و دوره‌های درازی را به اعتکاف و عبادت و تامل گذراند. سفرهای وی رفته رفته گسترده تر شد و به آناتولی و شامات نیز رسید و در این سفر، مناظر شام «سوریه» او را بسیار مجذوب خود نمود. در یکی از سفرها از دمشق به حلب رفت و در آنجا با «ملک ظاهر» پسر «صلاح الدین ایوبی» (سردار معروف مسلمانان در جنگ‌های صلیبی) ملاقات کرد. ملک ظاهر که محبت شدیدی نسبت به صوفیان و دانشمندان داشت، مجذوب این حکیم جوان شد و از وی خواست که در دربار وی در حلب ماندگار شود. سهروردی که عشق شدیدی نسبت به مناظر آن دیار داشت، شادمانه پیشنهاد ملک ظاهر را پذیرفت و در دربار او ماند. اما سخن گفتن‌های بی پرده و بی احتیاط بودن وی در بیان معتقدات باطنی در برابر همگان، و زیرکی و هوشمندی فراوان وی که سبب آن می‌شد که با هر کس بحث کند، بر وی پیروز شود، و نیز استادی وی در فلسفه و تصوف، از عواملی بود که دشمنان فراوانی مخصوصاً از میان علمای قشری برای سهروردی فراهم آورد. وفات در سال ۵۸۷ هجری قمری به زندان افکند و شیخ همان جا از دنیا رفت. وی در هنگام مرگ، ۳۸ سال داشت. علت مستقیم وفات وی معلوم نیست. (البته مشهور آن است که سهروردی به دلیل گرسنگی از دنیا رفت.)

فلسفه اشراق
سهروردی کسی است که مکتب فلسفی اشراق را بوجود آورد که بعد از مرگش وسعت یافت. او نظریه خود را در اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم ارائه کرد. سهروردی را رهبر افلاطونیان جهان اسلام لقب داده‌اند. او خود فلسفه اش را حکمت اشراق نامیده بود که به معنای درخشندگی و برآمدن آفتاب است و اقوام لاتین آن را **aurora conurgens** نام نهاده‌اند. اما این تفکر فلسفه خاص افلاطونی نیست و در آن آرای افلاطون و ارسطو و نوافلاطونیان و زرتشت و هرمس و اسطوره تحوت و آرای نخستین صوفیان مسلمان در هم آمیخته است

مکتب سهروردی هم فلسفه هست و هم نیست. فلسفه است از این جهت که به عقل اعتقاد دارد، اما عقل را تنها مرجع شناخت نمی‌داند. عرفان است از این نظر که کشف و شهود و اشراق را شریف‌ترین و بلندمرتبه‌ترین مرحله شناخت می‌شناسد. او به سختی بر این سینا می‌تازد و از کلیات و مثل افلاطون دفاع می‌کند. بر وجودشناسی ابن سینا ایراد می‌گیرد که چرا اظهار داشته که در هر شیء موجود، وجود امری حقیقی است و

ماهیت امری اعتباری، و برای تحقق محتاج وجود است. در حالی که طبق حکمت اشراق، ماهیت امری حقیقی است و وجود امری اعتباری. سهروردی وجودشناسی خود را «نورالانوار» نام داده است. همان حقیقت الهی که درجه روشنی آن چشم را کور می‌کند. نور را نمی‌توان با کمک چیز دیگر و نسبت به آن تعریف کرد، زیرا تمام اشیا با نور آشکار می‌شوند و طبعاً باید با نور تعریف شوند. «نورالانوار» یا «نور مطلق» همان وجود مطلق است و تمام موجودات، وجود خود را از این منبع کسب کرده‌اند و جهان هستی چیزی جز مراتب و درجات گوناگون روشنایی و تاریکی نیست. به همین دلیل سلسله مراتب موجودات بستگی به درجه نزدیکی آن‌ها با «نورالانوار» دارد، یعنی به میزان درجه «اشراق» و نوری که از نورالانوار به آن‌ها می‌رسد.

زندگینامه ابن سینا

شرف الملک حجت الحق شیخ ابوعلی، حسین عبدالله بن حسن بن علی بن سینا معروف به ابن سینا یا بوعلی سینا، بزرگترین دانشمند ایران و سرآمد حکماء و اطباء در ادوار اسلامی و مشهور در سراسر دنیاست که سهمی عظیم در ترقی و تکامل علم در جهان داشته است. اروپاییان وی را **Avicenna** می‌نامند. پدرش از مردم بلخ و اسماعیلی بود. او که از عمال دولت سامانی بود در عهد سلطنت نوح بن منصور به بخارا منتقل شد و امور مالی قریه خرمین را برعهده گرفت.

در نزدیکی قریه خرمین دهی بود بنام افشنه که عبدالله در آن زنی گرفت بنام ستاره که از وی حسین دراول شهریور 359 هجری شمسی برابر با سوم صفر سال 370 هجری قمری و و فرزند دیگری بنام محمود متولد شدند. پس از ولادت محمود، هنگامیکه حسین 5 ساله بود عبدالله دوباره به بخارا برگشت و پسرانش در آنجا پرورش یافتند. حسین در آنجا قرآن و ادب را فراگرفت و هوش و استعداد او موجب تحیر همگان بود. عبدالله او را برای فراگیری حساب و هندسه و حبر و مقابله نزد سبزی فروش و محمود مساح و برای؛ فقه نزد اسماعیل زاهد فرستاد. در این هنگام ناتلی حکیم و فیلسوف شاگرد ابوالفرج بن الطیب به بخارا آمد و با اصرار پدر، حسین را پذیرفت. حسین فلسفه را نزد او شروع کرد و در تحقیق حد جنس مسائل جدیدی آورد که باعث شگفتی ناتلی شد و او عبدالله را از گماردن حسین به شغلی غیر از علم آموزی برحذر داشت. حسین پس از آنکه در علم منطق مطالبی از استاد آموخت شخصاً به تحقیق و تشریح آن پرداخت تا در آن علم سرآمد شد. در همین حال به تحصیل و تجربه علم طب و درمان بیماران و کشف درمانهای؛ جدید مشغول بود و در عین حال از آموختن فقه و مناظره در آن کوتاهی؛ نمی‌کرد. بدین ترتیب در هفده سالگی در تمام علوم زمان خود استاد شد و شهرت او در بخارا فراگیر گردید به ویژه در علم طب که اطباء بزرگ بخارا از درمانهای قاطع این پزشک جوان شگفت زده بودند و در محضر او برای تلمذ حاضر می‌شدند.

در این زمان نوح بن منصور سامانی بیمار گردید و پزشکان درباری از درمان او عاجز گشتند. به سراغ ابن سینا فرستادند و او با معالجه مالیخولیای امیر به روشی شایسته نزد وی مقام و منزلتی ارجمند یافت و ابن سینا در ازای

این خدمت اجازه استفاده از کتابخانه دربار سامانیان را خواست که امیر آنرا پذیرفت. بوعلی درباره عظمت این کتابخانه شرحی نگاشته است.

بوعلی در 22 سالگی پدر را از دست داد و چون کار سامانیان با حمله محمود غزنوی رو به افول گذاشت آنجا را ترک کرد و به گرگانج نزد خوارزم شاه شتافت و در آنجا با دانشمندانی همچون ابوریحان بیرونی، ابوسهل مسیحی و ابونصر عراقی معاشرت کرد و پس از آن به خراسان رفت و بعد در گرگان ابوعبید جوزجانی به شاگردی و ملازمت او درآمد. مدتی در ری و قزوین به طبابت و تدریس گذراند و سپس در همدان پس از معالجه شمس الدوله، وزارت او را برعهده گرفت. پس از مرگ او مدتی زندانی بود و پس از گریختن و مدتی زندگی پنهانی به اصفهان نزد علاءالوله رفت. شیخ در اصفهان کتاب "شفا" و بسیاری دیگر از رسالات را تمام کرد و در سفر علاءالدوله به شاپورخواست "کتاب النجات" را نگاشت. "کتاب الانصاف" و دانشنامه علائی از دستاوردهای همین دوران است. در یکی از کشمکشهایی که بین علاءالدوله و ابوسهل حمدونی پیش آمد ائانه و کتب شیخ به غارت رفت.

در مجموع شیخ رئیس راحتی؛ خیال نداشت و در اثر سفرهای متعدد بسیار فرسوده گشت و نهایتاً در حین سفری به همدان در سال 428 هجری شمسی در اثر قولنج درگذشت. از 450 تألیف ابن سینا 260 کتاب و رساله در علوم مختلف بجا مانده است که حدود 40 عنوان از آنها در علم پزشکی هستند. کتاب "قانون" او در طب چنان جامع و کامل بود که حتی تا سال 1909 میلادی در دانشگاههای اروپایی تدریس می شد. وی با شیوه ای تشریحی و تحلیلی به بررسی اعضاء بدن انسان و بیماریها پرداخته است و با اینکه بسیاری از دانسته های پزشکی امروز گسترده تر و متفاوت از دوران ابن سیناست، اما روشمندی او در این زمینه هنوز الگویی بسیاری از کتب مرجع پزشکی می باشد. این کتاب در پنج جلد به زبان عربی که زبان علمی آن دوران بوده، نگاشته شده است.

جلد اول "کلیات" به اصول کلی علم طب اختصاص یافته است. جلد دوم درباره داروها و مواد مؤثره طبی به ترتیب حروف الفبا است که 760 دارو را دربرمیگیرد. جلد سوم درباره بیماریها به ترتیب محل ابتلاء از سر تا پا است که در بیست و دو فصل تنظیم شده است. جلد چهارم درمورد ناخوشیهای مانند تب است که به عضو خاصی محدود نمی شوند. جلد پنجم طرز تهیه داروهای مرکب را ارائه می کند. قانون سه بار به طور کامل و چندین بار بصورت گزیده به زبان لاتین ترجمه شده است و از اوایل قرن دوازدهم میلادی تقریباً در تمام دانشگاههای اروپا کتاب درسی بوده است. در جایجای کتاب تصاویری از اعضاء و استخوانهای بدن نیز کشیده شده است. در حال حاضر تنها پنج نسخه کامل عربی از قانون در جهان ثبت شده اند که همگی در کتابخانه های اروپا و امریکا نگهداری می شوند.

بزرگی بوعلی در علوم به حدی است که ویلیام هاروی (کاشف سیستم گردش خون در قرن 17 میلادی) می گوید اگر می خواهید به سرچشمه های دانش برسید آثار ارسطو، سیسرو و ابن سینا را بخوانید. ویلیام اسلر می گوید "قانون طولانیتر از هر کتابی مرجع پزشکی در جهان بوده است"

خواجه نظام الملک

خواجه نظام الملک طوسی در سال 408 هجری در شهر طوس خراسان دیده به جهان گشود. پدرش علی ابن اسحاق بردهقانی اشتغال داشته و از یاران محمود سبکتکین به شمار می آمد خواجه نظام الملک نیز در کودکی به همراه پدر به دهقانی پرداخت و همان زمان در نزد وی قرآن را ختم نمود و پس از آن پدرش وی را به کسب علم و دانش و تفقه در مذهب شافعی و استماع حدیث و آموختن لغت و نحو واداشت.

وی دارای همی والا بود خواجه در سنین نوجوانی به خدمت ابو علی ابن شاذان وزیر آلب ارسلان در آمد و به عنوان کاتب به نزد وی خدمت می کرد. ابن شاذان به هنگام وفاتش وی را وصیت نمود که به خدمت سلطان آلب ارسلان در آید و او نیز چنین کرد آلب ارسلان خواجه را به عنوان وزیر خویش برگزید، و او را پدری دلسوز و مهربان می پنداشت و هیچ امری را بدون مشورت وی انجام نمی داد و خلاف امر وی را نمی پسندید پس از اینکه آلب ارسلان لحظات آخر عمرش را سپری می نمود فرزندش ملکشاه را وصیت نمود که در اداره امور حکومتی از رای خواجه عدول نکند و او را پدری دلسوز و مهربان مشفق بداند و ملک شاه نیز پذیرفت و او را در سمت وزارت ابقاء نمود خواجه نظام الملک در عهد وزارت خود خدمات فرهنگی بسیار عظیمی را انجام داد که بدون تردید می توان گفت که در طول تاریخ سابقه نداشته است.

وی علاوه بر رتق و فتق امور مملکتی و حل مشکلات عدیده اجتماعی و اخلاقی و سایر مسائل مملکتی دست به ایجاد و تأسیس مدارس زد که در تاریخ به نام وی و به مدارس نظامیه مشهورند. همان مدارس هستند که سرمشق دانشگاهها شدند و مهم ترین آنها عبارتند از نظامیه های بغداد، موصل، نیشابور، بلخ، هرات، مرو، آمل، گرگان، بصره، شیراز و اصفهان.

نخصتی که نظام الملک با ساختن نظامیه های متعدد بوجود آورد به زودی و با سرعت شگفت آوری از طرف تمامی بلاد ایران و بسیاری دیگر از بلاد کشورهای اسلامی دنبال شد بطوری که در قرنهاي پنجم و ششم هجری هیچ شهری نبود که در آن مدارس متعدد وجود نداشت باشد. در این مدارس درسهایی چون فقه، حدیث، تفسیر، علوم ادبی، ریاضیات، طب و حکمت تدریس می شد و همچنین کلیه مدارس دارای کتابخانه هایی معتبر بودند و در این مدارس هر دانشجویی حجره خاص خود داشت و مقرری ماهیانه می گرفتند و خوراک و خوابگاه نیز بر عهده دانشگاه بود.

خواجه نظام الملک نظامیه نیشابور را برای امام الحرمین ابو المعالی جوینی ساخت که امام الحرمین به مدت 20 سال در آنجا به تدریس اشتغال داشت و شاگردانی همچون امام غزالی را تربیت نمود واز بزرگترین دانشگاههایی که

خواجه تأسیس کرد نظامیه بغداد بود که در آن زمان بیش از 6000 دانشجو داشت و در طول تاریخ اساتید برجسته‌ای همچون امام محمد غزالی، سعدی شیرازی، ابواسحاق شیرازی و غیره در آن به امر تدریس اشتغال داشتند. و علاوه بر ساختن دانشگاه، خواجه خدمات فراوان دیگری همچون آب انبار، گرمابه، بازار، بیمارستانها را به جهانیان عرضه کرد و قرن پنجم را مبدل به شکوفاترین قرون فرهنگی اسلام ساخت.

جاحظ

ابوعثمان عمرو بن بحر (۱۶۰-۲۵۵ق) مشهور به جاحظ؛ ادیب معتزلی، خوش سخن، خوش نویس، معاشر با مترجمین فارسی و سریانی و نویسنده بسیاری از تألیف‌های سده ۳ق، از اهالی بصره است. جاحظ بیش از یک قرن زندگی کرده و نوشته‌هایی به روش علمی درباره گیاهان، جانوران، گیتاشناسی، پزشکی، کیمیا و روان‌شناسی دارد و دیدگاه‌ها و اندیشه‌هایش بیشتر مبتنی بر تجربه بوده و از روش تجربی بهره جسته است. علاوه بر این‌ها جاحظ در نقد و سخندانی عربی نیز حائز اهمیت است. برخی پژوهندگان گفته‌اند که جاحظ در رشته‌های گوناگون علمی سیصد و پنجاه کتاب نوشته که بیشتر آنها در گذر زمان از میان رفته و تنها رسالاتی از وی بجا مانده و سه کتاب خسیسان (البخلاء) و جانوران (الحيوان) و سخنوری و نمایاندن (البيان و التبيين) او نیز در دسترس است. جاحظ در توصیف فن سخنوری می‌گوید که ایرانیان سخندان‌ترین مردم (اخطب الناس) هستند و با وجودی که ضد شعوبیه بوده از بلاغت ایرانی و الفاظ زیبا و پرمایگی معنای در زبان فارسی سخن گفته و توصیه کرده است که اگر کسی بخواهد، در فن سخنوری به درجه عالی برسد باید کتاب «کاروند» پارسیان را بخواند.

امام محمد غزالی

ابوحامد محمد معروف به امام محمد غزالی در نیمه دوم قرن پنجم هجری (سال 450 هجری) در عصر شدت منازعات سیاسی و فکری در طوس متولد شد، ایرانی نژاد بود. پدرش مردی از صلحا بود که در دکانی در بازار پشم فروشان کسب روزی می‌کرد. ابوحامد دو برادر بودند که در دوران خردسالی پدرشان فوت کرد، اما وی قبل از فوتش، پسران خود را به یکی از دوستان صوفی خود سپرد تا آنها را آموزش دهد.

تحصیلات وی

پس از مدتی ابوحامد و برادرش به یکی از نظامیه‌ها رفتند و در آنجا سخت به تحصیل فقه پرداختند. ابوحامد محمد (امام محمد غزالی) تحصیلات خود را در طوس آغاز کرد، سپس به گرگان رفته و بعد از آن در نیشابور ساکن گردیده و در همانجا به امام الحرمین پیوست و تا آخر عمر او نیز همراه وی بود.

اما تحصیلاتش فقط منحصر در فقه نبوده بلکه وی در علوم مختلف مانند علم اختلاف مذاهب، جدل، منطق، فلسفه هم دانشی اندوخت تا جائیکه بر همه همدورئیهایش برتری یافت. مدت شش سال در تحت حمایت نظام الملک زندگی کرد، تا اینکه نظام الملک او را به تدریس در نظامیه بغداد فرستاد. در آنجا مورد توجه دانشپژوهان قرار گرفت. غزالی علاوه بر تدریس در بغداد به تفکر و تالیف در فقه و کلام و رد بر فرق گوناگون چون باطنیه و اسماعیلیه و فلاسفه مشغول بود.

آغاز شک‌گرایی وی

مقارن با همین ایام، در معتقدات دینی و همه معارف حسی و عقلی خود به شک افتاد که البته بسیار طول نکشید و پس از رسیدن به یقین به تحقیق در فرق گوناگون مبادرت ورزید و در علم کلام، به درجه استادی رسیده و صاحب تالیفاتی در این زمینه گردید. اما ایشان در فلسفه استادی نداشت بلکه ظرف سه سالی که در نظامیه بغداد مشغول تدریس بود به برکت هوش سرشار خویش به دقت در مطالعه مکاتب فلسفی پرداخت؛ البته ایشان به عرفان و تصوف نیز گرایش شدیدی داشت.

تالیفات غزالی

در میان متفکران اسلام هیچ کدام به اندازه غزالی تالیف و تصنیف نکرده است مشهور است که می‌گویند تالیفاتش را بر روزهای عمرش تقسیم کرده‌اند که برای هر روز، چهار جزوه شد. اینک نمونه ای از تالیفاتش

- 1- البسیط، الوسیط، الوجیز در باب فقه.

- 2- مقاصد الفلاسفه در باب تفسیر.

- 3- کتافت الفلاسفه در باب کلام (در سال 488) محک النظر، معیار العلم، میزان العلم در باب منطق

- 4- الاقتصادی العقائد- فوائد العقائد- رساله القدسیه در باب کلام.

- 5- جواهر القرآن، کتاب الاربعین، کیمیای سعادت و.. کتابهای دیگر

سیبویه

ابوبشر یا به قولی ابوالحسن، عمرو بن عثمان بن قنبر، عالم مشهور ایرانی در نحو زبان عربی. مولف اولین و معتبرترین کتاب در نحو با نام «الکتاب». او در «بیضا» در فارسی متولد شد. از دوران اولیه زندگی او، اطلاعی در دست نیست. در بصره پرورش پیدا کرد و نحو را از "خلیل بن احمد و یونس بن حبیب و ابوالخطاب اخفش و عیسی بن عمر" یاد گرفت و در همان جوانی، سالها در عراق بود، چه در بصره که تحصیل علم می‌کرد و چه در بغداد که نزد "برامکه" رفت. مناظره معروف او با "کسائی" پیشوای کوفیان در علم نحو و فهم فرزندان هارون الرشید معروف است که روزی در حضور یحیی بن خالد برمکی، در مسئله مشهور «زنبوریه» این دو نفر با همدیگر مناظره کردند. در این مناظره، یکی از اعراب را که شاید قبلا به او آموخته بودند که چگونه نظر بدهد

به قضاوت و شهادت مسئله گرفتند. او به خلاف سیبویه، رای داد و در واقع، کسانی را تأیید کرد. گویند که یحیی بن خالد به سیبویه ده هزار درهم داد و او بیرون آمد. این امر، آنقدر در او موثر افتاد که عراق را ترک کرد و به طرف فارس (ایران) آمد و همین اندوه، سبب مرگ او شد و تا آخر عمر فقط یک دوره خیلی کوتاه به بصره رفت و برگشت و به قولی در همان شیراز و قولی هم در ساوه، حدود سن 40 سالگی در گذشت. اصمعی گویند: در شیراز قبر سیبویه را دیده ام. سیبویه از کودکی زبانش لکنت داشت، از این رو قلمش بر زبانش ارجح بود. و علت شهرت نام او به سیبویه، گفته اند که به معنای بوی سیب است. چون بی نهایت صورتش زیبا بود و گونه هایش مانند سیب و نیز گفته اند که هر کس با او ملاقات می کرد، رایحه عطر به مشامش می رسید

خلیل بن احمد فراهیدی

خلیل بن احمد فراهیدی، عالم نحو و فقه اللغه عرب و واضع علم عروض عربی است. در سال 100 قمری در عمان بدنیا آمد. علوم نحو و قرائت و حدیث را در بصره نزد اساتید خود آموخت و لغت را در میان قبائل بدوی یاد گرفت. آشنایی زیادی با علم موسیقی داشت و این آشنایی او منجر به اختراع و وضع قواعد برای علم عروض توسط او شد.

خلیل از مردم عمان و بسیار پرهیزگار و از طرفی هم فقیر و تهیدست بود. زندگی اش در بصره می گذشت و حتی قدرت دوفلوس نداشت. در قناعت او گویند که: روزی سلیمان بن اهوازی، شخصی را نزد خلیل فرستاد تا تعلیم و تربیت فرزندانش را از او بخواهد. خلیل مقداری نان خشک برای سلیمان فرستاد و پیغام داد که خداوند این مقدار روزی را می رساند، لذا با این قناعت، حاجتی و نیازی به سلیمان ندارم.

بعضی از دانشمندان علم رجال شیعه، خلیل بن احمد را شیعه می دانند. از جمله علامه حلی، سید حسن صدر، قاضی نورالله شوشتری و بهبهانی و .... از خلیل پرسیدند که در حق علی بن ابیطالب چه می گویی؟ گفت: چه گویم در حق مردی که دوستان از خوف و دشمنان از حسد، مناقب او را پنهان کردند، با این وجود، آنقدر از فضائلش ظاهر است که شرق و غرب عالم را پر کرده است. البته سخنان دیگری هم در حق مولا علی گفته است، در کتاب "روضات الجنات" مرحوم خوانساری، پدر خلیل را از شاگردان امام صادق ششمین امام شیعه میدانند که از آن حضرت روایت هم کرده، پدرش اول کسی است که بعد از پیامبر به نام احمد مفتخر شد. از شاگردان خلیل می توان "سیبویه" و "اصمعی" را نام برد. خلیل اول کسی است که لغتنامه "العین" برای زبان عربی نوشت و لغات را براساس مخارج حروف نوشت و از حروف حلقی آغاز کرد. کتابهای دیگری هم از او به جای مانده از جمله: شرح صرف الخلیل، النعم، العروض، الجمل و .... و سرانجام در بصره حدود سال 170 تا 175 هجری قمری از دنیا رفت.

ابوالاسود دوئلی

نام اصلی او ظالم بن عمرو است. او از بزرگان فقها و محدثان تابعین و از اصحاب و دوستان امام علی علیه السلام است و چون از قبیله «دئل» بود به این لقب نامیده شد. اگرچه بعضی ها او را جزو اصحاب رسول خدا میدانند و حتی گفته اند که در جنگ بدر شرکت داشته ولی این حرف نباید صحیح باشد. او در محبت نسبت به امیرالمؤمنین و فرزندان او و در قبول ولایت حضرت، بسیار محکم و پابرجا بود و در جنگهای جمل، صفین و نهروان در رکاب حضرت علی علیه السلام بود و در سال چهارم هجرت از سوی آن حضرت والی بصره شد و چون خبر شهادت حضرت علی علیه السلام به بصره رسید، ابوالاسود بالای منبر رفت و چند خطبه سوزناک ایراد کرد. بعد از امیرالمؤمنین علیه السلام در زمانی که "زیاد و پسرش عبیدالله" والیان بصره شدند، او را شدیداً تحت فشار گذاشتند. او در شهادت امام حسین علیه السلام هم، مرثیه ای سرود و خواهان انتقام و قصاص از قاتلان امام حسین شد.

ابوالاسود دوئلی واضح علم نحو بوده، اگرچه اصل و اساس این علم را از امیرالمؤمنین علیه السلام یاد گرفت، میگوید که حضرت به من یاد دادند و فرمودند: کلام مراد دنبال کن و آنچه به فکر رسید به آن اضافه کن. من هم مطالبی جمع کردم و به سخنان حضرت معروض داشتم. او بعد از شهادت حضرت علی علیه السلام از انتشار نوشته های خود به جهت تنگناهای مسائل سیاسی امتناع کرد تا روزی که شنید کسی یک آیه را بجای اینکه با ضمه بخواند با کسره خوانده است. ابوالاسود با شنیدن این غلط بزرگ که موجب کفر شده بود، تصمیم گرفت تا نوشته های خود را منتشر کند و «اعراب و اعجام» را به مردم یاد دهد و همین کار را کرد. این مرد بزرگ در سال 69 هجری در سن 85 سالگی وفات یافت.

محمد شبلی نعمانی

محمد شبلی نعمانی، شاعر فارسی گوی مقیم هند. نویسنده و مورخ هندی اردو زبان. در دهکده بندول از محلات بخش "اعظم گر" در هند متولد شد (سال 1274 ه.ق). پس از تحصیلات علوم اسلامی و آموختن زبان های عربی و فارسی به اشتغال در مدارس و به خصوص در مدرسه "علیگره" در سال 1300 ه.ق شد. سال 1310 به خاورمیانه سفر کرد. 4 سال بعد از طرف نظام حیدرآباد، به خدمات قضایی و حقوقی مشغول شد. این اشتغال مدتش کوتاه بود، پس از آن به دعوت سیداحمدخان به سمت مدرس در مدرسه العلوم مسلمانان «کالج علیگره»، استخدام شد و مدت 16 سال به تدریس زبان های فارسی و عربی در آن مدرسه عالی پرداخت. شبلی سپس مستشار معارف حیدرآباد و بعد رئیس انجمن علمی "لکنهو" شد.

تألیفات:

از آثاری که از او برجای مانده است کتاب «مجموعه ای از اشعار» به زبان فارسی است. بقیه آثارش تقریباً همه به زبان اردوست.

1- کتاب موازنه شعر انیس و دبیر. این کتاب مقایسه آثار دو شاعر شهیر هندی است که هر دو به زبان اردو، مرثیاتی بسیار درباره معصومان به ویژه امام حسین علیه السلام سروده اند.

2- الکلام و علم الکلام

3- شعر العجم، در زندگی نامه شعرای ایران که به فارسی ترجمه شده (در 5 جلد)

4- المأمون

5- الغزالی

6- الفاروق

7- سیرة النبی

8- زندگانی مولوی

9- الانتقاد علی تاریخ تمدن الاسلامی لجرجی زیدان و کتب دیگر.

متنبنی

احمد بن حسین ... معروف به متنبنی، از شعرای بزرگ و دانشمند و ادبای عرب در قرن چهارم ه ق، در دوران خلافت عباسی. او از قبیله جعفی، در محله ای در شهر کوفه به دنیا آمد. کنیه اش ابوالطیب است. وی حافظه عجیبی داشت. هر نعمتی را که از او می پرسیدند بالبداهه جواب میداد و از کلمات نظم و نثر فصیحای عرب، شاهد می آورد. اشعار او در اولین درجه و در نهایت فصاحت و بلاغت بود، لغات غریبه و بیگانه را با شناختی که داشت، به کار نمی برد. در همه اشعارش، دقت در مبنایی و معانی شده است به همین جهت است که ابوالعلاء معری، متنبنی را در زمره حکما به حساب آورده است. سال 337 ق، به "سیف الدوله حمدانی" پیوست و بعد به مصر رفت. "کافور اخشیدی" شاعر را برایش مدح گفت، بعدا با کافور مشکلاتی پیدا کرد، کافور هم از او دل نگران شد، این بود که متنبنی، کافور را هجو کرد و از آنجا گریخت. او در خدمت بزرگانی چون: درستویه، ابواسحاق زجاج، ابوالحسن اخفش، ابن درید، ابوعلی فارسی، ابوعمر زاهد، شاگردی و تلمذ کرده است.

مرگ متنبنی:

روزی متنبنی در بین راه بغداد، در مکانی بنام "صافیه" که نزدیک نعمانیه بود، با عده ای از طرفداران خودش روبرو شد، جنگی بین آنها درگرفت، او بعد از اینکه دید نمی تواند در مقابل آنها پیروز شود، پا به فرار گذاشت غلامش گفت سزاوار نیست که این شعر را گفته باشی که:

الخليل والليل والبيداء تعرفني *** والسيف والرمح والقرطاس والقلم (ترجمه: اسب و شب و صحرا و شمشیر و نیزه و کاغذ و قلم من را می شناسند)

و در این حال فرار کنی. پس متنبی بسیار متأثر شد و ایستادگی کرد و دوباره جنگ کرد تا اینکه خود و همراهانش کشته شدند که مشهور است متنبی، مقتول این شعرش شد! قتل او در ماه رمضان 356 یا 354 هـ ق در سن 51 یا 53 سالگی بوده است. که زبان سرخ سر سبز می دهد بر باد!!!

مولوی

جلال الدین محمد بن بهاءالدین بلخی، معروف به مولوی، مولانا روم، و ملای رومی از بزرگترین عارفان و شاعران ایرانی به شمار می رود. او در ششم ربیع الاول سال 604 هـ ق در شهر بلخ به دنیا آمد؛ و علت شهرت او به "رومی" و "مولانا روم" طول اقامت وی در شهر قونیه که اقامتگاه اکثر عمر و مدفن اوست، می باشد. لیکن وی همواره خویش را از مردم خراسان شمرده و اهل شهر خود را دوست می داشت. پدر مولانا معروف به "بهاءالدین ولد" و ملقب به "سلطان العلماء" از افاضل روزگار و علامه زمان بود و مشهور است که مادر بهاءالدین، از خاندان خوارزمشاهیان بوده است. از آنجا که بهاءالدین ولد از بزرگان صوفیه به شمار می رفت و مردم به واسطه عظمت مقام او، به او اقبال فراوانی داشتند سلطان محمد خوارزمشاه - حاکم وقت - از این مسئله نگران بود و همین امر سبب شد که بهاءالدین به ناچار تصمیم به هجرت از وطن خود گرفت.

مشهور است که پس از حرکت وی از بلخ، هنگامی که به نیشابور رسید، میان او و شیخ فریدالدین عطار نیشابوری، ملاقاتی اتفاق افتاد؛ در آن هنگام جلال الدین کوچک بود، اما شیخ عطار کتاب اسرارنامه خود را به او هدیه کرد و به بهاءالدین ولد گفت: "زود باشد که این پسر تو آتش در سوختگان عالم زند". پس از آن بهاءالدین به قصد حج، از راه بغداد به مکه رفت و سپس نه سال در مطبئه اقامت نمود. تا اینکه به دعوت سلطان علاءالدین کیقباد سلجوقی که عارف مشرب بود، به قونیه رفت و با خانواده خود در آنجا مقیم شد.

بهاءالدین در سال 628 هجری قمری در قونیه رحلت کرد و جلال الدین که در آن زمان 24 ساله بود به جای پدر نشست: در سال 629 سیدبرهان الدین ترمذی - که از شاگردان بهاءالدین بود - به قونیه آمد و مولانا در خدمت او، چندین سال به ریاضت و مجاهده نفس مشغول شد و سپس به اجازه وی به ارشاد و دستگیری از مردم پرداخت. تا اینکه در سال 642 هـ ق، شمس الدین تبریزی - که خود از عارفان والامقام بود - به قونیه آمد و طی ملاقاتی که بین او و مولانا اتفاق افتاد، شور و انقلابی عظیم در دل او به پا نمود. به طوریکه مولانا از تدریس و وعظ و ارشاد دست برداشت و به شدت مرید شمس شد. اما مریدان مولانا که به دلیل این مسئله، نسبت به شمس دشمنی پیدا کرده بودند، به آزار و اذیت وی مشغول شدند و شمس که از آزار و دشمنی آنان در رنج و سختی بود، قونیه را ترک کرد که البته پس از یکسال در 644 هـ ق با جستجو و اصرار فراوان مولانا به قونیه بازگشت، اما باز مریدان و این بار حتی خانواده و خویشان مولانا، بدگویی از شمس را آغاز کرده، او را

ساحر و مولانا را دیوانه نامیدند. به همین جهت در سال 645 هـ ق شمس به کلی غایب شد و مولانا دیگر هیچگاه نتوانست موفق به دیدار وی شود.

سرانجام مولانا بیمار شد و هرچه طبیبان برای مداوای او کوشش نمودند، سودی نداشت، تا اینکه در روز پنجم جمادی الاول سال 672 هـ ق دار فانی را وداع گفت. اهل قونیه از کوچک و بزرگ و حتی مسیحی و یهودی در تشییع جنازه او شرکت کردند. شیخ صدرالدین قونوی (از بزرگترین شاگردان محی الدین عربی) بر جنازه مولانا نماز خواند و از شدت درد و بیخودی از هوش رفت. مولانا در نزدیکی قبر پدر خود سلطان العلماء، در قونیه به خاک سپرده شد. مولوی از مردان عالی مقام، از بزرگترین شاعران ایرانی و در ردیف حافظ و سعدی به شمار می رود. این عارف بزرگ در وسعت نظر و بلندی اندیشه و بیان ساده و دقت در خصال انسانی یکی از برگزیدگان جهان بوده و در حقیقت باید او را از اولیاء خدا دانست. سرودن شعر برای او تا حدی تفنن و تفریح و وسیله ای برای ادای مقاصد عالی او بوده است.

آثار:

اشعار وی به دو بخش تقسیم می شود: نخست منظومه معروف است که از مشهورترین کتابهای زبان فارسی است و آن را "مثنوی معنوی" نامیده است. این کتاب که معتبرترین نسخه های آن شامل 25632 بیت است، به شش دفتر تقسیم شده و آن را بعضی "صیقل الارواح" نیز نامیده اند. دفاتر شش گانه آن هم به یک سیاق و مجموعه ای از افکار عرفانی و اخلاقی است که در ضمن آیات و احکام و امثال و حکایتهای بسیار در آن آمده است و آن را به خواهش یکی از شاگردان خود معروف به حسام الدین چلبی (متوفای 683 هـ ق) به نظم درآورده است. از آنجا که مولانا بسیار مجذوب سنایی و عطار بوده، هنگامی که شور و وجدی داشته، به وزن و سیاق منظومه های آنان، اشعاری را می سروده و حسام الدین آنها را می نوشته است. قسمت دوم اشعار او، مجموعه بسیار قطوری است شامل نزدیک صدهزار بیت غزلیات و رباعیات، که در پایان اغلب غزلیات، نام "شمس الدین تبریزی" را برده و به همین جهت به "کلیات شمس تبریزی" یا "کلیات شمس" معروف است. البته گاهی نیز در غزلیات، "خاموش" و "خموش" نیز تخلص کرده است. از دیگر آثار مولانا، "مجموعه مکاتیب" او و "مجالس سبعه" شامل مواعظ اوست. همچنین پسر مولانا به نام "بهاءالدین احمد" و معروف به "سلطان ولد" که جانشین او نیز شد، مطالبی را که از پدر خود شنیده بود در کتابی گرد آورد و نام آن را "فیه مافیه" نهاد.

نظامی گنجوی

الیاس بن یوسف نظامی گنجه ای (حدود ۵۳۷ تا ۶۰۸ هـ ق) شاعر داستان سرا و رمزگوی سده ششم ایران، بزرگترین داستان سرای منظومه های حماسی عاشقانه به زبان پارسی است که سبک داستان محاوره ای را وارد ادبیات داستانی منظوم پارسی کرد.

کودکی

نام پدرش یوسف نام جدش " ذکی " و نام جد اعلایش " موید " بوده و سه همسر و یک فرزند به نام محمد داشته است. زادبوم نظامی را شهر گنجه (واقع در جمهوری آذربایجان کنونی) و اجدادش را اهل تفرش گفته اند. نام مادرش رئیسه و کرد تبار بود. وی در سنین کم یتیم شد و دایی اش، "خواجه عمر" بزرگش نمود.

ازدواج

نظامی سه بار ازدواج کرد. همسر نخستش آفاق، کنیزکی بود که فخرالدین بهرامشاه حاکم دربند به عنوان هدیه ای برایش فرستاده بود. آفاق اولین و محبوبترین زنان نظامی بود. تنها پسر نظامی، محمد از آفاق بود. وقتی نظامی سرودن خسرو و شیرین را به پایان رساند آفاق از دنیا رفت. در آن زمان محمد هفت سال بیشتر نداشت. عجیب است که دو همسر دیگر نظامی نیز در سنین جوانی فوت کردند و مرگ هر کدام پس از اتمام یکی از آثار او اتفاق می افتاد.

بعضا ادعاهائی بر تفرشی بودن این شاعر بزرگ موجود است. این ادعا عمدتاً توسط اهالی تفرش مطرح می گردد و طبق این ادعا روستای «تا» که از توابع تفرش است به عنوان زادگاه اصلی نظامی عنوان می گردد. منشا این ادعاها می تواند اشعار ذیل از اقبالنامه باشد.

به تفرش دهی هست «تا» نام او *** نظامی از آنجا شده نامجو

البته صحت و سقم اینکه این اشعار در اقبالنامه اصلی بوده و یا بعداً در آن وارد شده مورد بحث است. دلایل زیادی در رد این ادعا ارائه شده است از جمله دلیل نبود منطقه یا روستائی بنام «تا» توسط استاد نفیسی. اما دلیل استاد نفیسی از آنجائیکه روستائی بدین نام موجود است قاطع نیست. قاطع ترین دلیل برای رد این ادعا این است که تفرش را تا پیش از قرن هشتم «طبرس» مینامیدند و این را می توان در نام «شیخ طبرسی» - عالم و مفسر قرن پنجم- دید.

درگذشت

همه عمر را به جز سفر کوتاهی که به دعوت قزل ارسلان (۵۸۱-۵۸۷) به یکی از نواحی نزدیک گنجه کرد، در وطن خود باقی ماند تا در سال ۶۰۲ در همین شهر در سن شصت و سه سالگی درگذشت و به خاک سپرده شد. بعضی درگذشت او را بین سالهای ۵۹۹ تا ۶۰۲ و عمرش را شصت و سه سال و شش ماه نوشته اند.

آثار

خمسه یا پنج گنج نظامی شامل:

لیلی و مجنون

هفت پیکر

خسرو و شیرین

مخزن الاسرار

اسکندرنامه مشتمل بر اقبالنامه و شرفنامه

قدیمی ترین مثنوی نظامی مخزن الاسرار است و بهترین آنها خسرو و شیرین است.

فردوسی

حکیم ابوالقاسم حسن بن علی طوسی معروف به فردوسی (حدود ۳۲۹ تا حدود ۴۱۰ هجری قمری)، شاعر حماسه سرای ایرانی و گوینده شاهنامه فردوسی است که مشهورترین اثر حماسی فارسی است و طولانی ترین منظومه به زبان فارسی تا زمان خود بوده است. او را از بزرگ ترین شاعران فارسی گو دانسته اند.
زندگی:

در مورد زندگی فردوسی افسانه های فراوانی وجود دارد که چند علت اصلی دارد. یکی این که به علت محبوب نبودن فردوسی در دستگاه قدرت به دلیل شیعه بودنش، در قرن های اول پس از پایان عمرش کمتر در مورد او نوشته شده است و دیگر این که به علت محبوب بودن اشعارش در بین مردم عادی، شاهنامه خوان ها مجبور شده اند برای زندگی او که مورد پرسش های کنجکاوانه مردم قرار داشته است، داستان هایی سرهم کنند.
تولد:

بنا به نظر پژوهشگران امروزی، فردوسی در حدود سال ۳۲۹ هجری قمری در روستای پاژ در نزدیکی طوس در خراسان متولد شد. استدلالی که منجر به استنباط سال ۳۲۹ شده است شعر زیر است که محققان بیت آخر را اشاره به به قدرت رسیدن سلطان محمود غزنوی در سال ۳۸۷ قمری می دانند:

بدانگه که بد سال پنجاه و هشت *** جوان تر شدم چون جوانی گذشت

فریدون بیدار دل زنده شد زمین و زمان پیش او بنده شد

و از این که فردوسی در سال ۳۸۷ پنجاه و هشت ساله بوده است نتیجه می گیرند او در حدود سال ۳۲۹ متولد شده است. (411 ت) تولد فردوسی را نظامی عروضی، که اولین کسی است که درباره فردوسی نوشته است، در ده «باز» نوشته است که معرب «پاژ» است. منابع جدیدتر به روستاهای «شاداب» و «رزان» نیز اشاره کرده اند که محققان امروزی این ادعاها را قابل اعتنا نمی دانند. پاژ امروزه در استان خراسان ایران و در ۱۵ کیلومتری شمال مشهد قرار دارد. نام او را منابع قدیمی تر از جمله عجایب المخلوقات و تاریخ گزیده (اثر حمدالله مستوفی) "حسن" نوشته اند و منابع جدیدتر از جمله مقدمه بایسنغری (که اکثر محققان آن را بی ارزش می دانند و محمدتقی بهار مطالبش را «لاطایلات بی بنیاد» خوانده است) و منابعی که از آن مقدمه نقل شده است، "منصور" نام پدرش نیز در تاریخ گزیده و یک منبع قدیمی دیگر "علی" ذکر شده است. محمدامین ریاحی، از فردوسی شناسان معاصر، نام "حسن بن علی" را به خاطر شیعه بودن فردوسی مناسب دانسته و تأیید کرده است. منابع کم ارزش تر نام های دیگری نیز برای پدر فردوسی ذکر کرده اند: "مولانا احمد بن مولانا فرخ"

(مقدمه بایسنغری)، "فخرالدین احمد" (هفت اقلیم)، "فخرالدین احمد بن حکیم مولانا" (مجالس المؤمنین و مجمع الفصحا) و "حسن اسحق شرفشاه" (تذکره الشعراء). تئودور نولدکه در کتاب حماسه ملی ایران در رد نام "فخرالدین" نوشته است که اعطای لقب هایی که به "الدین" پایان می یافته اند در زمان بلوغ فردوسی مرسوم شده است و مخصوص به "امیران مقتدر" بوده است و در نتیجه این که پدر فردوسی چنین لقبی داشته بوده باشد را ناممکن می داند.

آثار فردوسی

تنها اثری که ثابت شده است متعلق به فردوسی است متن خود شاهنامه است (منهای بیت هایی که خود او به دقتی نسبت داده است). آثار دیگری نیز به فردوسی نسبت داده شده است از جمله چند قطعه، رباعی، قصیده و غزل که محققان امروزی در این که شاعر آنها فردوسی باشد بسیار شک دارند و از جمله قصیده ها را سروده دوران صفویان می دانند (ریاحی ۱۳۸۰، ص ۱۴۵). آثار دیگری نیز به فردوسی نسبت داده شده است که اکثرا مردود دانسته شده اند. معروف ترین آنها مثنوی ای به نام یوسف و زلیخا است که در مقدمه بایسنغری به فردوسی نسبت داده شده است. اما این فرض توسط بسیاری از معاصران رد شده است و از جمله مجتبی مینوی در سال ۱۳۵۵ هجری شمسی گوینده آن را «ناظم بیمایه ای به نام شمسی» یافته است. محمدمین ریاحی این نسبت را از شرف الدین یزدی (که ریاحی او را «دروغ پرداز» نامیده است) دانسته است و حدس زده است که مقدمه بایسنغری را هم همین شخص نوشته باشد (ریاحی ۱۳۸۰، ص ۱۵۱). یکی از آثار دیگر منسوب به فردوسی گرشاسب نامه است که مشخص شده است اثر اسدی طوسی است و چند دهه بعد از مرگ فردوسی سروده شده است. نوشته دیگری که به فردوسی نسبت داده شده است «هجونامه» ای علیه سلطان محمود است که به روایت نظامی عروضی صد بیت بوده است و شش بیت از آن باقی مانده است. نسخه های مختلفی از این هجونامه وجود دارد که از ۳۲ بیت تا ۱۶۰ بیت دارند. وجود چنین هجونامه ای را بعضی از محققین رد و بعضی تأیید کرده اند. از جمله محمود شیرانی با توجه به این که بسیاری از بیت های این هجونامه از خود شاهنامه یا مثنوی های دیگر آمده اند و بیت های دیگرش نیز ضعیف اند نتیجه گرفته است که این هجونامه ساختگی است ولی محمدمین ریاحی با توجه به این که اشاره ای به این هجونامه در شهریارنامه عثمان مختاری (مداح مسعود سوم غزنوی)، که قبل از چهار مقاله نظامی عروضی نوشته شده است، آمده است، وجود آن را مسلم دانسته است. جالب این است که معروف ترین بیت فردوسی که در زیر آمده است و بعضی آن را از خود شاهنامه و بعضی از هجونامه دانسته اند نیز ممکن است از خود وی نباشد (خطیبی ۱۳۸۴، صص ۱۹ و ۲۰):

بسی رنج بردم در این سال سی *** عجم زنده کردم بدین پارسی

طبری

ابوجعفر، محمد بن جریر بن یزید بن کثیر بن غالب طبری مورخ، مفسر، محدث، و از اهل سنت است. او در پایان سال 223 یا آغاز 224 ق در شهر آمل در مازندران زاده شد و از آن جا که آن ناحیه را جزو طبرستان می‌شمردند، به طبری معروف گردید. وی از سنین پیش از نوجوانی (حدود 7 سالگی) در زادگاهش به فراگرفتن فنون و دانش از جمله دانش حدیث مشغول گردید. پس از فراگرفتن مقدمات علوم در 12 سالگی آمل را ترک گفت و به شهری روانورد. طبری پیش از آنکه به منزله "امام المورخین" و "ابوالمفسرین" شناخته شود، محدثی بزرگ بوده است که شمار احادیث ثقه وی را بیش از صد هزار دانسته اند.

طبری، فراگیری و کتابت حدیث را در ری و نواحی نزدیک آن آغاز کرد و بیشترین حدیث را در آن زمان از محمد بن حمید رازی (از بزرگترین حافظان حدیث از اهالی ری) آموخت. طبری در همان زمان به فراگیری فقه نیز مشغول گردید و چون نام و آوازه امام احمد بن حنبل را شنید به شوق بهره یابی از محضر او رهسپار بغداد گشت، اما در نیمه راه که خبر مرگ امام احمد حنبل را شنید، به سوی بصره رفت. در بصره از محضر دانشمندانی چون محمد بن موسی حرشی، عمار بن موسی قزار، محمد بن عبدالعالی صنعانی و بشر بن معاذ بهره مند شد و به استماع و بازنویسی حدیث و فراگیری اصول قرائت پرداخت. طبری، که در این زمان به دانش مشهور گشته بود، به بغداد رفت و علوم قرآنی را از احمد بن یوسف تغلبی فراگرفت. سپس به بررسی همه مذاهب، خصوصاً مذهب شافعی و فقه آن پرداخت؛ دو تن از امامان مذهب شافعی: حسن بن محمد صباح و ابوسعید اصطخری را دیدار کرد و سرانجام مذهب شافعی را برای خود برگزید. وی ده سال در بغداد طبق مذهب شافعی فتوا می‌داد، اما در نتیجه مطالعه و بررسی مجدد مسائل فقهی، به انتخاب یا تأسیس مذهب "طبریه" یا "طبری" رسید که تنها خود طبری آن را اظهار و در کتابهای خود یاد کرده است (خصوصاً در کتاب «لطیف العقوا» که خلاصه نظرات شخصی او در فقه است). طبری در 253 ق به مصر که از مراکز علمی آن روزگار بود رفت و چندین سال در مصر ماند و در خلال آن به شام نیز سفر کرد. وی در مصر، فقه مالک را از شاگردان ابن وهب فرا گرفت و نیز احادیث بسیاری از ائمه اهل سنت جمع آوری کرد. بعد از آن به بغداد بازگشت و سپس عازم طبرستان و زادگاهش آمل گردید. پس از مدتی دوباره به بغداد رفت و تا پایان عمر در آنجا ماند.

علامه محمد اقبال لاهوری

علامه محمد اقبال لاهوری متولد 22 فوریه 1873 میلادی (به روایاتی 1875، 1894 میلادی) در شهر سیالکوت از ایالت پنجاب هند و متوفی به سال 1317 هـ. ش (20 صفر 1357، 21 آوریل 1938 میلادی)، تحصیلات خود را ابتدا، به رسم معمول زمان، با آموختن قرآن کریم در مکتبخانه شروع کرد. پس از اتمام دوره مکتبخانه وارد کالج آسیایی اسکاج شد و تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در آنجا گذراند. در همین ایام

سرودن شعر را آغاز کرد. بعد از پایان این دوره، در رشته فلسفه در دانشگاه اهور ثبت نام کرد و از محضر سر تامس آرنولد بهره برد. دوره فوق لیسانس این رشته را با احراز رتبه اول در دانشگاه پنجاب به پایان رساند، موفق به دریافت یک قطعه مدال علمی گردید، و در رشته های تاریخ، فلسفه، و علوم به استادی برگزیده شد. در همین حال، فراگیری زبان فارسی و عربی را نیز وجهه همت خویش قرار داد.

اقبال، که در عرصه شعر و ادب در شبه قاره از نوادر به شمار می رود، سروده های خود را در خدمت بیداری و آگاهی توده ها و دمیدن روح آزادی در ملل اسلامی و بیدار ساختن آنان از خواب گران قرار داد. ناله یتیم اولین اثر وی بود که آن را در سال 1899 میلادی در جلسه سالیانه انجمن حمایت الاسلام در لاهور خواند. سال بعد در همین انجمن منظومه دیگری را با عنوان خطاب یتیم به هلال عید فطر قرائت کرد که باعث شهرت وی شد. علاوه بر این در 1901 میلادی نخستین کتاب خود را در زمینه اقتصاد به زبان اردو تالیف کرد. سپس به توصیه سر تامس آرنولد برای ادامه تحصیلات عازم اروپا شد، و سه سال در آنجا به مطالعه و تحصیل پرداخت. در دانشگاه کمبریج در رشته فلسفه پذیرفته شد و در آنجا با پروفسور مک تیگارت، از طرفداران سرشناس هگل، پروفسور ادوارد براون و پروفسور رینولد نیکلسون، از مسترشقان به نام، آشنا شد.

پس از اخذ درجه فلسفه اخلاق از کمبریج وارد دانشگاه مونیخ در آلمان شد و رساله دکتری خود را با عنوان «سیر فلسفه در ایران» تدوین نمود، و مدتی نیز به جای پروفسور آرنولد در دانشگاه لندن به تدریس زبان و ادبیات عرب پرداخت. اقبال از میان متفکران غرب به آثار لاک، کانت، هگل، گوته، تولستوی، و از شرقیان به اشعار مولوی دلبستگی خاصی داشت. در ایام تحصیل در اروپا تحولات عمده ای در وی پدیدار شد؛ قبل از هر چیز، علاقه مندی بیش از حدش به زبان و ادبیات فارسی بود به گونه ای که بعدها زبان فارسی را برای بیان آراء و افکار خود برگزید. دیوان شعر وی به طور عمده به این زبان تدوین گشته است. پس از آن، اقبال به تدریج از یک شاعر وطنی به شاعری اسلامی. جهانی تحول یافت، تا جایی که به اعتقاد بسیاری از متفکران، وی یکی از نخستین منادیان اتحاد بین کشورهای اسلامی به شمار می رود. درخصوص آگاهی از روند تحولات فکری وی، مطالعه کتاب بانگ درآ مفید تواند بود. در اوت 1908 میلادی به وطن بازگشت و ریاست بخش فلسفه دانشکده دولتی لاهور را عهده دار شد و در عین حال به امر وکالت نیز می پرداخت.

وی با توجه به آشنایی عمیقی که از مفاسد جوامع غربی پیدا کرده بود به انتقاد شدید از شرقیان فرنگ رفته ای می پرداخت که خود را در برابر غرب باخته، دچار از خودبیگانگی گشته، «خویشتن خویش» را فراموش کرده، دچار «بی خودی» شده، شیفته و مجذوب جلوه های ظاهر تمدن غرب گردیده اند، بی آنکه در تبعات و عوارض آن اندیشه نمایند. اقبال در سالهای نخست بازگشت به هند، اسرار خودی و رموز بی خودی را منتشر کرد. این منظومه ها را به دست رینولد نیکلسون، استاد فلسفه وی، رسید. نیکلسون که از قبل استعداد وی را می شناخت با دقت به بررسی و مطالعه آنها پرداخت و سپس به ترجمه این منظومه به زبان انگلیسی اقدام نمود. بدین ترتیب اقبال پیش از آنکه در هندوستان شناخته شود، در انگلستان به شهرت و اعتبار رسید. درباره

شخصیت و عظمت اندیشه های اقبال سخن بسیار می توان گفت که نه در حوصله این گفتار و نه در توان این قلم می گنجد؛ تنها به بیتی از محمود شبستری به عنوان صدق مدعا کفایت می شود:

معانی هرگز اندر حرف ناید*** که بحریکران در ظرف ناید

حاتم طائی

حاتم بن عبدالله از مشهورترین سخاوتمندان و جوانمردان و دلاوران عرب در زمان جاهلیت، پدرش سعد طائی است. حاتم از قبیله «طی» بود و قبل از اسلام زندگی می کرد. او بسیار بخشنده و باسخاوت بود، اعراب هر وقت می خواستند کسی را به سخاوتمندی مثل بزنند، او را به حاتم طائی متصف میکردند؛ و در ادبیات عرب، او به عنوان شخصیت محبوب جلوه گر است. گویند که جوانمردی و بخشش در زمان جاهلیت (قبل از اسلام) به سه نفر منتهی می شد: هرم بن سنان، کعبه بن امامه و حاتم طائی. به موجب همین کرم و بخشش او، داستانهای زیادی در کتب ادبی مثل اغانی و عقدالفرید و المستطرف آمده و سعدی شاعر فارسی زبان هم، در کتاب گلستان و بوستان خود، چند حکایت از او به شعر درآورده و چند داستان نقل می کند.

حاتم طائی، اموال خودش را در طول زندگیش، بیش از ده بار در میان فقرا تقسیم کرد. یکبار هم از جلو اسرای قبیله غزه عبور میکرد، یکی از اسرا به او متوسل شد. حاتم که مالی نداشت تا او را آزاد کند، به افراد قبیله گفت: او را آزاد کنید و خودش به جای آن اسیر، در بند شد. تا زمانی که توانست پول رهایی خود را بدست آورد و آزاد گشت. از این قبیل وقایع، در زندگی او بسیار اتفاق افتاده، به موجب همین داستانهای رایج نزد اعراب، حاتم بعد از وفاتش هم، حاجات کسانی را که به قبر او پناه می آوردند، روا میکرد. آنطور که نقل شده بعضی خویشان و نزدیکان او، از جمله مادر حاتم زنی بسیار بخشنده بود. "عدی بن حاتم"، پسر او که از یاران باوفای امیرالمؤمنین علی علیه السلام نیز بود، جوانمرد و سخی بود و "سفانه" دختر حاتم طائی هم، از پدرش جود و سخا را ارث برده بود. او زنی بزرگوار بود که زمانی در جنگ قبیله خود با نیروهای اسلام، اسیر شد. پیغمبر وقتی از وضعیت او آگاه شد، کسی را مامور کرد تا او را به سلامت به خانواده اش برگرداند. حاتم مهارتی نیز در شعر و شاعری داشته است. دیوان اشعار او در لندن چاپ شد، البته اشعار جعلی هم دارد. موضوع این اشعار بیشتر در موارد سخاوت و گشاده دستی و فروتنی است. حسین واعظ کاشفی، متوفی 910 هـ ق نیز شرح زندگی و کارهای حاتم طائی را به اختصار در قصص و آثار او در رساله ای به نام «حاتمیه» آورده که در تهران و پاریس چاپ شده و ترجمه ای از آن به زبان ترکی تحت عنوان «داستان حاتم طائی» در 1272 هـ ق در قسطنطنیه به چاپ رسید. چند ترجمه و گزارش هندی هم از این قصه در دست چاپ است که بعضی منظوم می باشد.

ارسطو

ارسطو (فیلسوف یونانی مشهور) ملقب به "معلم اول" پایه گذار فلسفه مشاء و شاگرد افلاطون! در سال 384 قبل از میلاد مسیح در شهر "استاگیرا" شهری کوچک در شمایونان به دنیا آمد. پدرش "نیکوماخوس" پزشک و دوست پادشاه مقدونی بود و مادرش "ناسیتیس" نام داشت که این پدر و مادر، هر دو در زمان کودکی ارسطو از دنیا رفتند و او تحت سرپرستی یکی از خویشاوندانش درآمد که بعدها، پسر او را به فرزندگی قبول کرد. ارسطو در سن 17 سالگی به «آتن» رفت و عضو آکادمی افلاطون شد و حدود 20 سالگی یعنی تا هنگام مرگ استادش افلاطون آنجا ماند. او بزرگترین و میرزترین شاگرد افلاطون بود.

زمانی که 41 سال داشت، یعنی در سال 343 قبل از میلاد، فیلیپ مقدونی او را دعوت کرد تا تعلیم و تربیت فرزندش "اسکندر" را که آن زمان 13 ساله بود بر عهده بگیرد، ارسطو هم این پیشنهاد را قبول کرد و به تربیت او پرداخت. بعد از چند سال، یعنی سال 336 قبل از میلاد، اسکندر پادشاه و عازم فتوحات شد. در این موقع، ارسطو مقدونیه را ترک کرد و به آتن برگشت و یکسال بعد، مدرسه مشهور خود را در کنار معبد «آپولون لوی» تأسیس کرد و از این رو به "لوکیون" معروف شد. این آکادمی مجهز به کتابخانه بود و دروس در آن بطور منظم تدریس می شد و متفکران و محققان در آن به مطالعات خود می پرداختند! و چون ارسطو به هنگام تدریس و بحث و گفتگو با شاگردان خود در آن باغ راه می رفت، فلسفه او به فلسفه مشاء مشهور شد. پس از مرگ اسکندر، سال 323 ق م حزب مخالف مقدونیه نیرومند شد و ارسطو به خاطر ارتباطی که با اسکندر مقدونی داشت، مورد خشم مردم آتن قرار گرفت. ریاست مدرسه را به دوستش "تئوفراستوس" واگذاشت و خود به «خالکیس» زادگاه مادریش رفت و در آنجا در سال 322 قبل از میلاد، در سن 62 سالگی از دنیا رفت.

افلاطون

افلاطون که یکی از بزرگترین فلاسفه جهان به شمار می رود، در آتن در سال 428 ق. م، در یک خانواده متشخص آتن متولد شد. نام اصلی او «آریستوکلس» بود و نام افلاطون، بعد ها به مناسبت پیکر تنومندش به او داده شد. او در یک خانواده اشرافی بزرگ شد. دوره جوانی او همراه بود با دوره درخشندگی فرهنگ آتنی و در همان دوران، در سن بیست سالگی با سقراط ملاقات کرد و شاگرد او شد. بستگانش اصرار داشتند که او به حرفه خانوادگی خود یعنی سیاست پردازد، اما وقتی محاکمه و مرگ استادش را به دست سیاستمداران مشاهده کرد، سیاست را رها کرد. او در محاکمه سقراط حاضر بود و اتفاقات آن را در آثار خود ثبت کرده است. پس از مرگ استاد، افلاطون آتن را ترک و به مناطق مختلفی نظیر مگارا و سیسیل سفر کرد که خطرات بزرگی هم برایش در بر داشت تا جایی که اسیر شد و حتی در معرض مرگ قرار گرفت؛ اما سرانجام آزاد شد و به آتن بازگشت. وی در بازگشت به آتن در سال 388 ق. م، «آکادمی» خود را با هدف ترویج و تشویق بی طرفانه علم، در این شهر بنا کرد. آکادمی افلاطون را به حق می توان نخستین دانشگاه اروپا نامید، زیرا در آنجا مطالعات و تحقیقات محدود به فلسفه محض نبود، بلکه رشته های وسیعی از علوم دیگر مانند ریاضیات، نجوم و

علوم طبیعی را نیز در بر می گرفت. جوانان از شهر های دور و نزدیک به آن جا می آمدند و علوم مختلف را فرا می گرفتند. یکی از همین جوانان، ارسطو بود که بعدها در زمره بزرگ ترین فلاسفه جهان قرار گرفت.

ابوعبدالله احمد بن محمد بن حنبل

ابوعبدالله احمد بن محمد بن حنبل بن هلال شیبانی مروزی، پیشوای مذهب حنبلی و از بزرگان محدثین و فقهای اسلام در ربیع الاول 164 قمری در بغداد متولد شد. خاندان احمد خراسانی بودند و جدش والی سرخس بود و در قیام عباسیان جزء مبلغان شیعه بنی عباس گردید. پدرش فرمانده لشکر بود و در 30 سالگی در گذشت. مادرش در حالی که احمد را باردار بود از مرو به بغداد رفت و احمد در بغداد به دنیا آمد. احمد در 14 سالگی به مکتب خانه می رفت و در همان سن نوجوانی در محضر بزرگان حاضر می شد. او به کوفه و بصره نیز سفرهایی داشت و از علمای حدیث آن شهرها نیز استفاده کرد. احمد

بار حج انجام داد که 3 سفر آن با پای پیاده بود. در این سفرها نیز از افراد معتبر حدیث می شنید. احمد خیلی زود به مرحله ای رسید که خود می توانست فقه و حدیث را تدریس کند، با این حال گفته اند که او تا پیش از 40 سالگی فتوا نمی داد. او شاگردان و راویان بسیاری داشت و راویان حدیث بعد از او - که درس او را درک کردند - در انتقال احادیث از تلاشهای او در زمینه انتقال حدیث استفاده کرده اند.

آثار احمد بن حنبل

گفته شده است که احمد بن حنبل نسبت به تالیف و تدوین کتاب نظر مثبتی نداشت و شاگردانش را از نوشتن فتوایش نمی می کرد. با این حال آثاری در علوم حدیث، عقاید، علوم قرآنی و علم رجال تدوین کرده است و البته افراد بسیاری فتاوا و آراء او را جمع آوری کرده اند بعضی کتب او از این قرارند:

1) مهمترین کتاب احمد بن حنبل مسند او شامل سی هزار حدیث است و از خود او نقل شده است که هر حدیثی در این کتاب یافت نشد، نباید معتبر دانست.

2) احکام النساء (3) الاسامی والکنی (الاشریه) الرد علی الجهیمه (الصلوة) العلل و معرفة الرجال (فضائل الصحابه).

شافعی

ابوعبدالله محمد بن ادریس بن عباس شافعی، مؤسس و پیشوای مذهب شافعی و سومین امام از ائمه اهل سنت و معروف به "امام شافعی" نسب او به هاشم بن عبدالمطلب که برادرزاده هاشم بن عبد مناف است، می رسد و منسوب به جدش "شافع بن سائب" است که رسول خدا و زمان او را درک کرده است. او در یکی از شهرهای فلسطین «غزه یا عقلا» و یا به قولی در یمن سال 150 هـ ق به دنیا آمد و همان روز ابوحنیفه مؤسس مذهب حنفی از دنیا رفت. پدرش را در کودکی از دست داد و با مادرش که او را به مکه برده بود، زندگی می کرد. زندگی سخت و فقیرانه ای داشتند. فقه و حدیث را در مکه آموخت و

ظاهرا مدتی هم در یمن در طلب شعر و لغت و نحو و اینها بود، تا اینکه به پیشنهاد مصعب بن عبدالله بن زبیر که حدیث و فقه را یاد بگیرد، به مدینه رفت و از 20 سالگی نزد مالک بن انس، پیشوای مالکی ها به تعلیم پرداخت.

محمد بن ادريس، مدتی به مصر و بعد سال 195 هـ ق به بغداد رفت و آنجا تدریس می کرد. بعد از 2 سال اقامت دوباره به مکه آمد، مجدداً به بغداد برگشت و مدت بسیار کم آنجا بود که دیگر در سال 200 هـ ق در آخر ماه رجب در فطاط مصر وفات کرد. سن او، 54 سال و قبر او در مصر در مقبره بنی عبدالحکم، نزدیک قبور شهدا و زیارتگاه اهل تسنن است. از شاگردان مشهور او احمد بن حنبل رئیس مذهب حنبلی اهل تسنن است.

آثار:

اهل تسنن آثار بسیاری را از او ذکر کرده اند ولی چند نمونه آن عبارتست از:

1- الام - المسند الشافعی - السنن - کتاب الطهاره - کتاب استقبال القبله .....

ابویزید بسطامی

ابویزید طیفور بن عیسی بن سروشان بسطامی» مشهور به «بایزید بسطامی» از عارفان بزرگ ایرانی در سده های دوم و سوم قمری (هشت و نه میلادی) بود. او در نیمه دوم سده دو قمری در خانواده ای نومسلمان در محله مویدان بسطام، از شهرهای منطقه قومس، به دنیا آمد. خانواده بایزید اجداد او از مویدان زرتشتی و از بزرگان بسطام بودند. نیای پدری او، شخصی به نام موید بسطامی بوده که والی و حاکم قومس و از بزرگان دوران خود محسوب می شد. سروشان، جد او، که نامش در منابع به صورت های گوناگون آمده است هم از زرتشتیان بسطام بود که به اسلام گروید. پدر بایزید، عیسی، ظاهراً در هنگام کودکی او درگذشت. از میان منابع، اشاره کوچکی به عیسی شده است که از اعتقاد عمیق او به اسلام حکایت می کند و او را از بزرگان بسطام دانسته اند. عیسی بن سروشان، مردی باور و متقی بود که پیش از چهارسالگی بایزید درگذشت؛ اما مادر بایزید که زنی دیندار و پرهیزگار بود و بایزید در حفظ حرمت او اهتمام تمام داشت، تا هنگام بزرگسالی او و بازگشتش از سفر حج زنده بوده، و حکایت هایی از چگونگی رابطه بایزید با مادرش نقل شده است.

بایزید بسطامی، دو برادر به نام های آدم و علی و همچنین دو خواهر داشت. برادران او که یکی بزرگتر و دیگری کوچکتر از بایزید بودند، هر دو اشخاصی دیندار بودند و فرزندان و نوادگانشان از مهمترین ناقلان سخنان بایزید به شمار می روند.

خانواده بایزید پس از مدتی از محله مویدان به محله وافدان که ظاهراً مسلمان نشین بود و در آن زمان، محله بویدان نامیده می شد، منتقل شدند، اما خانه ای که بایزید در آن متولد شده بود، در سالهای پس از درگذشت او در تملک نزدیکانش باقی ماند. آنان به احترام شخصیت معنوی بایزید، نه تنها در آن خانه ساکن نشدند، بلکه آن را مانند مصالایی حفظ کردند و تنها در اوقات نماز به آنجا که «بیت الابرار» نامیده می شد، می رفتند.

بایزید بسطامی در 73 سالگی در زادگاه خود، بسطام، درگذشت. تاریخ وفات او در منابع به دو صورت 261 هـ.ق و 234 هـ.ق ثبت شده است.

ابن بطوطه

ابن بطوطه محمدبن عبدالله بن محمدبن ابراهیم لواتی طنجی، ابوعبدالله، در شهر طنجه سال 703 هـ / 1304 م در مغرب بدنیا آمد و سال 725 هـ بسوی مکه عزیمت نمود و مصر، شام، حجاز، عراق، فارس ایران، یمن، بحرین، ترکستان، میانرودان و بخشی از هندوچین، جاوه و شرق افریقا را پیمود و سرانجام به مغرب نزد شاه ابی عنان از شاهان بنی مرین برگشت. سفر او 27 سال به درازا کشید (1325-1352 م) و در مراکش سال 779 هـ/1377 م درگذشت. این جهانگرد معروف آموزی 5 و یا 6 بار به ایران سفر نمود و در تمام سفرهای شرقی خود از زبان فارسی برای ارتباط با غیر عربها استفاده نمود. سفرهای او در دو سوی سواحل دریای فارس (خلیج فارس کنونی) و شهرهای فارس از جمله شیراز، خوزیه (خوزستان)، تستر(شوشتر)، تبریز و خراسان خواندنی است. سفرنامه ابن بطوطه از کتابهای با ارزش جغرافیایی سده های میانه است.

أولاً : الموضوعات :

مقدمة :.....	ص4
الفصل الاول الابدجية الفارسية.....	ص14
الفصل الثاني الاسم في الفارسية	ص15
الاسم في الفارسية	ص15
حالات الاسم	ص23
الفصل الثالث الضمير	ص32
الضمير	ص32
انواع الضمير.....	ص33
الضمير المشترك	ص35
ضمير موصول	ص37
ضمير برسشي.....	ص38
ضمير تعجبي	ص39
الفصل الرابع الفعل والمصدر	ص41
الازمنة والمشتقات	ص41
انواع الفعل.....	ص42
انواع المصدر	ص42
الفعل من حيث البناء.....	ص42
الازمنة	ص45
المشتقات	ص55
اوجه استخدام الفعل	ص61
الفصل الخامس	ص61
الصفة	ص64
انواع الصفة	ص64
اقسام الصفة	ص67
درجات الصفة البيانية.....	ص67
انواع الصفة من حيث البناء	ص70
الفصل السادس	ص70
العدد الاصيلي	ص73
العدد الوصفي.....	ص75
العدد الكسري.....	ص76
الفصل السابع	ص76
الحروف	ص76
حروف الربط.....	ص80
حروف الاضافة	ص83

الفصل الثامن	..... القيد
انواع القيد	..... ص 89
الفصل التاسع السوابق واللواحق والادوات	..... ص 97
اولا السوابق	..... ص 98
ثانيا اللواحق	..... ص 101
الفصل العاشر	..... الجملة
اشكال الجملة	..... ص 106
انواع الجمل في الفارسية	..... ص 110
انواع الجملة من حيث نوع الفعل	..... ص 112
الجملة من حيث الاثبات والنفي	..... ص 113
ملحقات المصادر وموادها الاصلية	..... ص 120
القسم الثاني النصوص	..... ص 143- 207
ثانيا الاشكال	
شكل رقم 1 انواع الحروف	..... ص 9
شكل رقم 2 انواع الاسم	..... ص 23
شكل رقم 3 انواع الاضافة	..... ص 30
شكل رقم 4 حالات الاسم	..... ص 40
شكل رقم 5 انواع الضمير	..... ص 31
شكل رقم 6 انواع المصدر	..... ص 45
شكل رقم 7 انواع الفعل	..... ص 51
شكل رقم 8 اوجه استعمال الفعل	..... ص 62
شكل رقم 9 الصفة البيانية	..... ص 64
شكل رقم 10 درجات الصفة العالية	..... ص 68
شكل رقم 11 انواع حروف الربط	..... ص 80
شكل رقم 12 القيد	..... ص 93
شكل رقم 13 انواع القيود	..... ص 94
شكل رقم 14 السوابق واللواحق	..... ص 101
شكل رقم 15 انواع الجملة	..... ص 111
ثالثا روابط فيديو	
رابط رقم 1	..... ص 13
رابط رقم 2	..... ص 33
رابط رقم 4	..... ص 40
رابعا: قائمة المراجع :	

- (1) محروس قشطه : قواعد اللغة الفارسيه والنصوص 1990 .
- (2) حسن گيوى / حسن انورى : دستور زبان فارسى ويرايش دوم انتشارات

- فاطمى 1378 .
- (3) احمد كمال حلمى : مقارنة بين النحو العربى و النحو الفارسى الكويتى 1992 .
- (4) د / اميد طبيب زاده : ظرفيت فعل وساختهاى بنيادين جمله در فارسى امروز نشر مركز تهران 1385 .
- (5) عبدالله مبشر الطرازى : المختصر فى قواعد اللغة الفارسىه الطبعة الاولى عالم المعرفة 1983 .
- (6) عباس وفايى/رقيه كاردايلى: بررسى تحليلى ساخت عبارت فعلى در زبان فارسى . فصلنامه زبان وادب فارسى شماره 46 زمستان 1389 .
- (7) مهدى ضرغاميان دوره آموزش زبان فارسى از مبتدى تا پيشرفته جلد دوم چاپ دوم باييز انتشارات دبیر خانه گسترش زبان وادبيات فارسى 1377 ش .
- (8) مهناز عسكرى : واژه آموزى زبان فارسى كتابخانه ملى تهران (سطح متوسط) 1385 ش .
- (9) بديع محمد جمعة : قواعد اللغة الفارسىة مع التطبيقات الطبعة الخامسة 1995 .
- (10) السباعى محمد السباعى : محاضرات فى اللغة الفارسىة . دار الثقافة 1974 .
- (11) محمد على آذرشب : متون فارسى دوره مقدماتى مؤسسه الهدى للنشر والتوزيع مركز گسترش زبان وادبيات فارسى ، سازمان فرهنگ وارتباطات اسلامى تهران 1383 ش .
- (12) حسن گيوى / حسن انورى : دستور زبان فارسى 1 ويرايش دوم چاپ بيست انتشارات فاطمى تهران 1377 .
- (13) السعيد جمال الدين : دروس فى اللغة الفارسىة دار الهداية القاهرة . 2006
- (14) احمد ياسين فرخارى : دستور سخن 1369
- (15) شعبان ربيع طرطور : قواعد اللغة الفارسىة 1990سوهاج .
- (16) عفاف زيدان واخرون اللغة الفارسىة وبلاغتها مكتبة الانجلو المصرىة 1977 .
- (17) السعيد جمال الدين : نصوص فارسىة مختارة دار الهداية القاهرة 2008 .
- (18) مؤمن قناعت بر گزيده اشعار قناعت انتشارات دار الهدى تهران 1373 ش
مراجعة الشبكة العنكبوتية :
<http://www.bitrin.com/ARTICLE5844.html>
<http://www.tanziran.com>
<http://www.hawzah.net/fa/magart.html?MagazineID=0&MagazineNumberID=4980&MagazineArticleID=43128>
<http://mehrddad777.blogspot.com>
<http://www.beytoote.com/fun/allegory.html>

<http://ar.shvoong.com/humanities/linguistics/1637208>
<http://www.diwanalarab.com/spip.php?article13329>
<http://www.diwanalarab.com/spip.php?article13329>
<http://gayagizi3.blogfa.com/post-51.aspx> ك
www.avayezad.com/dastoor/list.htm مم
<http://gayagizi3.blogfa.com/post-22.aspx/> مم
[http://www.tebyan.net/internetschool/teachers/teachinglearning
skills/2011/4/2/155667.html](http://www.tebyan.net/internetschool/teachers/teachinglearningskills/2011/4/2/155667.html)
<http://ghalamsefid.parsiblog.com/Posts> مم
[http://www.tebyan.net/internetschool/teachers/teachinglearning
skills/2011/3/21/155054.html](http://www.tebyan.net/internetschool/teachers/teachinglearningskills/2011/3/21/155054.html)
http://www.shareh.com/persian/magazine/maaref_i/64/07.htm
<http://gayagizi3.blogfa.com/post-51.aspx> بمم
www.avayezad.com/dastoor/list.htm مم
<http://sh> <http://sherhaye-farsi.mihanblog.com/post/66>
<http://sherhaye-fa. www.alalam.ir/ssi.mihanblog.com/post/66>
<http://sherhaye-farsi.mihanblog.com/post/66>
<http://sherhaye-farsi.mihanblog.com/post/66>
<http://sherhaye-farsi.mihanblog.com/post/66> مج

